

HANDBOUND
AT THE

UNIVERSITY OF
TORONTO PRESS

Digitized by the Internet Archive
in 2007 with funding from
Microsoft Corporation

32

8361

I

SPECIMENS
OF
ROMAN LITERATURE.

PART II.—ROMAN STYLE.

STANDARD TEXT-BOOKS.

WORKS BY WILLIAM RAMSAY, M.A.

Trinity College, Cambridge, late Professor of Humanity in the University of Glasgow.
In crown 8vo, cloth.

- I. A MANUAL OF ROMAN ANTIQUITIES: Law, Constitution, Public and Social Life, Religion, Agriculture, &c., for the use of Students. With Map, numerous Engravings, and very copious Index. *Twelfth Edition.* 8s. 6d.
- II. RAMSAY (Prof.): AN ELEMENTARY MANUAL OF ROMAN ANTIQUITIES. With numerous Illustrations. *Seventh Edition.* 4s.
- III. RAMSAY (Prof.): A MANUAL OF LATIN PROSODY. Illustrated by Copious Examples and Critical Remarks. For the Use of Students. Revised and greatly enlarged. *Sixth Edition.* 5s.

I. A HISTORY OF ROMAN LITERATURE from the EARLIEST PERIOD to the TIMES of the ANTONINES. By CHARLES THOMAS CRUTTWELL, M.A., Fellow of Merton College, Oxford, Head Master of Malvern College. *Third Edition.* Crown 8vo, cloth, 8s. 6d.

"Mr. CRUTTWELL has done a real service to all Students of the Latin Language and Literature. . . . Full of good scholarship and good criticism."—*Athenæum*.

II. SPECIMENS OF ROMAN LITERATURE (Companion Volume to the History); Passages Illustrative of Roman Thought and Style. By C. T. CRUTTWELL, M.A., and PEAKE BANTON, M.A., sometime Scholar of Jesus College, Cambridge. Crown 8vo, cloth, in Two Parts; or, Complete, 10s. 6d.

VIRGILII OPERA: Edited by A. HAMILTON BRYCE, D.C.L., LL.D., Senior Classical Moderator in the University of Dublin. Text from HEYNE and WAGNER. English Notes, original and selected from the leading German and English Commentators. Illustrations from the antique. *Thirteenth Edition.* In Three Parts, Fcap. 8vo, cloth.

Part I. Eclogues and Georgics, - - - 2s. 6d.

Part II. The *Æneid*, Books I.—VI., - - - 2s. 6d.

Part III. The *Æneid*, Books VII.—XII., - - - 2s. 6d.

Or, complete in One Volume, cloth, 6s.

"Contains the pith of what has been written by the best scholars on the subject. . . . The notes comprise everything that the student can want."—*Athenæum*.

Uniform with the above:

HORATII OPERA: Edited by JOSEPH CURRIE, formerly Head Classical Master in Glasgow Academy. Text from ORELLIUS. English Notes, original and selected from the best Commentators. Illustrations from the antique. In Two Parts. Fcap. 8vo, cloth.

Part I. Carmina, - - - - - 3s.

Part II. Satires and Epistles, - - - - - 3s.

Or, complete in One Volume, cloth 5s.

"The notes are excellent and exhaustive."—*Quarterly Journal of Education*.

A MANUAL OF ENGLISH LITERATURE, for the Use of Colleges, Schools, and Civil Service Examinations. By GEORGE LILLIE CRAIK, LL.D., late Prof. of History and English Literature in Queen's College, Belfast. Crown 8vo, cloth. 7s. 6d. *Eighth Edition.*

THE VOCABULARY OF PHILOSOPHY: Mental, Moral, and Metaphysical. With Quotations and References for the Use of Students. By WILLIAM FLEMING, D.D., late Prof. of Moral Philosophy in the University of Glasgow. Revised and Edited by HENRY CALDERWOOD, LL.D., Prof. of Moral Philosophy in the University of Edinburgh. Crown 8vo, cloth, bevelled, 10s. 6d. *Third Edition.*

LONDON: CHARLES GRIFFIN AND COMPANY.

With the Publishers' Compliments

Lab. Gr
C957s

SPECIMENS
OF
ROMAN LITERATURE:

PASSAGES ILLUSTRATIVE OF

ROMAN THOUGHT AND STYLE;

SELECTED FROM

THE WORKS OF LATIN AUTHORS (PROSE WRITERS AND POETS) FROM THE
EARLIEST PERIOD TO THE TIMES OF THE ANTONINES.

FOR THE USE OF STUDENTS.

Vol.
(PART) II.—ROMAN STYLE.

EDITED BY

CHARLES THOMAS CRUTTWELL, M.A.,

FELLOW OF MERTON COLLEGE, OXFORD; HEAD MASTER OF MALVERN COLLEGE;

AND

PEAKE BANTON, M.A.,

SOMETIME SCHOLAR OF JESUS COLLEGE, CAMBRIDGE.

Second Edition.

LONDON:
CHARLES GRIFFIN AND COMPANY,
EXETER STREET, STRAND.

All Rights Reserved.

18274 .
26/11/91
6

SYNOPSIS OF SECOND DIVISION: ROMAN STYLE.

PART I.—DESCRIPTIVE PASSAGES.

A. Period I., 240–80 B.C., Nævius—Claudius Quadrigarius, . . .	1–30
B. Period II., 80 B.C.–14 A.D., Varro—the Emperor Augustus, . . .	31–115
C. Period III., 14–180 A.D., Velleius Paterculus—Fronto, . . .	116–206

PART II.—RHETORICAL PASSAGES.

A. Period I., 240–80 B.C., Ennius—Helvius Mancina, . . .	1–16
B. Period II., 80 B.C.–14 A.D., Cicero—Cornelius Severus, . . .	17–80
C. Period III., 14–180 A.D., Lucan—Fronto, . . .	81–121

PART III.—WIT AND HUMOUR.

A. Period I., 240–80 B.C., Plautus—Titius, . . .	1–22
B. Period II., 80 B.C.–14 A.D., Varro—Horace, . . .	23–46
C. Period III., 14–180 A.D., Petronius—Fronto, . . .	47–71

CONTENTS.

PART I.—DESCRIPTIVE PASSAGES.

No.	A.—PERIOD I., 240–80 B.C.	PAGE
1.	A Coquette, ... <i>Naev.</i>	1
2.	Love is too expensive a Luxury, ... <i>Plaut.</i>	1
3.	A Lover's Pangs, ... <i>Plaut.</i>	2
4.	A Lady's Toilette, ... <i>Plaut.</i>	3
5.	Patron and Client, ... <i>Plaut.</i>	4

No.			PAGE
6.	A Brown Study, ...	<i>Plaut.</i>	4
7.	A Battle Scene, ...	<i>Plaut.</i>	5
8.	An Escape from Shipwreck, ...	<i>Plaut.</i>	6
9.	A Purchaser frightened out of a Bargain, ...	<i>Plaut.</i>	6
10.	A Parasite puts himself up for Auction, ...	<i>Plaut.</i>	7
11.	A Parasite's Complaint, ...	<i>Plaut.</i>	8
12.	A Swaggering Parasite, ...	<i>Plaut.</i>	9
13.	Progressive Refinement in the Art of Sycophancy, ...	<i>Ter.</i>	9
14.	Scene at the Funeral of Chrysis, ...	<i>Ter.</i>	10
15.	Syrus describes his Visit to Antiphila, ...	<i>Ter.</i>	11
16.	The Advantages of an Easy Temper, ...	<i>Ter.</i>	12
17.	Portrait of a Good Steward, ...	<i>Cato</i>	13
18.	Portrait of the Steward's Wife, ...	<i>Cato</i>	14
19.	οἰγᾶν ὁ ἄστυ διὶ καὶ λέγειν τὰ καίρια,	<i>Cato</i>	14
20.	" <i>Non possum ferre, Quirites, Graecam Urbem,</i> "	<i>Cato</i>	15
21.	A Character, ...	<i>Enn.</i>	15
22.	Ilia's Dream, ...	<i>Enn.</i>	15
23.	Romulus and Remus, ...	<i>Enn.</i>	16
24.	A Staunch Soldier, ...	<i>Enn.</i>	16
25.	A Storm, ...	<i>Pacuv.</i>	17
26.	A Dream interpreted, ...	<i>Acc.</i>	17
27.	A Ship, ...	<i>Acc.</i>	18
28.	Epigrams by <i>Valerius Aedituus</i> , <i>Porcius Licinius</i> , and <i>Lutatius Catulus</i> , ...	<i>Aul. Gell.</i>	18
29.	A Single Combat, ...	{ <i>Q. Claud.</i> <i>Quadrig.</i>	19
30.	Letter to King Pyrrhus, ...	{ <i>Q. Claud.</i> <i>Quadrig.</i>	20

B.—PERIOD II., 80 B.C.—14 A.D.

31.	The Best Slaves for Farm Work, ...	<i>Varr.</i>	20
32.	The Best Oxen for Farm Work, ...	<i>Varr.</i>	21
33.	Directions for making a Duck-pond, ...	<i>Varr.</i>	22
34.	Directions for making a Snail-bed, ...	<i>Varr.</i>	22
35.	Description of Syracuse, ...	<i>Cic.</i>	23
36.	Two Degenerate Consuls, ...	<i>Cic.</i>	24
37.	Greek False Witnesses, ...	<i>Cic.</i>	24
38.	Letter written on the Death of Caesar, ...	<i>Cic.</i>	25
39.	Ingenious Detection of a Thief, ...	<i>Cic.</i>	26
40.	Unjust Condemnation of a Nobleman of Lampsacus, ...	<i>Cic.</i>	26
41.	A Roman Citizen scourged, ...	<i>Cic.</i>	27
42.	The Sword of Damocles, ...	<i>Cic.</i>	28
43.	The Battle of Mutina, ...	<i>Cic.</i>	29
44.	Caelius sends Cicero some Political News, ...	<i>Cael.</i>	30
45.	D. Brutus to Cicero, ...	<i>Brut.</i>	30
46.	The Encounter between Clodius and Milo, ...	<i>Cic.</i>	31
47.	The Britons contest Caesar's landing, ...	<i>Caes.</i>	32
48.	The Bridge over the Rhine, ...	<i>Caes.</i>	33
49.	Defeat of Curio at the River Bagradas, ...	<i>Caes.</i>	34
50.	Battle of Pharsalia.—(a.) Alacrity of Caesar's Troops, ...	<i>Caes.</i>	35
51.	(b.) The Victory, ...	<i>Caes.</i>	36
52.	(c.) Capture of the Camp, ...	<i>Caes.</i>	37

CONTENTS.

vii

No.		PAGE
53.	Power of the Druids, ... <i>Caes.</i>	38
54.	Intellectual Influence of the Druids, ... <i>Caes.</i>	38
55.	Comparison of Caesar and Cato, ... <i>Sall.</i>	39
56.	Catiline appears in the Senate, ... <i>Sall.</i>	39
57.	Jugurtha lives in Perpetual Dread, ... <i>Sall.</i>	40
58.	A Story of two Carthaginian Brothers, ... <i>Sall.</i>	40
59.	Capture of Jugurtha through the Treachery of Bocchus, ... <i>Sall.</i>	41
60.	Character of Atticus, ... <i>Corn. Nep.</i>	42
61.	Cicero's Consulship was foretold by Prophecy, ... <i>Cic.</i>	42
62.	An Omen, ... <i>Cic.</i>	43
63.	The Zodiac, ... <i>Quint. Cic.</i>	43
64.	The Seasons of the Year, ... <i>Lucr.</i>	44
65.	The Influence of Venus, ... <i>Lucr.</i>	44
66.	Epitaph on an Aged Barque, ... <i>Catull.</i>	45
67.	Home, ... <i>Catull.</i>	45
68.	A Happy Pair, ... <i>Catull.</i>	46
69.	Before the Wedding, ... <i>Catull.</i>	46
70.	Bride and Bridegroom, ... <i>Catull.</i>	47
71.	Conjugal Love, ... <i>Catull.</i>	48
72.	The Bacchantes, ... <i>Catull.</i>	49
73.	A Storm in Harvest, ... <i>Virg.</i>	49
74.	The Spring of the World, ... <i>Virg.</i>	50
75.	A Scythian Winter, ... <i>Virg.</i>	51
76.	Attack on Priam's Palace, ... <i>Virg.</i>	52
77.	The Hunting Party, ... <i>Virg.</i>	52
78.	A Boat-race.—The Start, ... <i>Virg.</i>	53
79.	The Gates of Hell, ... <i>Virg.</i>	54
80.	Death of Nisus and Euryalus, ... <i>Virg.</i>	54
81.	Turnus is compared to a Horse, ... <i>Virg.</i>	55
82.	Turnus brought to bay, ... <i>Virg.</i>	56
83.	"Mine Hostess," . . . . . <i>Virg.</i>	57
84.	Fortune, ... <i>Hor.</i>	58
85.	Exile of Regulus, ... <i>Hor.</i>	58
86.	A Fountain, ... <i>Hor.</i>	59
87.	The Isles of the Blessed, ... <i>Hor.</i>	59
88.	The Town and Country Mouse, ... <i>Hor.</i>	60
89.	The Golden Age, ... <i>Tib.</i>	61
90.	The Joys of Peace, ... <i>Tib.</i>	61
91.	Rustic Plenty, ... <i>Tib.</i>	62
92.	Sulpicia : A Beautiful Woman, ... <i>Tib.</i>	62
93.	The Death of Hylas, ... <i>Prop.</i>	63
94.	Rome Past and Present, ... <i>Prop.</i>	64
95.	Vertumnus, ... <i>Prop.</i>	65
96.	Elegy on the Death of Tibullus, ... <i>Ov.</i>	66
97.	Proserpine carried off by Pluto, ... <i>Ov.</i>	66
98.	" <i>Ceratis ope Daedalea nititur pennis,</i> " . . . . . <i>Ov.</i>	67
99.	The Cave of Sleep, ... <i>Ov.</i>	68
100.	Phaethon struck by a Thunderbolt, ... <i>Ov.</i>	68
101.	Narcissus and Echo, ... <i>Ov.</i>	69
102.	The Palace of Fame, ... <i>Ov.</i>	70
103.	The Constellation Auriga, ... <i>Manil.</i>	70
104.	Engineering Skill of Archimedes in the Defence of Syracuse, ... <i>Liv.</i>	71

No.			PAGE
105.	Battle of Lake Trasimene,	<i>Liv.</i>	72
106.	Feats of Knightly Prowess at the Battle of Lake Regillus,	<i>Liv.</i>	73
107.	Transportation of the Populace of Alba,	<i>Liv.</i>	74
108.	The Site of New Carthage,	<i>Liv.</i>	75
109.	Death and Character of Cicero,	<i>Liv.</i>	75
110.	Character of Cicero,	<i>As. Poll.</i>	76
111.	Character of Hannibal,	<i>Liv.</i>	76
112.	Character of Cato the Censor,	<i>Liv.</i>	77
113.	Character of Papirius,	<i>Liv.</i>	78
114.	Character of Scipio Africanus,	<i>Liv.</i>	78
115.	Augustus' Opinion of Claudius,	<i>Aug. Imp.</i>	79

C.—PERIOD III., 14—180 A.D.

116.	Character of Julius Caesar,	<i>Vell. Pat.</i>	80
117.	Tiberius indulges in a Jest,	<i>Phaedr.</i>	80
118.	The Fox and the Crow,	<i>Phaedr.</i>	81
119.	The Lion and the Mouse,	<i>Phaedr.</i>	81
120.	The Frogs ask for a King,	<i>Phaedr.</i>	82
121.	The Tyranny of Ambition,	<i>Pers.</i>	83
122.	Caesar and Pompey compared,	<i>Lucan</i>	84
123.	Caesar pillages the Temple of Saturn: Metellus stands in the way to resist the Sacrilege,	<i>Lucan</i>	84
124.	Character of Cato the Younger,	<i>Lucan</i>	85
125.	Character of Pompey,	<i>Lucan</i>	86
126.	A Winter in Spain,	<i>Lucan</i>	86
127.	Deaths from the Bites of Serpents,	<i>Lucan</i>	87
128.	Hercules appears to deliver Hesione from the Sea Monster,	<i>Val. Fl.</i>	88
129.	An Anxious Night,	<i>Val. Fl.</i>	89
130.	A Battle Piece,	<i>Val. Fl.</i>	90
131.	Medea, having finished her Incantations, accom- panied by Venus, goes to meet Jason,	<i>Val. Fl.</i>	90
132.	Jason destroys the Dragon's Seed,	<i>Val. Fl.</i>	91
133.	Medea leaves her Home,	<i>Val. Fl.</i>	92
134.	A Storm at Sea,	<i>Val. Fl.</i>	93
135.	Juno raises a Cloud of Dust to confound the Romans at Cannae,	<i>Sil.</i>	93
136.	Pleasure and Virtue appear to Scipio in a Dream,	<i>Sil.</i>	94
137.	Each tries to gain him to her side: he chooses Virtue. Effect of his Choice on the People,	<i>Sil.</i>	94
138.	Scipio in the Battlefield,	<i>Sil.</i>	95
139.	An Amoebean Contest (Astacus and Idas),	<i>Calpurn.</i>	96
140.	The Pleasure Grounds of Vopiscus' Villa at Tibur,	<i>Stat.</i>	96
141.	Statius receives an Invitation to dine with Domitian,	<i>Stat.</i>	97
142.	A Storm in the Night,	<i>Stat.</i>	98
143.	Boxing Match between Capaneus and Alcidas,	<i>Stat.</i>	99
144.	The Infant Opheltes,	<i>Stat.</i>	99
145.	A Lap-dog,	<i>Mart.</i>	100
146.	A Dandy,	<i>Mart.</i>	100
147.	A Roman Day,	<i>Mart.</i>	101

CONTENTS.

ix

No.			PAGE
148.	A Dear Little Girl,	<i>Mart.</i>	101
149.	A Pilfering Glutton,	<i>Mart.</i>	102
150.	Oh, for a Quiet Life!	<i>Mart.</i>	102
151.	A Group of Courtiers,	<i>Juv.</i>	103
152.	The Lover of Horseflesh,	<i>Juv.</i>	104
153.	The Fickleness of the Mob,	<i>Juv.</i>	104
154.	The Vanity of Human Wishes,	<i>Juv.</i>	105
155.	The Miser,	<i>Juv.</i>	106
156.	Death of Corellius,	<i>Plin. II.</i>	106
157.	Death and Character of Verginius Rufus,	<i>Plin. II.</i>	107
158.	An Ill-bred Host,	<i>Plin. II.</i>	108
159.	Anecdotes of a celebrated Will-Hunter,	<i>Plin. II.</i>	108
160.	Eruption of Vesuvius,	<i>Plin. II.</i>	109
161.	Pliny consults Trajan about the Christians,	<i>Plin. II.</i>	110
162.	Trajan's Reply,	<i>Plin. II.</i>	111
163.	Trajan's Prompt Punishment of the Informers,	<i>Plin. II.</i>	112
164.	Trajan's Excellent Government,	<i>Plin. II.</i>	112
165.	Death of Germanicus,	<i>Tac.</i>	113
166.	The Tortures of a Guilty Conscience,	<i>Tac.</i>	114
167.	Financial Troubles under the Empire,	<i>Tac.</i>	114
168.	Character of Tiberius,	<i>Tac.</i>	115
169.	Death of Claudius,	<i>Tac.</i>	115
170.	Murder of Britannicus,	<i>Tac.</i>	116
171.	Nero's Atrocious Cruelty towards the Christians,	<i>Tac.</i>	117
172.	Incredible Constancy of a Freedwoman under Torture,	<i>Tac.</i>	117
173.	Death of Seneca,	<i>Tac.</i>	118
174.	Death of Petronius Arbiter,	<i>Tac.</i>	119
175.	Assassination of Galba,	<i>Tac.</i>	119
176.	Character of Galba,	<i>Tac.</i>	120
177.	Vitellius gazes on the Battlefield of Bedriacum,	<i>Tac.</i>	120
178.	Death of Vitellius,	<i>Tac.</i>	121
179.	Character of Helvidius Priscus,	<i>Tac.</i>	121
180.	Miraculous Cures wrought by Vespasian,	<i>Tac.</i>	122
181.	Portents during the Siege of Jerusalem,	<i>Tac.</i>	123
182.	The First Faint Traces of Chivalry in Germany,	<i>Tac.</i>	123
183.	Purity of German Home Life,	<i>Tac.</i>	123
184.	Loyalty of Caesar's Soldiers,	<i>Suet.</i>	124
185.	Some Facts about Julius Caesar,	<i>Suet.</i>	125
186.	Personal Features of Augustus,	<i>Suet.</i>	125
187.	Personal Characteristics of Caligula,	<i>Suet.</i>	126
188.	Claudius is made Emperor,	<i>Suet.</i>	126
189-191.	Death of Nero,	<i>Suet.</i>	127
192.	Assassination of Domitian,	<i>Suet.</i>	129
193.	Apuleius quotes some of his Poetry,	<i>Apul.</i>	130
194.	Gymnosophists of India,	<i>Apul.</i>	131
195.	A Renowned Travelling Sophist,	<i>Apul.</i>	131
196.	An Apology for Absence from the Theatre,	<i>Apul.</i>	132
197.	The Fox and the Crow,	<i>Apul.</i>	133
198-204.	The Story of Cupid and Psyche,	<i>Apul.</i>	134
205.	The Story of Polycrates' Ring,	<i>Front.</i>	139
206.	The Story of Arion,	<i>Front.</i>	140

PART II.—RHETORICAL.

A.—PERIOD I., B.C. 240—80.

No.			PAGE
1.	Cassandra's Vision, ...	<i>Enn.</i>	142
2.	The Sack of Troy, ...	<i>Enn.</i>	142
3.	A Father rates his Son, ...	<i>Ter.</i>	143
4.	An Insolent Noble, ...	<i>Cato</i>	144
5.	Exordium of Cato's Speech for the Rhodians, ...	<i>Cato</i>	144
6.	Appeal to the People on their Behalf, ...	<i>Cato</i>	145
7.	Private Grief should not interfere with Public Rejoicing, ...	<i>Aemil. Paull.</i>	145
8.	Fragments of a Speech by Metellus Numidicus, ...	<i>Metell.</i>	146
9.	Fragment of a Speech of the Younger Scipio, ...	<i>Scip.</i>	146
10.	On Dancing, ...	<i>Scip.</i>	146
11.	C. Gracchus vindicates his Political Purity, ...	<i>C. Gracch.</i>	147
12.	Complaint of the Violence of the Nobles, ...	<i>C. Gracch.</i>	147
13.	Men must be taken as they are, ...	<i>C. Gracch.</i>	148
14.	A Proud Defence, ...	<i>Scaurus</i>	148
15.	Indignation of Crassus against Philippus, ...	<i>Crass.</i>	148
16.	A Noble Retort, ...	<i>Mancia</i>	149

B.—PERIOD II., 80 B.C.—14 A.D.

17.	Punishment of a Parricide, ...	<i>Cic.</i>	149
18.	Catiline's Guilt, ...	<i>Cic.</i>	150
19.	Catiline's Flight, ...	<i>Cic.</i>	151
20.	An Invective, ...	<i>Cic.</i>	152
21.	An Indictment, ...	<i>Cic.</i>	152
22.	General Relief at the Death of Clodius, ...	<i>Cic.</i>	153
23.	A Last Appeal, ...	<i>Cic.</i>	154
24.	The Dignity and Privileges of Roman Citizenship, ...	<i>Cic.</i>	154
25.	Praises of Caesar's Clemency, ...	<i>Cic.</i>	155
26.	Love of Glory, ...	<i>Cic.</i>	155
27.	Cicero bewails Hortensius, ...	<i>Cic.</i>	156
28.	Curio's Address to his Soldiers, ...	<i>Curio</i>	157
29.	Punishment should be guided by Reason, ...	<i>Caes.</i>	158
30.	Cato bewails the Age, ...	<i>Cato, Utic.</i>	158
31.	Merit the true Title to Nobility, ...	<i>Marius</i>	159
32.	Ariadne reproaches Theseus for his Perfidy, ...	<i>Catull.</i>	160
33.	Her Grief gives way to Anger, ...	<i>Catull.</i>	160
34.	On his Brother's Death, ...	<i>Catull.</i>	161
35.	Laberius resents an Indignity put upon him by Caesar, ...	<i>Laber.</i>	162
36.	A Gnat's Ghost bewails its Untimely Death, ...	<i>Virg.</i>	163
37.	The Misery of Exile, ...	<i>Virg.</i>	163
38.	A Prophecy, ...	<i>Virg.</i>	164
39.	Venus appears to Aeneas, and shows him that the Fall of Troy is decreed by Heaven, ...	<i>Virg.</i>	164
40.	Dido upbraids Aeneas for attempting to desert her secretly, ...	<i>Virg.</i>	165
41.	Seeing him inflexible, her anger bursts forth, ...	<i>Virg.</i>	166
42.	The Visions of a Troubled Spirit, ...	<i>Virg.</i>	167

CONTENTS.

xi

No.			PAGE
43.	Grief in the Stillness of Night, ...	<i>Virg.</i>	167
44.	Juno inveighs against the Trojans, ...	<i>Virg.</i>	168
45.	The mother of Euryalus laments the death of her son, ...	<i>Virg.</i>	169
46.	Numanus taunts the Trojans with Effeminacy, ...	<i>Virg.</i>	170
47.	Lament of Evander over his Son, ...	<i>Virg.</i>	170
48.	Horace to Virgil on Quintilius' Death, ...	<i>Hor.</i>	171
49.	A Faithful Lover, ...	<i>Tib.</i>	172
50.	Faithlessness will not go unpunished, ...	<i>Tib.</i>	172
51.	A Lover repents having left his Mistress, ...	<i>Prop.</i>	173
52.	A Passionate Declaration, ...	<i>Prop.</i>	174
53.	"Dead ere his Prime,"	<i>Prop.</i>	174
54.	The Shade of Cornelia exhorts her Husband and Children to Mutual Affection, ...	<i>Prop.</i>	175
55.	Deianira to Hercules, ...	<i>Ov.</i>	176
56.	Medea to Jason, ...	<i>Ov.</i>	177
57.	The Prophecy of Carmentis, ...	<i>Ov.</i>	177
58.	Panegyric of Augustus, ...	<i>Ov.</i>	178
59.	Medea's Soliloquy, ...	<i>Ov.</i>	179
60.	Animal Life should be sacred, ...	<i>Ov.</i>	180
61.	Ovid beseeches Augustus to relent, ...	<i>Ov.</i>	180
62.	A Lover chides a Stream which bars his path, ...	<i>Ov.</i>	181
63.	Panegyric on Calpurnius Piso, ...	<i>Sal. Bass.</i>	182
64.	Lentulus harangues the Romans at the Caudine Forks, ...	<i>Liv.</i>	183
65.	Scipio draws a Contemptuous Picture of Hannibal and his Army, ...	<i>Liv.</i>	183
66.	Virginius implores his Fellow-Citizens to pity him for having been forced to slay his Child, ...	<i>Liv.</i>	185
67.	Herennius accuses the Patricians of intentionally prolonging the War with Hannibal, ...	<i>Liv.</i>	185
68, 69.	Speech of Appius Claudius to the Romans concerning the War with Veii; the Necessity of Perseverance and Discipline, ...	<i>Liv.</i>	186
70.	The Dictator Fabius tells his Troops that their only Chance of Escape is to cut their way through the Enemy, ...	<i>Liv.</i>	188
71.	Fabius (who has engaged the Enemy contrary to orders) exhorts the Soldiers to protect him from the jealous fury of Papirius, ...	<i>Liv.</i>	188
72.	Papirius justifies his Severity towards Fabius, ...	<i>Liv.</i>	189
73.	A <i>Suasoria</i> .—Alexander has arrived at the Limits of the Earth: He knows not what to conquer next, ...	<i>Fabianus</i>	189
74.	A <i>Suasoria</i> .—Alexander hesitates whether to enter Babylon, after an Augur had predicted that he should die there, ...	<i>Arell. Fuscus</i>	190
75.	A <i>Suasoria</i> .—Cicero deliberates whether to burn his Philippics on the condition that his life shall be spared, ...	<i>Haterius.</i>	191
76, 77.	A <i>Controversia</i> .— <i>Laqueus incisus</i> , ...	<i>Sen. Rh.</i>	191
78.	A <i>Controversia</i> .— <i>Filia conscia in veneno privigni</i> , ...	<i>Sen. Rh.</i>	192
79.	The Boundless Deep, ...	<i>Pedo Albinovanus.</i>	193
80.	A Lament for Cicero, ...	<i>Corn. Severus</i>	194

C.—PERIOD III., A.D. 14—180.

No.			PAGE
81.	The Fruits of Civil War, ...	<i>Lucan</i>	195
82.	Sulla's Vengeance on the Body of Marius, ...	<i>Lucan</i>	195
83.	Speech of Petreius to his Men, ...	<i>Lucan</i>	196
84.	Afranius surrenders to Caesar, ...	<i>Lucan</i>	197
85.	Caesar in a Small Boat encounters a terrible Storm, ...	<i>Lucan</i>	197
86.	Incantation of a Sorceress, ...	<i>Lucan</i>	198
87.	Pompey reluctantly consents to the Battle of Pharsalia, ...	<i>Lucan</i>	199
88.	Cornelia bewails her Husband's Murder, ...	<i>Lucan</i>	199
89.	Cato bids his Men fight for their Country, not for their Party, ...	<i>Lucan</i>	200
90.	Ode to Bacchus, ...	<i>Sen.</i>	201
91.	The Ghost of Agrippina appears at the Nuptials of Nero and Poppaea, and prophesies Nero's Death, ...	<i>Sen.</i>	202
92.	A Lament for Hector, ...	<i>Sen.</i>	203
93.	A Curse, ...	<i>Sen.</i>	203
94.	The Punishment of Bloodshed after Death, ...	<i>Val. Fl.</i>	204
95.	Absyrtus urges his Men to recover Medea, ...	<i>Val. Fl.</i>	205
96.	Juno opens Hannibal's eyes that he may see the Gods ranged against him, ...	<i>Sil.</i>	206
97.	Eteocles rejects the Embassy of Polynices, ...	<i>Stat.</i>	206
98.	A Passionate Outpouring of Grief, ...	<i>Stat.</i>	207
99.	Bacchus intercedes for Thebes, ...	<i>Stat.</i>	207
100.	Statius commends his Poem to the Approbation of Posterity, ...	<i>Stat.</i>	208
101.	Piety and the Fury, ...	<i>Stat.</i>	209
102.	Quintilian's Affection for his Wife and Child, ...	<i>Quint.</i>	210
103.	Quintilian bewails the early Death of his Son, ...	<i>Quint.</i>	211
104.	The Power of Pathos, ...	<i>Quint.</i>	211
105.	Reply of Tiberius to Sejanus, who had asked the Emperor to allow his Marriage with Livia, ...	<i>Tac.</i>	212
106.	Boadicea excites her Countrymen against the Romans, ...	<i>Tac.</i>	213
107.	Seneca, anticipating Nero's Displeasure, implores to be allowed to retire into a private station, ...	<i>Tac.</i>	213
108.	Nero's Insidious Reply, ...	<i>Tac.</i>	214
109.	Otho's Address to his Army after the Battle of Bedriacum, ...	<i>Tac.</i>	215
110.	Calgacus, a British Patriot, stirs up his Country- men to throw off the Roman Yoke, ...	<i>Tac.</i>	215
111.	Reflections on the Death of Agricola, ...	<i>Tac.</i>	216
112.	The Example of Agricola's Virtue, ...	<i>Tac.</i>	216
113.	A Love Poem, ...	<i>Poet. Anon.</i>	217
114.	Love goes through all Creation, ...	<i>Pervig. Ven</i>	218
115.	A Letter to the Emperor Antoninus Pius, ...	<i>Front.</i>	218
116.	The Affection between Fronto and his Royal Pupil, ...	<i>Front.</i>	219
117.	A Letter from young M. Aurelius to his Preceptor Fronto, ...	<i>M. Aur.</i>	220
118.	Another Letter from young M. Aurelius to Fronto, ...	<i>M. Aur.</i>	221

CONTENTS.

No.			PAGE
119.	A Birthday Congratulation from the young Emperor,	<i>M. Aur.</i>	221
120.	Fronto compliments Aurelius Verus on his Generalship,	<i>Front.</i>	222
121.	Fragment of a Speech by Fronto against a Testamentary Law of the Proconsul,	<i>Front.</i>	223

PART III.—WIT AND HUMOUR.

A.—PERIOD I., B.C. 240—80.

1.	An Honest old Servant is convinced that he is not himself,	<i>Plaut.</i>	224
2.	A Clever Slave debates how to get Money for his Master,	<i>Plaut.</i>	225
3.	Interchange of Compliments between two Slaves,	<i>Plaut.</i>	226
4.	The Disadvantages of marrying for Money,	<i>Plaut.</i>	226
5.	Casting Lots for a Wife,	<i>Plaut.</i>	227
6.	The Way about Town,	<i>Plaut.</i>	229
7.	Menaechmus mistaken for his Brother,	<i>Plaut.</i>	229
8.	A Butler who yields to Temptation,	<i>Plaut.</i>	230
9.	A Braggart Captain and his Parasite,	<i>Plaut.</i>	231
10.	A Braggart Captain (another Portrait),	<i>Plaut.</i>	231
11.	The Danger of making Love by Proxy,	<i>Plaut.</i>	232
12.	"Diamond cut Diamond,"	<i>Plaut.</i>	233
13.	Slaves' Banter,	<i>Plaut.</i>	235
14.	Sagaristio pokes fun at the Persian,	<i>Plaut.</i>	236
15.	A Master rates his Servants,	<i>Plaut.</i>	236
16.	Nothing like Good Luck,	<i>Plaut.</i>	238
17.	Shipwrecked Men jest over their Misfortune,	<i>Plaut.</i>	238
18.	A Fisherman's Reasons for keeping a Bag of Money found in the Sea,	<i>Plaut.</i>	239
19.	A Negotiation between two old Gentlemen concerning the Marriage of their Children,	<i>Ter.</i>	240
20.	Nausistrata discovers that her Husband has married another Wife,	<i>Ter.</i>	241
21.	A Satire on Epicures,	<i>Favorinus</i>	242
22.	The Claims of Self-indulgence conflict with those of Business,	<i>Titius,</i>	242

B.—PERIOD II., B.C. 80—A.D. 14.

23.	Host and Guest,	<i>Varr.</i>	243
24.	An Inflexible Stoic,	<i>Cic.</i>	244
25.	"Dancer" an opprobrious Epithet,	<i>Cic.</i>	245
26.	The Orator Crassus retorts upon Brutus,	<i>Cic.</i>	245
27.	<i>Bons Mots.</i> —Puns on Words,	<i>Cic.</i>	246
28.	<i>Bons Mots.</i> —Puns on the Sense of Words,	<i>Cic.</i>	246
29.	<i>Bons Mots.</i> —Personalities,	<i>Cic.</i>	247
30.	<i>Bons Mots.</i> —Humorous Misapprehension,	<i>Cic.</i>	247
31.	<i>Bons Mots.</i> —Ingenious Misinterpretation,	<i>Cic.</i>	247

No.			PAGE
32.	<i>Bons Mots</i> .—The Surprise,	Cic.	248
33.	Ridicule of Luxury,	Publil. Syrus	248
34.	A Bridge to throw Fools from,	Catull.	249
35.	<i>L'homme qui rit</i> ,	Catull.	250
36.	An Ill Wind,	Catull.	250
37.	Little and Good,	Catull.	250
38.	A Parody,	Virg.	251
39.	A Dish of Garlic,	Hor.	251
40.	A Contest between two Buffoons,	Hor.	252
41.	A Quarrel is sometimes entertaining,	Hor.	252
42.	A Roman Bore,	Hor.	253
43.	A Miser to the last,	Hor.	254
44.	Precepts of Gastronomy,	Hor.	255
45.	The Plagues of Life in Town,	Hor.	256
46.	Circumstances alter Cases,	Hor.	256

C.—PERIOD III., A.D. 14—180.

47.	Sample of the Conversation at a Rich Parvenu's Table,	Petr.	257
48.	The Company satirise Modern Education,	Petr.	257
49.	The Cook proves himself a " <i>cordons bleu</i> ."	Petr.	258
50, 51.	A Burlesque of the Deification of the Emperor Claudius,	Sen.	259
52.	Last Will and Testament of a Sucking Pig,	Auct. anon.	261
53.	A Shabby Present,	Stat.	262
54.	A Shabby Present,	Mart.	263
55.	To a Stingy Friend who had asked for the Loan of his Book,	Mart.	263
56.	A Dinner Hunter,	Mart.	264
57.	" <i>Ne sutor ultra crepidam</i> ,"	Mart.	264
58.	Rome is not the Place for an Honest Man to get a Living,	Mart.	265
59.	The Special Conveniences of the Country are, after all, often only to be obtained in Town,	Mart.	265
60.	An Advertisement for a Great-coat,	Mart.	266
61.	The Poet remonstrates with his Book for wishing to be larger,	Mart.	266
62.	The Fate which a Bore deserves,	Mart.	266
63.	Some Farms are not worth the Price of a Dinner,	Mart.	267
64.	A Ruthless Barber,	Mart.	268
65.	A Family Migration,	Mart.	268
66.	The Poet's Apology for the late Appearance of his Book,	Mart.	269
67.	The Greeks at Rome,	Juv.	269
68.	A Pot-Valiant Hero,	Juv.	270
69.	Cruelty of the Roman Ladies towards their Maids,	Juv.	271
70.	Rule for a Dispute,	Aul. Gell.	271
71.	The Praises of Negligence,	Front.	272

Index to Authors,	273
Index to Subjects and Titles of Passages,	277

SPECIMENS
OF
ROMAN LITERATURE.

ROMAN STYLE.

PART I.—DESCRIPTIVE PASSAGES.

A.—PERIOD I., 240–280 B.C.

1. *A Coquette.*

Quasi pila
In choro ludéns datatim dát se ac communém facit,
Alii adnutat, álii adnietat, álium amat, aliúm tenet.
Alibi manus est óccupata, álii percellít pedem,
Anulum alii dát spectandum, á labris alium ínvocat,
Cum álio cantat, áttamen alii suó dat digito líteras.
Næv., Tarentilla, fr.

2. *Love is too expensive a Luxury.*

Omnium primum Amóris artis éloquar quemadmódum
expediant.
Núnquam Amor quemquam nísi cupidum hominem póstulat
se in plagás conicere;
Eos cupit, eos cónsectatur; súbdole blandítur; ab re

Cónsulit, blandiloquéntulus, harpagó, mendax, cuppés,
avarus,

Elegans, despóliator, latébricolarum hominúm corruptor,
Blándus, inops, celáti indagátor: nam qui áb eo, quod
amat,

Quam éxtemplo sáviis sagittátis percússus est:

Illico rés foras lábitur, líquitur.

“Dá mihi hoc, méi meum, sí me amas, si aúdes!”

Ibi ille cucúlus: “Océlle mi, fiat!

Et istuc et si ámplius vís dari, dábitur.”

Ibi illa pendéntem ferit: iam ámplius órat;

Nón sat id ést mali, ni ámplius étiam,

Quód bibit, quód comest, quód facit súmti.

Nóx datur: dúcitur fámilia tóta:

Véstispicae, unctor, aúri custos, flábelliferae, sándaligerulae,

Cántrices, cistéllatrices, núntii, renúntii,

Raptóres panis ét peni.

Fit ípse, dum illis cómis est,

Inóps amator.

Haec égo quom ago cum meo animo ét recoło,

Ubi quí eget, quam preti síť parvi:

Apagé te, Amor! non places! níl te utor.

Quamquam íllud est dulce, esse ét bibere;

Amor amara dát tibi satis quod aégre sit;

Fugit fórum, fugat tuos cógnatos.

Fugat ípse a suo se cóntuitu;

Neque enim éum sibi amicum vólunt dici.

Mílle modis amor ígnorandust, prócul adhibendust, ábsti-
nendus:

Nám qui in amorem praécipitavit, péius perit, quam si
sáxo saliat.

Apage, síť, Amor!

Túas res tibi habe.

Amor mihi amícus

Né fuas únquam!

Cértum est, ad frúgem

Applicare ánimum.

Plaut., Trin., II. i. 14-52.

3. *A Lover's Pangs.*

Credo égo amorem primum ápuđ homines carnúfcínám
comméntum.

Hanc égo de me coniécturam domi fácio, ne foris quaéram:

Qui omnes homines supero, antideo cruciabilitatibus
animi:

Iactor, crucior, agitor, stimulator, voror in amoris rota

Miser, exanimor,

Feror, differor, distrahor, diripior:

Ita nubilam mentem animi habeo; ubi sum,

Ibi non sum; ubi non sum, ibi est animus:

Ita mihi omnia nunc ingenia insunt;

Quod lubet, non lubet iam id continuo:

Ita me amor lapsum animi ludificat,

Fugat, agit, appetit et raptat,

Retinet, lactat, largitur;

Quod dat, non dat; deludit;

Modo quod suavit, dissuadet;

Quod dissuasit, id ostendit.

Maritum moribus

Mecum experitur: ita meum

Frangit amantem animum; nec nisi quia

Miser non eo pectus, ulla abest

Mihi perditio pernicios: ita pater apud villam detinuit

Me hos dies sex ruri continuo,

Neque licitum interea est meam amicum visere.

Etsi hoc miserum memoratu?

Plaut., Cist., II. i. 1-24.

4. *A Lady's Toilette.*

Negoti sibi qui velit vim parare:

Navem et mulierem, haec duo comparato:

Nam nullae magis res duae plus negoti

Habent, forte si occiperis exornare;

Neque unquam satis hae duae res ornantur,

Neque eis ulla ornandi satis satietas est.

Atque haec ut loquor, nunc domo docta dico:

Nam nos usque ab aurora ad hoc quod diu est

Ex industria ambae concessamus nunquam

Lavari, aut fricari, aut tergeri, aut ornari,

Poliri, expoliri, pingi, fingi; et una

Binae, singulis quae datae nobis ancillae,

Eae nos lavando, eluendo, operam dedere;

Adgerundaque aqua sunt viri duo defessi.

Apagesis, negoti quantum in muliere una est!

Plaut., Poen., I. ii. 1-15.

5. *Patron and Client.*

Ut hóc utimúr maxumé more móro
 Moléstoque múltum :
 Atque uti quíque sunt óptumi, máxumi :
 Mórem habent hunc :
 Cliéntis sibi ómnes volúnt esse múltos ;
 Boníne an malí sint, id haúd quaeritánt :
 Rés magis quaéritur, quám clientúm fides
 Quoíusmodi clúeat.
 Si ést pauper átque haud malús, nequam habétur ;
 Sin díves malúst, is cliéns frugi habétur.
 Qui néc leges neque aéquom bonum úsquam colúnt,
 Sollícitos patrónos habént.
 Datúm denegánt, quod datum ést ; litiúm
 Pléni, rapáces, virí fraudulénti,
 Qui aút fenore aút períúriis habént rem partam ;
 Mens ést in querélis.
 Iurís ubi dicitúr dies,
 Simúl patronis dícitur :
 Quippe quí pro illis loquántur, male quae fécerint.
 Aut ád populum aut ín iure apúd iudicém res est.
 Sicut me hodié nimis sóllicitum cliens
 Quídam habuít,
 Néque, quod volui,
 Agere quidquam lícitum est : ita me attínuit, ita me détinuit
 Apud Aedilis, proéliis factis plúrimisque péssumisque,
 Díxit causam. Cónditiones tétuli tortas, cónfragosas ;
 Aút plus aut minús, quam opus erat, múltó controversiam
 Díxeram, uti spónsio fieret. Quid ille ? Quid ? Praedém dedit ;
 Néc magis manifésto unquam hominem ullúm teneri vídí ego.
 Omnibus malefáctis testes trés aderant acérrumi.
 Dí illunc omnes pérđant (ita mi hunc hódie corrupít diem)
 Méque adeo, qui hodié forum unquam óculis inspexí meis !
Plaut., Men., IV. ii. 1-32.

6. *A Brown Study.*

Illuc, síis, víde,
 Quem ád modum abstitít, severa frónte curas cógitans !
 Péctus digitis púltat : cor, credo, évocaturúst foras.
 Ecce aútem avortit ; nísus laevo in fémíne habet laevám
 manum,
 Déxtera digitís rationem cómputat, feriéns femur

Déxterum: ita veheménter, quod factó ópus est, aegre súppetit.

Cóncrepuit digitís: laborat. Crébro commutat status.
Eccere autem cápite nutat! Nón placet, quod réperit.
Quíddid est, incóctum non exprómet; bene coctúm dabit.

Ecce autem aedificát: columnam ménto subfulsít suo.

Apage! non placét profecto mi illa inaedificátio.

Nam ós columnatúm poetæ esse índaudivi bárbaro,

Quoí bini custódes semper tótiis horis áccubant.

Eúge, euge euscheme ádstitit hercle, et dúlice et comoédice!

Númquam hodie quiéscet, priusquam id, quód petit, perfecerit.

Hábet opinor. Age, si quid agis! vígila! ne somnó stude, Nísi quidem hic agitári mavis várius virgis.

Tíbi ego dico! au, fériatus né sis! Heus, Palaéstrio,

Vígila, inquam! expergíscere, inquam! lúcet hoc, inquam!—Aúdio.

Plaut., Mil. Gl., II. ii. 47-65.

7. *A Battle Scene.*

Póstquam utrimque éxitum est máxuma cópia,

Díspartití viri, díspartití órdenes:

Nós nostras móre nostro ét modo instrúimus

Légiones; hóstes contrá suas ínstruunt;

Deínde utrinque imperatór in médium éxeunt

Extra turbam órдинum, cónloquuntúr simul.

Cónvenit, vícti utri sínt eo proélio,

Urbem, agrum, arás, focos séque uti déderent.

Póstquam id actúm est, tubæ utrimque contrá canunt.

Cónsonat térra; clamórem utrimque éfferunt;

Imperatór utrimque hínc et illínc Iovi

Vóta suscípere, hortári exércitum;

Pró se quisque íd, quod quisque ét potest ét valet,

Edit, ferró ferit. Téla frangúnt; boat

Caélum fremitú virum. Ex spírítu et anhélitu

Nébula cónstat; cadúnt

Vólneris ví et viriúm.

Dénique, ut vólúimus, nóstra superát manus;

Vícimus ví ferocís.

Hóstes crebrí cadunt; nóstri contra íngruunt:

Séd fugam in sé tamen némo convórtitur;

Néc recedit loco, quín statim rém gerat.
 Animam amittúnt prius, quám loco démigrent.
 Quísque, ut steterát, iacet óbtinetque órđinem.
 Hóc ubi Amphítruo herus cónspicatú'st meus,
 Illico equités iubet délixtera inrúere.
 Equites parént citi : ab délixtera máxumo
 Cúm clamore ínvolut impetu álacri,
 Foédant et próterunt hóstium cópias
 Iúre iniustás.

Plaut., Amph. I. i. 65-94.

8. *An Escape from Shipwreck.*

Sed, ó Palaemon, sancte Neptuní comes
 Quíque Hércule illi sócius esse díceris,
 Quod fácimus video? *Da.* Quid vides? *Sc.* Mulierculas
 Videó sedentis ín scapha solás duas.
 Ut áddíctantur míserae!—Euge, euge! pérbene!
 Ab sáxo avortit flúctus ad littús scapham,
 Neque gúbernator únquam potuit réctius.
 Non vídisse undas mé maiores cénseo.
 Salvae sunt, si illos flúctus devitáverint.
 Nunc, núnc periculum ést : eiecit álteram.
 At ín vado ést : iam fáciie enabit.—Eúgepae,
 Viden', álteram illam ut flúctus eiecit foras?
 Surréxit, horsum se capessit. Sálva res!
 Desíluit haec autem áltera ín terram é scapha.
 Ut praé timore ín génua ín undas cóncidit!
 Salva ést : evasit éx aqua. Iam ín líttore ést.
 Sed déxtrovorsum avórsa it ín malám crucem.
 Hem, errábit illaec hódie. *Da.* Quid id refért tua?
Sc. Si ad sáxum quo capéssit, eá deorsúm cadit,
 Errátionis fécerit compéndium.
Da. Si tú de illarum coénaturus vésperi es,
 Illis curandum cénseo, Scepárnio;
 Si apúd me esurus és, mihi dari operám volo.
Sc. Bonum aéquomque oras. *Da.* Sequere me hac ergó.
Sc. Sequor.

Plaut., Rud., I. iii. 71-94.

9. *A Purchaser frightened out of a Bargain.*

Per deós atque homines díco, ne tu illúnc agrum
 Tuom síris unquam fíeri, neque gnatí tui.

Ei rei árgumentum dícam. *Ph.* Audire edepól lubet.
St. Primum ómnium, olim térra quom proscínditur,
 In quinto quoque súlco moriuntúr boves.

Ph. Apage!

St. Neque únquam quisquam est, quóius ille agér fuit,
 Quin péssume ei res vórterit, quoiúm fuit.
 Alii exulatum abiérunt; alii emórtui;
 Alií se suspendére. Hem, nunc hic, quóius est,
 Ut ad íncitas redáctus! *Ph.* Apage a me ístum agrum!
St. Magis Apage dicas, si ómnia a me audíveris:
 Nam fúlguritae súnť hic alternae árbores;
 Sués moriuntur ángina acérrume;
 Ovés scabrae sunt, tám glabrae, hem, quam haec ést
 manus.

Tum autém Syrorum, génus quod patientissimum est
 Hominúm, nemo extat, qui íbi sex menses víxerit:
 Ita cúncta solstitiáli morbo décidunt.

Ph. Credo ego istuc, Stasime, ita ésse; sed Campás
 genus

Multó Syrorum iam ántidit patiéntia.
 Sed iste ést ager profécto, ut te audiui loqui,
 Malós in quem omnes públice mittí decet.
 Sicút Fortunatórum memorant insulas,
 Quo cúncti, qui aetatem égerunt casté suam,
 Convéniant: contra istóc detrudi máleficos
 Aequóm videtur, quí quidem istius sít modi.

St. Hospítium est calamitátis. Quid verbís opust?
 Quamvís malam rem quaérens, illic réperias.

Ph. At tu hércle et illi et álibi. *St.* Cave, sis, díxeris,
 Me tibi dixisse hoc. *Ph.* Dixisti arcanó satis.

St. Quin híc quidem cupit illum áb se abalienárier,
 Si quidem reperire póssit, cui os súblinat.

Ph. Meus quidem hercle nunquam fiet. *St.* Si sapiés
 quidem.

Lepide hercle de agro ego húnct senem detérrui.

Plaut., Trin., II. iv. 119-123, and 132-159.

10. *A Parasite puts himself up for Auction.*

Ipse égomet quamobrem aúctionem praédicem,
 Damna évenerunt máxuma miseró mihi:
 Ita mé mancipia míserum adfecerúnt male—
 Potátiones plúrimae demórtuae.

Quot ádeo cenae, quás deflevi, mórtuae !
 Quot potiones múlsi ! quot autem prándia,
 Quae intérr continuum pérddi triénnum !
 Prae maéróre adeo míser atque aeग्रitúdiñe
 Consénui ; pene súm famed emórtuus.
Cr. Ridiculus aeque múllus est, quando ésurit.
Ge. Nunc aúctionem fácere decretúm est mihi :
 Forás necessum est, quidquid habeo, véndere.
 Adéste, sultis ! praéda erit praeséntium.
 Logós ridiculos véndo. Age, licémini.
 Qui céna poscit ? écqui poscit prándio ?
 Herculés te amabit prandio, cená, cibo.
 Ehem, ádnuistin' ? Némo meliorés dabit ;
 Nullí meliores ésse parasitó sinam.
 Vel únctiones graécas sudatórias
 Vendó, vel alias málacas crapulárias ;
 Cavillátiones ; ádsentatiúnculas
 Ac périuratiúnculas parasíticas ;
 Robíginosam strígilem : ampullam rúbidam ;
 Parasítum inanem, quó recondas réliquias.
 Haec véniisse iám opus est, quantúm potest :
 Ut decumum partem Héculi pollúceam.
Cr. Ecástor auctiónem haud magní preti !
 Adhaésit homini ad ínfimum ventrém fames.

Plaut., Stich., II. i. 55-82.

11. *A Parasite's Complaint.*

Illicet parasíticae arti in máxumam malám crucem :
 Ita iuventus iám ridiculos ínopesque ab se ségregat.
 Níl morantur iám Laconas, ími subsellí viros,
 Plázipatidas, quíbus sunt verba síne penu et pecúnia ;
 Eós requirunt, quí, lubenter quom éderint, reddánt domi.
 Ipsi obsonant, quae parasitorum ánte erat província ;
 Ipsi de foró tam aperto cápíte ad lenonés eunt,
 In tribu quam apérto capite sóntis condemnánt reos ;
 Néque ridiculos iám terunci faciunt ; sese omnés amant.
 Nam út dudum hinc abívi, accessi ad ádulescentes ín
 foro ;
 Sálvete, inquam : quo imus una ad prándium ?—Atque
 illi tacent.
 Quis ait “Huc,” aut quís profitetur ? inquam.—Quasi
 muti silent,

Néque me rident. Úbi cenamus? ínquam. Atque illi ábnuunt.

Dico unum ridículum dictum dé dictis melióribus,
Quibus solebam ménstruales épulas ante adipíscier.
Némo ridet. Scívi extemplo, rém de compactó geri.
Né canem quidem írritatum vóluit quisquam imitárier,
Sáltem, si non árriderent, déntis ut restríngerent.
Abeo ab illis, póstquam video mé sic ludificárier;
Pérgeo ad alios; vénio ad alios, déinde ad alios: úna res;
Ómnes compactó rem agunt, quasi ín Velabro oleárii.

Plaut., Capt., III. i. 9-29.

12. *A Swaggering Parasite.*

Er. Príus edico, né quis propter cúlpani capiatúr suam :

Cóntinete vós domi ! prohibéte a vobis vím meam !

He. Míra edepol sunt, ni híc in ventrem súmsit confidéntiam.

Vae misero illi, cúius cibo iste fáctust imperiósior !

Er. Túm pistores scrófpasci, qui alunt furfurí sues,

Quárum odore praéterire némo pistrinúm potest,

Eórum si quoiúsquam scrofam in público conspéxero,

Ex ipsis dominís meis pugnis éxculcabo fúrfures.

He. Básilicas edíctiones átque imperiosás habet :

Sátur homo est ; habét profecto in véntre confidéntiam.

Er. Túm piscatorés, qui praebeant pópulo piscis foétidos,

Qui ádvehuntur quádrupedanti crúciánti canthério ;

Quórum odos subbásilicanos ómnis abigit ín forum :

Eís ego ora vérberabo sírpiculis piscáriis,

Út sciant, aliéno naso quam éxhibeant moléstiam.

Túm lanii autem, qui concinnant liberis orbás oves,

Qui locant caedúndos agnos, ét duplam agninám danunt,

Qui petroni nómen indunt vérveci sectário ;

Eum ego si in viá petronem pública conspéxero,

Ét petronem et dóminum reddam mórtales misérrumos.

He. Eúgepae ! edíctiones aédilitias híc quidem habet ;

Mírumque adeo est, ni hunc fecere sibi Aetoli agoránomum.

Er. Nón ego nunc parasítus sum, sed régum rex regárior :

Tántus ventri cómmeatus, méo adést in portú cibús.

Plaut., Capt., IV. ii. 24-47.

13. *Progressive Refinement in the Art of Sycophancy.*

Cónveni hodie advéniens quendam méi loci hinc atque órdis
Hóminem haud inpurum, ítidem patria qui ábligurrierát bona.

Vídeo sentum, squálidum, aegrum, pánnis annisque óbsitum.
Quíd istuc, inquam, ornáti est? “Quoniam míser, quod habui,
pérdidi : hem

Quó redactus sum ! ómnes noti me átque amici déserunt.”
Híc ego illum contémpsi prae me. Quíd homo, inquam, igna-
víssime ?

Itan parasti te, út spes nulla réliqua in te essét tibi ?
Símul consilium cúm re amisti ? Víden me ex eodem ortúm
loco ?

Quí color, nitór, vestitus ; quae habitudo est córporis ?
Ómnia habeo, néque quicquam habeo : níl quum est, níl defít
tamen.

“At ego infelix néque ridiculus ésse neque plagás pati
Póssum.” Quid ? tu his rébus credis fieri ? Tota errás via.
Olim isti fuit géneri quondam quaéstus apud saeclúm prius :
Hóc novum est aucúpium : ego adeo hanc prímus inveni viam.
Est genus hominum, qui ésse primos se ómnium rerúm volunt,
Néc sunt ; hos conséctor : hisce ego nón paro me ut rideant,
Séd eis ultro adrídeo, et eorum íngenia admirór simúl.
Quícquid dicunt, laúdo : id rursum sí negant, laudo íd quoque.
Négat quis ? nego : ait, áio : postremo ímperavi egomét mihi
Ómnia adsentári. Is quaestus núnc est multo ubérrimus.

Pa. Scítum hercle hominem ; hic hómínes prorsum ex stúltis
insanós facit.

Gn. Dum haec lóquimur, intereá loci ad macéllum ubi adven-
támus,

Concúrrunt laeti mi óbviám cupédinarii ómnes :
Cetárii, laníí, coqui, fartóres, piscatóres,
Quibus ét re salva et pérđita profúeram et prosum saepe.
Salútant : ad cenám vocant : advéntum gratulántur.
Ille úbi miser famélicus vidét me tanto honóre, et
Tam fáciie victum quaérere ; ibi homo coépít me obsecráre,
Ut síbi liceret díscere id de mé. Sectari iússi :
Si pótis est, tanquam phílosophorum habént discipuli ex ípsis
Vocábula, parasíti item ut Gnathónici vocentur.

Ter., Eun., II. i. 3-33.

14. *Scene at the Funeral of Chrysis.*

Chrysis vicina haec móritur. *So.* O factúm bene !
Beásti : hei, metui a Chrýside. *Si.* Ibi tum filius
Cum illís, qui amabant Chrýsidem, una aderát frequens :
Curábat una fúnus : tristis ínterim ;
Nonnúmquam collacrumábat. Placuit tum íd mihi.

Sic cōgitabam : Hic párvæ consuetúdinis
 Causa huius mortem tam fert familiáriter :
 Quid si ipse amasset ? quid hic mihi faciét patri ?
 Haec ego putabam esse omnia humani ingeni
 Mansuetique animi officia. Quid multis moror ?
 Egomét quoque eius causa in funus pròdeo,
 Nihil súspicans etiám mali. *So.* Hem, quid id ést ?
Si. Scies.

Effértur. *Imus.* Interea inter múlieres,
 Quae ibi áderant, forte unam áspicio adulescéntulam,
 Formá. . . . *So.* Bona fortásse. *Si.* Et voltu,
 Sósia,

Adeó modesto, adeó venusto, ut níl supra.
 Quae quúm mihi lamentári praeter céteras
 Visa ést, et quia erat fórma praeter céteras
 Honéstá et liberáli, accedo ad pédisequas :
 Quae sít, rogo. Sorórem esse aiunt Chrysídis.
 Percússit illico ánimum. Atat, hoc illud est,
 Hinc illae lacrumae, haec illast misericórdia.
So. Quam tímeo, quorsum evádas. *Si.* Funus ínterim
 Procédit. Sequimur : ad sepulcrum vénimus :
 In ígnem impositast : flétur. Interea haec soror,
 Quam díxi, ad flammam accéssit imprudentius,
 Satis cúm periculo. Ibi tum éxanimatus Pámphilus
 Bene díssimulatum amórem et celatum índicat :
 Adcúrrit : mediam múlierem compléctitur :
 Mea Glycerium, inquit, quid agis ? cur te is pérditum ?
 Tum illa, út consuetum fáciie amorem cérneres,
 Reiécit se in eum fléns quam familiáriter.

Ter., Andr., I. i. 78-109.

15. *Syrus describes his Visit to Antiphila.*

Sy. Iam primum ómnium,
 Ubi véntum ad aedis ést, Dromo pultát fores :
 Anus quaedam prodit : haec ubi aperuít óstium,
 Contínuo hic se coniécit intro, ego cónsequor :
 Anus fóribus obdit péssulum, ad lanám redit.
 Hic scíri potuit, aút nusquam alibi, Clínia,
 Quo stúdio vitam suám te absente exégerit.
 Ubi de ínproviso est ínterventum múlieri :
 Nam ea rés dedit tum exístumandi cópiam
 Cotídiánae vítae consuetúdinem ;
 Quae, cuiusque ingenium ut sít, declarat máxume :

Texéntem telam stúdióse ipsam offéndimus ;
 Mediócritér vestítam veste lúgubri,
 Eius ánuis causa, opínor, quae erat mórtua ;
 Sine aúro : tum ornatam, íta uti quae ornantúr sibi,
 Nullá mala re éxpolitam múliebri :
 Capíllus passus, prólixus, circúm caput
 Reiéctus negligénter : pax. *Clin.* Syre mi, óbsecro,
 Ne me ín laetitiam frústra coniciás. *Sy.* Anus
 Subtémén nebat : praéterea una ancíllula
 Erat ; éa texebat úna, pannis óbsita,
 Neglécta, inmunda inlúvie. *Clit.* Si haec sunt, Clínia,
 Vera, íta uti credo, quís te est fortunátior ?
 Scin hánc, quam dicit sórdidatam et sórdidam ?
 Magnum hóc quoque signumst, dóminam esse extra
 nóxiam,
 Quum eíus tam negliguntur internúntii.
 Nam dísciplina est iisdem, munerárier
 Ancíllas primum, ad dóminas qui adfectánt viam.
Clin. Perge, óbsecro te : et cáve ne falsam grátiam
 Studeás inire. Quid ait, ubi me nóminas ?
Sy. Ubi dícimus rediísse te, et rogáre uti
 Veníret ad te, múlier telam déserit
 Contínuo, et lacrumis ópplet os totúm sibi :
 Ut fáciie scias desíderio id fierí tuo.

Ter., Heaut., II. iii. 33-66.

16. *The Advantages of an Easy Temper.*

Re ipsa répperi,
 Fáciitate níhil esse homini mélius neque cleméntia.
 Id esse verum, ex me átque ex fratre cuívis facilest nóscere.
 Ille suam semper égit vitam in ótío, in convíviiis :
 Clémens, placíduS, núlli laedere ós, adridere ómnibus :
 Síbi vixit : síbi súmptum fecit : ómnes benedicúnt, amant.
 Ego ille agrestis, saévos, tristis, párcus, truculentús, tenax,
 Dúxi uxorem : quam íbi miseriam vídi ! Nati filii,
 Alia cura : heia aútem, dum studeo íllis ut quamplúrimum
 Fácerem, contrivi ín quaerundo vítam atque aetatém meam.
 Núnc exacta aetáte hoc fructi pró labore ab eís fero,
 Odium : ille alter síne labore pátria potitur cómoda :
 Illum amant : me fúgitant : illi crédunt consilia ómnia :
 Illum diligúnt : apud illum súnť ambo, ego desértus sum :
 Illum ut vivat óptant, meam autem mórtē exspectant scílicet.

Íta eos meo labóre eductos máxumo, hic fecít suos
 Paúlo sumptu: míseriam omnem ego cápio; hic potitur gaúdia.
 Age age, iam experiámur porro cóntra, ecquid ego póssiem
 Blánde dicere aút benigne fácere, quando huc próvocat.
 Égo quoque a méis me amari et mágni pendi póstulo.
 Si íd fit dando atque óbsequendo, nón posteriorés ferám.
 Déerit: id mea mínime refert, quí sum natu máxumus.

Ter., Ad., V. iv. 6-27.

17. *Portrait of a Good Steward.*

Haec erunt vilici officia. Disciplina bona utatur. Feriae servantur. Alieno manum absteineat. Sua servet diligenter. Litibus familiae supersedeat. Si quis quid deliquerit, pro noxa bono modo indicet. Familiae male ne sit, ne algeat, ne esuriat; opere bene exerceat: facilius malo et alieno prohibebit. Vilicus si nolet male facere, non faciet. Si passus erit, dominus impune ne sinat esse. Pro beneficio gratiam referat, ut aliis recte facere libeat. Vilicus ne sit ambulator, sobrius siet semper, ad cenam ne quo eat. Familiam exerceat: consideret, quae dominus imperaverit, fiant. Ne plus censeat sapere se, quam dominum. Amicos domini, eos habeat sibi amicos. Cui iussus siet, auscultet. Rem divinam nisi compitalibus in compito aut in foco ne faciet. Iniussu domini credat nemini. Quod dominus crediderit, exigat. Satui semen, cibaria, far, vinum, oleum mutuuum dederit nemini. Duas aut tres familias habeat, unde utendo roget, et quibus det: praeterea nemini. Rationem cum domino crebro putet. Operarium, mercenarium politorem diutius eundem ne habeat die. Ne quid emissee velit insciente domino, ne quid dominum celavisse velit. Parasitum ne quem habeat. Haruspice, augure, hariolum, chaldaeam ne quem consuluisse velit. Segetem ne defrudet: nam id infelix est. Opus rusticum omne curet uti sciat facere, et id faciat saepe, dum ne lassus fiat. Si fecerit, scribet in mente familiae quid siet, et illi animo aequiore facient. Si hoc faciet, minus libebit ambulare, et valebit rectius, et dormibit libentius. Primus cubitu surgat: postremus cubitum eat. Prius villam videat clausa uti siet, et uti suo quisque loco cubet, et ubi iumenta pabulum habeant. Boves maxima diligentia curatos habeto. Bubulcis obsequitor, partim, quo libentius boves curent. *Cato, R. R., v.*

18. *Portrait of the Steward's Wife.*

Villicae quae sunt officia, curato faciat. Si eam tibi dederit dominus uxorem, ea esto contentus. Ea te metuat. Facito ne nimium luxuriosa siet. Vicinas aliasque mulieres quam minimum utatur; neve domum, neve ad sese recipiat. Ad cenam nequo eat, neve ambulatoria siet. Rem divinam ni faciat, neve mandet, qui pro ea faciat, iniussu domini aut dominae. Scito dominum pro tota familia rem divinam facere. Munda siet. Villam conversam mundamque habeat Kalendis, Idibus, Nonis, festus dies cum erit, coronam in focum indat. Per eosdemque dies Lari familiari pro copia supplicet. Cibum tibi et familiae curet uti coctum habeat. Gallinas multas, et ova uti habeat. Pira arida, sorba, ficos, uvas passas, sorba in sapa, et pira, et uvas in doliis, et mala strutha; uvas in vinaceis, et in urceis, in terra obrutas; et nuces Praenestinas recentes in urceo in terra obrutas habeat. Mala Scantiana in doliis, et alia, quae condi solent, et silvatica. Haec omnia quotannis diligenter uti condita habeat. Farinam bonam, et far subtile sciat facere. *Cato, R. R., cxlii.*

19. *σιγᾶν ὅ' ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια.*

Iussi caudicem proferri, ubi mea oratio scripta erat de ea re quod sponsionem feceram cum M. Cornelio. Tabulae prolatae. Maiorum benefacta perlecta, deinde quae ego pro re publica fecissem leguntur: ubi id utrumque perlectum est, deinde scriptum erat in oratione "numquam ego pecuniam neque meam neque sociorum per ambitionem dilargitus sum." Attat, noli noli peribere, inquam, istud, nolunt audire. Deinde recitavit "nunquam praefectos per sociorum vestrorum oppida imposivi, qui eorum bona liberos diriperent." Istud quoque dele, nolunt audire. Recita porro. "Nunquam ego praedam neque quod de hostibus captum esset, neque manubias inter pauculos amicos meos divisi, ut illis eriperem qui cepissent." Istuc quoque dele, nihil minus volunt dici, non opus est recitato. "Nunquam ego evectionem datavi, quo amici mei per symbolos pecunias magnas caperent." Perge istuc quoque uti cum maxime delere. "Nunquam ego argentum pro vino congiario inter apparitores atque amicos meos disdidi, neque eos malo publico divites feci." Enim vero usque istuc ad lignum dele. Videris, quo loco res publica siet, uti quod rei publicae bene fecissem, unde gratiam capiebam, nunc idem illud memorare non audeo, ne invidiae siet:

ita inductum est male facere impoene, bene facere non impoene licere. *Cato, Or. de Sumptu Suo, ap. Front. Ep. ad Ant., i. 2, p. 99. Naber.*

20. "*Non possum ferre, Quirites, Graecam Urbem.*"

Dicam de istis Graecis suo loco, Marce fili, quid Athenis exquisitum habeam, et quod bonum sit illorum litteras inspicere, non perdiscere. Vincam nequissimum et indocile esse genus illorum. Et hoc puta vatem dixisse: quandoque ista gens suas litteras dabit omnia corrumpet, tum etiam magis, si medicos suos huc mittet. Iurarunt inter se barbaros necare omnes medicina, sed hoc ipsum mercede facient, ut fides iis sit et facile disperdant. Nos quoque dictitant barbaros et spurcius nos quam alios Opicon appellatione foedant. Interdixi tibi de medicis. *Cato, ap. Plin., N. H., XXIX. vii. 14.*

21. *A Character.*

Haece locutus vocat quocum bene saepe libenter
Mensam sermonesque suos rerumque suarum
Congeriem partit, magnam cum lassus diei
Partem fuisset de summis rebus regundis
Consilio indu foro lato sanctoque senatu:
Cui res audacter magnas parvasque iocumque
Eloqueretur, cuncta simul malaque et bona dictu
Evomeret, si qui vellet, tutoque locaret.
Quocum multa volup ac gaudia clamque palamque.
Ingenium cui nulla malum sententia suadet
Ut faceret facinus levis aut malus, doctus fidelis
Suavis homo facundus suo contentus beatus
Scitus secunda loquens in tempore commodus verbum
Paucum, multa tenens antiqua sepulta, vetustas
Quem fecit mores veteresque novosque tenentem,
Multorum veterum leges divumque hominumque;
Prudenter qui dicta loquive tacereve possit:
Hunc inter pugnas Servilius sic compellat.

Enn., Ann., ap. Gell., xii. 4.

22. *Iliad's Dream.*

Excita cum tremulis anus attulit artubus lumen,
Talia commemorat lacrimans, exterrita somno,
Eurudica prognata, pater quam noster amavit,

Vires vitæque corpus meum nunc deserit omne.
 Nam me visus homo pulcher per amoena salicta
 Et ripas raptare locosque novos ; ita sola
 Postilla, germana soror, errare videbar
 Tardaque vestigare et quaerere te neque posse
 Corde capessere : semita nulla pedem stabilibat.
 Exin compellare pater me voce videtur
 His verbis : " o gnata, tibi sunt ante ferendae
 Aerumnæ, post ex fluvio fortuna resistet."
 Haec ecfatus pater, germana, repente recessit
 Nec sese dedit in conspectum corde cupitus,
 Quamquam multa manus ad caeli caerulea templa
 Tendebam lacrimans et blanda voce vocabam.
 Vix aegro cum corde meo me somnus reliquit.

Enn., Ann., ap. Cic. De Div., I. xx.

23. *Romulus and Remus.*

Remus auspicio se devovet atque secundam
 Solus avem servat at Romulus pulcher in alto
 Quaerit Aventino, servat genus altivolantum.
 Certabant urbem Romam Remoramne vocarent.
 Omnibus cura viris uter esset induperator.
 Expectant vel uti consul cum mittere signum
 Volt omnes avidi spectant ad carceris oras,
 Quam mox emittat pictis e faucibus currus :
 Sic expectabat populus atque ora tenebat
 Rebus, utri magni victoria sit data regni.
 Interea sol albus recessit in infera noctis.
 Exin candida se radiis dedit icta foras lux.
 Et simul ex alto longe pulcherruma praepes
 Laeva volavit avis : simul aureus exoritur sol.
 Cedunt de caelo ter quattuor corpora sancta
 Avium, praepetibus sese pulchrisque locis dant.
 Conspicit inde sibi data Romulus esse priora,
 Auspicio regni stabilita scamna solumque.

Enn., Ann., ap. Cic. De Div., I. xlviii.

24. *A Staunch Soldier.*

Undique conveniunt vel ut imber tela tribuno :
 Configunt parmam, tinnit astilibus umbo
 Aerato sonitu galeae : sed nec pote quisquam
 Undique nitendo corpus discernere ferro.

Semper abundantes hastas frangitque quatitque:
Totum sudor habet corpus multumque laborat
Nec respirandi fit copia : praepete ferro
Histri tela manu iacientes sollicitabant.

Enn., Ann., ap. Macrob. Sat., vi. 3.

25. *A Storm.*

Profectiōne laeti pisciū lasciviam
Intuentur, nec tuendi cāpere satietas potest.
Interea prope iam occidente sōle inhorrescīt mare,
Tēbrae conduplicāntur, noctisque ét nimbū occaecāt
nigror,
Flāmma inter nubēs coruscat, caelum tonitru cōtremīt,
Grādo mixta imbri largifico sūbita praecipitāns cadit,
Undique omnes vēti erumpunt, saēvi existunt turbines,
Fērvit aestu pēlagus.

Pacuv., ap. Cic. De Div., I. xiv. 24.

26. *A Dream interpreted.*

Tarqu. Quom iam quieti cōrpus nocturno impetu
Dedī, sopore plācans artus lānguidos:
Visum ést insomnis pāstorem ad me adpēllere
Pecūs lanigerum exímia pulcritūdine,
Duos cōsanguineos árietes inde éligi
Praelárioremque álterum, immolāre me.
Deinde eíus germanum cōrnibus cōntier
In me árietare, eoque íctu me ad cásum dari.
Exín prostratum térra, graviter saúcium,
Resupínū in caelo cōntueri máximum,
Miríficū facinus : dēxtorsū orbem flammeū
Radiátū solis líquier cursú novo.

Aug. Réx, quae in vita usúrpant homines, cogitánt curant
vident,

Quaeque agunt vigilántes agitantque, éa si cui in somno
accidunt,

Mínus mirum est, si dí rem tantam haut témere improvise
ófferunt.

Proín víde, ne quém tu esse hebetem députes aeque ác
pecus,

Is sapientiá munitum pectus egregiē gerat,

Téque regno expéllat: nam id quod dé sole ostentum ést
tibi,

Pópulo commutátionem rerum portendít fore,
Pérpropinquam. Haec béne verruncent pópulo ! nám quod
déterum

Cépit cursum ab láeva signum praépotens, pulcérume,
Aúguratum est, rém Romanam públicam summám fore
Qui recte cónsulat, consúl cluat.

Tullius qui líbertatem cívibus stabilíverat.

Acc., Brut., ap. Cic. De Div., I. xxii. 44.

27. *A Ship.*

Tanta moles labitur
Fremebunda ex alto ingenti sonitu et spiritu,
Prae se undas volvit, vortices vi suscitatur:
Ruit prolapsa, pelagus respargit, reflat.
Ita dum interruptum credas nimbum volvier,
Dum quod sublime ventis expulsum rapi
Saxum aut procellis, vel globosos turbines
Existere ictos undis concursantibus:
Nisi quas terrestris pontus strages conciet,
Aut forte Triton fuscina evertens specus
Supter radices penitus undanti in freto
Molem ex profundo saxeam ad caelum erigit.

Acc., Med., ap. Cic. N. D., II. xxxv. 89.

28. *Epigrams by Valerius Aedituus, Porcius Licinius, and Lutatius Catulus.*

Tum resupinus, capite convelato, voce admodum quam suavi
versus cecinit Valerii Aeditui, veteris poëtae, item Porcii Licinii,
et Quinti Catuli, quibus mundius, venustius, limatius, pressius,
Graecum Latinumve nihil quidquam reperiri puto. Versus
Aeditui :

“Dicere cum conor curam tibi, Pamphila, cordis,
Quid mi abs te quaeram, verba labris abeunt.
Per pectus miserum manat subido mihi sudor.
Sic tacitus, subidus : duplo ideo pereor.”

Atque item alios versus eiusdem addidit, non hercle minus
dulces, quam priores :

“Quid faculam praeferes, Phileros, qua nil opu’ nobis?
Ibimus : hic lucet pectore flamma satis.
Istam nam potis est vis saeva extinguere venti,
Aut imber coelo candidu’ praecipitans.

At contra, hunc ignem Veneris, si non Venus ipsa,
Nulla est quae possit vis alia opprimere."

Item dixit versus Porcii Licinii, hosce:

"Custodes ovium teneraeque propaginis agnum,
Quaeritis ignem? Ite huc. Quaeritis? Ignis homo'st.
Si digito attigero, incendam silvam simul omnem:
Omne pecus: flamma est, omnia qua video."

Q. Catuli versus illi fuerunt:

"Aufugit mi animus; credo, ut solet, ad Theotimum
Devenit. Sic est; perfugium illud habet.
Quid si non interdixem, ne illunc fugitivum
Mitteret ad se intro, sed magis eiiceret?
Ibimu' quaesitum. Verum, ne ipsi teneamur,
Formido. Quid ago? Da Venu' consilium.

Aul. Gell., XIX. x.

29. *A Single Combat.*

Cum interim Gallus quidam nudus praeter scutum et gladios duos torque atque armillis decoratus processit: qui et viribus, et magnitudine, et adolescentia, simulque virtute ceteris antistabat. Is, maxime proelio commoto, atque utrisque summo studio pugnantibus, manu significare coepit, utrique ut quiescerent pugnare. Pugnae facta pausa est. Extemplo, silentio facto, cum voce maxima conclamat, si quis secum depugnare vellet, uti prodiret. Nemo audebat, propter magnitudinem atque immanitatem facies. Deinde Gallus irridere coepit, atque linguam exertare. Id subito perdolitum est cuidam T. Manlio, summo genere nato, tantum flagitium civitati accidere; ex tanto exercitu neminem prodire. Is, ut dico, processit, neque passus est virtutem Romanam a Gallo turpiter spoliari. Scuto pedestri, et gladio Hispanico cinctus, contra Gallum constitit. Metu magno ea congressio in ipso ponte, utroque exercitu inspectante, facta est. Ita, ut ante dixi, constiterunt: Gallus, sua disciplina scuto proiecto, cunctabundus: Manlius, animo magis, quam arte, confusus, scutum scuto percussit, atque statum Galli conturbavit. Dum se Gallus iterum eodem pacto constituere studet, Manlius iterum scuto scutum percutit, atque de loco hominem iterum deiecit: eo pacto ei sub Gallicum gladium successit, atque Hispanico pectus hausit: dein continuo humerum dextrum eodem concessu incidit, neque recessit usquam, donec subvertit, ne Gallus impetum icti haberet. Ubi eum evertit, caput praecaedit: torquem detraxit, eamque sanguinolentam

sibi in collum imponit. Quo ex facto ipse posterique eius Torquati sunt cognominati. *Q. Claud. Quadrig., ap. Gell., IX. xiii. 4.*

30. *Letter to King Pyrrhus.*

Literas, quas ad regem Pyrrhum super ea causa miserunt, Claudius Quadrigarius scripsit fuisse hoc exemplo: "Consules Romani salutem dicunt Pyrrho regi. Nos pro tuis iniuriis continuo animo strenui, commoti inimiciter, tecum bellare studemus. Sed communis exempli et fidei ergo visum est, uti te salvum velimus; ut esset, quem armis vincere possimus. Ad nos venit Nicias, familiaris tuus, qui sibi pretium a nobis peteret, si te clam interfecisset. Id nos negavimus velle; neve ob eam rem quidquam commodi exspectaret: et simul visum est, ut te certiores faceremus, ne quid eiusmodi si accidisset, nostro consilio civitates putarent factum: et quod nobis non placet, pretio aut praemio aut dolis pugnare. Tu, nisi caves, iacebis." *Q. Claud. Quadrig., ap. Gell., III. viii. 7, 8.*

B.—PERIOD II., 80 B.C.—14 A.D.

31. *The Best Slaves for Farm Work.*

Mancipia esse oportere neque formidolosa, neque animosa. Qui praesint esse oportere, qui literis et aliqua sint humanitate imbuti, frugi, aetate maiore, quam operarios, quos dixi. Facilius enim his, quam minore natu sunt dicto audientes. Praeterea potissimum eos praeesse oportet, qui periti sint rerum rusticarum. Non solum enim debere imperare, sed etiam facere, ut facientem imitentur, et ut animadvertant eum cum causa sibi praeesse, quod scientia praestet et usu. Neque illi concedendum ita imperare, ut verberibus coerceat potius quam verbis, si modo idem efficere possis. Neque eiusdem nationis plures parandos esse. Ex eo enim potissimum solere offensiones domesticas fieri. Praefectos alacriores faciendum praemiis: dandaque opera, ut habeant peculium, et coniunctas conservas, e quibus habeant filios. Eo enim fiunt firmiores, ac coniunctiores fundo. Itaque propter has cognationes Epiro-

ticae familiae sunt illustriores ac cariores. Ad iniiciendum voluptatem his praefecturae, honore aliquo habendi sunt : et de operariis, qui praestabunt alios, communicandum quoque cum iis, quae faciunda sunt opera. Quod ita cum fit, minus se putant despici, atque aliquo numero haberi a domino. Studiores ad opus fieri liberalius tractando, aut cibariis, aut vestitu largiore, aut remissione operis, concessioneve, ut peculiare aliquid in fundo pascere liceat, aut huiuscemodi rerum aliis, ut quibus quid gravius sit imperatum, aut animadversum, qui consolando eorum restituat voluntatem, ac benevolentiam in dominum. *Varr., R. R., I. 17.*

32. *The Best Oxen for Farm Work.*

Igitur de omnibus quadrupedibus prima est probatio, qui idonei sint boves, qui arandi causa emuntur, quos rudis, neque minoris trimos, neque maioris quadrimos parandum, ut viribus magnis sint ac pares, ne in opere firmitior imbecillioem conficiat : amplis cornibus, et nigris potius quam aliter : ut sint lata fronte, naribus simis, lato pectore, crassis coxendicibus. Hos veteranos ex campestribus locis non emendum in dura ac montana : nec non, ita si incidit ut sit, vitandum. Novellos cum quis emerit iuvenco, si eorum colla in furcas destitutas incluserit, ac dederit cibum, diebus paucis erunt mansueti, et ad domandum proni. Tum ita subigendum, ut minutatim assuefaciant, et ut tironem cum veterano adiungant. Imitando enim facilius domatur. Et primum in aequo loco, et sine aratro, tum eo levi simul gradi faciant, ut principio per arenam aut molliorem terram leniter procedant. Quos ad vecturas item instituendum, ut inania primum ducant plaustra, et si possis, per vicum aut oppidum. Creber crepitus, ac varietas rerum consuetudine celerrima ad utilitatem adducit. Neque pertinaciter, quem feceris dexterum, in eo manendum. Quod si alternis fit sinister, fit laboranti in alterutra parte requies. Ubi terra levis, ut in Campania, ibi non bubus gravibus, sed vaccis aut asinis quod arant, eo facilius ad aratrum leve adduci possunt. Ad molas, et ad ea, si quae sunt, quae in fundo convehuntur, alii asellis, alii vaccis ac mulis utuntur, exinde ut pabuli facultas est. Nam facilius asellus, quam vacca alitur ; sed fructuosior haec. In eo agricolae hoc spectandum, quo fastigio sit fundus. In confragoso enim ac difficili haec valentiora parandum, et potius ea, quae plus fructum reddere possint, cum idem operis faciant. *Varr., R. R., I. 20.*

33. *Directions for making a Duck-pond.*

Qui autem volunt greges anatum habere, ac constituere *ὑποστροφῆιν*, primum locum, cui est facultas, eligere oportet palustrem, quod eo maxime delectantur. Si id non, potissimum ibi, ubi sit naturalis aut lacus, aut stagnum, aut manufacta piscina, quo gradatim descendere possint. Septum altum esse oportet ubi versentur, ad pedes xv, ut vidistis ad villam Sei, quod uno ostio claudatur. Circum totum parietem intrinsecus crepido lata, in qua secundum parietem sint tecta cubilia: ante eas vestibulum earum exaequatum tectorio opere testaceo. In eo perpetua canalis, in quam et cibus ponitur iis, et immittitur aqua. Sic enim cibum capiunt. Omnes parietes tectorio levigantur, ne faeles, aliave quae bestia introire ad nocendum possit, idque septum totum rete grandibus maculis integitur, ne eo involare aquila possit, neve ex ea evolare anas. Pabulum iis datur triticum, ordeum, vinacei uvae. Nonnunquam etiam ex aqua cammari, et quaedam eiusmodi aquatilia. Quae in eo septo erunt piscinae, in eas aquam large influere oportet, ut semper recens sit. Sunt item non dissimilia alia genera, ut querquedulae phalerides. Sic perdices, quae, ut Archelaus scribit, voce maris audita, concipiunt. Quae, ut superiores, neque propter fecunditatem, neque propter suavitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues. Quod ad villaticarum pastionum primum actum pertinere sum ratus, dixi. *Varr., R. R., III. 11.*

34. *Directions for making a Snail-bed.*

Nec de cocleis, ac gliribus quaero, quod reliquum est. Neque enim magnum emolumentum esse potest. Non istuc tam simplex est, inquit Appius, quam tu putas, o Axi noster. Nam et idoneus sub dio sumendus locus cocleariis, quem circum totum aqua claudas, ne quas ibi posueris ad partum, non liberos earum, sed ipsas quaeras. Aqua, inquam, finiendae, ne fugitivarius sit parandus. Locus is melior, quem et non coquit sol, et tangit ros. Qui si naturalis non est (ut fere non sunt in aprico loco) neque habeas in opaco, ut facias, ut sunt sub rupibus ac montibus, quorum alluant radices lacus ac fluvii, manu facere oportet roscidum. Qui fit, si eduxeris fistulam, et in eam mammillas imposueris tenues, quae eructent aquam, ita ut in aliquem lapidem incidat ac late dissipetur. Parvus iis cibus opus est, et is sine ministratore. Et hunc, dum serpit, non solum in area reperit, sed etiam si rivus non prohibet, in

parietes stantes invenit. Denique ipsae ex se ruminantes ad propolam vitam diu producunt, cum ad eam rem pauca laurea folia interiiciant, et aspergant furfures non multos. Itaque cocus has vivas an mortuas coquat, plerumque nescit. Genera coclearum sunt plura, ut minutae albulae, quae afferuntur e Reatino, et maximae, quae de Illyrico, apportantur, et mediocres, quae ex Africa afferuntur. Non quo non in his regionibus quibusdam locis eae magnitudinibus quaedam sint dispariles: nam et valde amplae sunt ex Africa, quae vocantur solitanae, ita ut earum calices quadrantes octoginta capere possint, et sic in aliis regionibus eadem inter se collatae et minores sunt, ac maiores. Hae in fetura pariunt innumerabilia. Earum semen minutum ac testa molli, diuturnitate obdurescit. Magnis insulis in areis factis, magnum bolum deferunt aeris. Has quoque saginare solent ita, ut ollam cum foraminibus incrustent sapa et farre, ubi pascantur; quae foramina habeat, ut intrare aer possit. Vivax enim haec natura. *Varr., R. R., III. 14.*

35. *Description of Syracuse.*

Urbem Syracusas maximam esse Graecarum urbium pulcherrimamque omnium, saepe audistis. Est, iudices, ita, ut dicitur: nam et situ est quum munito, tum ex omni aditu vel terra vel mari praeclaro ad aspectum: et portus habet prope in aedificatione aspectuque urbis inclusos: qui quum diversos inter se aditus habeant, in exitu coniunguntur et confluent. Eorum coniunctione pars oppidi, quae appellatur Insula, mari disiuncta angusto, ponte rursum adiungitur et continetur. Ea tanta est urbs, ut ex quattuor urbibus maximis constare dicatur: quarum una est ea, quam dixi, Insula: quae duobus portubus cincta, in utriusque portus ostium aditumque proiecta est: in qua domus est, quae Hieronis regis fuit, qua praetores uti solent. In ea sunt aedes sacrae complures, sed duae, quae longe ceteris antecellant: Dianae una, et altera, quae fuit ante istius adventum ornatissima, Minervae. In hac insula extrema est fons aquae dulcis, cui nomen Arethusa est, incredibili magnitudine, plenissimus piscium; qui fluctu totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum disiunctus esset a mari. Altera autem est urbs Syracusis, cui nomen Achradine est: in qua forum maximum, pulcherrimae porticus, ornatissimum prytaneum, amplissima est curia templumque egregium Iovis Olympii, ceteraeque urbis partes, una lata via perpetua multisque transversis divisae, privatis aedificiis continentur. Tertia est urbs, quae, quod in ea parte Fortunae fanum antiquum fuit, Tycha nominata est, in

qua et gymnasium amplissimum est et complures aedes sacrae : coliturque ea pars et habitatur frequentissime. Quarta autem est urbs, quae quia postrema coaedificata est, Neapolis nominatur : quam ad summam theatrum est maximum : praeterea duo templa sunt egregia, Cereris unum, alterum Liberae, signumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcherrimum et maximum, quod iste si portare potuisset, non dubitasset auferre. *Cic., Verr., II. iv. 117-119.*

36. *Two Degenerate Consuls.*

Quorum, per deos immortales, si nondum scelera vulneraque inusta reipublicae vultis recordari, vultum atque incessum animis intueamini. Facilius facta eorum occurrent mentibus vestris, si ora ipsa oculis proposueritis. Alter unguentis affluens, calamistrata coma, despiciens conscios stuprorum ac veteres vexatores aetatulae suae, puteali et foeneratorum gregibus inflatus atque percussus olim, ne in Scyllaeo illo aeris alieni in freto ad columnam adhaeresceret, in tribunatus portum per fugerat. Contemnebat equites Romanos, minitabatur senatui, venditabat se operis, atque ab iis se ereptum, ne de ambitu caussam diceret, praedicabat, ab iisdemque se, etiam invito senatu, provinciam sperare dicebat : eamque nisi adeptus esset, se incolumem nullo modo fore arbitrabatur. Alter, o dii boni ! quam taeter incedebat ! quam truculentus ! quam terribilis aspectu ! Unum aliquem te ex barbatis illis, exemplum imperii veteris, imaginem antiquitatis, columnam reipublicae diceret intueri. Vestitus aspere nostra hac purpura plebeia ac paene fusca : capillo ita horrido, ut Capua, in qua ipse tum imaginis ornandae causa duumviratum gerebat, Sephasiam sublaturus videretur. Nam quid ego de supercilio dicam ? quod tum hominibus non supercilium, sed pignus reipublicae videbatur. Tanta erat gravitas in oculo, tanta contractio frontis, ut illo supercilio respública, tamquam Atlante caelum, niti videretur. *Cic., Sext., vii. viii.*

37. *Greek False Witnesses.*

Non est, inquit, tum Alexandrinis testibus creditum. Quid ? postea creditum ? non. Quamobrem ? quia nunc aiunt, quod tunc negabant. Quid ? ergo ista conditio est testium, ut, quibus creditum non sit negantibus, iisdem credatur dicentibus ? At, si verum tum cum verissima fronte dixerunt, nunc mentiuntur : si tunc mentiti sunt, doceant nunc verum esse, quod vultis, aut

sileant. Dici audiebamus de Alexandria: nunc cognoscimus omnes illius praestigias: illinc, inquam, omnes fallaciae: omnia denique ab his malorum argumenta nata sunt. Nec mihi longius quidquam est, iudices, quam videre hominum vultus. Dixerunt hic modo nobiscum ad haec subsellia, quibus superciliis renuentes huic decem millium crimini! Iam nostis insulsiatatem Graecorum: humeris gestum agebant: tum temporis, credo, caussa, nunc scilicet tempus nullum est. Ubi semel quis peieraverit, ei credi postea, etiamsi per plures deos iuret, non oportet: praesertim, iudices, quum in his iudiciis ne locus quidem novo testi soleat esse, ob eamque caussam iidem iudices retineantur, qui sederint de reo, ut his nota sint omnia, neque quid fingi novi possit. *Cic., Rab. Post., xii. xiii.*

38. *A Letter written on the Death of Caesar.*

O mi Attice, vereor, ne nobis idus Mart. nihil dederint praeter laetitiam et odii poenam ac doloris. Quae mihi istim afferuntur! quae hic video? *Ὡ πρᾶξεις καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. Scis, quam diligam Siculos, et quam illam clientelam honestam iudicem. Multa illis Caesar, neque me invito: etsi Latinitas erat non ferenda; verumtamen—. Ecce autem Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, a dictatore comitiis latam, qua Siculi cives rei, cuius vivo illo mentio nulla. Quid? Deiotari nostri caussa non similis? Dignus ille quidem omni regno, sed non per Fulviam. Sexcenta similia. Verum illuc referor: tam claram, tamque testatam rem, tamque iustam, Buthrotiam, non tenebimus aliqua ex parte? et eo quidem magis, quo iste plura? Nobiscum hic perhonorifice et amice Octavius: quem quidem sui Caesarem salutabant, Philippus non: itaque ne nos quidem: quem nego posse bonum civem: ita multi circumstant, qui quidem nostris mortem minitantur. Negant haec ferri posse. Quid censes, quum Romam puer venerit, ubi nostri liberatores tuti esse non possunt? qui quidem semper erunt clari: conscientia vero facti sui etiam beati. Sed nos, nisi me fallit, iacebimus. Itaque exire aveo,

“Ubi nec Pelopidarum,”

inquit. Haud amo vel hos designatos, qui etiam declamare me coegerunt; ut ne apud aquas quidem acquiescere liceret. Sed hoc meae nimiae facilitatis. Nam id erat quondam quasi necesse; nunc, quoquo modo se res habet, non est item. Quam dudum nihil habeo, quod ad te scribam! scribo tamen, non ut delectem his litteris, sed ut eliciam tuas. Tu, si quid erit de

ceteris ; de Bruto utique, quidquid. Haec conscripsi x Kal., accubans apud Vestorium, hominem remotum a dialecticis, in arithmeticis satis exercitatum. *Cic., Ad Att.*, xiv. 12.

39. *Ingenious Detection of a Thief.*

Hoc ipso fere tempore Strato ille medicus domi furtum fecit et caedem eiusmodi. Quum esset in aedibus armarium, in quo sciret esse nummorum aliquantum et auri: noctu duos conservos dormientes occidit in piscinamque deiecit: ipse armarii fundum exsecuit, et H-S * *, et auri quinque pondo abstulit, uno ex servis puero non grandi conscio. Furto postridie cognito, omnis suspicio in eos servos, qui non comparebant, commovebatur. Quum exsectio illa fundi in armario animadverteretur, quaerebant homines, quonam modo fieri potuisset. Quidam ex amicis Sassiae recordatus est, se nuper in auctione quadam vidisse in rebus minutis aduncam, ex omni parte dentatam et tortuosam venire serrulam, qua illud potuisse ita circumsecari videretur. Ne multa: perquiritur a coactoribus: invenitur ea serrula ad Stratonem pervenisse. Hoc initio suspicionis orto, et aperte insimulato Stratone, puer ille conscius pertimuit: rem omnem dominae indicavit, homines in piscina inventi sunt, Strato in vincula coniectus est, atque etiam in taberna eius nummi, nequaquam omnes, reperiuntur. *Cic., Clu.*, lxiv. 179-180.

40. *Unjust Condemnation of a Nobleman of Lampsacus.*

Quid ego nunc in altera actione Cn. Dolabellae spiritus, quid huius lacrimas et concursationes proferam? quid C. Neronis, viri optimi atque innocentissimi, nonnullis in rebus animum nimis timidum atque demissum? qui in illa re quid facere potuerit, non habebat, nisi forte, id quod omnes tum desiderabant, ut ageret eam rem sine Verre et sine Dolabella: quidquid esset sine his actum, omnes probarent: tum vero quod pronuntiatum est, non per Neronem iudicatum, sed per Dolabellam ereptum existimabatur. Condemnatur enim per paucis sententiis Philodamus et eius filius. Adest, instat, urget Dolabella, ut quamprimum securi feriantur, quo quam minime multi ex illis de istius nefario scelere audire possent. Constituitur in foro Laodiceae spectaculum acerbum et miserum et grave toti Asiae provinciae; grandis natu parens adductus ad supplicium; ex altera parte filius: ille, quod pudicitiam liberorum, hic, quod vitam patris famamque sororis defenderat.

Flebat uterque non de suo supplicio, sed pater de filii morte, de patris filius. Quid lacrimarum ipsum Neronem putatis profudisse? quem fletum totius Asiae fuisse? quem luctum et gemitum Lampsacenorum? securi esse percussos homines innocentes, nobiles, socios populi Romani atque amicos, propter hominis flagitiosissimi singularem nequitiam atque improbissimam cupiditatem? Iam iam, Dolabella, neque tui neque tuorum liberum, quos tu miseros in egestate atque in solitudine reliquisti, misereri potest. Verresne tibi tanti fuit, ut eius libidinem hominum innocentium sanguine lui velles? Idcircone exercitum atque hostem relinquebas, ut tua vi et crudelitate istius hominis improbissimi pericula sublevares? Quod enim eum tibi quaestoris in loco constitueras, idcirco tibi amicum in perpetuum fore putasti? Nesciebas, ab eo Cn. Carbonem consulem, cuius re vera quaestor fuit, non modo relictum, sed etiam spoliatum auxiliis, pecunia nefarie oppugnatum et proditum? Expertus igitur es istius perfidiam tum, quum se ad inimicos tuos contulit: quum in te homo ipse nocens acerrimum testimonium dixit: quum rationes ad aerarium, nisi damnato te, referre noluit. *Cic., Verr., II. i. 75-77.*

41. *A Roman Citizen scourged.*

Ipse inflammatus scelere et furore in forum venit. Ardebant oculi: toto ex ore crudelitas eminebat. Expectabant omnes, quo tandem progressurus aut quidnam acturus esset: quum repente hominem proripi atque in foro medio nudari ac deligari et virgas expediri iubet. Clamabat ille miser se civem esse Romanum, municipem Cosanum: meruisse cum L. Pretio, splendidissimo equite Romano, qui Panormi negotiaretur, ex quo haec Verres scire posset. Tum iste se comperisse ait, eum speculandi caussa in Siciliam ab ducibus fugitivorum esse missum: cuius rei neque index neque vestigium aliquod neque suspicio cuiquam esset ulla: deinde iubet undique hominem vehementissime verberari. Caedebatur virgis in medio foro Messanae civis Romanus, iudices; quum interea nullus gemitus, nulla vox alia illius miseri, inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur, nisi haec: civis Romanus sum. Hac se commemoratione civitatis omnia verbera depulsurum cruciatumque a corpore deiecturum arbitrabatur. Is non modo hoc non perfecit, ut virgarum vim deprecaretur: sed, quum imploraret saepius, usurparetque nomen civitatis: crux, crux, inquam, infelici et aerumnoso, qui numquam istam pestem viderat, comparabatur.

O nomen dulce libertatis! o ius eximium nostrae civitatis! o lex Porcia legesque Semproniae! o graviter desiderata et aliquando reddita plebi Romanae tribunicia potestas! Huccine tandem omnia reciderunt, ut civis Romanus in provincia populi Romani, in oppido foederatorum, ab eo, qui beneficio populi Romani fasces et secures haberet, deligatus in foro virgis caederetur? Quid? quum ignes candentesque laminae ceterique cruciatus admovebantur; si te illius acerba imploratio et vox miserabilis non inhibebat, ne civium quidem Romanorum, qui tum aderant, fletu et gemitu maximo commovebare? In crucem tu agere ausus es quemquam, qui se civem Romanum esse diceret? Nolui tam vehementer agere hoc prima actione, iudices: nolui. Vidistis enim, ut animi multitudinis in istum dolore et odio et communis periculi metu concitarentur. *Cic., Verr., II. v. 161-163.*

42. *The Sword of Damocles.*

Nam quum quidam ex eius assentatoribus, Damocles, commemoraret in sermone copias eius, opes, maiestatem dominatus, rerum abundantiam, magnificentiam aedium regiarum, negaretque unquam beatiorem quemquam fuisse: "Visne igitur," inquit, "Damocle, quoniam haec te vita delectat, ipse eamdem degustare, et fortunam experiri meam?" Quum se ille cupere dixisset, collocari iussit hominem in aureo lecto, strato pulcherrime textili stragulo, magnificis operibus picto: abacosque complures ornavit argento auroque caelato. Tum ad mensam eximia forma pueros delectos iussit consistere, eosque nutum illius intuentis diligenter ministrare. Aderant unguenta, coronae; incendebantur odores; mensae exquisitissimis epulis exstruebantur. Fortunatus sibi Damocles videbatur. In hoc medio apparatu fulgentem gladium, a lacunari seta equina aptum, demitti iussit, ut impenderet illius beati cervicibus. Itaque nec pulchros illos ministratores adspiciebat, nec plenum artis argentum: nec manum porrigebat in mensam: iam ipsae defluebant coronae: denique exoravit tyrannum, ut abire liceret, quod iam beatus nollet esse. Satisne videtur declarasse Dionysius, nihil esse ei beatum, cui semper aliquis terror impendeat? Atque ei ne integrum quidem erat, ut ad iustitiam remigraret, civibus libertatem et iura redderet. Iis enim se adolescens improvida aetate irretierat erratis, eaque commiserat, ut salvus esse non posset, si sanus esse coepisset. *Cic., Tusc., V. xxi. 61, 62.*

43. *The Battle of Mutina.*

Quum equites Antonii apparuissent, contineri neque legio Martia neque cohortes praetoriae potuerunt; quas sequi coepimus coacti, quando eas retinere non potueramus. Antonius ad Forum Gallorum suas copias continebat: neque sciri volebat se legiones habere; tantum equitatum et levem armaturam ostendebat. Posteaquam vidit, se invito, legionem ire, Pansa sequi se duas legiones iussit tironum. Postea vero quam angustias paludis et silvarum transivimus, acies est instructa a nobis duodecim cohortium. Nondum venerant legiones duae; repente Antonius in aciem suas copias de vico produxit et sine mora concurrit. Primo ita pugnatum est, ut acrius non posset ex utraque parte pugnari: etsi dexterius cornu, in quo eram cum Martiae legionis cohortibus octo, impetu primo fugaverat legionem xxxv Antonii, ut amplius passus quingentos ultra aciem, quo loco steterat, processerit. Itaque quum equites nostrum cornu circuire vellent, recipere me coepi et levem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne aversos nostros aggrederentur. Interim video me esse inter Antonianos Antoniumque post me esse aliquanto. Repente equum immisi ad eam legionem tironum, quae veniebat ex castris scuto reiecto. Antoniani me insequi; nostri pila conicere velle. Ita nescio quo fato sum servatus, quod sum cito a nostris cognitus. In ipsa Aemilia, ubi cohors Caesaris praetoria erat, diu pugnatum est. Cornu sinisterius, quod erat infirmius, ubi Martiae legionis duae cohortes erant, et cohors praetoria pedem referre coeperunt, quod ab equitatu circuibantur, quo vel plurimum valet Antonius. Quum omnes se recepissent nostri ordines, recipere me novissimus coepi ad castra. Antonius, tamquam victor, castra putavit se posse capere. Quo quum venit, complures ibi amisit nec egit quidquam. Audita re, Hirtius cum cohortibus viginti veteranis redeunti Antonio in sua castra occurrit, copiasque eius omnes delevit, fugavitque eodem loco, ubi erat pugnatum, ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus hora noctis quarta se in castra sua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea castra rediit, unde Pansa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quae ab Antonio erant oppugnatae. Sic partem maiorem suarum copiarum Antonius amisit veteranarum. Nec id tamen sine aliqua iactura cohortium praetorianarum nostrarum et legionis Martiae fieri potuit. Aquilae duae, signa sexaginta sunt relata Antonii. Res bene gesta est. A. d. xii Kalendas Maii ex castris. *Cic., Ad Fam., X. xxx.*

44. *Caelius sends Cicero some Political News.*

De summa republica saepe tibi scripsi, me annum pacem non videre; et quo propius ea contentio, quam fieri necesse est, accedit, eo clarius id periculum apparet. 100 Propositum hoc est, de quo, qui rerum potiuntur, sunt dimicaturi: quod Cn. Pompeius constituit non pati C. Caesarem consulem aliter fieri, nisi exercitum et provincias tradiderit: Caesari autem persuasum est, se saluum esse non posse, si ab exercitu recesserit. Fert illam tamen conditionem, ut ambo exercitus tradant. Sic illi amores et invidiosa coniunctio non ad occultam recidit obtrectationem, sed ad bellum se erumpit; neque, meorum rerum quod consilium capiam, reperio. Quod non dubito, quin te quoque haec deliberatio sit perturbatura. Nam mihi cum hominibus his et gratia et necessitudo est; tum causam illam, non homines odi. Illud te non arbitror fugere, quin homines in dissensione domestica debeant, quamdiu civiliter sine armis certetur, honestiorem sequi partem: ubi ad bellum et castra ventum sit, firmiorem; et id melius statuere, quo tutius sit. In hac discordia video, Cn. Pompeium senatum, quique res iudicant, secum habiturum: ad Caesarem omnes, qui cum timore aut mala spe vivant, accessuros; exercitum conferendum non esse omnino. Modo satis spatii sit ad considerandas utriusque copias et ad eligendam partem. Prope oblitus sum, quod maxime fuit scribendum. Scis Appium censorem hic ostenta facere? de signis et tabulis, de agri modo, de aere alieno acerrime agere? Persuasum est ei, censuram lomentum aut nitrum esse. Errare mihi videtur. Nam sordes eluere vult; venas sibi omnes et viscera aperit. Curre, per deos atque homines, et quam primum haec risum veni, legis Scantinae iudicium apud Drusum fieri, Appium de tabulis et signis agere. 220 Crede mihi, est properandum. Curio noster sapienter id, quod remisit de stipendio Pompeii, fecisse existimatur. Ad summam, quaeris, quid putem futurum. Si alter uter eorum ad Parthicum bellum non eat, video magnas impendere discordias, quas ferrum et vis iudicabit. Uterque animo et copiis est paratus. Si sine tuo periculo fieri posset, magnum et iucundum tibi fortuna spectaculum parabat. *Caelius, in Cic., Ad Fam., VIII. xiv. 2-4.*

45. *D. Brutus to Cicero.*

Non mihi rempublicam plus debere arbitror, quam me tibi. Gratiorem me esse in te posse, quam isti perversi sint in me,

exploratum habes : si tamen hoc temporis videatur dici caussa, malle me tuum iudicium, quam ex altera parte omnium istorum. Tu enim a certo sensu et vero iudicas de nobis : quod isti ne faciant, summa malevolentia et livore impediuntur. Interpellent me, quo minus honoratus sim, dum ne interpellent, quo minus respublica a me commode administrari possit. Quae quanto sit in periculo, quam potero brevissime exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus consulum quantamque cupiditatem hominibus iniiciat vacuitas, non te fugit. Satis me multa scripsisse, quae litteris commendari possint, arbitror. Scio enim, cui scribam. Revertor nunc ad Antonium : qui ex fuga quum parvulam manum peditum haberet inermium, ergastula solvendo, omneque genus hominum arripiendo satis magnum numerum videtur effecisse. Huc accessit manus Ventidii, quae trans Apenninum itinere facto difficillimo ad Vada pervenit, atque ibi se cum Antonio coniunxit. Est numerus veteranorum et armatorum satis frequens cum Ventidio. Consilia Antonii haec sint necesse est : aut ad Lepidum ut se conferat, si recipitur ; aut Apennino Alpibusque se teneat et decursionibus per equites, quos habet multos, vastet ea loca, in quae incurrerit : aut rursus se in Etruriam referat, quod ea pars Italiae sine exercitu est. Quod si me Caesar audisset atque Apenninum transisset : in tantas angustias Antonium compulsem, ut inopia potius, quam ferro conficeretur. Sed neque Caesari imperari potest, nec Caesar exercitui suo. Quod utrumque pessimum est. Quum haec talia sint : quo minus, quod ad me pertinebit, homines interpellent, ut supra scripsi, non impedio. Haec quemadmodum explicari possint, aut, a te quum explicabuntur, ne impediuntur, timeo. Alere iam milites non possum. Quum ad rempublicam liberandam accessi, H. S. mihi fuit quadringenties amplius. Tantum abest, ut meae rei familiaris liberum sit quidquam, ut omnes iam meos amicos aere alieno obstrinxerim. Septem nunc numerum legionum alo : qua difficultate, tu arbitrare. Non, si Varronis thesauros haberem, subsistere sumptui possem. Quum primum de Antonio exploratum habuero, faciam te certiores. Tu me amabis ita, si hoc idem me in te facere senseris. III Non. Maii, ex castris, Dertona. *Brut., in Cic., Ad. Fam., XI. x.*

46. *The Encounter between Clodius and Milo.*

Interim quum sciret Clodius (neque enim erat difficile scire), iter solenne, legitimum, necessarium ante diem XIII Kalendas Febr. Miloni esse Lanuvium ad flaminem prodendum, quod erat

dictator Lanuvii Milo : Roma subito ipse profectus pridie est, ut ante suum fundum, quod re intellectum est, Miloni insidias collocaret. Atque ita profectus est, ut concionem turbulentam, in qua eius furor desideratus est, quae illo ipso die habita est, relinqueret, quam, nisi obire facinoris locum tempusque voluisset, numquam reliquisset. Milo autem quum in senatu fuisset eo die, quoad senatus dimissus est, domum venit, calceos et vestimenta mutavit, paullisper, dum se uxor (ut fit) comparat, commoratus est, deinde profectus id temporis, quum iam Clodius, siquidem eo die Romam venturus erat, redire potuisset. Obviam fit ei Clodius, expeditus, in equo, nulla rheda, nullis impedimentis, nullis Graecis comitibus, ut solebat, sine uxore, quod numquam fere : quum hic insidiator, qui iter illud ad caedem faciendam apparasset, cum uxore veheretur in rheda, paenulatus, magno impedimento ac muliebri et delicato ancillarum puerorumque comitatu. Fit obviam Clodio ante fundum eius, hora fere undecima aut non multo secus. Statim complures cum telis in hunc faciunt de loco superiore impetum : adversi rhedarium occidunt. Quum autem hic de rheda, reiecta paenula, desiluisset seque acri animo defenderet, illi, qui erant cum Clodio, gladiis eductis, partim recurrere ad rhedam, ut a tergo Milonem adorirentur, partim, quod hunc iam interfectum putarent, caedere incipiunt eius servos, qui post erant : ex quibus, qui animo fideli in dominum et praesenti fuerunt, partim occisi sunt, partim, quum ad rhedam pugnari viderent, domino succurrere prohiberentur, Milonem occisum et ex ipso Clodio audirent et revera putarent, fecerunt id servi Milonis, (dicam enim non derivandi criminis caussa, sed ut factum est,) neque imperante neque sciente neque praesente domino, quod suos quisque servos in tali re facere voluisset. *Cic., Mil., x. 27-29.*

47. *The Britons contest Caesar's landing.*

At barbari, consilio Romanorum cognito, praemisso equitatu et essedariis, quo plerumque genere in proeliis uti consueverunt, reliquis copiis subsecuti, nostros navibus egredi prohibebant. Erat ob has caussas summa difficultas, quod naves propter magnitudinem, nisi in alto, constitui non poterant; militibus autem ignotis locis, impeditis manibus, magno et gravi armorum onere oppressis, simul et de navibus desiliendum, et in fluctibus consistendum, et cum hostibus erat pugnandum : quum illi aut ex arido, aut paullulum in aquam progressi, omnibus membris expediti, notissimis locis audacter tela conicerent et equos insuefactos incitarent. Quibus rebus nostri perterriti, atque

huius omnino generis pugnae imperiti, non eadem alacritate ac studio, quo in pedestribus uti proeliis consuerant, nitebantur. Quod ubi Caesar animum advertit, naves longas, quarum et species erat barbaris inusitatio, et motus ad usum expeditior, paullum removeri ab onerariis navibus et remis incitari et ad latus apertum hostium constitui, atque inde fundis, sagittis, tormentis, hostes propelli ac submoveri iussit: quae res magno usui nostris fuit. Nam et navium figura, et remorum motu, et inusitato genere tormentorum permoti barbari constiterunt, ac paullum modo pedem retulerunt. Atque nostris militibus cunctantibus, maxime propter altitudinem maris, qui decimae legionis aquilam ferebat, contestatus deos, ut ea res legioni feliciter eveniret: "Desilite," inquit, "commilitones, nisi vultis aquilam hostibus prodere: ego certe meum reipublicae atque imperatori officium praestitero." Hoc quum magna voce dixisset, ex navi se proiecit atque in hostes aquilam ferre coepit. Tum nostri, cohortati inter se, ne tantum dedecus admitteretur, universi ex navi desiluerunt: hos item alii ex proximis navibus quum conspexissent, subsecuti hostibus adpropinquarunt. Pugnatum est ab utrisque acriter; nostri tamen, quod neque ordines servare, neque firmiter insistere, neque signa subsequi poterant, atque alius alia ex navi, quibuscumque signis occurrerat, se adgregabat, magno opere perturbabantur. Hostes vero, notis omnibus vadis, ubi ex litore liquos singulares ex navi egredientes conspexerant, incitatis equis impeditos adoriebantur: plures paucos circumsistebant: alii ab latere aperto in universos tela coniiciebant. Quod quum animum advertisset Caesar, scaphas longarum navium, item speculatoria navigia militibus compleri iussit et, quos laborantes conspexerat, iis subsidia submittebat. Nostri, simul in arido constiterunt, suis omnibus consecutis, in hostes impetum fecerunt atque eos in fugam dederunt; neque longius prosequi potuerunt, quod equites cursum tenere atque insulam capere non potuerant. Hoc unum ad pristinam fortunam Caesari defuit. *Caes., B. G., iv. 24-26.*

48. *The Bridge over the Rhine.*

Caesar his de caussis, quas commemoravi, Rhenum transire decreverat; sed navibus transire, neque satis tutum esse arbitrabatur, neque suae neque populi Romani dignitatis esse statuebat. Itaque, etsi summa difficultas faciundi pontis proponebatur propter latitudinem, rapiditatem altitudinemque fluminis, tamen id sibi contendendum, aut aliter non transducendum exercitum,

existimabat. Rationem pontis hanc instituit. Tigna bina sesquipedalia, paullum ab imo praeacuta, dimensa ad altitudinem fluminis, intervallo pedum duorum inter se iungebat. Haec quum machinationibus immissa in flumen defixerat fistucisque adegerat, non sublicae modo directae ad perpendicularum, sed prona ac fastigata, ut secundum naturam fluminis procumberent: iis item contraria duo, ad eundem modum iuncta, intervallo pedum quadragenum, ab inferiore parte, contra vim atque impetum fluminis conversa statuebat. Haec utraque insuper bipedalibus trabibus immissis, quantum eorum tignorum iunctura distabat, binis utrimque fibulis ab extrema parte, distinebantur: quibus disclusis atque in contrariam partem revinctis, tanta erat operis firmitudo atque ea rerum natura, ut, quo maior vis aquae se incitavisset, hoc artius illigata tenerentur. Haec directae materiae iniecta contexebantur et longuriis cratibusque consternebantur; ac nihilo secius sublicae et ad inferiorem partem fluminis oblique agebantur, quae, pro pariete subiectae et cum omni opere coniunctae, vim fluminis exciperent: et aliae item supra pontem mediocri spatio, ut, si arborum trunci sive naves deiiciendi operis essent a barbaris missae, his defensoribus earum rerum vis minueretur, neu ponti nocerent. *Caes., B. G., iv. 17.*

49. *Defeat of Curio at the River Bagradas.*

Quibus ex locis quum longius esset progressus, confecto iam labore exercitu, sedecim millium spatio constitit. Dat suis signum Sabura, aciem constituit et circumire ordines atque hortari incipit; sed peditatu duntaxat procul ad speciem utitur, equites in aciem mittit. Non deest negotio Curio suosque hortatur, ut spem omnem in virtute reponant: ne militibus quidem, ut defessis, neque equitibus, ut paucis et labore confectis, studium ad pugnandum virtusque deerat: sed ii erant numero ducenti, reliqui in itinere substituerant. Hi quamcumque in partem impetum fecerant, hostes loco cedere cogeabant; sed neque longius fugientes prosequi, nec vehementius equos incitare poterant. At equitatus hostium ab utroque cornu circumire aciem nostram et aversos proterere incipit. Quum cohortes ex acie procucurrissent, Numidae integri celeritate impetum nostrorum effugiebant, rursusque ad ordines suos se recipientes circumibant et ab acie excludebant. Sic neque in loco manere ordinesque servare, neque procurrere et casum subire, tutum videbatur. Hostium copiae, submissis ab rege auxiliis, crebro augebantur: nostros vires lassitudine deficiebant: simul ii, qui

vulnera acceperant, neque acie excedere, neque in locum tutum referri poterant, quod tota acies equitatu hostium circumdata tenebatur. Hi, de sua salute desperantes, ut extremo vitae tempore homines facere consuerunt, aut suam mortem miserabantur, aut parentes suos commendabant, si quos ex eo periculo fortuna servare potuisset. Plena erant omnia timoris et luctus. Curio ubi, perterritis omnibus, neque cohortationes suas, neque preces audiri intellegit, unam, ut miseris in rebus, spem reliquam salutis esse arbitratus, proximos colles capere universos atque eo signa inferri iubet. Hos quoque praeoccupat missus a Sabura equitatus. Tum vero ad summam desperationem nostri perveniunt et partim fugientes ab equitatu interficiuntur, partim integri procumbunt. Hortatur Curionem Cn. Domitius, praeffectus equitum, cum paucis equitibus circumstans, ut fuga salutem petat atque in castra contendat; et se ab eo non discessurum pollicetur. At Curio, numquam se, amisso exercitu, quem a Caesare fidei commissum acceperit, in eius conspectum reversurum confirmat atque ita proelians interficitur. Equites perpauci ex proelio se recipiunt: sed ii, quos ad novissimum agmen equorum reficiendorum causa substituisse demonstratum est, fuga totius exercitus procul animadversa, sese incolumes in castra conferunt. Milites ad unum omnes interficiuntur. *Caes., B. C., ii. 41, 42.*

50. *Battle of Pharsalia—(a.) Alacrity of Caesar's Troops.*

Habita oratione, exposcentibus militibus et studio pugnae ardentibus, tuba signum dedit. Erat Crastinus evocatus in exercitu Caesaris, qui superiore anno apud eum primum pilum in legione decima duxerat, vir singulari virtute. Hic, signo dato, "Sequimini me," inquit, "manipulares mei qui fuistis, et vestro imperatori, quam constituistis, operam date: unum hoc proelium superest, quo confecto, et ille suam dignitatem, et nos nostram libertatem recuperabimus." Simul respiciens Caesarem, "Faciam," inquit, "hodie, imperator, ut aut vivo mihi, aut mortuo gratias agas." Haec quum dixisset, primus ex dextro cornu procucurrit, atque eum electi milites circiter centum et viginti voluntarii eiusdem centuriae sunt persecuti. Inter duas acies tantum erat relictum spatii, ut satis esset ad concursum utriusque exercitus: sed Pompeius suis praedixerat, ut Caesaris impetum exciperent, neve se loco moverent aciemque eius distrahi paterentur: idque admonitu C. Triarii fecisse dicebatur, ut primus excursus visque militum infringeretur aciesque distenderetur, atque in suis ordinibus dispositi dispersos adorirentur:

leviusque casura pila sperabat, in loco retentis militibus, quam si ipsi immissis telis occurrissent: simul fore, ut, duplicato cursu, Caesaris milites exanimarentur et lassitudine conficerentur. Quod nobis quidem nulla ratione factum a Pompeio videtur, propterea quod est quaedam animi incitatio atque alacritas naturaliter innata omnibus, quae studio pugnae incenditur. Hanc non reprimere, sed augere imperatores debent, neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent clamoremque universi tollerent: quibus rebus et hostes terreri, et suos incitari existimaverunt. *Caes., B. C., iii. 90-92.*

51. *Battle of Pharsalia—(b.) The Victory.*

Sed nostri milites, dato signo, quum infestis pilis procucurrissent atque animadvertissent, non concurrere a Pompeianis: usu periti ac superioribus pugnis exercitati sua sponte cursum represserunt et ad medium fere spatium constiterunt, ut ne consumptis viribus adpropinquarent; parvoque intermisso temporis spatio, ac rursus renovato cursu, pila miserunt celeriterque, ut erat praeceptum a Caesare, gladios strinxerunt. Neque vero Pompeiani huic rei defuerunt. Nam et tela missa exceperunt, et impetum legionum tulerunt et ordines conservaverunt, pilisque missis, ad gladios redierunt. Eodem tempore equites ab sinistro Pompeii cornu, ut erat imperatum, universi procucurrerunt omnisque multitudo sagittariorum se profudit: quorum impetum noster equitatus non tulit, sed paullum loco motus cessit: equitesque Pompeiani hoc acrius instare et se turmatim explicare aciemque nostram a latere aperto circuire coeperunt. Quod ubi Caesar animum advertit, quartae aciei, quam instituerat sex cohortium numero, signum dedit. Illi celeriter procucurrerunt infestisque signis tanta vi in Pompeii equites impetum fecerunt, ut eorum nemo consisteret omnesque conversi non solum loco excederent, sed protinus incitati fuga montes altissimos peterent. Quibus submotis, omnes sagittarii funditoresque destituti, inermes, sine praesidio, interfecti sunt. Eodem impetu cohortes sinistrum cornu, pugnantibus etiam tum ac resistentibus in acie Pompeianis, circumierunt eosque a tergo sunt adorti. Eodem tempore tertiam aciem Caesar, quae quiescente fuerat et se ad id tempus loco tenuerat, procurrare iussit. Ita, quum recentes atque integri deressis successissent, alii autem a tergo adorirentur, sustinere Pompeiani non potuerunt atque universi terga verterunt. Neque vero Caesarem fefellit, quin ab iis cohortibus, quae contra equitatum in quarta acie collocatae

essent, initium victoriae oriretur, ut ipse in cohortandis militibus pronunciaverat. Ab his enim primum equitatus est pulsus, ab iisdem factae caedes sagittariorum atque funditorum, ab iisdem acies Pompeiana a sinistra parte erat circumita atque initium fugae factum. Sed Pompeius, ut equitatum suum pulsus vidit atque eam partem, cui maxime confidebat, perterritam animum advertit, aliis diffusus acie excessit protinusque se in castra equo contulit et iis centurionibus, quos in statione ad praetoriam portam posuerat, clare ut milites exaudirent, "Tuemini," inquit, "castra et defendite diligenter, si quid durius acciderit: ego reliquas portas circumeo et castrorum praesidia confirmo." Haec quum dixisset, se in praetorium contulit, summae rei diffidens et tamen eventum exspectans. *Caes., B. C., iii. 93, 94.*

52. *Battle of Pharsalia—(c.) Capture of the Camp.*

Caesar, Pompeianis ex fuga intra vallum compulsis, nullum spatium perterritis dare oportere existimans, milites cohortatus est, ut beneficio fortunae uterentur castraque oppugnarent: qui, etsi magno aestu fatigati, (nam ad meridiem res erat perducta) tamen, ad omnem laborem animo parati, imperio paruerunt. Castra a cohortibus, quae ibi praesidio erant relictæ, industrie defendebantur, multo etiam acrius a Thracibus barbarisque auxiliis. Nam, qui acie refugerant milites, et animo perterriti, et lassitudine confecti, missis plerique armis signisque militaribus, magis de reliqua fuga, quam de castrorum defensione cogitabant. Neque vero diutius, qui in vallo constiterant, multitudinem telorum sustinere potuerunt; sed confecti vulneribus locum reliquerunt protinusque omnes, ducibus usi centurionibus tribunisque militum, in altissimos montes, qui ad castra pertinebant, confugerunt. In castris Pompeii videre licuit trichilas stratas, magnum argenti pondus expositum, recentibus cespitibus tabernacula constrata, L. etiam Lentuli et nonnullorum tabernacula protecta edera, multaque praeterea, quae nimiam luxuriam et victoriae fiduciam designarent: ut facile aestimari posset, nihil eos de eventu eius diei timuisse, qui non necessarias conquirerent voluptates. At hi miserrimo ac patientissimo exercitu Caesaris luxuriam obiciebant, cui semper omnia ad necessarium usum defuissent. Pompeius iam, quum intra vallum nostri versarentur, equum nactus, detractis insignibus imperatoriis, decumana porta se ex castris eiecit protinusque equo citato Larissam contendit. Neque ibi constitit, sed eadem celeritate, paucos suos ex fuga nactus, nocturno

itinere non intermisso, comitatu equitum triginta ad mare pervenit navemque frumentariam conscendit; saepe, ut dicebatur, querens, tantum se opinionem fefellisse, ut, a quo genere hominum victoriam sperasset, ab eo, initio fugae facto, paene proditus videretur. *Caes., B. C., iii. 95, 96.*

53. *Power of the Druids.*

Sed de his duobus generibus alterum est Druidum, alterum equitum. Illi rebus divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant, religiones interpretantur. Ad hos magnus adolescentium numerus disciplinae caussa concurrit, magnoque ii sunt apud eos honore. Nam fere de omnibus controversiis publicis privatisque constituunt; et, si quod est admissum facinus, si caedes facta, si de haereditate, si de finibus controversia est, iidem decernunt; praemia poenasque constituunt: si qui aut privatus aut publicus eorum decreto non stetit, sacrificiis interdicunt. Haec poena apud eos est gravissima. Quibus ita est interdictum, ii numero impiorum ac sceleratorum habentur; iis omnes decedunt, aditum eorum sermonemque defugiunt, ne quid ex contagione incommodi accipiant: neque iis petentibus ius redditur, neque honos ullus communicatur. His autem omnibus Druidibus praeest unus, qui summam inter eos habet auctoritatem. Hoc mortuo, si qui ex reliquis excellit dignitate, succedit: at, si sunt plures pares, suffragio Druidum adlegitur, nonnumquam etiam armis de principatu contendunt. Hi certo anni tempore in finibus Carnutum, quae regio totius Galliae media habetur, considunt in loco consecrato. Huc omnes undique, qui controversias habent, conveniunt eorumque decretis iudiciisque parent. Disciplina in Britannia reperta atque inde in Galliam translata esse existimatur: et nunc, qui diligentius eam rem cognoscere volunt, plerumque illo discendi caussa proficiscuntur. *Caes., B. G., vi. 13.*

54. *Intellectual Influence of the Druids.*

Druides a bello abesse consuerunt, neque tributa una cum reliquis pendunt; militiae vacationem omniumque rerum habent immunitatem. Tantis excitati praemiis, et sua sponte multi in disciplinam conveniunt, et a parentibus propinquisque mittuntur. Magnum ibi numerum versuum ediscere dicuntur: itaque annos nonnulli vicanos in disciplina permanent. Neque fas esse

existimant, ea litteris mandare, quum in reliquis fere rebus, publicis privatisque rationibus, Graecis utantur litteris. Id mihi duabus de caussis instituisse videntur; quod neque in vulgum disciplinam efferri velint, neque eos, qui discant, litteris confisos, minus memoriae studere: quod fere plerisque accidit, ut praesidio litterarum diligentiam in perdiscendo ac memoriam remittant. In primis hoc volunt persuadere, non interire animas, sed ab aliis post mortem transire ad alios: atque hoc maxime ad virtutem excitari putant, metu mortis neglecto. Multa praeterea de sideribus atque eorum motu, de mundi ac terrarum magnitudine, de rerum natura, de deorum immortalium vi ac potestate disputant et iuventuti transdunt. *Caes., B. G., vi. 14.*

55. *Comparison of Caesar and Cato.*

Sed memoria mea ingenti virtute, diversis moribus fuere viri duo, M. Cato et C. Caesar: quos, quoniam res obtulerat, silentio praeterire non fuit consilium, quin utriusque naturam et mores, quantum ingenio possem, aperirem. Igitur his genus, aetas, eloquentia prope aequalia fuere: magnitudo animi par, item gloria, sed alia alii. Caesar beneficiis atque munificentia magnus habebatur; integritate vitae Cato. Ille mansuetudine et misericordia clarus factus; huic severitas dignitatem addiderat. Caesar dando, sublevando, ignoscendo; Cato nihil largiundo gloriam adeptus est. In altero miseris perfugium erat, in altero malis pernicies: illius facilitas, huius constantia laudabatur. Postremo Caesar in animum induxerat laborare, vigilare; negotiis amicorum intentus, sua negligere; nihil denegare, quod dono dignum esset; sibi magnum imperium, exercitum, novum bellum exoptabat, ubi virtus enitescere posset. At Catoni studium modestiae, decoris, sed maxime severitatis erat. Non divitiis cum divite, neque factione cum factioso; sed cum strenuo virtute, cum modesto pudore, cum innocente abstinencia certabat; esse, quam videri, bonus malebat; ita, quo minus gloriam petebat, eo illum magis sequebatur. *Sall., Catil., 53, 54.*

56. *Catiline appears in the Senate.*

At Catilinae crudelis animus eadem illa movebat, tametsi praesidia parabantur et ipse lege Plautia interrogatus erat ab L. Paullo. Postremo dissimulandi caussa aut sui expurgandi, sicuti iurgio laccessitus foret, in Senatum venit. Tum M.

Tullius Consul, sive praesentiam eius timens, sive ira commotus, orationem habuit luculentam atque utilem reipublicae, quam postea scriptam edidit. Sed ubi ille adsedit, Catilina, ut erat paratus ad dissimulanda omnia, demisso vultu, voce supplicii postulare, "Patres conscripti ne quid de se temere crederent : ea familia ortum, ita se ab adulescentia vitam instituisse, ut omnia bona in spe haberet : ne existumarent, sibi, patricio homini, cuius ipsius atque maiorum plurima beneficia in plebem Romanam essent, perdita republica opus esse, quum eam servaret M. Tullius, inquilinus civis urbis Romae." Ad haec maledicta alia quum adderet, obstrepere omnes, hostem atque parricidam vocare. Tum ille furibundus : "quoniam quidem circumventus, inquit, ab inimicis praeceps agor, incendium meum ruina restinguam." *Sall., Catil., 31.*

57. *Jugurtha lives in Perpetual Dread.*

Ad ea rex, aliter, atque animo gerebat, placide respondit. Bomilcare aliisque multis, quos socios insidiarum cognoverat, interfectis, iram oppresserat, ne qua ex eo negotio seditio oriretur. Neque post id locorum Iugurthae dies aut nox ulla quieta fuit : neque loco, neque mortali cuiquam aut tempori satis credere : civis hostes iuxta metuere : circumspectare omnia et omni strepitu pavescere : alio atque alio loco, saepe contra decus regium, noctu requiescere : interdum, somno excitus, arreptis armis tumultum facere ; ita formidine, quasi vecordia, exagitari. *Sall., Jug., 72.*

58. *A Story of two Carthaginian Brothers.*

Non indignum videtur, egregium atque mirabile facinus duorum Carthaginiensium memorare ; eam rem nos locus admonuit. Qua tempestate Carthaginienses pleraeque Africae imperitabant, Cyrenenses quoque magni atque opulenti fuere. Ager in medio arenosus, una specie : neque flumen, neque mons erat, qui finis eorum discerneret : quae res eos in magno diuturnoque bello inter se habuit. Postquam utrimque legiones, item classes, saepe fusae fugataeque, et alteri alteros aliquantum attriverant ; veriti, ne mox victos victoresque defessos alius aggrediretur, per inducias sponsionem faciunt, uti certo die legati domo profisciscerentur ; quo in loco inter se obvii fuissent, is communis utriusque populi finis haberetur.

Igitur Carthagine duo fratres missi, quibus nomen Philaenis erat, maturavere iter pergere: Cyrenenses tardius iere. Id socordiane an casu acciderit, parum cognovi. Ceterum solet in illis locis tempestas haud secus, atque in mari, retinere. Nam ubi per loca aequalia et nuda gignentium ventus coortus arenam humo excitavit, ea, magna vi agitata, ora oculosque implere solet; ita prospectu impedito morari iter. Postquam Cyrenenses aliquanto posteriores se vident, et ob rem corruptam domi poenas metuunt: criminari, Carthaginienses ante tempus domo digressos, conturbare rem: denique omnia malle, quam victi abire. Sed quum Poeni aliam conditionem, tantummodo aequam, peterent, Graeci optionem Carthaginensium faciunt, ut vel illi, quos finis populo suo peterent, ibi vivi obruerentur; vel eadem conditione sese, quem in locum vellent, processuros. Philaeni conditione probata, seque vitamque suam reipublicae condonavere; ita vivi obruti. Carthaginienses in eo loco Philaenis fratribus aras consecravere; aliique illis domi honores instituti. *Sall., Jug., 79.*

59. *Capture of Jugurtha through the Treachery of Bocchus.*

Haec Maurus secum ipse diu volvens, tandem promisit; ceterum dolo, an vere, cunctatus, parum comperimus. Sed plerumque regiae voluntates, ut vehementes, sic mobiles, saepe ipsae sibi adversae. Postea, tempore et loco constituto, in colloquium uti de pace veniretur, Bocchus Sullam modo, modo Iugurthae legatum appellare, benigne habere, idem ambobus polliceri. Illi pariter laeti, ac spei bonae pleni esse. Sed nocte ea, quae proxuma fuit ante diem colloquio decretum, Maurus, adhibitis amicis, ac statim, immutata voluntate, remotis ceteris, dicitur secum ipse multa agitavisse, vultu, colore ac motu corporis pariter atque animo varius: quae scilicet, tacente ipso, occulta pectoris patefecisse. Tamen postremo Sullam accersiri iubet, et ex eius sententia Numidae insidias tendit. Deinde, ubi dies advenit et ei nunciatum est, Iugurtham haud procul abesse; cum paucis amicis et Quaestore nostro, quasi obviis honoris caussa, procedit in tumulum, facillum visu insidiantibus. Eodem Numida cum plerisque necessariis suis, inermis, uti dictum erat, accedit: ac statim, signo dato, undique simul ex insidiis invaditur. Ceteri obtruncati: Iugurtha Sullae vinctus traditur, et ab eo ad Marium deductus est. *Sall., Jug., 113.*

60. *Character of Atticus.*

Hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset carissimus. Nam praeter gratiam, quae iam in adolescentulo magna erat, saepe suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Cum enim versuram facere publice necesse esset neque eius condicionem aequam haberent, semper se interposuit atque ita, ut neque usuram iniquam ab his acceperit neque longius, quam dictum esset, debere passus sit. Quod utrumque erat his salutare. Nam neque indulgendo inveterascere eorum aes alienum patiebatur neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis sex modii tritici darentur; qui modus mensurae medimnus Athenis appellatur. Hic autem sic se gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. Quo factum est, ut hinc omnes honores, quos possent, publice haberent civemque facere studerent; quo beneficio ille uti noluit, quod non nulli ita interpretantur, amitti civitatem Romanam alia ascita. *Corn. Nep., Att., 2, 3.*

61. *Cicero's Consulship was foretold by Prophecy.*

Haec, tardata diu species multumque morata,
 Consule te tandem celsa est in sede locata:
 Atque una fixi ac signati temporis hora
 Iuppiter excelsa clarabat sceptræ columna:
 Ac clades patriæ, flamma ferroque parata,
 Vocibus Allobrogum patribus populoque patebat.
 Rite igitur veteres, quorum monimenta tenetis,
 Qui populos urbesque modo ac virtute regebant;
 Rite etiam vestri, quorum pietasque fidesque
 Praestitit ac longe vicit sapientia cunctos,
 Praecipue coluere vigenti numine divos,
 Haec adeo penitus cura videre sagaci,
 Otia qui studiis laeti tenuere decoris,
 Inque Academia umbrifera nitidoque Lyceo
 Fuderunt claras fecundi pectoris artes.
 E quibus ereptum primo iam a flore iuventæ,
 Te patria in media virtutum mole locavit.
 Tu tamen anxiferas curas requiete relaxa,
 Quod patriæ voces studiis nobisque sacraſti.

Cic., Poëm. De suo Consul., II. 60-78.

62. *An Omen.*

Hic Iovis altisoni subito pinnata satelles,
 Arboris e trunco serpentis saucia morsu,
 Subigit ipsa feris transfigens unguibus anguem
 Semianimum et varia graviter cervice micantem,
 Quem se intorquentem lanians rostroque cruentans,
 Iam satiata animos, iam duros ulta dolores,
 Abiicit efflantem, et laceratum affligit in unda,
 Seque obitu a solis nitidos convertit ad ortus.
 Hanc ubi praepetibus pennis lapsuque volantem
 Conspexit Marius, divini numinis augur,
 Faustaue signa suae laudis reditusque notavit:
 Partibus intonuit caeli pater ipse sinistris.
 Sic aquilae clarum firmavit Iuppiter omen.
Cic., Poëm. De Mario, De Div., I. xlvii. 106.

63. *The Zodiac.*

Flumina verna cient obscuro lumine Pisces,
 Curriculumque Aries aequat noctisque dieque,
 Cornua quem comunt florum praenuntia Tauri,
 Aridaque aestatis Gemini primordia pandunt,
 Longaque iam minuit praeclarus lumina Cancer
 Languifcosque Leo proflat ferus ore calores.
 Post modicum quatiens Virgo fugat orta vaporem.
 Autumni reserat portas aequatque diurna
 Tempora nocturnis disperso sidere Libra,
 Et fetos ramos denudat flamma Nepai.
 Pigra sagittipotens iaculatur frigora terris.
 Bruma gelu glacians iubare spirat Capricorni:
 Quam sequitur nebulas rorans liquor altus Aquari:
 Tanta supra circaque vigent ibi flumina. Mundi
 At dextra laevaque ciet rota fulgida Solis
 Mobile curriculum, et Lunae simulacra feruntur.
 Squama sub aeterno conspectu tosta Draconis
 Eminent: hanc inter fulgentem sidera septem
 Magna quatit stellans, quam servans serus in alta
 Conditur Oceani ripa cum luce Bootes.
Quint. Cic., fr. ed. Or., iv., p. 1013.

64. *The Seasons of the Year.*

It ver et Venus et Veneris praeununtius ante
 Pennatus graditur, Zephyri vestigia propter
 Flora quibus mater praespargens ante viai
 Cuncta coloribus egregiis et odoribus opplet.
 Inde loci sequitur calor aridus et comes una
 Pulverulenta Ceres et etesia flabra aquilonum.
 Inde autumnus adit, graditur simul Euhus Euan.
 Inde aliae tempestates ventique secuntur,
 Altitonans Voltumnus et auster fulmine pollens.
 Tandem bruma nives adfert pigrumque rigorem
 Reddit: hiemps sequitur crepitans hanc dentibus Algu.
Lucr., v. 737-747.

65. *The Influence of Venus.*

Aeneadum genetrix, hominum divomque voluptas,
 Alma Venus, caeli subter labentia signa
 Quae mare navigerum, quae terras frugiferentis
 Concelebras, per te quoniam genus omne animantum
 Concipitur visitque exortum lumina solis:
 Te, dea, te fugiunt venti, te nubila caeli
 Adventumque tuum, tibi suavis daedala tellus
 Summittit flores, tibi rident aequora ponti
 Placatumque nitet diffuso lumine caelum.
 Nam simul ac species patefactast verna diei
 Et reserata viget genitabilis aura favoni,
 Aeriae primum volucres te, diva, tuumque
 Significant initum percussae corda tua vi.
 Inde ferae pecudes persultant pabula laeta
 Et rapidos tranant amnis: ita capta lepore
 Te sequitur cupide quo quamque inducere pergis.
 Denique per maria et montis fluviosque rapacis
 Frondiferasque domos avium camposque virentis
 Omnibus incutiens blandum per pectora amorem
 Efficis ut cupide generatim saecula propagent.
 Quae quoniam rerum naturam sola gubernas
 Nec sine te quicquam dias in luminis oras
 Exoritur neque fit laetum neque amabile quicquam,
 Te sociam studeo scribendis versibus esse
 Quos ego de rerum natura pangere conor

Memmiadae nostro, quem tu, dea, tempore in omni
Omnibus ornatum voluisti excellere rebus.

Lucr., i. 1-27.

66. *Epitaph on an Aged Barque.*

Phaselus ille, quem videtis, hospites,
Ait fuisse navium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequisse praeterire, sive palmulis
Opus foret volare, sive linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus, insulasve Cycladas,
Rhodumve nobilem, horridamve Thraciam,
Propontida, trucemve Ponticum sinum,
Ubi iste, post phaselus, antea fuit
Comata silva : nam Cytorio in iugo
Loquente saepe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica, et Cytore buxifer,
Tibi haec fuisse et esse cognitissima,
Ait phaselus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in aequore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse; laeva, sive dextera
Vocaret aura, sive utrumque Iuppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla vota litoralibus diis
Sibi esse facta, quum veniret a mare
Novissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed haec prius fuere : nunc recondita
Senet quiete, seque dedicat tibi,
Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

Catull., iv.

67. *Home.*

Paeninsularum, Sirmio, insularumque
Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis
Marique vasto fert uterque Neptunus:
Quam te libenter, quamque laetus in viso,
Vix mi ipse credens Thyniam atque Bithynos
Liquisse campos, et videre te in tuto.
O quid solutis est beatius curis?

Quum mens onus reponit, ac peregrino
 Labore fessi venimus Larem ad nostrum,
 Desideratoque acquiescimus lecto.
 Hoc est, quod unum est pro laboribus tantis.
 Salve, o venusta Sirmio, atque hero gaude:
 Gaudete vosque, Lydiae lacus undae:
 Ridete quidquid est domi cachinnorum.

Catull., xxix.

68. *A Happy Pair.*

Acmen Septimius, suos amores,
 Tenens in gremio, Mea, inquit, Acme,
 Ni te perdit amo, atque amare porro
 Omnes sum assidue paratus annos,
 Quantum qui pote plurimum perire,
 Solus in Libya Indiave tosta
 Caesio veniam obviis leoni.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.
 At Acme leviter caput reflectens,
 Et dulcis pueri ebrios ocellos
 Illo purpureo ore saviata,
 Sic, inquit, mea vita Septimille,
 Huic uno domino usque serviamus,
 Ut multo mihi maior acriorque
 Ignis mollibus ardet in medullis.
 Hoc ut dixit, Amor, sinistram ut ante,
 Dextram sternuit approbationem.
 Nunc ab auspicio bono profecti,
 Mutuis animis amant, amantur.
 Unam Septimius misellus Acmen
 Mavult, quam Syrias Britanniasque:
 Uno in Septimio fidelis Acme
 Facit delicias libidinesque.
 Quis ullos homines beatiores
 Vidit? quis Venerem auspiciorem?

Catull., xviii.

69. *Before the Wedding.*

Namque Iulia Manlio,
 Qualis Idalium colens

Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite virgo :

Floridis velut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deae
Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.

Quare age, huc aditum ferens
Perge linquere Thespieae
Rupis Aonios specus,
Lympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe :

Ac domum dominam voca,
Coniugis cupidam novi,
Mentem amore revinciens,
Ut tenax hедера huc et huc
Arborem implicat errans.

Vos item simul, integrae
Virgines, quibus advenit
Par dies, agite, in modum
Dicite: O Hymenaeae Hymen,
Hymen o Hymenaeae.

Catull., lix. 16-40.

70. *Bride and Bridegroom.*

Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemque subi forem.
Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.

Aspice, unus ut accubans
Vir tuus Tyrion in toro
Totus immineat tibi.
Io Hymen Hymenaeae io,
Io Hymen Hymenaeae.

Illi non minus ac tibi
 Pectore uritur intimo
 Flamma, sed penite magis.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae.

Mitte brachiolum teres,
 Praetextate, puellulae.
 Iam cubile adeat viri.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae.

Vos bonae senibus bonis
 Cognitae bene feminae,
 Collocate puellulam.
 Io Hymen Hymenaeae io,
 Io Hymen Hymenaeae.

Iam licet venias, marite :
 Uxor in thalamo est tibi
 Ore floridulo nitens :
 Alba parthenice velut,
 Luteumve papaver.

At, marite, (ita me iuvent
 Caelites) nihilominus
 Pulcher es, neque te Venus
 Negligit. Sed abit dies :
 Perge, ne remorare.

Non diu remoratus es.
 Iam venis. Bona te Venus
 Iuverit: quoniam palam,
 Quod cupis, capis, et bonum
 Non abscondis amorem.

Catull., lix. 159-199.

71. *Conjugal Love.*

Quo tibi tum casu, pulcherrima Laodamia,
 Ereptum est, vita dulcius atque anima,
 Coniugium: tanto te absorbens vortice amoris
 Aestus in abruptum detulerat barathrum;
 Quale ferunt Graii Pheneum prope Cylleneum
 Siccare emulsa pingue palude solum;

Quod quondam caesis montis fodisse medullis
 Audit falsiparens Amphitryoniades,
 Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
 Perculit, imperio deterioris heri,
 Pluribus ut caeli tereretur ianua divis,
 Hebe nec longa virginitate foret.
 Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
 Qui durum domitam ferre iugum docuit.
 Nam neque tam carum confecto aetate parenti
 Una caput seri nata nepotis alit ;
 Qui quum, divitiis vix tandem inventus avitis,
 Nomen testatas intulit in tabulas,
 Impia derisi gentilis gaudia toilens,
 Suscitavit a cano vulturium capiti :
 Nec tantum niveo gavisus est ulla columbo
 Compar, quæ multo dicitur improbius
 Oscula mordenti semper decerpere rostro ;
 Quamquam præcipue multivola est mulier.
 Sed tu horum magnos vicisti sola furores,
 Ut semel es flavo conciliata viro.

Catull., lxvi. 104-129.

72. *The Bacchantes.*

At parte ex alia florens volitabat Iacchus,
 Cum thiaso Satyrorum et Nysigenis Silenis,
 Te quaerens, Ariadna, tuoque incensus amore :
 Qui tum alacres passim lymphata mente furebant,
 Evocæ bacchantes, evocæ, capita inflectentes.
 Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos ;
 Pars e divolso iactabant membra iuvenco ;
 Pars sese tortis serpentibus incingebant ;
 Pars obscura cavis celebrabant orgia cistis,
 Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.
 Plangebant aliae proceris tympana palmis,
 Aut tereti tenues tinnitus aere ciebant.
 Multi raucisonos efflabant cornua bombos,
 Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.

Catull., lxiv. 252-265. .

73. *A Storm in Harvest.*

Saepe ego, quum flavis messorum induceret arvis
 Agricola, et fragili iam stringeret hordea culmo,

Omnia ventorum concurrere proelia vidi ;
 Quae gravidam late segetem ab radicibus imis
 Sublime expulsam eruerent : ita turbine nigro
 Ferret hiems culmumque levem stipulasque volantes,
 Saepe etiam immensum caelo venit agmen aquarum,
 Et foedam glomerant tempestatem imbris atris
 Collectae ex alto nubes ; ruit arduus aether,
 Et pluvia ingenti sata laeta boumque labores
 Diluit ; implentur fossae, et cava flumina crescunt
 Cum sonitu ; fervetque fretis spirantibus aequor.
 Ipse Pater media nimborum in nocte corusca
 Fulmina molitur dextra : quo maxima motu
 Terra tremit ; fugere ferae ; et mortalia corda
 Per gentes humilis stravit pavor : ille flagranti
 Aut Atho, aut Rhodopen, aut alta Ceraunia telo
 Deicit ; ingeminant austri et densissimus imber ;
 Nunc nemora ingenti vento, nunc litora plangunt.
Virg., G., i. 316-334.

74. *The Spring of the World.*

Ver adeo frondi nemorum, ver utile silvis ;
 Vere tument terrae et genitalia semina poscunt.
 Tum pater omnipotens fecundis imbris Aether
 Coniugis in gremium laetae descendit, et omnes
 Magnus alit, magno commixtus corpore, fetus.
 Avia tum resonant avibus virgulta canoris,
 Et Venerem certis repetunt armenta diebus ;
 Parturit almus ager, Zephyrique tepentibus auris
 Laxant arva sinus, superat tener omnibus humor ;
 Inque novos soles audent se germina tuto
 Credere, nec metuit surgentes pampinus austros,
 Aut actum caelo magnis aquilonibus imbrem,
 Sed trudit gemmas, et frondes explicat omnes.
 Non alios prima crescentis origine mundi
 Illuxisse dies, aliumve habuisse tenorem
 Crediderim : ver illud erat ; ver magnus agebat
 Orbis, et hibernis parcebant flatibus Euri :
 Quum primae lucem pecudes hausere, virumque
 Terrea progenies duris caput extulit arvis,
 Immissaeque ferae silvis, et sidera caelo.
 Nec res hunc tenerae possent perferre laborem,

Si non tanta quies iret frigusque caloremque
Inter, et exciperet caeli indulgentia terras.

Virg., G., ii. 323-345.

75. *A Scythian Winter.*

At non, qua Scythiae gentes, Maeotiaque unda,
Turbidus et torquens flaventes Ister arenas,
Quaque redit medium Rhodope porrecta sub axem,
Illic clausa tenent stabulis armenta; neque ullae
Aut herbae campo apparent aut arbore frondes:
Sed iacet aggeribus niveis informis et alto
Terra gelu late, septemque assurgit in ulnas.
Semper hiems, semper spirantes frigora Cauri.
Tum sol pallentes haud unquam discutit umbras,
Nec quum invectus equis altum petit aethera, nec quum
Praecipitem Oceani rubro lavit aequore currum.
Concrescunt subitae currenti in flumine crustae,
Undaque iam tergo ferratos sustinet orbes:
Puppibus illa prius, patulis nunc hospita plaustris.
Aeraque dissiliunt vulgo, vestesque rigescunt
Indutae, caeduntque securibus humida vina,
Et totae solidam in glaciem vertere lacunae,
Stiriaque impexis induruit horrida barbis.
Interea toto non secius aëre ninguit:
Intereunt pecudes, stant circumfusa pruinis
Corpora magna boum; confertoque agmine cervi
Torpent mole nova, et summis vix cornibus exstant.
Hos non immissis canibus, non cassibus ullis,
Puniceaeve agitant pavidos formidine pinnae:
Sed frustra oppositum trudentes pectore montem
Comminus obtruncant ferro, graviterque rudentes
Caedunt, et magno laeti clamore reportant.
Ipsi in defossis specubus secunda sub alta
Otia agunt terra, congestaque robora totasque
Advolvere focis ulmos, ignique dedere.
Hic noctem ludo ducunt, et pocula laeti
Fermento atque acidis imitantur vitea sorbis.
Talis Hyperboreo Septem subiecta trioni
Gens effrena virum Rhipaeo tunditur Euro,
Et pecudum fulvis velatur corpora setis.

Virg., G., iii. 349-383.

76. *Attack on Priam's Palace.*

At domus interior gemitu miseroque tumultu
 Miscetur ; penitusque cavæ plangoribus aedes
 Femineis ululant ; ferit aurea sidera clamor.
 Tum pavidæ tectis matres ingentibus errant,
 Amplexæque tenent postes, atque oscula figunt.
 Instat vi patria Pyrrhus ; nec claustra, neque ipsi
 Custodes sufferre valent. Labat ariete crebro
 Ianua, et emoti procumbunt cardine postes.
 Fit via vi ; rumpunt aditus, primosque trucidant
 Immissi Danai, et late loca milite complent.
 Non sic, aggeribus ruptis quum spumeus amnis
 Exiit, oppositasque evicit gurgite moles,
 Fertur in arva furens cumulo, camposque per omnes
 Cum stabulis armenta trahit. Vidi ipse furem
 Caede Neoptolemum, geminosque in limine Atridas ;
 Vidi Hecubam centumque nurus, Priamumque per aras
 Sanguine foedantem, quos ipse sacraverat, ignes.
 Quinquaginta illi thalami, spes tanta nepotum,
 Barbarico postes auro spoliisque superbi,
 Procubuerunt ; tenent Danai, qua deficit ignis.

Virg., Aen., ii. 486-505.

77. *The Hunting Party.*

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.
 It portis, iubare exorto, delecta iuventus ;
 Retia rara, plagæ, lato venabula ferro,
 Massylique ruunt equites, et odora canum vis.
 Reginam thalamo cunctantem ad limina primi
 Poenorum expectant ; ostroque insignis et auro
 Stat sonipes, ac frena ferox spumantia mandit.
 Tandem progreditur, magna stipante caterva,
 Sidoniam picto chlamydem circumdata limbo ;
 Cui pharetra ex auro, crines nodantur in aurum,
 Aurea purpuream subnectit fibula vestem.
 Nec non et Phrygii comites et laetus Iulus
 Incedunt. Ipse ante alios pulcherrimus omnes
 Infert se socium Aeneas, atque agmina iungit.
 Qualis, ubi hibernam Lyciam Xanthique fluenta
 Deserit, ac Delum maternam invisit Apollo,

Instauratione choros, mixtique altaria circum
 Cretesque Dryopesque fremunt pictique Agathyrsi:
 Ipse iugis Cynthi graditur, mollique fluentem
 Fronde premit crinem fingens, atque implicat auro,
 Tela sonant humeris: haud illo segnior ibat
 Aeneas; tantum egregio decus enitet ore.
 Postquam altos ventum in montes atque invia lustra,
 Ecce ferae, saxi deiectae vertice, caprae
 Decurrere iugis; alia de parte patentes
 Transmittunt cursu campos atque agmina cervi
 Pulverulenta fuga glomerant, montesque relinquunt.
 At puer Ascanius mediis in vallibus acri
 Gaudet equo; iamque hos cursu, iam praeterit illos,
 Spumantemque dari pecora inter inertia votis
 Optat aprum, aut fulvum descendere monte leonem.
Virg., Aen., iv. 129-159.

78. *A Boat-race.—The Start.*

Effugit ante alios, primisque elabitur undis
 Turbam inter fremitumque Gyas; quem deinde Cloanthus
 Consequitur, melior remis; sed pondere pinus
 Tarda tenet. Post hos aequo discrimine Pristis
 Centaurusque locum tendunt superare priorem.
 Et nunc Pristis habet, nunc victam praeterit ingens
 Centaurus; nunc una ambae iunctisque feruntur
 Frontibus, et longa sulcant vada salsa carina.
 Iamque propinquabant scopulo, metamque tenebant:
 Quum princeps medioque Gyas in gurgite victor
 Rectorem navis compellat voce Menoeten:
 Quo tantum mihi dexter abis? huc dirige gressum,
 Litus ama, et laevas stringat, sine, palmula cautes;
 Altum alii teneant! Dixit. Sed caeca Menoetes
 Saxa timens, proram pelagi detorquet ad undas.
 Quo diversus abis? iterum: pete saxa, Menoete,
 Cum clamore Gyas revocabat, et ecce Cloanthum
 Respicit instantem tergo, et propiora tenentem.
 Ille inter navemque Gyae scopulosque sonantes
 Radit iter laevum interior, subitoque priorem
 Praeterit, et metis tenet aequora tuta relictis.
 Tum vero exarsit iuveni dolor ossibus ingens;
 Nec lacrimis caruere genae: segnemque Menoetem,
 Oblitus decorisque sui sociumque salutis,

In mare praecipitem puppi deturbat ab alta ;
 Ipse gubernaclo rector subit, ipse magister :
 Hortaturque viros, clavumque ad litora torquet.
 At gravis, ut fundo vix tandem redditus imo est,
 Iam senior, madidaque fluens in veste, Menoetes
 Summa petit scopuli, siccaque in rupe resedit.
 Illum et labentem Teucris et risere natantem ;
 Et salsos rident revomentem pectore fluctus.

Virg., Aen., v. 151-182.

79. *The Gates of Hell.*

Ibant obscuri sola sub nocte per umbram,
 Perque domos Ditis vacuas, et inania regna :
 Quale per incertam lunam sub luce maligna
 Est iter in silvis, ubi coelum condidit umbra
 Iupiter, et rebus nox abstulit atra colorem.
 Vestibulum ante ipsum primisque in faucibus Orci
 Luctus et ultrices posuere cubilia Curae ;
 Pallentesque habitant Morbi, tristisque Senectus,
 Et Metus, et malesuada Fames, ac turpis Egestas :
 Terribiles visu formae : Letumque, Labosque ;
 Tum consanguineus Leti Sopor, et mala mentis
 Gaudia, mortiferumque adverso in limine Bellum,
 Ferreique Eumenidum thalami, et Discordia demens,
 Vipereum crinem vittis innexa cruentis.

In medio ramos annosaque brachia pandit
 Ulmus opaca, ingens, quam sedem Somnia vulgo
 Vana tenere ferunt, foliisque sub omnibus haerent.
 Multaque praeterea variarum monstra ferarum,
 Centauri, in foribus stabulant, Scyllaeque bifformes,
 Et centumgeminus Briareus, ac bellua Lerneae
 Horrendum stridens, flammisque armata Chimaera ;
 Gorgones, Harpyiaeque, et forma tricorporis umbrae.

Virg., Aen., vi. 268-289.

80. *Death of Nisus and Euryalus.*

Dixerat, et toto connixus corpore ferrum
 Coniicit : hasta volans noctis diverberat umbras,
 Et venit aversi in tergum Sulmonis, ibique
 Frangitur, ac fisso transit praecordia ligno.

Volvitur ille vomens calidum de pectore flumen
 Frigidus, et longis singultibus ilia pulsat.
 Diversi circumspiciunt. Hoc acrior idem
 Ecce aliud summa telum librabat ab aure.
 Dum trepidant, iit hasta Tago per tempus utrumque
 Stridens, traiectoque haesit tepefacta cerebro.
 Saevit atrox Volscens, nec teli conspicit usquam
 Auctorem, nec quo se ardens immittere possit.
 Tu tamen interea calido mihi sanguine poenas
 Persolves amborum, inquit: simul ense recluso
 Ibat in Euryalum. Tum vero exterritus, amens
 Conclamat Nisus; nec se celare tenebris
 Amplius, aut tantum potuit perferre dolorem:
 Me, me, adsum, qui feci, in me convertite ferrum,
 O Rutuli, mea fraus omnis; nihil iste nec ausus,
 Nec potuit; caelum hoc et conscia sidera testor;
 Tantum infelicem nimium dilexit amicum.
 Talia dicta dabat: sed viribus ensis adactus
 Transabiit costas, et candida pectora rumpit.
 Volvitur Euryalus leto, pulchrosque per artus
 It cruor, inque humeros cervix collapsa recumbit:
 Purpureus veluti quum flos, succisus aratro,
 Languescit moriens: lassove papavera collo
 Demisere caput, pluvia quum forte gravantur.
 At Nisus ruit in medios, solumque per omnes
 Volscentem petit; in solo Volscente moratur.
 Quem circum glomerati hostes, hinc comminus atque hinc
 Proturbant. Instat non secius, ac rotat ensem
 Fulmineum; donec Rutuli clamantis in ore
 Condidit adverso, et moriens animam abstulit hosti.
 Tum super exanimem sese proiecit amicum
 Confossus, placidaque ibi demum morte quievit.

Virg., Aen., ix. 408-443.

81. *Turnus is compared to a Horse.*

Cingitur ipse furens certatim in proelia Turnus.
 Iamque adeo Rutulum thoraca indutus aënis
 Horrebat squamis, surasque incluserat auro,
 Tempora nudus adhuc; laterique accinxerat ensem:
 Fulgebatque alta decurrens aureus arce;
 Exsultatque animis, et spe iam praecipit hostem;

Qualis ubi abruptis fugit praesepia vinclis
 Tandem liber equus, campoque potitus aperto,
 Aut ille in pastus armentaque tendit equarum,
 Aut assuetus aquae perfundi flumine noto
 Emicat, arrectisque fremit cervicibus alte
 Luxurians, luduntque iubae per colla, per armos.
Virg., Aen., xi. 486-497.

82. *Turnus is brought to bay.*

Nec plura effatus, saxum circumspicit ingens,
 Saxum antiquum, ingens, campo quod forte iacebat,
 Limes agro positus, litem ut discerneret arvis.
 Vix illud lecti bis sex cervice subirent,
 Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
 Ille manu raptum trepida torquebat in hostem,
 Altior insurgens, et cursu concitus, heros.
 Sed neque currentem se, nec cognoscit euntem,
 Tollentemve manu, saxumque immane moventem :
 Genua labant ; gelidus concrevit frigore sanguis.
 Tum lapis ipse viri, vacuum per inane volutus,
 Nec spatium evasit totum, nec pertulit ictum.
 Ac velut in somnis, oculos ubi languida pressit
 Nocte quies, nequidquam avidos extendere cursus
 Velle videmur, et in mediis conatibus aegri
 Succidimus ; non lingua valet, non corpore notae
 Sufficiunt vires, nec vox aut verba sequuntur :
 Sic Turno, quacunque viam virtute petivit,
 Successum dea dira negat. Tum pectore sensus
 Vertuntur varii. Rutulos adspectat, et urbem,
 Cunctaturque metu, telumque instare tremiscit ;
 Nec, quo se eripiat, nec, qua vi tendat in hostem,
 Nec currus usquam videt, aurigamve sororem.
 Cunctanti telum Aeneas fatale coruscat,
 Sortitus fortunam oculis ; et corpore toto
 Eminus intorquet. Murali concita nunquam
 Tormento sic saxa fremunt, nec fulmine tanti
 Dissultant crepitus. Volat atri turbinis instar
 Exitium dirum hasta ferens, orasque recludit
 Loricae, et clipei extremos septemplicis orbes,
 Per medium stridens transit femur. Incidit ictus
 Ingens ad terram duplicato poplite Turnus.

Consurgunt gemitu Rutuli, totusque remugit
 Mons circum, et vocem late nemora alta remittunt.
Virg., Aen., xii. 894-927.

83 "*Mine Hostess.*"

Copa Syrisca, caput Graia redimita mitella,
 Crispum sub crotalo docta movere latus,
 Ebria fumosa saltat lasciva taberna,
 Ad cubitum raucos excutiens calamos:
 "Quid iuvat aestivo defessum pulvere abesse,
 Quam potius bibulo decubuisse toro?
 Sunt cupae, calices, cyathi, rosa, tibia, chordae,
 Et trichila umbriferis frigida arundinibus.
 Est et, Maenalio quae garrit dulce sub antro,
 Rustica pastoris fistula more sonans.
 Est et vappa, cado nuper diffusa picato.
 Est strepitans rauco murmure rivus aquae.
 Sunt etiam croceo violae de flore corollae;
 Sertaque purpurea lutea mixta rosa;
 Et quae virgineo libata Achelois ab amne
 Lilia vimineis attulit in calathis.
 Sunt et caseoli, quos iunceae fiscina siccant:
 Sunt autumnali cerea pruna die:
 Castanaeque nuces, et suave rubentia mala:
 Est hic munda Ceres; est Amor: est Bromius.
 Sunt et mora cruenta, et lentis uva racemis:
 Est pendens iunco caeruleus cucumis.
 Est tuguri custos, armatus falce saligna;
 Sed non et vasto est inguine terribilis.
 Huc Calybita veni: fessus iam sudat asellus:
 Parce illi: nostrum delictum est asinus.
 Nunc cantu crebro rumpunt arbusta cicadae.
 Nunc etiam in gelida sede lacerta latet.
 Si sapis, aestivo recubans te prolue vitro;
 Seu vis crystallo ferre novos calices.
 Eia age pampinea fessus requiesce sub umbra;
 Et gravidum roseo necte caput strophio.
 Candida formosae decerpes ora puellae.
 Ah! pereat, cui sunt prisca supercilia!
 Quid cineri ingrato servas bene olentia sarta?
 Anne coronato vis lapide ista legi?

Pone merum et talos. Pereant, qui crastina curant!
Mors aurem vellens : vivite, ait, venio."

Virg., Cōpa.

84. *Fortune.*

O diva, gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos:

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus, te, dominam aequoris,
Quicumque Bithyna laccessit
Carpathium pelagus carina.

Te Dacus asper, te profugi Scythae,
Urbesque gentesque et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum et
Purpurei metuunt tyranni,

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnnam, neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

Te semper anteit saeva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans athena; nec severus
Uncus abest, liquidumque plumbum.

Te Spes et albo rara Fides colit
Velata panno, nec comitem abnegat,
Utrumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.

At vulgus infidum et meretrix retro
Periura cedit: diffugiunt cadis
Cum faece siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.

Hor., Od., I. xxxv. 1-28.

85. *Exile of Regulus.*

Fertur pudicae coniugis osculum,
Parvosque natos, ut capitis minor,
Ab se removisse et virilem
Torvus humi posuisse vultum:

Donec labantes consilio Patres
 Firmaret auctor numquam alias dato,
 Interque maerentes amicos
 Egregius properaret exsul.

Atqui sciebat, quae sibi barbarus
 Tortor pararet: non aliter tamen
 Dimovit obstantes propinquos
 Et populum reditus morantem,

Quam si clientum longa negotia
 Diiudicata lite relinqueret,
 Tendens Venafranos in agros
 Aut Lacedaemonium Tarentum.

Hor., Od., III. v. 41-56.

86. *A Fountain.*

O fons Bandusiae, splendidior vitro,
 Dulci digne mero, non sine floribus,
 Cras donaberis haedo,
 Cui frons turgida cornibus

Primis et venerem et proelia destinat;
 Frustra: nam gelidos inficiet tibi
 Rubro sanguine rivos
 Lascivi suboles gregis.

Te flagrantis atrox hora Caniculae
 Nescit tangere: tu frigus amabile
 Fessis vomere tauris
 Praebes et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
 Me dicente cavis impositam ilicem
 Saxi, unde loquaces
 Lymphae desiliunt tuae.

Hor., Od., III. xiii.

87. *The Isles of the Blessed.*

Nos manet Oceanus circumvagus; arva, beata
 Petamus arva divites et insulas,

Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis
 Et imputata floret usque vinea,
 Germinat et numquam fallentis termes olivae
 Suamque pulla ficus ornat arborem,
 Mella cava manant ex ilice, montibus altis
 Levis crepante lympha desilit pede.
 Illic iniussae veniunt ad mulctra capellae
 Refertque tenta grex amicus ubera ;
 Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
 Neque intumescit alta viperis humus.
 Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
 Gregem aestuosa torret impotentia.
 Pluraque felices mirabimur : ut neque largis
 Aquosus Eurus arva radat imbribus,
 Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
 Utrumque rege temperate Caelitum.

Hor., Ep., xvi. 41-58.

88. *The Town and Country Mouse.*

Olim

Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
 Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum,
 Asper et attentus quaesitis, ut tamen artum
 Solveret hospitii animum. Quid multa ? neque ille
 Sepositi ciceris nec longae invidit avenae,
 Aridum et ore ferens acinum semesaque lardi
 Frusta dedit, cupiens varia fastidia cena
 Vincere tangentis male singula dente superbo ;
 Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
 Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
 Tandem urbanus ad hunc : " Quid te iuvat," inquit, " amice,
 Praerupti nemoris patientem vivere dorso ?
 Vis tu homines urbemque feris praeponere silvis
 Carpe viam, mihi crede, comes, terrestria quando
 Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
 Aut magno aut parvo leti fuga : quo, bone, circa,
 Dum licet, in rebus iucundis vive beatus,
 Vive memor, quam sis aevi brevis !" Haec ubi dicta
 Agrestem pepulere, domo levis exsilit ; inde
 Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
 Moenia nocturni subrepere. Iamque tenebat
 Nox medium caeli spatium, quum ponit uterque
 In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco

Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
 Multaque de magna superessent fercula cena,
 Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
 Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
 Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes
 Continuatque dapes, nec non verniliter ipsis
 Fungitur officiis, praelibans omne, quod affert.
 Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
 Rebus agit laetum convivam, quum subito ingens
 Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
 Currere per totum pavidi conclave, magisque
 Exanimēs trepidare, simul domus alta Molossis
 Personuit canibus. Tum rusticus: "Haud mihi vita
 Est opus hac" ait, et "valeas; me silva cavusque
 Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo."

Hor., S., II. vi. 80-117.

89. *The Golden Age.*

Quam bene Saturno vivebant rege, priusquam
 Tellus in longas est patefacta vias!
 Nondum caeruleas pinus contemserat undas,
 Effusum ventis praebueratque sinum,
 Nec vagus, ignotis repetens compendia terris,
 Presserat externa navita merce ratem.
 Illo non validus subiit iuga tempore taurus;
 Non domito frenos ore momordit equus;
 Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
 Qui regeret certis finibus arva, lapis.
 Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant
 Obvia securis ubera lactis oves.
 Non acies, non ira fuit, non bella, nec ense
 Immiti saevus duxerat arte faber.
 Nunc Iove sub domino caedes et vulnera semper,
 Nunc mare, nunc leti mille repente viae.

Tib., I. iii. 37-50.

90. *The Joys of Peace.*

Quam potius laudandus hic est, quem, prole parata,
 Occupat in parva pigra senecta casa!

Ipse suas sectatur oves, at filius agnos,
 Et calidam fesso comparat uxor aquam.
 Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,
 Temporis et prisci facta referre senem.
 Interea Pax arva colat. Pax candida primum
 Duxit aratores sub iuga curva boves.
 Pax aluit vites, et succos condidit uvae,
 Funderet ut nato testa paterna merum.
 Pace bidens vomerque vigent; at tristia duri
 Militis in tenebris occupat arma situs.

Tib., I. x. 39-50.

91. *Rustic Plenty.*

Laurus ubi bona signa dedit, gaudete, coloni :
 Distendet spicis horrea plena Ceres ;
 Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas,
 Dolia dum magni deficientque lacus.
 At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
 Concinet; a stabulis tunc procul este lupi.
 Ille levis stipulae solennes potus acervos
 Accendet, flammas transilietque sacras ;
 Et fetus matrona dabit, natusque parenti
 Oscula comprehensis auribus eripiet :
 Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti,
 Balbaque cum puero dicere verba senem.
 Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
 Arboris antiquae qua levis umbra cadit ;
 Aut e veste sua tendent umbracula sertis
 Vincita, coronatus stabit et ante calix.
 At sibi quisque dapes et festas extruet alte
 Caespitibus mensas, caespitibusque torum.

Tib., II. v. 83-100.

92. *Sulpicia : A Beautiful Woman.*

Sulpicia est tibi culta tuis, Mars magne, Kalendis ;
 Spectatum e coelo, si sapis, ipse veni.
 Hoc Venus ignoscet : sed tu, violente, caveto,
 Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
 Illius ex oculis, quum vult exurere divos,
 Accendit geminas lampadas acer Amor.

Illam, quidquid agit, quoquo vestigia movit,
 Componit furtim subsequiturque Decor.
 Seu solvit crines, fuis decet esse capillis;
 Seu comsit, comtis est veneranda comis.
 Urit, seu Tyria voluit procedere palla;
 Urit, seu nivea candida veste venit.
 Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
 Mille habet ornatus, mille decenter habet.
 Sola puellarum digna est, cui mollia caris
 Vellera det succis bis madefacta Tyros,
 Possideatque metit quidquid bene olentibus arvis
 Cultor odoratae dives Arabs segetis,
 Et quascunque niger rubro de litore conchas
 Proximus eo colligit Indus equis.
 Hanc vos, Pierides, festis cantate Kalendis,
 Et testudinea Phoebe superbe lyra.
 Hoc solemne sacrum multos haec sumat in annos:
 Dignior est vestro nulla puella choro.

Tib., IV. ii.

93. *The Death of Hylas.*

Namque ferunt olim Pagasae navalibus Argo
 Egressam longe Phasidos isse viam:
 Et iam praeteritis labentem Athamantidos undis
 Mysorum scopulis adplicuisse ratem.
 Hic manus heroum, placitis ut constitit oris,
 Mollia composita litora fronde tegit.
 At comes invicti iuvenis processerat ultra,
 Raram sepositi quaerere fontis aquam.
 Hunc duo sectati fratres, Aquilonia proles,
 Hunc super et Zetes, hunc super et Calais,
 Oscula suspensis instabant carpere plumis,
 Oscula et alterna ferre supina fuga.
 Ille sub extrema pendens secluditur ala,
 Et volucres ramo submovet insidias.
 Iam Pandioniae cessit genus Orithyiae:
 Ah dolor ibat Hylas, ibat Hamadryasin.
 Hic erat Arganthi Pegae sub vertice montis
 Grata domus Nymphis humida Thyniasin;
 Quam supra nullae pendebant debita curae
 Roscida desertis poma sub arboribus:

Et circum irriguo surgebant lilia prato
 Candida purpureis mixta papaveribus;
 Quae modo decerpens tenero pueriliter ungui,
 Proposito florem praetulit officio,
 Et modo formosis incumbens nescius undis
 Errorem blandis tardat imaginibus.
 Tandem haurire parat demissis flumina palmis
 Innixus dextro plena trahens humero.
 Cuius ut accensae Dryades candore puellae
 Miratae solitos destituere choros,
 Prolapsum leviter facili traxere liquore :
 Tum sonitum raptu corpore fecit Hylas.
 Cui procul Alcides iterat responsa : sed illi
 Nomen ab extremis fontibus aura refert.
 His, o Galle, tuos monitis servabis amores,
 Formosum Nymphis credere tutus Hyland.
Prop., I. xxi. 17-52.

94. *Rome Past and Present.*

Hoc, quodcunque vides, hospes, qua maxima Roma est,
 Ante Phrygem Aeneam collis et herba fuit :
 Atque ubi Navali stant sacra palatia Phoebos,
 Evandri profugae procubuere boves.
 Fictilibus crevere deis haec aurea templa,
 Nec fuit opprobrio facta sine arte casa :
 Tarpeiusque pater nuda de rupe tonabat,
 Et Tiberis nostris advena bubus erat.
 Quo gradibus domus ista Remi se sustulit olim,
 Unus erat fratrum maxima regna focus.
 Curia, praetexto quae nunc nitet alta Senatu,
 Pellitos habuit, rustica corda, patres.
 Buccina cogeat priscos ad verba Quirites.
 Centum illi in prato saepe Senatus erant :
 Nec sinuosa cavo pendebant vela theatro :
 Pulpita solemnes non oluere crocos.
 Vesta coronatis pauper gaudebat asellis
 Ducebant macrae vilia sacra boves.
 Parva saginati lustrabant compita porci :
 Pastor et ad calamos exta litabat ovis.
 Nec rudis infestis miles radiabat in armis ;
 Miscebant usta proelia nuda sude.
 Prima galeritus posuit praetoria Lucmo :
 Magnaque pars Tatio rerum erat inter oves.

Hinc Tities Ramnesque viri, Luceresque coloni:
 Quatuor hinc albos Romulus egit equos.
 Quippe suburbanæ parva minus urbe Bovillæ,
 Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabi;
 Et stetit Alba potens, albae suis omine nata,
 Hac, ubi Fidenas longe erat ire, via.
 Nil patrium, nisi nomen, habet Romanus alumnus:
 Sanguinis altricem nunc pudet esse lupam.
Prop., V. i. 1-16, 21-24, 27-38.

95. *Vertumnus.*

Opportuna mea est cunctis natura figuris:
 In quamcunque voles, verte; decorus ero.
 Indue me Cois, fiam non dura puella:
 Meque virum sumta quis neget esse toga?
 Da falcem, et torto frontem mihi comprime faeno,
 Iurabis nostra gramina secta manu.
 Arma tuli quondam, et, memini, laudabar in illis:
 Corbis in imposito pondere messor eram.
 Sobrius ad lites: at quum est imposita corona,
 Clamabis capiti vina subisse meo.
 Cinge caput mitra, speciem furabor Iacchi:
 Furabor Phoebi, si modo plectra dabis.
 Cassibus impositis venor: sed arundine sumta
 Faunus plumoso sum deus aucupio.
 Est etiam aurigæ species Vertumnus, et eius,
 Traicit alterno qui leve pondus equo.
 Suppetat hoc, pisces calamo prædabor; et ibo
 Mundus demissis institor in tunicis.
 Pastor me ad baculum possum curvare, vel idem
 Sirpiculis medio pulvere ferre rosam.
 Nam quid ego adiciam, de quo mihi maxima cura est,
 Hortorum in manibus dona probata meis?
 Caeruleus cucumis, tumidoque cucurbita ventre
 Me notat, et iunco brassica vincta levi.
 Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
 Impositus fronti langueat ante meae.
 At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
 Nomen ab eventu patria lingua dedit.
Prop., V. ii. 21-48.

96. *Elegy on the Death of Tibullus.*

Tene, sacer vates, flammae rapuere rogales ?
 Pectoribus pasci nec timuere tuis ?
 Aurea sanctorum potuissent templa deorum
 Urere, quae tantum sustinuere nefas.
 Avertit vultus, Erycis quae possidet arces.
 Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negant.
 Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
 Ignotum vili supposuisset humo.
 Hic certe manibus fugientis pressit ocellos
 Mater, et in cineres ultima dona tulit.
 Hic soror in partem misera cum matre doloris
 Venit, inornatas dilaniata comas :
 Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
 Oscula : nec solos destituere rogos.
 Delia discedens, Felicius, inquit, amata
 Sum tibi : vixisti, dum tuus ignis eram.
 Cui Nemesis, Quid, ait, tibi sunt mea damna dolori ?
 Me tenuit moriens deficiente manu.
 Si tamen e nobis aliquid, nisi nomen et umbra,
 Restat, in Elysia valle Tibullus erit.
 Obvius huic venies, hedera iuvenilia cinctus
 Tempora, cum Calvo, docte Catulle, tuo :
 Tu quoque, si falsum est temerati crimen amici,
 Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
 His comes umbra tua est, si qua est modo corporis umbra.
 Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.

Ov., Am., III. ix. 41-66.

97. *Proserpine carried off by Pluto.*

Terra tribus scopulis vastum procurrit in aequor
 Trinacris, a positu nomen adepta loci ;
 Grata domus Cereri. Multas ea possidet urbes ;
 In quibus est culto fertilis Enna solo.
 Frigida caelestum matres Arethusa vocarat.
 Venerat ad sacras et dea flava dapes.
 Filia, consuetis ut erat comitata puellis,
 Errabat nudo per sua prata pede.
 Valle sub umbrosa locus est, adspergine multa
 Uvidus ex alto desilientis aquae.
 Tot fuerant illic, quot habet natura, colores :
 Pictaque dissimili flore nitebat humus.

Quam simul adspexit, Comites, accedite, dixit
 Et mecum plenos flore referte sinus.
 Praeda puellares animos oblectat inanis;
 Et non sentitur sedulitate labor.
 Haec implet lento calathos e vimine textos:
 Haec gremium, laxos degravat illa sinus.
 Illa legit calthas: huic sunt violaria curae:
 Illa papavereas subsecat ungue comas.
 Has, hyacinthe, tenes: illas, amarante, moraris:
 Pars thyma, pars casiam, pars meliloton amant:
 Plurima lecta rosa est; sunt et sine nomine flores.
 Ipsa crocos tenues liliaque alba legit.
 Carpendi studio paullatim longius itur;
 Et dominam casu nulla secuta comes.
 Hanc videt, et visam patruus velociter aufert;
 Regnaque caeruleis in sua portat equis.
Or., Fast., iv. 419-446.

98. "*Ceratis ope Daedalea nititur pennis.*"

Iamque volaturus parvo dedit oscula nato:
 Nec patriae lacrimas continuere genae.
 Monte minor collis, campis erat altior aequis:
 Hinc data sunt miserae corpora bina fugae.
 Et movet ipse suas, et nati respicit alas
 Daedalus, et cursus sustinet usque suos.
 Iamque novum delectat iter; positoque timore
 Icarus audaci fortius arte volat.
 Hos aliquis, tremula dum captat arundine pisces,
 Vidit, et inceptum dextra reliquit opus.
 Iam Samos a laeva fuerant Naxosque relictæ,
 Et Paros, et Clario Delos amata deo.
 Dextra Lebynthos erat, silvisque umbrosa Calymne,
 Cinctaque piscosis Astypalaea vadis:
 Quum puer incautis nimium temerarius armis
 Altius egit iter, deseruitque patrem.
 Vincula labant; et cera deo propiore liquescit:
 Nec tenues venti brachia mota tenent.
 Territus a summo despexit in aequora caelo:
 Nox oculis pavido venit oborta metu.
 Tabuerant cerae; nudos quatit ille lacertos:
 Et trepidat; nec, quo sustineatur, habet.
 Decidit; atque cadens, Pater, o, pater, auferor, inquit.
 Clauserunt virides ora loquentis aquae.

At pater infelix, non iam pater, Icare, clamat,
 Icare, clamat, ubi es? quove sub axe volas?
 Icare, clamabat: pennas adspexit in undis.
 Ossa tegit tellus; aequora nomen habent.

Ov., Art. Am., ii. 69-96.

99. *The Cave of Sleep.*

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
 Mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni:
 Quo nunquam radiis oriens mediusve cadensve
 Phoebus adire potest. Nebulae caligine mixtae
 Exhalantur humo, dubiaeque crepuscula lucis.
 Non vigil ales ibi cristati cantibus oris
 Evocat Auroram, nec voce silentia rumpunt
 Sollicitive canes canibusve sagacior anser.
 Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
 Humanaeve sonum reddunt convicia linguae.
 Muta quies habitat. Saxo tamen exit ab imo
 Rivus aquae Lethes, per quem cum murmure labens
 Invitat somnos crepitantibus unda lapillis.
 Ante fores antri fecunda papavera florent
 Innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem
 Nox legit, et spargit per opacas humida terras.
 Ianua, ne verso stridorem cardine reddat,
 Nulla domo tota, custos in limine nullus.
 At medio torus est ebena sublimis in antro,
 Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
 Quo cubat ipse deus membris languore solutis.
 Hunc circa passim varias imitantia formas
 Somnia vana iacent totidem, quot messis aristas,
 Silva gerit frondes, eiectas littus arenas.

Ov., M., xi. 592-615.

100. *Phaethon is struck by a Thunderbolt.*

At pater omnipotens, Superos testatus et ipsum,
 Qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato
 Interitura gravi, summam petit arduus arcem,
 Unde solet nubes latis inducere terris,
 Unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
 Sed neque quas posset terris inducere, nubes

Tunc habuit, nec quos caelo demitteret imbres.
 Intonat et dextra libratum fulmen ab aure
 Misit in aurigam, pariterque animaque rotisque
 Expulit, et saevis compescuit ignibus ignes.
 Consternantur equi et saltu in contraria facto
 Colla iugo eripiunt, abruptaque lora relinquunt.
 Illic frena iacent, illic temone revulsus
 Axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
 Sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
 At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
 Volvitur in praeceps, longoque per aëra tractu
 Fertur, ut interdum de caelo stella sereno,
 Etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
 Quem procul a patria diverso maximus orbe
 Excipit Eridanus, fumantiaque abluit ora.
 Naiades Hesperiae trifida fumantia flamma
 Corpora dant tumulo signantque hoc carmine saxum :
 “Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni,
 Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.”
Ov., M., ii. 304–328.

101. *Narcissus and Echo.*

Ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem
 Vidit et incaluit, sequitur vestigia furtim :
 Quoque magis sequitur, flamma propiore calescit,
 Non aliter, quam quum summis circumlita taedis
 Admotas rapiunt vivacia sulfura flammās.
 O quoties voluit blandis accedere dictis
 Et molles adhibere preces ! Natura repugnat,
 Nec sinit incipiat. Sed, quod sinit, illa parata est
 Exspectare sonos, ad quos sua verba remittat.
 Forte puer, comitum seductus ab agmine fido,
 Dixerat : “Ecquis adest ?” et “Adest” responderat Echo.
 Hic stupet, atque aciem partes dimisit in omnes ;
 Voce “Veni” clamat magna. Vocat illa vocantem.
 Respicit, et rursus nullo veniente : “Quid, inquit,
 Me fugis ?” et totidem, quot dixit, verba recepit.
 Perstat, et alternae deceptus imagine vocis :
 “Huc coëamus” ait, nullique libentius unquam
 Responsura sono “Coëamus” retulit Echo,
 Et verbis favet ipsa suis, egressaque silva
 Ibat, ut iniiceret sperato brachia collo.
 Ille fugit, fugiensque : “Manus complexibus aufer !

Ante, ait, emoriar, quam sit tibi copia nostri."
 Retulit illa nihil, nisi "Sit tibi copia nostri."
 Spreta latet silvis, pudibundaque frondibus ora
 Protegit, et solis ex illo vivit in antris.
 Sed tamen haeret amor, crescitque dolore repulsae.
 Extenuant vigiles corpus miserabile curae,
 Adducitque cutem macies, et in aëra succus
 Corporis omnis abit: vox tantum atque ossa supersunt.
 Vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
Ov., *M.*, iii. 370-399.

102. *The Palace of Fame.*

Orbe locus medio est inter terrasque fretumque
 Caelestesque plagas, triplicis confinia mundi:
 Unde quod est usquam, quamvis regionibus absit,
 Inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet, summaque domum sibi legit in arce:
 Innumerosque aditus ac mille foramina tectis
 Addidit, et nullis inclusit limina portis.
 Nocte dieque patet: tota est ex aere sonanti,
 Tota fremit, vocesque refert, iteratque, quod audit.
 Nulla quies intus, nullaque silentia parte.
 Nec tamen est clamor, sed parvae murmura vocis:
 Qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
 Esse solent, qualemve sonum, quum Iuppiter atras
 Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 Atria turba tenet; veniunt leve vulgus, euntque,
 Mistaque cum veris passim commenta vagantur
 Millia rumorum, confusaque verba volutant.
 E quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
 Hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
 Crescit, et auditis aliquid novus adiicit auctor.
 Illic Credulitas, illic temerarius Error,
 Vanaque Laetitia est, consternatique Timores,
 Seditioque repens, dubioque auctore Susurri.
 Ipsa quid in caelo rerum pelagoque geratur
 Et tellure, videt, totumque inquirat in orbem.
Ov., *M.*, xii. 39-63.

103. *The Constellation Auriga.*

Sed cum se terris Aries ter quinque peractis
 Partibus extollit, primum iuga tollit ab undis

Heniochus, clivoque rotas convellit ab imo,
 Qua gelidus boreas aquilonibus instat acutis.
 Ille dabit proprium studium caeloque retentans
 Quas prius in terris agitator amaverat artes:
 Stare levi curru moderantem quatuor ora
 Spumigeris frenata lupis, et flectere equorum
 Praevalidas vires ac torto stringere gyro;
 At cum laxato fugerunt cardine claustra,
 Exagitare feros, pronumque anteire volantis,
 Vixque rotis levibus summum contingere campum,
 Vincentem pedibus ventos, vel prima tenentem
 Agmina in obliquum cursus agitare malignos:
 Obstantemque mora totum praecludere circum;
 Vel medium turbae nunc dextros ire per orbes
 Fidentem campo, nunc meta currere acuta,
 Spemque sub extremo dubiam suspendere casu.
 Nec non alterno desultor sidere dorso
 Quadrupedum, et stabilis poterit defigere plantas,
 Perque volabit equos, ludens per terga volantum;
 Aut solo vectatus equo nunc arma movebit,
 Nunc leget in longo per cursus praemia circo;
 Quicquid de tali studio formatur, habebit.

Manil., v. 67-90.

104. *Engineering Skill of Archimedes in the
 Defence of Syracuse.*

Et habuisset tanto impetu coepta res fortunam, nisi unus homo Syracensis ea tempestate fuisset, Archimedes. Is erat unicus spectator caeli siderumque; mirabilior tamen inventor ac machinator bellicorum tormentorum operumque, qui ea, quae hostes ingenti mole agerent, ipse perlevi momento ludificaretur. Murum per inaequales ductum colles, (pleraque alta et difficilia aditu, summissa quaedam, et quae planis vallibus adiri possent) ut cuique aptum visum est loco, ita omni genere tormentorum instruxit. Achradinae murum, qui, ut ante dictum est, mari alluitur, ex quinqueremibus Marcellus oppugnabat. Ex ceteris navibus sagittarii funditoresque, et velites etiam, quorum telum inhabile ad remittendum imperitis est, vix quemquam sine vulnere consistere in muro patiebantur. Hi, quia spatio missilibus opus est, procul muro tenebant. Naves iunctae aliae binae ad quinqueremes, demptis interioribus remis, ut latus lateri applicaretur, quum exteriori ordine remorum velut una navis

agerentur, turres contabulatas machinamentaue alia quatiendis muris portabant. Adversus hunc navalem apparatus Archimedes variae magnitudinis tormenta in muris disposuit. In eas, quae procul erant, naves saxa ingenti pondere emittebat: propiores levioribus, eoque magis crebris, petebat telis: postremo, ut sui vulnere intacti tela in hostem ingererent, murum ab imo ad summum crebris cubitalibus fere cavis aperuit; per quae cava pars sagittis, pars scorpionibus modicis ex occulto petebant hostem. Quae propius quaedam subibant naves, quo interiores ictibus tormentorum essent, in eas tollenone super murum eminente ferrea manus firmæ catenæ illigata quum iniecta prorae esset, gravique libramento plumbi recelleret ad solum, suspensa prora, navem in puppim statuebat: dein, remissa subito, velut ex muro cadentem navim cum ingenti trepidatione nautarum ita undae affigebat, ut, etiamsi recta reciderat, aliquantum aquae acciperet. Ita maritima oppugnatio est elusa, omnisque vis est eo versa, ut totis viribus terra aggredierentur. Sed ea quoque pars eodem omni apparatu tormentorum instructa erat, Hieronis impensis curaue per multos annos, Archimedis unica arte. Natura etiam adiuuabat loci, quod saxum, cui imposita muri fundamenta sunt, magna parte ita proclive est, ut non solum missa tormento, sed etiam quae pondere suo provoluta essent, graviter in hostem inciderent. Eadem causa ad subeundum arduum aditum instabilemque ingressum praebebat. Ita, consilio habito, quum omnis conatus ludibrio esset, absistere oppugnatione, atque obsidendo tantum arcere terra marique commeatibus hostem placuit. *Liv.*, xxiv. 34.

105. *Battle of Lake Trasimene.*

Consul, percussis omnibus, ipse satis, ut in trepida re, impavidus, turbatos ordines, vertente se quoque ad dissonos clamores, instruit, ut tempus locusque patitur; et quacunque adire audiriue potest, adhortatur, ac stare et pugnare iubet; "nec enim inde votis aut imploratione deum, sed vi ac virtute, evadendum esse. Per medias acies ferro viam fieri: et, quo timoris minus sit, eo minus ferme periculi esse." Ceterum prae strepitu ac tumultu nec consilium nec imperium accipi poterat: tantumque aberat, ut sua signa atque ordinem et locum nosceret miles, ut vix ad arma capienda aptandaue pugnae competeret animus: opprimerenturque quidam, onerati magis his, quam tecti: et erat in tanta caligine maior usus aurium quam oculorum. Ad gemitus vulnerum ictusque corporum aut armorum, et mixtos

strepentium paventiumque clamores, circumferebant ora oculosque. Alii fugientes pugnantium globo illati haerebant: alios redeuntes in pugnam avertebat fugientium agmen. Deinde, ubi in omnes partes nequicquam impetus facti, et ab lateribus montes ac lacus, a fronte et a tergo hostium acies claudebat, apparuitque, nullam, nisi in dextera ferroque, salutis spem esse; tum sibi unusquisque dux adhortatorque factus ad rem gerendam, et nova de integro pugna exorta est; non illa ordinata per principes hastatosque ac triarios, nec ut pro signis antesignanus, post signa alia pugnaret acies; nec ut in sua legione miles, aut cohorte, aut manipulo esset. Fors conglobabat, et animus suus cuique ante aut post pugnandi ordinem dabat: tantusque fuit ardor armorum, adeo intentus pugnae animus, ut eum motum terrae, qui multarum urbium Italiae magnas partes prostravit, avertitque cursu rapidos amnes, mare fluminibus invexit, montes lapsu ingenti proruit, nemo pugnantium senserit. Magnae partis fuga inde primum coepit: et iam nec lacus nec montes obstabant pavori. Per omnia arta praeruptaque velut caeci evadunt: armaque et viri super alium alii praecipitantur. Pars magna, ubi locus fugae deest, per prima vada paludis in aquam progressi, quoad capitibus humerisque exstare possunt, sese immergunt. Fuere, quos inconsultus pavor nando etiam capessere fugam impulerit. Quae ubi immensa ac sine spe erat, aut deficientibus animis hauriebantur gurgitibus, aut nequicquam fessi vada retro aegerrime repetebant, atque ibi ab ingressis aquam hostium equitibus passim trucidabantur. *Liv.*, xxii. 5, 6.

106. *Feats of Knightly Prowess at the Battle of Lake Regillus.*

Ergo etiam praelium aliquanto, quam cetera, gravius atque atrocius fuit. Non enim duces ad regendam modo consilio rem affuere, sed, suismet ipsis corporibus dimicantes, miscuere certamina: nec quisquam procerum ferme hac aut illa ex acie sine vulnere, praeter dictatorem Romanum, excessit. In Postumium, prima in acie suos adhortantem instruentemque, Tarquinius Superbus, quanquam iam aetate et viribus erat gravior, equum infestus admisit: ictusque a latere, concursu suorum receptus in tutum est. Et ad alterum cornu Aebutius magister equitum in Octavium Mamilium impetum dederat. Nec fefellit veniens Tusculanum ducem; contra quem et ille concitat equum: tantaque vis infestis venientium hastis fuit, ut brachium Aebutio traiectum sit, Mamilio pectus percussum. Hunc qui-

dem in secundam aciem Latini recepere: Aebutius, quum saucio brachio tenere telum non posset, pugna excessit. M. Valerius, Publicolae frater, conspicatus ferocem iuvenem Tarquinium, ostentantem se in prima exsulum acie, domestica etiam gloria accensus, ut cuius familiae decus eiecti reges erant, eiusdem interfecti forent, subdit calcaria equo, et Tarquinium infesto spiculo petit. Tarquinius retro in agmen suorum infenso cessit hosti. Valerium, invectum temere in exsulum aciem, ex transverso quidam adortus transfigit: nec quicquam equitis vulnere equo retardato, moribundus Romanus, labentibus super corpus armis, ad terram defluxit. Hos agmine venientes T. Herminius legatus conspicatus, interque eos insignem veste armisque Mamilium noscicans, tanto vi maiore, quam paullo ante magister equitum, cum hostium duce proelium iniit, ut et uno ictu transfixum per latus occiderit Mamilium, et ipse inter spoliandum corpus hostis veruto percussus, quum victor in castra esset relatus, inter primam curationem exspiraverit. *Liv.*, ii. 19, 20.

107. *Transportation of the Populace of Alba.*

Inter haec iam praemissi erant Albam equites, qui multitudinem traducerent Romam. Legiones deinde ductae ad diruendam urbem. Quae ubi intravere portas, non quidem fuit tumultus ille, nec pavor, qualis captarum esse urbium solet, quum, effractis portis, stratisve ariete muris, aut arce vi capta, clamor hostilis et cursus per urbem armatorum omnia ferro flammaque miscet: sed silentium triste ac tacita maestitia ita defixit omnium animos, ut, prae metu obliti, quid relinquerent, quid secum ferrent, deficiente consilio, rogitantesque alii alios, nunc in liminibus starent, nunc errabundi domos suas ultimum illud visuri pervagarentur. Ut vero iam equitum clamor exire iubentium instabat, simul fragor tectorum, quae diruebantur, ultimis urbis partibus audiebatur, pulvisque, ex distantibus locis ortus, velut nube inducta omnia impleverat, raptim, quibus quisque poterat, elatis, quum larem ac penates tectaque in quibus natus quisque educatusque esset relinquentes exirent, iam continens agmen migrantium impleveret vias: et conspectus aliorum mutua miseratione integrabat lacrimas: vocesque etiam miserabiles exaudiebantur, mulierum praecipue, quum obsessa ab armatis templa augusta praeterirent, ac velut captos relinquerent deos. Egressis urbem Albanis, Romanus passim publica privataque omnia tecta adaequat solo, unaque hora

quadringentorum opus annorum, quibus Alba steterat, excidio ac ruinis dedit. Templis tantum deum (ita enim edictum ab rege fuerat) temperatum est. *Liv.*, i. 29.

108. *The Site of New Carthage.*

Ceterum sita Carthago sic est. Sinus est maris media fere Hispaniae ora, maxime Africo vento oppositus, et quingentos passus introrsus retractus, paullulo plus passuum in latitudinem patens. Huius in ostio sinus parva insula obiecta ab alto portum ab omnibus ventis, praeterquam Africo, tutum facit. Ab intimo sinu paeninsula excurrit, tumulus is ipse, in quo condita urbs est, ab ortu solis et a meridie cincta mari: ab occasu stagnum claudit, paillum et ad septentrionem fusum incertae altitudinis, utcunque exaestuatur aut deficit mare. Continenti urbem iugum ducentos fere et quinquaginta passus patens coniungit. Unde quum tam parvi operis munitio esset, non obiecit vallum imperator Romanus: seu fiduciam hosti superbe ostentans, sive ut subeunti saepe ad moenia urbis recursus pateret. *Liv.*, xxvi. 42.

109. *Death and Character of Cicero.*

M. Cicero sub adventum triumvirorum urbe cesserat pro certo habens id quod erat, non magis se Antonio eripi quam Caesari Cassium et Brutum posse: primo in Tusculanum fugerat, inde transversis itineribus in Formianum ut ab Caieta navem conscensurus proficiscitur. Unde aliquoties in altum provectum cum modo venti adversi retulissent, modo ipse iactationem navis caeco volvente fluctu pati non posset, taedium tandem eum et fugae et vitae cepit, regressusque ad superiorem villam, quae paulo plus mille passibus a mari abest, "moriar," inquit, "in patria saepe servata." Satis constat servos fortiter fideliterque paratos fuisse ad dimicandum; ipsum deponi lecticam et quietos pati quod sors iniqua cogeret iussisse. Prominenti ex lectica prae bentique immotam cervicem caput praecisum est. Nec satis stolidae crudelitati militum fuit: manus quoque scripsisse aliquid in Antonium exprobrantes praeciderunt. Ita relatum caput ad Antonium iussuque eius inter duas manus in rostris positum, ubi ille consul, ubi saepe consularis, ubi eo ipso anno adversus Antonium quanta nulla unquam humana vox cum admiratione eloquentiae auditus fuerat: vix attollentes prae

lacrimis oculos homines intueri trucidati membra civis poterant. Vixit tres et sexaginta annos, ut si vis afuisset, ne immatura quidem mors videri possit. Ingenium et operibus et praemiis operum felix; ipse fortunae diu prosperae et in longo tenore felicitatis magnis interim ictus vulneribus, exilio, ruina partium pro quibus steterat, filiae exitu tam tristi tamque acerbo, omnium adversorum nihil ut viro dignum erat tulit praeter mortem, quae vere aestimanti minus indigna videri potuit, quod a victore inimico nil crudelius passurus erat quam quod eiusdem fortunae compos victo fecisset. Si quis tamen virtutibus vitia pensaret, vir magnus ac memorabilis fuit et in cuius laudes exsequendas Cicerone laudatore opus fuerit. *Liv., Fr. ap. Sen. Rh. Suas., vii.*

110. *Character of Cicero.*

Huius ergo viri tot tantisque operibus mansuris in omne aevum praedicare de ingenio atque industria supervacuum est. Natura autem atque fortuna pariter obsecuta est ei, si quidem facies decora ad senectutem prosperaque permansit valetudo, tum pax diutina cuius instructus erat artibus contigit. Namque ad priscam severitatem iudiciis exactis maxima noxiorum multitudo provenit, quos obstrictos patrocínio incolumes plerosque habebat. Iam felicissima consulatus ei sors petendi et gerendi magna munera deum consilio industriaque: utinam moderatius secundas res et fortius adversas ferre potuisset! namque utraeque cum evenerant ei, mutari eas non posse rebatur. Inde sunt invidiae tempestates coortae gravissimae, eo certiorque inimicis adgrediendi fiducia; maiore enim similtates adpetebat animo quam gerebat. Sed quando mortalium nulli virtus perfecta contigit, qua maior pars vitae atque ingenii stetit, ea iudicandum de homine est. Atque ego ne miserandi quidem exitus eum fuisse indicarem, nisi ipse tam miseram mortem putasset. *Asinius Pollio., ap Sen. Rh. Suas., vi.*

111. *Character of Hannibal.*

Nunquam ingenium idem ad res diversissimas, parendum atque imperandum, habilis fuit. Itaque haud facile discerneres, utrum imperatori an exercitui carior esset: neque Hasdrubal alium quemquam praeficere malle, ubi quid fortiter ac strenue agendum esset: neque milites alio duce plus confidere aut audere. Plurimum audaciae ad pericula capessenda, plurimum consilii

inter ipsa pericula erat: nullo labore aut corpus fatigari, aut animus vinci poterat. Caloris ac frigoris patientia par; cibi potionisque desiderio naturali, non voluptate, modus finitus: vigiliarum somnique nec die nec nocte discriminata tempora. Id, quod gerendis rebus superesset, quieti datum: ea neque molli strato, neque silentio arcessita. Multi saepe militari sagulo opertum, humi iacentem inter custodias stationesque militum, conspexerunt. Vestitus nihil inter aequales excellens, arma atque equi conspiciebantur. Equitum peditumque idem longe primus erat. Princeps praelium inibat; ultimus conserto praelio excedebat. Has tantas viri virtutes ingentia vitia aequabant; inhumana crudelitas, perfidia plus quam Punica, nihil veri, nihil sancti, nullus deum metus, nullum iusiurandum, nulla religio. Cum hac indole virtutum ac vitiorum triennio sub Hasdrubale imperatore militavit, nulla re, quae agenda videntur, quae magno futuro duci esset, praetermissa. *Liv.*, xxi. 4.

112. *Character of Cato the Censor.*

Sed omnes patricios plebeiosque nobilissimarum familiarum M. Porcius longe anteibat. In hoc viro tanta vis animi ingenii-que fuit, ut, quocunque loco natus esset, fortunam sibi ipse facturus fuisse videretur. Nulla ars neque privatae neque publicae rei gerendae ei defuit. Urbanas rusticasque res pariter callebat. Ad summos honores alios scientia iuris, alios eloquentia, alios gloria militaris provexit: huic versatile ingenium sic pariter ad omnia fuit, ut natum ad id unum diceres, quodcunque ageret. In bello manu fortissimus, multisque insignibus clarus pugnans. Idem, postquam ad magnos honores pervenit, summus imperator: et idem in pace, si ius consuleres, peritissimus; si causa oranda esset, eloquentissimus. Nec is tantum, cuius lingua vivo eo vigeret, monumentum eloquentiae nullum exstet: vivit imo vigetque eloquentia eius, sacrata scriptis omnis generis. Orationes et pro se multae, et pro aliis, et in alios. Nam non solum accusando, sed etiam causam dicendo, fatigavit inimicos. Simultates nimio plures et exercuerunt eum, et ipse exercuit eas: nec facile dixeris, utrum magis presserit eum nobilitas, an ille agitaverit nobilitatem. Asperi procul dubio animi et linguae acerbae et immodice liberae fuit: sed invicti a cupiditatibus animi, et rigidae innocentiae; contemptor gratiae, divitiarum. In parsimonia, in patientia laboris, periculi, prope ferrei corporis animique; quem nec senectus quidem, quae solvit omnia, fregerit; qui sextum et octogesimum annum

agens causam dixerit, ipse pro se oraverit scripseritque : non-agesimo anno Ser. Galbam ad populi adduxerit iudicium. *Liv.*, xxxix. 40.

113. *Character of Papirius.*

Et fuit vir haud dubie dignus omni bellica laude, non animi solum vigore, sed etiam corporis viribus excellens. Praecipua pedum pernecitas inerat, quae cognomen etiam dedit : victoremque cursu omnium aetatis suae fuisse ferunt : et, seu virium vi, seu exercitatione multa, cibi vinique eundem capacissimum : nec cum ullo asperiores, quia ipse invicti ad laborem corporis esset, fuisse militiam pediti pariter equitique. Equites etiam aliquando ausos ab eo petere, ut sibi pro re bene gesta laxaret aliquid laboris : quibus ille, “ Ne nihil remissum dicatis, remitto,” inquit, “ ne utique dorsum demulceatis, quum ex equis descenditis.” Et vis erat in eo viro imperii ingens pariter in socios civesque. Praenestinus praetor per timorem segnius ex subsidiis suos duxerat in primam aciem. Quem quum inambulans ante tabernaculum vocari iussisset, lictorem expedire securim iussit. Ad quam vocem exanimi stante Praenestino, “ Agedum, lictor, excide radicem hanc,” inquit, “ incommodam ambulanti-bus :” perfusumque ultimi supplicii metu, multa dicta, dimisit. Haud dubie illa aetate, qua nulla virtutum feracior fuit, nemo unus erat vir, quo magis innixa res Romana staret. Quin eum parem destinant animis Magno Alexandro ducem, si arma, Asia perdomita, in Europam vortisset. *Liv.*, ix. 16.

114. *Character of Scipio Africanus.*

Fuit enim Scipio non veris tantum virtutibus mirabilis, sed arte quoque quadam ab iuventa in ostentationem earum compositus : pleraque apud multitudinem, aut per nocturnas visa species, aut velut divinitus mente monita, agens : sive et ipse capti quadam superstitione animi, sive ut imperia consiliaque, velut sorte oraculi missa, sine cunctatione exsequerentur. Ad hoc iam inde ab initio praeparans animos, ex quo togam virilem sumpsit, nullo die prius ullam publicam privatamque rem egit, quam in Capitolium iret, ingressusque aedem consideret, et plerumque solus in secreto ibi tempus tereret. Hic mos, qui per omnem vitam servabatur, seu consulto, seu temere, vulgatae opinioni fidem apud quosdam fecit, stirpis eum divinae virum esse ; retulitque famam, in Alexandro Magno prius vulgatam,

et vanitate et fabula parem, anguis immanis concubitu conceptum, et in cubiculo matris eius persaepe visam prodigii eius speciem, interventuque hominum evolutam repente, atque ex oculis elapsam. His miraculis nunquam ab ipso elusa fides est: quin potius aucta arte quadam, nec abnuendi tale quicquam, nec palam affirmandi. Multa alia eiusdem generis, alia vera, alia assimilata, admirationis humanae in eo iuvene excesserant modum: quibus freta tunc civitas, aetati haudquaquam maturae tantam molem rerum, tantumque imperium permisit. *Liv.*, xxvi. 19.

115. *Augustus' Opinion of Claudius.*

“Collocutus sum cum Tiberio, ut mandasti, mea Livia, quid nepoti tuo Tiberio faciendum esset ludis Martialibus. Consentit autem uterque nostrum, semel nobis esse statuendum, quod consilium in illo sequamur. Nam si est ἀρτιος, et, ut ita dicam, ὁλόκληρος, quid est quod dubitemus, quin per eosdem articulos et gradus producendus sit, per quos frater eius productus fuit? Sin autem ἡλαττώσθαι sentimus eum, καὶ βεβλάφθαι καὶ εἰς τὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρτιότητα, praebenda materia deridendi et illum et nos non est hominibus τὰ τοιαῦτα σκώπτειν καὶ μυκτηρίζειν εἰωθόσιν. Nam semper aestuabimus, si de singulis articulis temporum deliberabimus, μὴ προὔποκείμενον ἡμῖν, posse arbitremur eum gerere honores necne. In praesentia tamen quibus de rebus consulis, curare eum ludis Martialibus triclinium sacerdotum, non displicet nobis, si est passurus, se ab Silani filio, homine sibi affini, admoneri, ne quid faciat, quod conspici et derideri possit. Spectare eum Circenses ex pulvinari non placet nobis. Expositus enim in prima fronte spectaculorum conspicietur. In Albanum montem ire eum, non placet nobis, aut esse Romae Latinarum diebus. Cur enim non praeficitur Urbi, si potest fratrem suum sequi in montem? Habes nostras, mea Livia, sententias, quibus placet semel de tota re aliquid constitui, ne semper inter spem et metum fluctuemus. Licebit autem, si voles, Antoniae quoque nostrae des hanc partem epistolae huius legendum.” Rursus alteris literis: “Tiberium adolescentem ego vero, dum tu aberis, quotidie invitabo ad cenam, ne solus cenet cum suo Sulpicio et Athenodoro; qui vellem diligentius et minus μετεώρως deligeret sibi aliquem, cuius motum et habitum et incessum imitaretur. Misellus

ἀτυχεῖ—πάνυ ἐν τοῖσι σπουδαίοις λίαν.

Ubi non aberravit eius animus, satis apparet ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ

εὐγένεια” Item tertiis literis : “Tiberium nepotem tuum placere mihi declamantem potuisse, peream nisi, mea Livia, admiror. Nam qui tam ἀσαφῶς loquatur, qui possit, quum declamat, σαφῶς dicere, quae dicenda sunt, non video.” *Aug., ap. Suet., Claud., iv.*

C.—PERIOD III., 14–180 A.D.

116. *Character of Julius Caesar.*

Hic nobilissima Iuliorum genitus familia, et, quod inter omneis constat, antiquissima, ab Anchise ac Venere deducens genus, forma omnium civium excellentissimus, vigore animi acerrimus, munificentia effusissimus, animo super humanam et naturam et fidem evectus, magnitudine cogitationum, celeritate bellandi, patientia periculorum, Magno illi Alexandro, sed sobrio, neque iracundo, simillimus, qui denique semper et somno et cibo in vitam, non in voluptatem, uteretur; cum fuisset C. Mario sanguine coniunctissimus, atque idem Cinnae gener, cuius filiam ut repudiaret, nullo metu compelli potuit, (cum M. Piso consularis Anniam, quae Cinnae uxor fuerat, in Sullae dimisisset gratiam), habuissetque fere XVIII annos eo tempore, quo Sulla rerum potitus est: magis ministris Sullae adiutoribusque partium, quam ipso, conquirentibus eum ad necem, mutata veste, dissimilemque fortunae suae indutus habitum, nocte Urbe elapsus est. Idem postea admodum iuvenis cum a piratis captus esset, ita se per omne spatium, quo ab his retentus est, apud eos gessit, ut pariter his terrori venerationique esset, neque unquam aut nocte aut die (cur enim, quod vel maximum est, si narrari verbis speciosis non potest, omittatur?) aut excalcearetur aut discingeretur; in hoc scilicet, ne, si quando aliquid ex solito variaret, suspectus his, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret. *Vell. Pat., ii. 41.*

117. *Tiberius indulges in a jest.*

Est árdelionum quaédam Romae nátio,
Trepidé concursans, ócupata in ótio,
Grátis anhelans, múlta agendo níhil agens,
Síbí molesta et áliis odiosíssima :

Hanc émendare, sí tamen possúm, volo
 Verá fabella: prétium est operae atténdere.
 Caesár Tiberius, quúm, petens Neápolim,
 In Mísenensem víllam venissét suam,
 Quae, mónte summo pósita Lucullí manu,
 Prospéctat Siculum, et déspectit Tuscúm mare:
 Ex álticinctis únus atriénsibus,
 Cui túnica ab humeris líteo Pelúsio
 Erát destricta, círris dependéntibus,
 Perámbulante laéta domino víridia,
 Alvéolo coepit líneo conspérgere
 Humum aéstuantem, cóme officium iáctitans:
 Sed déridetur. Inde notis fléxibus
 Praecúrrit alium in xystum, sedans púlverem.
 Agnóscit hominem Caésar, remque intélligit.
 Id út putavit ésse nescio quíd boni:
 Heus! ínquit dominus. Ille enimvero adsilit,
 Donátionis álacer certae gaúdio.
 Tum síc iocata est tánta maiestás ducis:
 Non múltum egisti, et ópera nequidquám perit;
 Multó maioris álapae mecum véneunt.

Phaedr., II. v.

118. *The Fox and the Crow.*

Qui sé laudari gaudent verbis súbdolis
 Será dant poenas túrpes poeniténtia.
 Quum dé fenestra córvus raptum cáseum
 Comésse vellet, célsa residens árbore,
 Hunc vídit vulpis, deínde sic coepít loqui:
 O quí tuarum, córve, pennarum ést nitor!
 Quantúm decoris córpore et vultú geris!
 Si vócem haberes, núlla prior alés foret.
 At ille stultus, dúm vult vocem osténdere,
 Emísit ore cáseum; quem céliter
 Dolósa vulpis ávidis rapuit déntibus.
 Tum démum ingemuit córvi deceptús stupor.

Phaedr., I. xiii.

119. *The Lion and the Mouse.*

Ne quís minores laédat, fabula haéc monet.
 Leóne in silva dórmiente, rústici

Luxúriabant murés, et unus éx iis
 Supér cubantem cásu quodam tránsiit.
 Expérgefactus míserum leo celeri ímpetu
 Arrípuit. Ille véniam sibi darí rogat :
 Crimén fatetur, péccatum imprudéntiae.
 Hoc réx ulcisci glóriosum nón putans,
 Ignóvit et dimísit. Post paucós dies
 Leo, dúm vagatur nóctu, in foveam decídedit.
 Captum út se agnovit láqueis, voce máxima
 Rugíre coepit ; cúius immanem ád sonum
 Mus súbito accurrens : nón est, quod timeás, ait,
 Beneficio magno grátiam reddám parem.
 Mox ómnes artus ártuum et ligámina
 Lustráre coepit, cógnitosque déntibus
 Nervós rodendo, láxat ingenia ártuum,
 Sic captum mus leonem silvis réddidit.
Phaedr., App., I. vi.

120. *The Frogs ask for a King.*

Athénæ quum florérent aquis légibus,
 Procáx libertas cívitatem míscuit,
 Frenúmque solvit prístinum licéntia.
 Hinc cóspiratis fáctionum pártibus,
 Arcém tyrannus óccupat Pisístratus.
 Quum trístem servitútem flerent Áttici,
 Non quía crudelis ílle, sed quoniám grave
 Omne ínsuétis ónus, et coepíssént queri :
 Acsópus talem túm fabellam rétulit.
 Ranaé, vagantes líberis palúdibus,
 Clamóre magno régem petiere á Iove,
 Qui díssolutos móres ví compésceret.
 Patér deorum rísit, atque illís dedit
 Parvúm tigillum, míssum quod subitú vadi
 Motú sonoque térruit pavidúm genus.
 Hoc mérsim limo quúm lateret díutius,
 Forte úna tacite prófert e stagnó caput,
 Et éplorato rége cunctas évocat.
 Illac, timore pósito, certatim ádnatant,
 Lignúmque supra túrba petulans ínsilit.
 Quod quum ínquinassent ómni contumélia,
 Aliúm rogantes régem misere ád Iovem,
 Inútilis quoniam ésset, qui fuerát datus.

Tum misit illis hýdrum, qui dente áspero
Corripere coepit singulas. Frustrá necem
Fugitánt inertes : vócem praecludít metus.
Furtim ígitur dant Mercúrio mandata ád Iovem,
Adflíctis ut succúrrat. Tunc contrá deus :
Quia nólulistis véstrum ferre, inquit, bonum,
Malúm perferte. Vós quoque, o civés, ait,
Hoc sústinete, máius ne veniát, malum.

Phaedr., I. ii.

121. *The Tyranny of Ambition.*

Mane piger stertis. "Surge," inquit avaritia : "eia
Surge!" Negas. Instat, "surge!" inquit. "Non queo."
"Surge!"

"Et quid agam?" "Rogitas? en saperdam advehe Ponto,
Castoreum, stuppas, ebum, thus, lubrica Coa.

Tolle recens primus piper e sitiente camelo.

Verte aliquid, iura." "Sed Iupiter audiet." "Eheu,

Baro, regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages, si vivere cum Iove tendis."

Iam pueris pellem succinctus et oenophorum aptas :

"Ocius ad navem!" Nihil obstat, quin trabe vasta

Aegaeum rapias, nisi sollers luxuria ante

Seductum moneat : "Quo deinde insane ruis? quo?

Quid tibi vis? Calido sub pectore mascula bilis

Intumuit, quam non exstinxerit urna cicutae.

Tun' mare transsiliat? tibi, torta cannabe fulto,

Cena sit in transtro? Veientanumque rubellum

Exhalet, vapida laesum pice, fissilis obba?

Quid petis? ut numi, quos hic quincunce modesto

Nutrieras, pergant avidos sudare deunces?

Indulge genio : carpamus dulcia : nostrum est,

Quod vivis : cinis et manes et fabula fies ;

Vive memor leti: fugit hora: hoc, quod loquor, inde est."

En quid agis? Duplici in diversum scinderis hamo.

Hunc cine, an hunc sequeris? Subeas alternus oportet

Ancipiti obsequio dominos, alternus oberres.

Nec tu, quum obstiteris semel, instantique negaris

Parere imperio : "Rupi iam vincula!" dicas.

Nam et luctata canis nodum abripit : attamen illi,

Quum fugit, a collo trahitur pars longa catenae.

Pers., v. 132-160.

122. *Caesar and Pompey compared.*

Quis iustius induit arma,
 Scire nefas : magno se iudice quisque tuetur :
 Victrix causa deis placuit, sed victa Catoni.
 Nec coiere pares : alter, vergentibus annis
 In senium longoque togae tranquillior usu,
 Dedidit iam pace ducem ; famaeque petitor,
 Multa dare in vulgus ; totus popularibus auris
 Impelli, plausuque sui gaudere theatri :
 Nec reparare novas vires, multumque priori
 Credere fortunae. Stat magni nominis umbra :
 Qualis frugifero quercus sublimis in agro
 Exuvias veteres populi sacrataque gestans
 Dona ducum : nec iam validis radicibus haerens,
 Pondere fixa suo est : nudosque per aera ramos
 Effundens, trunco, non frondibus, efficit umbram ;
 Et quamvis primo nutet casura sub Euro,
 Tot circum silvae firmo se robore tollant,
 Sola tamen colitur. Sed non in Caesare tantum
 Nomen erat, nec fama ducis : sed nescia virtus
 Stare loco : solusque pudor, non vincere bello.
 Acer et indomitus ; quo spes, quoque ira vocasset,
 Ferre manum, et numquam temerando parcere ferro :
 Successus urgere suos, instare favori
 Numinis : impellens quidquid sibi, summa petenti,
 Obstaret, gaudensque viam fecisse ruina.
 Qualiter expressum ventis per nubila fulmen
 Aetheris impulsu sonitu, mundique fragore
 Emicuit, rupitque diem, populosque paventis
 Terruit, obliqua praestringens lumina flamma,
 In sua templa furit : nulla exire vetante
 Materia, magnamque cadens, magnamque revertens
 Dat stragem late, sparsosque recolligit ignes.

Lucan, i. 126-157.

123. *Caesar pillages the Temple of Saturn: Metellus stands in the way to resist the Sacrilege.*

His magnam victor in iram
 Vocibus accensus : " Vanam spem mortis honestae
 Concipis : haud," inquit, " iugulo se polluet isto

Nostra, Metelle, manus. Dignum te Caesaris ira
 Nullus honos faciet. Te vindice tuta relicta est
 Libertas? Non usque adeo permiscuit imis
 Longus summa dies, ut non, si voce Metelli
 Serventur leges, malint a Caesare tolli."
 Dixerat, et, nondum foribus cedente tribuno,
 Acrior ira subit: saevos circumspicit enses,
 Oblitus simulare togam. Tum Cotta Metellum
 Compulit audaci nimium desistere coepto.
 "Libertas," inquit, "populi, quem regna coercent,
 Libertate perit; cuius servaveris umbram,
 Si, quidquid iubeare, velis. Tot rebus iniquis
 Paruimus victi: venia est haec sola pudoris,
 Degenerisque metus, nil iam potuisse negari.
 Ocius avertat diri mala semina belli.
 Damna movent populos, si quos sua iura tuentur:
 Non sibi, sed domino gravis est, quae servit, egestas."
 Protinus abducto patuerunt templa Metello.
 Tunc rupes Tarpeia sonat, magnoque reclusas
 Testatur stridore fores: tunc conditus imo
 Eruitur templo, multis intactus ab annis
 Romani census populi, quem Punica bella,
 Quem dederat Perses, quem victi praeda Philippi:
 Quod tibi, Roma, fuga Pyrrhus trepidante reliquit.
 Quo te Fabricius regi non vendidit auro,
 Quidquid parcorum mores servastis avorum,
 Quod dites Asiae populi misere tributum,
 Victorique dedit Minoa Creta Metello,
 Quod Cato longinqua vexit super aequora Cypro.
 Tunc Orientis opes, captorumque ultima regum
 Quae Pompeianis praelata est gaza triumphis
 Egeritur: tristi spoliantur templa rapina;
 Pauperiorque fuit tunc primum Caesare Roma.
Lucan, iii. 134-168.

124. *Character of Cato the Younger.*

Hi mores, haec duri immota Catonis
 Secta fuit, servare modum, finemque tenere,
 Naturamque sequi, patriaeque impendere vitam;
 Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.
 Huic epulae, vicisse famem; magnique penates,
 Submovisse hiemem tecto: pretiosaue vestis,
 Hirtam membra super Romani more Quiritis

Induxisse togam : Venerisque huic maximus usus,
 Progenies ; Urbi pater est, Urbique maritus :
 Iustitiae cultor, rigidi servator honesti :
 In commune bonus : nullosque Catonis in actus
 Subrepsit partemque tulit sibi nata voluptas.

Lucan, ii. 380-391.

125. *Character of Pompey.*

Non tamen ad Magni pervenit gratius umbras,
 Omne quod in superos audet convicia vulgus,
 Pompeiumque deis obicit, quam pauca Catonis
 Verba, sed a pleno venientia pectore veri.
 "Civis obit," inquit, "multo maioribus impar
 Nosse modum iuris, sed in hoc tamen utilis aevo,
 Cui non ulla fuit iusti reverentia : salva
 Libertate potens, et solus plebe parata
 Privatus servire sibi, rectorque senatus,
 Sed regnantis, erat. Nil belli iure poposcit :
 Quaeque dari voluit, voluit sibi posse negari.
 Immodicas possedit opes : sed plura retentis
 Intulit : invasit ferrum, sed ponere norat.
 Praetulit arma togae : sed pacem armatus amavit.
 Iuvit sumta ducem, iuvit dimissa potestas.
 Casta domus, luxuque carens, corruptaque numquam
 Fortuna domini. Clarum et venerabile nomen
 Gentibus, et multum nostrae quod proderat urbi.
 Olim vera fides, Sulla Marioque receptis,
 Libertatis obit : Pompeio rebus adempto,
 Nunc et ficta perit. Non iam regnare pudebit :
 Nec color imperii, nec frons erit ulla senatus.
 O felix, cui summa dies fuit obvia victo,
 Et cui quaerendos Pharium scelus obtulit enses !
 Forsitan in soceri potuisset vivere regno.
 Scire mori, sors prima viris, sed proxima cogi.
 Et mihi, si fatis aliena in iura venimus,
 Da talem, Fortuna, Iubam. Non deprecor hosti
 Servari, dum me servet cervice recisa."

Lucan, ix. 186-214.

126. *A Winter in Spain.*

Hactenus armorum discrimina : cetera bello
 Fata dedit variis incertus motibus aer.

Pigro bruma gelu, siccis Aquilonibus haerens,
 Aethere constricto pluvias in nube tenebat.
 Urebant montana nives, camposque iacentes
 Non duraturae conspecto sole pruinae :
 Atque omnis propior mergenti sidera caelo
 Aruerat tellus hiberno dura sereno.
 Sed postquam vernus calidum Titana recepit
 Sidera respiciens delapsae portitor Helles,
 Atque iterum aequatis ad iustae pondera Librae
 Temporibus vicere dies : tunc sole relicto,
 Cynthia quo primum cornu dubitanda refulsit,
 Exclusit Boream, flammasque accepit ab Euro.
 Ille suo nubes quascumque invenit in axe,
 Torsit in occiduum Nabataeis flatibus orbem :
 Et quas sentit Arabs, et quas Gangetica tellus
 Exhalat nebulas, quidquid concreescere primus
 Sol patitur, quidquid caeli fuscator Eoi
 Intulerat Corus, quidquid defenderat Indos.
 Incendere diem nubes oriente remotae ;
 Nec medio potuere graves incumbere mundo,
 Sed nimbos rapuere fuga. Vacat imbris Arctos,
 Et notus ; in solam Calpen fluit humidus aer.
 Hic, ubi iam Zephyri fines et summus Olympi
 Cardo tenet Tethyn, vetitae transcurrere, densos
 Involvere globos ; congestumque aeris atri
 Vix recipit spatium, quod separat aethere terram.

Lucan, iv. 48-75.

127. *Deaths from the Bites of Serpents.*

Sed tristior illa
 Mors erat ante oculos : miserieque in crure Sabelli
 Seps stetit exiguus, quem flexo dente tenacem
 Avulsitque manu, piloque adfixit arenis.
 Parva modo serpens ; sed qua non ulla cruentae
 Tantum mortis habet. Nam plagae proxima circum
 Fugit rapta cutis, pallentiaque ossa retextit.
 Iamque sinu laxo nudum est sine corpore vulnus ;
 Membra natant sanie : surae fluxere : sine ullo
 Tegmine poples erat : femorum quoque musculus omnis
 Liquitur, et nigra distillant inguina tabe.
 Dissiluit stringens uterum membrana, fluuntque
 Viscera : nec, quantum toto de corpore debet,

Effluit in terras : saevum sed membra venenum
 Decoquit ; in minimum mors contrahit omnia virus.
 Vincula nervorum, et laterum contexta, cavumque
 Pectus, et abstrusum fibris vitalibus, omne
 Quidquid homo est, aperit pestis. Natura profana
 Morte patet : manant humeri fortesque lacerti :
 Colla caputque fluunt. Calido non ocius Austro
 Nix resoluta cadit, nec solem cera sequetur.
 Parva loquor, corpus sanie stillasse perustum ;
 Hoc et flamma potest : sed quis rogos abstulit ossa ?
 Haec quoque discedunt, putresque secuta medullas,
 Nulla manere sinunt rapidi vestigia fati.
 Cinyphias inter pestes tibi palma nocendi est :
 Eripiunt omnes animam, tu sola cadaver.
 Ecce subit facies leto diversa fluenti.
 Nasidium Marsi cultorem torridus agri
 Percussit Prester. Illi rubor igneus ora
 Succendit, tenditque cutem, pereunte figura,
 Miscens cuncta tumor toto iam corpore maior :
 Humanumque egressa modum super omnia membra
 Efflatur sanies : late pollente veneno,
 Ipse latet penitus congesto corpore mersus :
 Nec lorica tenet distenti corporis auctum.
 Spumeus accenso non sic exundat ahenò
 Undarum cumulus : nec tantos carbasa Coro
 Curvavere sinus. Tumidos iam non capit artus
 Informis globus, et confuso pondere truncus.
 Intactum volucrum rostris, epulasque daturum
 Haud impune feris, non ausi tradere busto,
 Nondum stante modo, crescens fugere cadaver.

Lucan, ix. 762-804.

128. *Hercules appears to deliver Hesione from the Sea-Monster.*

Constitit Alcides, visuque enisus in alta
 Rupe truces manicas, defectaque virginis ora
 Cernit, et ad primos turgentia lumina fluctus.
 Exanimum veluti, multo tamen arte coactum,
 Maeret ebur, Paviusve notas et nomina sumit
 Cum lapis aut liquidi referunt miranda colores.
 Ductor ait : Quod, virgo, tibi nomenque genusque ?
 Quae sors ista, doce, tendunt cur vincula palmas ?
 Illa tremens, tristisque oculos deiecta pudore,

Non ego digna malis, inquit; suprema parentum
 Dona vides, ostro scopulos auroque frequentes.
 Nos Ili veteris quondam genus, invida donec
 Laomedonteos fugeret Fortuna penates.
 Principio morbi, caeloque exacta sereno
 Temperies; arsere rogis certantibus agri:
 Cum subitus fragor, et fluctus Idaea moventes
 Cum stabulis nemora: ecce repens consurgere ponto
 Bellua, monstrum ingens; hanc tu nec montibus ullis,
 Nec nostro metire mari: primaeva furenti
 Huic manus, amplexus inter planctusque parentum,
 Deditur: hoc sortes, hoc corniger imperat Hammon
 Virgineam damnare animam, sortitaque Lethen
 Corpora: crudelis scopulis me destinat urna.
 Verum o, iam redeunt Phrygibus si numina, tuque
 Ille adeo, auguriis promisse et sorte deorum,
 Iam cui candentes votivo in gramine pascit
 Cornipedes genitor, nostrae stata dona salutis,
 Annue, meque, precor, defectaque Pergama monstris
 Eripe; namque potes: neque enim iam lata videbam
 Pectora, Neptunus muros cum iungeret astris,
 Nec tales humeros pharetramque gerebat Apollo.

Val. Fl., Argon., ii. 462-492.

129. *An Anxious Night.*

Tristior at nunquam tantove parentibus ulla
 Nox Minyis egesta metu; nil quippe reperto
 Phaside, nil domitis actum Symplegados undis;
 Cunctaque adhuc, magni veniant dum regis ad urbem,
 Ambigua et dubia rerum pendentia summa.
 Praecipue Aesonidem varios incerta per aestus
 Mens rapit undantem curis ac multa novantem.
 Qualiter ex alta quum Iuppiter arce coruscat,
 Pliadas ille movens mixtumque sonoribus imbrem
 Horriferaeque nivem, canis ubi tollitur omnis
 Campus aquis, aut sanguinei magna ostia belli,
 Aut altos duris fatorum gentibus ortus;
 Sic tunc diversis hinc atque hinc molibus anceps
 Pectora dux crebro gemitu quatit, optat et alium
 Iam iubar et certi tandem discriminis horas.

Val. Fl., Argon., v. 297-311.

130. *A Battle Piece.*

Orbibus hos rapidis mollique per aequora Castor
 Amfractu levioris equi deludit anhelos
 Immemoresque mori ; sed non isdem artibus aequè
 Concurrunt, ultroque ruunt in funera Colchi.
 Campesus impacta latus inter et ilia quercu
 Tollitur, ac mediam moriens descendit in hastam.
 Oebasus, infestum summisso poplite Phalcen
 Evasisse ratus, laevum per luminis orbem
 Transigitur ; tenerae liquuntur vulnere malae.
 Contra autem geminis fidens thoracibus ictum
 Sustulit et gladio Sibotes ferit ultima teli,
 Nequidquam : iam cuspis inest, nec fragmina curat
 Ambenus, et trunco medium subit Otreæ ligno.
 Seminecem Taxes Hypanim vehit, atque remissum
 Pone trahit fugiens, et cursibus exiit hastam ;
 Dumque recollectam rursus locat, irruit ultro
 Turbatumque Lacon et adhuc invadit inermem.
 Impulit adverso praeceps equus Onchea conto,
 Nequidquam totis revocantem viribus armos.
 In latus accedit sonipes, accedit et ipse
 Frigidus ; arma cadunt, rorat procul ultima cuspis.
 Qualem populeae fidentem nexibus umbrae
 Si quis avem summi deducat ab aere rami,
 Ante manu tacita cui plurima crevit arundo ;
 Illa dolis viscoque super correpta sequaci
 Implorat ramos, atque irrita concitat alas.
Val. Fl., Argon., vi. 239-264.

131. *Medea, having finished her Incantations, accompanied by Venus, goes to meet Jason.*

Talibus infelix contra sua regna venenis
 Induitur, noctique tremens infertur opacae.
 Dat dextram vocemque Venus, blandisque paventem
 Alloquiis iunctoque trahit per moenia passu.
 Hic iterum extremae nequidquam in limine portae
 Substitit, atque iterum fletus animique soluti ;
 Respexitque deum paulumque his vocibus haesit :
 Ipse rogat certe, meque ipse implorat Iason ?
 Nullane culpa subest ? labes non ulla pudoris,
 Nullus amor ? nec turpe viro servire precanti ?

Illa nihil contra, vocesque abrumpit inanes.
 Et iamiam magico per opaca silentia Colchis
 Cooperat ire sono, monstrataque condere vultus
 Numina, cumque suis averti collibus amnes;
 Iam stabulis gregibusque pavor strepitusque sepulcris
 Inciderat; stupet ipsa gravi nox tardior umbra.
 Iamque tremens longo sequitur Venus; utque sub altis
 Pervenere trabes divaeque triformis in umbram,
 Hic subito ante oculos nondum speratus Iason
 Emicuit, viditque prior conterrita virgo.
 Atque hinc se profugam volucris Thaumantias ala
 Sustulit; inde Venus dextrae dilapsa tenenti.
 Obvius ut sera quum se sub nocte magistris
 Impingit pecorique pavor, qualesve profundum
 Per chaos occurrunt caecae sine vocibus umbrae:
 Haud secus in mediis noctis nemorisque tenebris
 Inciderant ambo attoniti iuxtaque subibant,
 Abietibus tacitis aut immotis cyparissis
 Assimiles, rapidus nondum quas miscuit Auster.
 Ergo ut erat vultu defixus uterque silenti,
 Noxque suum peragebat iter, iamiam ora levare
 Aesoniden farique cupit Medea priorem.

Val. Fl., Argon., vii. 371-374, 382-409.

132. *Jason destroys the Dragon's Seed.*

Ille, velut campos Libyes ac pingua Nili
 Fertilis arva secet, plena sic semina dextra
 Spargere gaudet agris, oneratque novalia bello.
 Martius hic primum ter vomere fusus ab ipso
 Clangor, et ex omni sonuerunt cornua sulco;
 Bellatrix tum gleba quati, pariterque creari
 Armarique phalanx totisque insurgere campis.
 Cessit, et ad socios paullum se retulit heros
 Opperiens, ubi prima sibi daret agmina tellus
 Adverso. Ut summis iam rura recedere cristis
 Vidit et infesta vibrantes casside terras,
 Advolat: atque uno tellus qua proxima collo,
 Necdum humeri videre diem, prior ense sequaci
 Aequat humo truncos: rutilum thoraca sequenti
 Aut primas a matre manus premit obvius ante.
 Nec magis aut illis aut illis millibus ultra
 Sufficit, ad dirae quam quum Tirynthius hydrae

Agmina Palladios defessus respicit ignes.
 Ergo iterum ad socias convertere Colchidos artes,
 Et galeae nexus ac vincula dissipat imae,
 Cunctaturque tamen totique occurrere bello
 Ipse cupit, spes nulla datur, sic undique densant
 Terrigenae iam signa duces, clamorque, tubaeque,
 Iamque omnes odere virum, iamque omnia contra
 Tela volant: tunc vero amens discrimine tanto,
 Quam modo Tartareo galeam Medea veneno
 Infectam dederat, ususque armarat in illos,
 In medios torsit; conversae protinus hastae.
 Qualis ubi attonitos maestae Phrygas annua Matris
 Ira, vel exsectos lacerat Bellona comatos;
 Haud secus accensus subito Medea cohortes,
 Implicat, et miseros agit in sua praelia fratres.
 Omnis ibi Aesoniden sterni putat; omnibus ira
 Talis erat. Stupet Aeetes ultroque furentes
 Ipse viros revocare cupit; sed cuncta iacebant
 Agmina, nec quisquam primus ruit, aut super ullus
 Linquitur, atque hausit subito sua funera tellus.
Val. Fl., Argon., vii. 607-643.

133. *Medea leaves her Home.*

At trepidam in thalamis et iam sua facta paventem
 Colchida circa omnes pariter furiaeque minaeque
 Patris habent; nec caerulei timor aequoris ultra,
 Nec miserae terra ulla procul: quascumque per undas
 Ferre fugam, quamcumque cupit iam scandere puppim.
 Ultima virgineis tunc flens dedit oscula vittis,
 Quosque fugit, complexa toros, crinemque genasque
 Ungue per antiqui carpsit vestigia somni,
 Atque haec impresso gemuit miseranda cubili:
 O mihi si profugae genitor nunc ille supremos
 Amplexus, Aeeta, dares, fletusque videres
 Ecce meos! Ne crede, pater, non carior ille est,
 Quem sequimur; tumidis utinam simul obruar undis!
 Tu, precor, haec longa placidus mox sceptris senecta
 Tuta geras, meliorque tibi sit cetera proles.
 Dixit, et Haemonio nunquam spernenda marito
 Condita letiferis prodit medicamina cistis,
 Virgineosque sinus ipsumque monile venenis
 Implicat, ac saevum super omnibus addidit ensem.

Inde velut torto Furiarum eiecta flagello
 Prosilit ; attonito qualis pede prosilit Ino
 In freta nec parvi meminit conterrita nati,
 Quem tenet ; extremum coniux ferit irritus Isthmon.
Val. Fl., Argon., viii. 1-24.

134. *A Storm at Sea.*

Ergo ubi diva rates hostemque accedere cernit,
 Ipsa subit terras, tempestatumque refringit
 Ventorumque domos : volucrum gens turbida fratrum
 Erumpit, classem dextra Saturnia monstrat.
 Videre, inque unum pariter mare protinus omnes
 Infesto clamore ruunt, inimicaque Colchis
 Aequora et adversos statuunt a litore fluctus.
 Tollitur atque intra Minyas Argoaque vela
 Stirus abit ; vasto rursus desidit hiatu
 Abrupta revolutus aqua ; iamque omnis in astra
 Itque reditque ratis, lapsaque reciproca fluctu
 Descendit. Vorat hos vertex, hos agmine toto
 Gurges agit, simul in vultus micat undique terror ;
 Crebra ruina poli caelestia limina laxat.
Val. Fl., Argon., vii. 321-334.

135. *Juno raises a cloud of dust to confound the
 Romans at Cannae.*

At Gradivus atrox remeantis in aethera Divae
 Abscessu revocat mentes, fustosque per aequor
 Ipse manu magna, nebulam circumdatus, acri
 Restituit pugnae. Convertunt signa, novamque
 Instaurant Itali, versa formidine, caedem.
 Cum ventis positus custos, cui flamina carcer
 Imperio compressa tenet, caelumque ruentes
 Eurique, et Boreae parent, Corique, Notique,
 Iunonis precibus, promissa haud parva ferentis,
 Regnantem Aetolis Vulturum in praelia campis
 Effrenat. Placet hic irae exitiabilis ultor.
 Qui, se postquam Aetnae mersit candente barathro,
 Concepitque ignes, et flammea protulit ora,
 Evolat horrendo stridore, ac Daunia regna
 Perflrat, agens caecam glomerato pulvere nubem.

Eripuere oculos aurae, vocemque, manusque :
 Vortice arenoso candentes (flebile dictu)
 Torquet in ora globos Italum, et bellare manipulis
 Iussa laetantur rabie. Tum mole ruinae
 Sternuntur tellure et miles et arma tubaeque ;
 Atque omnis retro flatu occursante refertur
 Lancea, et in tergum Rutulis cadit irritus ictus.
 Atque idem flatus Poenorum tela secundant,
 Et velut amento contorta hastilia turbo
 Adiuvat, ac Tyrias impellit stridulus hastas.
 Tum, denso fauces praeclusus pulvere, miles
 Ignavam mortem compresso maeret hiatu.

Sil., ix. 485-512.

136. *Pleasure and Virtue appear to Scipio in a Dream.*

Has, lauri residens iuvenis viridante sub umbra,
 Aedibus extremis volvebat pectore curas :
 Cum subito assistunt, dextra laevaue per auras
 Allapsae, haud paulum mortali maior imago,
 Hinc Virtus, illinc virtuti inimica Voluptas.
 Altera Achaemenium spirabat vertice odorem,
 Ambrosias diffusa comas, et veste refulgens,
 Ostrum qua fulvo Tyrium suffuderat auro :
 Fronte decor quaesitus acu, lascivaue crebras
 Ancipiti motu iaciebant lumina flammās.
 Alterius dispar habitus, frons hirta, nec unquam
 Composita mutata coma : stans vultus, et ore
 Incessuque viro propior, laetique pudoris,
 Celsa humeros niveae fulgebat stamine pallae.

Sil., xv. 18-31.

137. *Each tries to gain him to her side : he chooses Virtue.
 Effect of his Choice on the People.*

Quae postquam cecinit sacrato pectore Virtus,
 Exemplis laetum vultuque audita probantem
 Convertit iuvenem. Sed enim indignata Voluptas
 Non tenuit voces. Nil vos iam demoror ultra,
 Exclamat. Venient, venient mea tempora quondam,
 Cum docilis nostris magno certamine Roma
 Serviet imperiis, et honos mihi habebitur uni.

Sic quassans caput in nubes se sustulit atras.
 At iuvenis, plenus monitis, ingentia corde
 Molitur, iussaeque calet virtutis amore.
 Ardua rostra petit, nullo fera bella volente,
 Et gravia ancipitis deposcit munera Martis.
 Arrecti cunctorum animi. Pars lumina patris,
 Pars credunt torvos patrui revirescere vultus.
 Sed quanquam instinctis tacitus tamen aegra periclis
 Pectora subrepat terror, molemque paventes
 Expendunt belli, et numerat favor anxius annos.
 Dumque ea confuso percenset murmure vulgus,
 Ecce, per obliquum caeli squalentibus auro
 Effulgens maculis, ferri inter nubila visus
 Anguis, et ardenti radiare per aera sulco,
 Quaque ad caeliferi tendit plaga litus Atlantis,
 Perlabi resonante polo. Bis terque coruscum
 Addidit augurio fulmen pater, et vaga late
 Per subitum moto strepuere tonitrua mundo.
 Tum vero capere arma iubent, genibusque salutant
 Submissi augurium, ac iret, qua ducere Divos
 Perspicuum, et patrio monstraret semita signo.

Sil., xv. 121-148.

138. *Scipio in the Battle-field.*

Omnia ductor
 Magna adeo Ausonius maiori mole premebat.
 Ut Phoebe stellas, ut fratris lumina Phoeben
 Exsuperant, montesque Atlas, et flumina Nilus,
 Ut pater Oceanus Neptunia caerula vincit.
 Vallantem castra (obscurum nam vesper Olympo
 Fundere non aequam trepidanti coeperat umbram)
 Aggreditur Latius rector, subitoque tumultu
 Caeduntur passim coepti munimina valli
 Imperfecta. Super contexere herbida lapsos
 Pondera, et in tumuli concessit caespes honorem.
 Vix uni mens digna viro, novisse minores
 Quam deceat, pretiumque operis sit tradere famae.
 Cantaber ingenio membrorum et mole timeri
 Vel nudus telis poterat Larus. Hic fera gentis
 More securigera miscebat praelia dextra.
 Et, quanquam fundi se circum pulsa videret
 Agmina, deleta gentilis pube catervae,

Caesorum implebat solus loca : seu foret hostis
 Comminus, expleri gaudebat vulnera frontis
 Adversae : seu laeva acies in bella vocaret,
 Obliquo telum reflexum Marte rotabat.
 At, cum pone ferox aversi in terga veniret
 Victor, nil trepidans retro iactare bipennem
 Callebat, nulla belli non parte timendus.

Sil., xvi. 33-57.

139. *An Amoebean Contest (Astacus and Idas).*

I. O si quis Crocalen deus afferat ! hunc ego terris,
 Hunc ego sideribus solum regnare fatebor,
 Decernamque nemus, dicamque : sub arbore numen
 Hac erit ; ite procul, sacer est locus, ite profani.

A. Urimur in Crocalen : si quis mea vota deorum
 Audiat, huic soli, virides qua gemmeus undas
 Fons agit et tremulo percurrit lilia rivo,
 Inter pampineas ponetur faginus ulmos.

I. Ne contemne casas et pastoralia tecta :
 Rusticus est, fateor, sed non est barbarus Idas.
 Saepe vaporato mihi caespite palpitat agnus,
 Saepe cadit festis devota Palilibus agna.

A. Nos quoque pomiferi Laribus consuevimus hosti
 Mittere primitias et fingere liba Priapo,
 Rorantesque favos damus et liquentia mella :
 Nec fore grata minus, quam si caper imbuat aras.

I. Mille sub uberibus balantes pascimus agnas ;
 Totque Tarentinae praestant mihi vellera matres ;
 Per totum niveus premitur mihi caseus annus :
 Si venies, Crocale, totus sibi serviet hornus.

A. Qui numerare velit, quam multa sub arbore nostra
 Poma legam, citius tenues numerabit aristas ;
 Semper olus metimus, nec bruma nec impedit aestas.
 Si venias, Crocale, totus tibi serviet hortus.

Calpurn., ii. 52-74.

140. *The Pleasure Grounds of Vopiscus' Villa at Tibur.*

O longum memoranda dies ! quae mente reporto
 Gaudia ! quam lassos per tot miracula visus !
 Ingenium quam mite solo ! quae forma beatis

Arte manus concessa locis! non largius usquam
 Indulsit natura sibi: nemora alta citatis
 Incubueret vadis; fallax responsat imago
 Frondibus, et longas eadem fugit unda per umbras.
 Ipse Anien (miranda fides) infraque superque
 Saxeus, hic tumidam rabiem, spumosaque ponit
 Murmura, ceu placidi veritus turbare Vopisci
 Pieriosque dies, et habentes carmina somnos.
 Litus utrumque domi; nec te mitissimus amnis
 Dividit; alternas servant praetoria ripas
 Non externa sibi, fluviumve obstare queruntur.
 Sestiacos nunc fama sinus, pelagusque natatum
 Iactet et audaci iunctos delphinas Ephebo.
 Hic aeterna quies; nullis hic iura procellis,
 Numquam fervor aquis; datur hic transmittere visus,
 Et voces, et paene manus: sic Chalcida fluctus
 Expellunt refluï: sic dissociata profundo
 Bruttia Sicanium circumspicit ora Pelorum.

Stat., Silv., I. iii. 13-33.

141. *Statius receives an invitation to dine with Domitian.*

Regia Sidoniae convivia laudat Elisae,
 Qui magnum Aeneam Laurentibus intulit arvis:
 Alcinoïque dapes mansuro carmine monstrat
 Aequare qui lento reducem consumpsit Ulixen:
 Ast ego, cui sacrae Caesar nova gaudia cenae
 Nunc primum, dominaque dedit consurgere mensa,
 Qua celebrem mea vota lyra, quas solvere grates
 Sufficiam? non, si pariter mihi vertice laeto
 Nectat adoratas et Smyrna et Mantua lauros,
 Digna loquar. Mediis videor discumbere in astris
 Cum Iove et Iliaca porrectum sumere dextra
 Immortale merum: steriles transmisimus annos;
 Haec aevi mihi prima dies, haec limina vitae.
 Tene ego, regnator terrarum orbisque subacti
 Magne parens, te, spes hominum, te, cura deorum
 Cerno iacens? datur haec iuxta, datur ora tueri
 Vina inter mensasque, et non assurgere fas est?
 Tectum augustum, ingens, non centum insigne columnis,
 Sed quantae superos caelumque, Atlante remisso,
 Sustentare queant. Stupet hoc vicina Tonantis
 Regia, teque pari laetantur sede locatum

Numina, ne magnum properes escendere caelum;
 Tanta patet moles, effusaeque impetus aulae
 Liberior campi, multumque amplexus aperti
 Aetheros, et tantum domino minor: ille penates
 Implet et ingenti Genio iuvat. Aemulus illic
 Mons Libys Iliacusque nitent et multa Syene,
 Et Chios et glauca certantia Doride saxa,
 Lunaque portandis tantum suffecta columnis.
 Longa super species: fessis vix culmina preda
 Visibus auratique putes laquearia caeli.

Stat., Silv., ii. IV. 1-13.

142. *A Storm in the Night.*

Iamque per emeriti surgens confinia Phoebi
 Titanis late mundo subvecta silenti
 Rorifera gelidum tenuaverat aera biga:
 Iam pecudes volucresque tacent: iam Somnus avaris
 Inserpit curis pronusque per aera nutat,
 Grata laboratae referens obliviam vitae.
 Sed nec puniceo rediturum nubila caelo
 Promisere iubar, nec rarescentibus umbris
 Longa repercusso nituere crepuscula Phoebus:
 Densior a terris, et nulli pervia flammæ
 Subtextit nox atra polos; iam claustra rigentis
 Aeoliae percussa sonant, venturaque rauco
 Ore minatur Hiems, Venti transversa frementes
 Configunt, axemque emoto cardine vellunt,
 Dum caelum sibi quisque rapit. Sed plurimus Auster
 Inglomerat noctem, et tenebrosa volumina torquet
 Defunditque imbres: sicco quos asper hiatu
 Persolidat Boreas; nec non abrupta tremiscunt
 Fulgure, et attritus subita face rumpitur aether.
 Iam Nemea, iam Taenareis contermina lucis
 Arcadiae capita alta madent; ruit agmine facto
 Inachus et gelidas surgens Erasinus ad arctos.
 Pulverulenta prius calcandaque flumina nullae
 Aggeribus tenuere morae, stagnoque refusa est
 Funditus et veteri spumavit Lerna veneno.
 Frangitur omne nemus; rapiunt antiqua procellae
 Brachia silvarum, nullisque adspecta per aevum
 Solibus umbrosi patuere aestiva Lycaei.

Stat., Theb., I. 336-363.

143. *Boxing Match between Capaneus and Alcidas.*

Ut sese permensi oculis et uterque priorem
 Speravere locum, non protinus ira nec ictus;
 Alternus paulum timor et permixta furori
 Consilia, inclinant tantum contraria iactu
 Brachia et explorant caestus hebetantque terendo.
 Doctior hic differt animam metuensque futuri
 Cunctatus vires dispensat: at ille nocendi
 Prodigus incautusque sui ruit omnis et ambas
 Consumit sine lege manus, atque irrita frendit
 Insurgens, seque ipse premit. Sed providus astu
 Et patria vigil arte Lacon hos reiicit ictus,
 Hos cavet: interdum nutu capitisque citati
 Integer obsequio, manibus nunc obvia tela
 Discutiens instat gressu vultuque recedit:
 Saepe etiam iniustis collatum viribus hostem
 (Is vigor ingenio, tanta experientia dextrae est)
 Ultro audax animis intratque et obumbrat, et alte
 Assilit; ut praeceps cumulo salit unda minantes
 In scopulos et fracta redit, sic ille furentem
 Circuit expugnans. Levat ecce diuque minatur
 In latus inque oculos: illum rigida arma caventem
 Avocat et manibus necopinum interserit ictum
 Callidus, ac mediam designat vulnere frontem.
 Iam cruor et tepido signantur tempora rivo:
 Nescit adhuc Capaneus subitumque per agmina murmur
 Miratur; verum ut fessam super ora reduxit
 Forte manum et summo maculas in vellere vidit,
 Non leo, non iaculo tantum indignata recepto
 Tigris: agit toto cedentem fervidus arvo
 Praecipitatque retro iuvenem atque in terga supinat
 Dentibus horrendum instridens geminatque rotatas
 Multiplicatque manus. Rapiunt conamina venti.
Stat., Theb., vi. 753-784.

144. *The Infant Opheltes.*

Simul haerentem, ne tarda Pelasgis
 Dux foret, ah miserum vicino caespite alumnum
 (Sic Parcae voluere) locat, ponique negantis
 Floribus aggestis et amico murmure dulces
 Solatur lacrimas. Qualis Berecynthia mater,
 Dum circa parvum iubet exsultare Tonantem

Curetas trepidos: illi certantia plaudunt
 Orgia, sed magnis resonat vagitibus Ide.
 At puer in gremio vernae telluris et alto
 Gramine nunc faciles sternit procursibus herbas
 In vultum nitens: caram modo lactis egeno
 Nutricem clangore ciens iterumque renidens,
 Et teneris meditans verba illuctantia labris,
 Miratur nemorum strepitus, aut obvia carpit,
 Aut patulo trahit ore diem: nemorisque malorum
 Inscius et vitae multum securus inerrat.
 Sic tener Odrysia Mavors nive, sic puer ales
 Vertice Maenalia, talis per litora reptans
 Improbis Ortygiae latus inclinabat Apollo.
Stat., Theb., iv. 778-796.

145. *A Lap-dog.*

Issa est passere nequior Catulli.
 Issa est purior osculo columbae.
 Issa est blandior omnibus puellis.
 Issa est carior Indicis lapillis.
 Issa est deliciae catella Publi.
 Hanc tu, si queritur, loqui putabis.
 Sentit tristitiamque gaudiumque.
 Collo nixa cubat, capitque somnos,
 Ut suspiria nulla sentiantur.
 Castae tantus inest pudor catellae:
 Ignorat Venerem: nec invenimus
 Dignum tam tenera virum puella.
 Hanc ne lux rapiat suprema totam,
 Picta Publius exprimit tabella,
 In qua tam similem videbis Issam,
 Ut sit tam similis sibi nec ipsa.
 Issam denique pone cum tabella;
 Aut utramque putabis esse veram,
 Aut utramque putabis esse pictam.
Mart., i. 109.

146. *A Dandy.*

Cotile, bellus homo es: dicunt hoc, Cotile, multi.
 Audio: sed quid sit, dic mihi, bellus homo?
 Bellus homo est, flexos qui digerit ordine crines:
 Balsama qui semper, cinnama semper olet:

Cantica qui Nili, qui Gaditana susurrat:
 Qui movet in varios brachia volsa modos:
 Inter femineas tota qui luce cathedras
 Desidet, atque aliqua semper in aure sonat:
 Qui legit hinc illinc missas, scribitque tabellas:
 Pallia vicini qui refugit cubiti:
 Qui scit, quam quis amet, qui per convivia currit:
 Hirpini veteres qui bene novit avos.
 Quid narras? hoc est, hoc est homo, Cotile, bellus?
 Res praetrichosa est, Cotile, bellus homo.

Mart., iii. 63.

147. *A Roman Day.*

Prima salutantes atque altera continet hora;
 Exercet raucos tertia causicos.
 In quintam varios extendit Roma labores:
 Sexta quies lassis, septima finis erit.
 Sufficit in nonam nitidis octava palaestris;
 Imperat exstructos frangere nona toros.
 Hora libellorum decima est, Eupheme, meorum;
 Temperat ambrosias cum tua cura dapes;
 Et bonus aethereo laxatur nectare Caesar.
 Ingentique tenet pocula parca manu.
 Tunc admitte iocos: gressu timet ire licenti
 Ad matutinum nostra Thalia Iovem.

Mart., iv. 8.

148. *A Dear Little Girl.*

Puella senibus dulcior mihi cygnis,
 Agna Galesi mollior Phalantini,
 Concha Lucrini delicatior stagni;
 Cui nec lapillos praeferas Erythraeos,
 Nec modo politum pecudis Indicae dentem,
 Nivesque primas, liliumque non tactum:
 Quae crine vicit Baetici gregis vellus,
 Rhenique nodos, aureamque nitelam;
 Fragravit ore, quod rosarium Paesti,
 Quod Atticarum prima mella cerarum,
 Quod succinorum rapta de manu gleba;
 Cui comparatus indecens erat pavo,
 Inamabilis sciurus, et frequens phoenix:
 Adhuc recenti tepet Erotion busto,

Quam pessimorum lex avara factorum,
 Sexta peregit hieme, nec tamen tota,
 Nostros amores, gaudiumque, lususque.
 Et esse tristem me meus vetat Paetus:
 Pectusque pulsans, pariter et comam vellens:
 Deflere non te vernulae pudet mortem?
 Ego coniugem, inquit, extuli, et tamen vivo,
 Notam, superbam, nobilem, locupletem.
 Quid esse nostro fortius potest Paeto?
 Ducenties accepit, et tamen vivit.

Mart., v. 37.

149. *A Pilfering Glutton.*

Nihil est miserius, nec gulosius Sanctra.
 Rectam vocatus cum cucurrit ad cenam,
 Quam tot diebus noctibusque captavit;
 Ter poscit apri glandulas, quater lumbum,
 Et utramque coxam leporis, et duos armos:
 Nec erubescit peierare de turdo,
 Et ostreorum rapere lividos cirros.
 Buccis placenta sordidam linit mappam.
 Illic et uvae collocantur ollares,
 Et Punicorum pauca grana malorum,
 Et excavatae pellis indecens vulvae,
 Et lippa ficus, debilisque boletus.
 Sed mappa cum iam mille rumpitur furtis,
 Rosos tepenti spondylos sinu condit,
 Et devorato capite turturem truncum.
 Colligere longa turpe nec putat dextra
 Analecta, quidquid et canes reliquerunt.
 Nec esculenta sufficit gulae praeda:
 Mixto lagenam replet ad pedes vino.
 Haec per ducentas cum domum tulit scalas,
 Seque obserata clausit anxius cella,
 Gulosus ille postero die vendit.

Mart., vii. 20.

150. *Oh, for a Quiet Life!*

Sidera iam Tyrius Phryxei respicit agni
 Taurus, et alternum Castora fugit hiems.
 Ridet ager, vestitur humus, vestitur et arbos:
 Ismarium pellex Attica plorat Ityn.

Quos, Faustine, dies, qualem tibi Roma Ravennam
 Abstulit? O soles, o tunicata quies!
 O nemus, o fontes, solidumque madentis arenae
 Litus, et aequoreis splendidus Anxur aquis:
 Et non unius spectator lectulus undae,
 Qui videt hinc puppes fluminis, inde maris!
 Sed nec Marcelli, Pompeianumque, nec illic
 Sunt triplices thermae, nec fora iuncta quater.
 Nec Capitolini summum penetrale Tonantis,
 Quaeque nitent caelo proxima templa suo.
 Dicere te lassum quoties ego credo Quirino:
 Quae tua sunt, tibi habe: quae mea, redde mihi.
Mart., x. 51.

151. *A Group of Courtiers.*

Venit et Crispi iucunda senectus,
 Cuius erant mores qualis facundia, mite
 Ingenium. Maria ac terras populosque regenti
 Quis comes utilior, si clade et peste sub illa
 Saevitiam damnare et honestum ferre liceret
 Consilium? Sed quid violentius aure tyranni,
 Cum quo de pluviis aut aestibus aut nimbo
 Vere loquuturi fatum pendebat amici?
 Ille igitur numquam direxit brachia contra
 Torrentem; nec civis erat, qui libera posset
 Verba animi proferre, et vitam impendere ver.
 Sic multas hiemes atque octogesima vidit
 Solstitia, his armis illa quoque tutus in aula.
 Proximus eiusdem properabat Acilius aevi
 Cum iuvene indigno quem mors tam saeva maneret
 Et Domini gladiis tam festinata. Sed olim
 Prodigio par est in nobilitate senectus.
 Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantum.
 Profuit ergo nihil misero, quod cominus ursos
 Figebat Numidas, Albana nudus arena
 Venator. Quis enim iam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum? Facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensae veteris reus atque tacendae,
 Et tamen improbius satiram scribente cinaedo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus,
 Et matutino sudans Crispinus amomo,

Quantum vix redolent duo funera ; saevior illo
 Pompeius tenui iugulos aperire susurro ;
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmorea meditatus praelia villa,
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui numquam visae flagrabat amore puellae,
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum,
 Caecus adulator dirusque a ponte satelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaue devexae iactaret basia rhedae.

Juv., iv. 81-118.

152. *The Lover of Horseflesh.*

Praeter maiorum cineres atque ossa volucris
 Carpentio rapitur pinguis Lateranus, et ipse,
 Ipse rotam astringit multo sufflamine consul :
 Nocte quidem ; sed luna videt, sed sidera testes
 Intendunt oculos. Finitum tempus honoris
 Quum fuerit, clara Lateranus luce flagellum
 Sumet et occursum nunquam trepidabit amici
 Iam senis, ac virga prior annuet atque maniplos
 Solvet et infundet iumentis hordea lassis.
 Interea dum lanatas torvumque iuvenum
 More Numae caedit Iovis ante altaria, iurat
 Solam Eponam et facies olida ad praesepia pictas.

Juv., viii. 146-157.

153. *The Fickleness of the Mob.*

Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
 Cretatumque bovem : Seianus ducitur unco
 Spectandus : gaudent omnes. "Quae labra, quis illi
 Vultus erat ! Numquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem. Sed quo cecidit sub crimine ? Quisnam
 Delator ? Quibus indiciis ? quo teste probavit ?"
 "Nil horum : verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis." "Bene habet ; nil plus interrogo." Sed quid
 Turba Remi ? Sequitur Fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos. Idem populus, si Nursia Tusco
 Favisset, si oppressa foret secunda senectus
 Principis, hac ipsa Seianum diceret hora

Augustum. Iam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effuit curas. Nam qui dabat olim
 Imperium, fascēs, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat,
 Panem et Circenses. "Perituros audio multos."
 "Nil dubium; magna est fornacula." "Pallidulus mi
 Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
 Quam timeo, victus ne poenas exigit Aiax,
 Ut male defensus! Curramus praecipites, et,
 Dum iacet in ripa, calcemus Caesaris hostem."

Juv., x. 65-86.

154. *The Vanity of Human Wishes.*

Expende Hannibalem: quot libras in duce summo
 Inuenies? Hic est, quem non capit Africa Mauro
 Percussa Oceano Niloque admota tepenti
 Rursus ad Aethiopum populos altosque elephantos.
 Additur imperiis Hispania: Pyrenaeum
 Transilit. Opposuit natura Alpemque nivemque:
 Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
 Iam tenet Italiam: tamen ultra pergere tendit.
 "Actum," inquit, "nihil est, nisi Poeno milite portas
 Frangimus, et media vexillum pono Subura."
 O qualis facies et quali digna tabella,
 Quum Gaetula ducem portaret belua luscum!
 Exitus ergo quis est? O gloria! vincitur idem
 Nempe, et in exsilium praeceps abit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens sedet ad praetoria regis,
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animae, quae res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa dabunt, non tela, sed ille
 Cannarum vindex ac tanti sanguinis ultor,
 Annulus. I, demens, et saevas curre per Alpes
 Ut pueris placeas et declamatio fias!
 Unus Pellaeo iuveni non sufficit orbis:
 Aestuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyrae clausus scopulis parvaque Seripho.
 Quum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
 Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur,
 Quantula sint hominum corpuscula.

Juv., x. 147-173.

155. *The Miser.*

Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
 Pauperis esse putant. Iuvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergant et eidem incumbere sectae.
 Sunt quaedam vitiorum elementa : his protenus illos
 Imbuat et cogit minimas ediscere sordes.
 Mox acquirendi docet insatiabile votum.
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens : neque enim omnia sustinet
 umquam

Mucida caerulei panis consumere frusta,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri : nec non differre in tempora cenae
 Alterius conchem aestivi cum parte lacerti
 Signatam vel dimidio putrique siluro,
 Filaque sectivi numerata includere porri.
 Invitatus ad haec aliquis de ponte negabit.
 Sed quo divitias haec per tormenta coactas,
 Quum furor haud dubius, quum sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris egenti vivere fato ?
 Interea pleno quum turget sacculus ore,
 Crescit amor numi, quantum ipsa pecunia crescit ;
 Et minus hanc optat, qui non habet. Ergo paratur
 Altera villa tibi, quum rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fines ; maiorque videtur
 Et melior vicina seges : mercaris et hanc et
 Arbusta et densa montem qui canet oliva.

Juv., xiv. 119-144.

156. *Death of Corellius.*

Quum quidem incredibiles cruciatus et indignissima tormenta pateretur, (iam enim dolor non pedibus solis, ut prius, insidebat, sed omnia membra pervagabatur,) veni ad eum Domitiani temporibus, in suburbano iacentem. Servi e cubiculo recesserunt : (habebat is hoc moris, quoties intrasset fidelior amicus:) quin etiam uxor, quamquam omnis secreti capacissima, digrediebatur. Circumtulit oculos, et, "Cur," inquit, "me putas hos tantos dolores tamdiu sustinere ? ut scilicet isti latroni vel uno die supersim." Dedisses huic animo par corpus, fecisset quod optabat. Adfuit tamen deus voto, cuius ille compos, ut

iam securus liberque moriturus, multa illa vitae, sed minora, retinacula abruptit. Increverat valetudo, quam temperantia mitigare tentavit: perseverantem constantia fugit. Iam dies alter, tertius, quartus: abstinebat cibo. Misit ad me uxor eius Hispulla communem amicum C. Geminium cum tristissimo nuntio, "destinasse Corellium mori, nec aut suis aut filiae precibus flecti; solum superesse me, a quo revocari posset ad vitam." Cucurri: perveneram in proximum, quum mihi ab eadem Hispulla Iulius Atticus nuntiat, nihil iam ne me quidem impetraturum: tam obstinate magis ac magis induruisse. Dixerat sane medico admoventi cibum, *Κίχρινα*, quae vox quantum admirationis in animo meo, tantum desiderii reliquit.

Plin., Epp., I. xii. 6-10.

157. *Death and Character of Verginius Rufus.*

Post aliquot annos insigne, atque etiam memorabile populi Romani oculis spectaculum exhibuit publicum funus Verginii Rufi, maximi et clarissimi civis, et perinde felicitis. Triginta annis gloriae suae supervixit. Legit scripta de se carmina, legit historias, et posteritati suae interfuit. Perfunctus est tertio consulatu, ut summum fastigium privati hominis impleret, quum principis nolisset. Caesares, quibus suspectus atque etiam invisus virtutibus fuerat, evasit: reliquit incolumem optimum atque amicissimum, tanquam ad hunc ipsum honorem publici funeris reservatus. Annum tertium et octogesimum excessit in altissima tranquillitate, pari veneratione. Huius viri exsequiae magnum ornamentum principi, magnum seculo, magnum etiam foro et rostris attulerunt. Laudatus est a consule Cornelio Tacito: nam hic supremus felicitati eius cumulus accessit, laudator eloquentissimus. Et ille quidem plenus annis abiit, plenus honoribus, illis etiam quos recusavit: nobis tamen quaerendus ac desiderandus est, ut exemplar aevi prioris: mihi vero praecipue, qui illum non solum publice, sed etiam privatim, quantum admirabar, tantum diligebam; primum quod utrique eadem regio, municipia finitima, agri etiam possessionesque coniunctae: praeterea quod ille tutor mihi relictus, adfectum parentis exhibuit. Quibus ex causis necesse est, tanquam immaturam mortem eius in sinu tuo defleam: si tamen fas est aut fleri, aut omnino mortem vocari, qua tanti viri mortalitas magis finita quam vita est. Vivit enim vivetque semper, atque etiam latius memoria hominum et sermone versabitur, postquam ab oculis recessit. Volui

tibi multa alia scribere, sed totus animus in hac una contemplatione defixus est. Verginium cogito, Verginium video, Verginium iam vanis imaginibus, recentibus tamen, audio, adloquor, teneo: cui fortasse cives aliquos virtutibus pares et habemus et habebimus; gloria neminem. Vale. *Plin., Epp., II. i.*

158. *An Ill-bred Host.*

Longum est, altius repetere, nec refert, quemadmodum acciderit, ut homo minime familiaris cenarem apud quendam, ut sibi videbatur, lautum et diligentem, ut mihi, sordidum simul et sumtuosum. Nam sibi et paucis opima quaedam; ceteris vilia et minuta ponebat. Vinum etiam parvulis lagunculis in tria genera descripserat, non ut potestas eligendi, sed ne ius esset recusandi: et aliud sibi et nobis, aliud minoribus amicis (nam gradatim amicos habet), aliud suis nostrisque libertis. Animadvertit, qui mihi proximus recumbebat, et, an probarem, interrogavit. Negavi. "Tu ergo," inquit, "quam consuetudinem sequeris?" "Eadem omnibus pono. Ad cenam enim, non ad notam, invito: cunctisque rebus exaequo quos mensa et toro aequavi." "Etiamne libertos?" "Etiam. Convictores enim tunc, non libertos, puto." Ille: "Magno tibi constat?" "Minime." "Qui fieri potest?" "Quia scilicet liberti mei non idem quod ego, sed liberti." Et Hercule, si gulae temperes non est onerosum, quo utaris ipse, communicare cum pluribus. Illa ergo reprimenda, illa quasi in ordinem redigenda est, si sumtibus parcas, quibus aliquanto rectius tua continentia, quam aliena contumelia, consulas. Quorsum haec? Ne tibi optimae indolis iuveni quorundam in mensa luxuria specie frugalitatis imponat. *Plin., Epp., II. vi. 1-6.*

159. *Anecdotes of a celebrated Will-Hunter.*

Verania Pisonis graviter iacebat; huius dico Pisonis, quem Galba adoptavit. Ad hanc Regulus venit. Primum impudentiam hominis, qui venerit ad aegram, cuius marito inimicissimus, ipsi invisissimus fuerat. Esto, si venit tantum: at ille etiam proximus toro sedit: quo die, qua hora nata esset, interrogavit. Ubi audivit, componit vultum, intendit oculos, movet labra, agitat digitos, computat—nihil; diu miseram exspectatione suspendit. "Habes," inquit, "climactericum tempus, sed evades. Quod ut tibi magis liqueat, aruspice consulam, quem sum

frequenter expertus." Nec mora : sacrificium facit, adfirmat, exta cum siderum significatione congruere. Illa, ut in periculo, credula, poscit codicillos : legatum Regulo scribit : mox ingra-vescit : clamat moriens, "o hominem nequam, perfidum, ac plus etiam quam periurum !" qui sibi per salutem filii peieras-set. Facit hoc Regulus non minus scelerate quam frequenter, quod iram deorum, quos ipse quotidie fallit, in caput infelicis pueri detestatur. Velleius Blaesus ille locuples, consularis, novissima valetudine conflictabatur : cupiebat mutare testamen-tum. Regulus, qui speraret aliquid ex novis tabulis, quia nuper captare eum coeperat, medicos hortari, rogare, quoquo modo spiritum homini prorogarent. Postquam signatum est testamentum, mutat personam, vertit allocutionem, iisdemque medicis, "Quousque miserum cruciatis? quid invidetis bonam mortem, cui dare vitam non potestis?" Moritur Blaesus, et tanquam omnia audisset, Regulo ne tantulum quidem. Suffi-ciunt duae fabulae. An scholastica lege tertiam poscis? Est unde fiat. Aurelia, ornata femina, signatura testamentum, sumserat pulcherrimas tunicas. Regulus quum venisset ad signandum, "Rogo," inquit, "has mihi leges." Aurelia ludere hominem putabat; ille serio instabat. Nec multa : coegit mulierem aperire tabulas, ac sibi tunicas, quas erat induta, legare : observavit scribentem, inspexit, an scripsisset. Et Aurelia quidem vivit : ille tamen istud tanquam morituram coegit. *Plin., Epp., II. xx. 2-11.*

160. *Eruption of Vesuvius.*

Nec multo post illa nubes descendere in terras, operire maria. Cinxerat Capreas et absconderat : Miseni quod procurrit, ab-stulerat. Tum mater orare, hortari, iubere, quoquo modo fugerem ; posse enim iuvenem : se et annis et corpore gravem bene morituram, si mihi caussa mortis non fuisset. Ego contra, salvum me, nisi una, non futurum, deinde manum eius amplexus, addere gradum cogo. Paret aegre, incusatque se, quod me moretur. Iam cinis ; adhuc tamen rarus. Respicio ; densa caligo tergis imminebat, quae nos, torrentis modo infusa terrae, sequebatur. "Deflectamus," inquam, "dum videmus, ne in via strati, comitantium turba in tenebris obteramur." Vix con-sederamus, et nox, non qualis illunis aut nubila, sed qualis in locis clausis lumine extincto. Audires ululatus feminarum, infantium quiritatus, clamores virorum. Alii parentes, alii liberos, alii coniuges vocibus requirebant, vocibus noseitabant.

Hi suum casum, illi suorum miserabantur. Erant qui metu mortis mortem precarentur. Multi ad deos manus tollere: plures, nusquam iam deos ullos, aeternamque illam et novissimam noctem mundo interpretabantur. Nec defuerunt, qui fictis mentitisque terroribus vera pericula augerent. Aderant, qui Miseni fuisse, illud ruisse, illud ardere, falso, sed credentibus, nuntiabant. Paullum reluxit; quod non dies nobis, sed adventantis ignis indicium videbatur. Et ignis quidem longius substitit: tenebrae rursus, cinis rursus multus et gravis. Hunc identidem adsurgentes excutiebamur: operiti alioqui atque etiam oblisi pondere essemus. Possem gloriari, non gemitum mihi, non vocem parum fortem in tantis periculis excidisse, nisi me cum omnibus, omnia mecum perire, misero, magno tamen mortalitatis solatio credidissem. Tandem illa caligo tenuata quasi in fumum nebulamve decessit: mox dies vere, sol etiam effulsit, luridus tamen, qualis esse, quum deficit, solet. Occurrebant trepidantibus adhuc oculis mutata omnia, altoque cinere, tanquam nive, obducta. Regressi Misenum, curatis utcunque corporibus, suspensam dubiamque noctem spe ac metu exegimus. *Plin., Epp., VI. xx.*

161. *Pliny consults Trajan about the Christians.*

Sollemne est mihi, Domine, omnia, de quibus dubito, ad te referre. Quis enim potest melius vel cunctationem meam regere, vel ignorantiam instruere? Cognitionibus de Christianis interfui nunquam: ideo nescio, quid et quatenus aut puniri soleat, aut quaeri. Nec mediocriter haesitavi, sitne aliquod discrimen aetatum, an quamlibet teneri nihil a robustioribus differant: deturne poenitentiae venia, an ei, qui omnino Christianus fuit, desisse non prosit: nomen ipsum, etiamsi flagitiis careat, an flagitia cohaerentia nomini puniantur. Interim in iis, qui ad me tanquam Christiani deferebantur, hunc sum secutus modum. Interrogavi ipsos, "an essent Christiani?" Confitentes iterum ac tertio interrogavi, supplicium minatus: perseverantes duci iussi. Neque enim dubitabam, qualecunque esset, quod faterentur, pervicaciam certe, et inflexibilem obstinationem debere puniri. Fuerunt alii similis amentiae: quos, quia cives Romani erant, annotavi in urbem remittendos. Mox ipso tractatu, ut fieri solet, diffundente se crimine, plures species inciderunt. Propositus est libellus sine auctore, multorum nomina continens, qui negarent se esse Christianos, aut fuisse. Quum, praeceunte me, deos appellarent, et imagini tuae, quam propter hoc iusseram

cum simulacris numinum afferri, thure ac vino supplicarent, praeterea maledicerent Christo; quorum nihil cogi posse dicuntur, qui sunt revera Christiani: ego dimittendos putavi. Alii ab indice nominati, esse se Christianos dixerunt, et mox negaverunt: fuisse quidem, sed desiisse, quidam ante triennium, quidam ante plures annos, non nemo etiam ante viginti quoque. Omnes et imaginem tuam, deorumque simulacra venerati sunt: ii et Christo maledixerunt. Affirmabant autem, hanc fuisse summam vel culpae suae, vel erroris, quod essent soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo, quasi deo, dicere secum invicem, seque sacramento non in scelus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depositum appellati abnegarent: quibus peractis morem sibi discedendi fuisse, rursusque coeundi ad capiendum cibum, promiscuum tamen, et innoxium: quod ipsum facere desiisse post edictum meum, quo secundum mandata tua hetaerias esse vetueram. Quo magis necessarium credidi, ex duabus ancillis, quae ministrae dicebantur, quid esset veri et per tormenta quaerere. Sed nihil aliud inveni, quam superstitionem pravam et immodicam, ideoque, dilata cognitione, ad consulendum te decurri. Visa est enim mihi res digna consultatione, maxime propter periclitantium numerum. Multi enim omnis aetatis, omnis ordinis, utriusque sexus etiam, vocantur in periculum, et vocabuntur. Neque enim civitates tantum, sed vicos etiam atque agros superstitionis istius contagio pervagata est: quae videtur sisti et corrigi posse. Certe satis constat prope iam desolata templa coepisse celebrari, et sacra sollemnia diu intermissa repeti: passimque venire victimas, quarum adhuc rarissimus emtor inveniebatur. Ex quo facile est opinari, quae turba hominum emendari possit, si sit poenitentiae locus. *Plin., Epp., X. xcvi.*

162. *Trajan's Reply.*

Actum, quem debuisti, mi Secunde, in excutiendis caussis eorum, qui Christiani ad te delati fuerant, secutus es. Neque enim in universum aliquid, quod quasi certam formam habeat, constitui potest. Conquirendi non sunt: si deferantur et arguantur, puniendi sunt, ita tamen, ut, qui negaverit se Christianum esse, idque re ipsa manifestum fecerit, id est, supplicando diis nostris, quamvis suspectus in praeteritum fuerit, veniam ex poenitentia impetret. Sine auctore vero propositi libelli, nullo crimine locum habere debent. Nam et pessimi exempli, nec nostri saeculi est. *Plin., Epp., X. xcvi.*

163. *Trajan's prompt Punishment of the Informers.*

At tu, Caesar, quam pulchrum spectaculum pro illo nobis execrabili reddidisti! Vidimus delatorum iudicium, quasi grassatorum, quasi latronum. Non solitudinem illi, non iter, sed templum, sed forum insederant: nulla iam testamenta secura, nullus status certus: non orbitas, non liberi proderant. Auxerat hoc malum principum avaritia. Advertisti oculos, atque ut ante castris, ita postea pacem foro reddidisti: excidisti intestinum malum: et provida severitate cavisti, ne fundata legibus civitas eversa legibus videretur. Licet ergo cum fortuna, tum liberalitas tua visenda nobis praeberit, ut praebuilt, nunc ingentia robora virorum; et pares animos, nunc immanitatem ferarum, nunc mansuetudinem incognitam; nunc secretas illas et arcanas, ac sub te primum communes opes: nihil tamen gratius, nihil seculo dignius, quam quod contigit desuper intueri delatorum supina ora, retortasque cervices. Agnoscebamus et fruebamur, quum velut piaculares publicae sollicitudinis victimae, supra sanguinem noxiorum, ad lenta supplicia gravioresque poenas ducerentur. Congesti sunt in navigia raptim conquisita, ac tempestatibus dediti. Abirent, fugerentque vastatas delationibus terras: ac, si quem fluctus ac procellae scopulis reservassent, hic nuda saxa et inhospitale litus incoleret: ageret duram et anxiam vitam, relictaque post tergum totius generis humani securitate, maereret. *Plin., Pan., 34.*

164. *Trajan's Excellent Government.*

Quam utile est, ad usum secundorum per adversa venisse! Vixisti nobiscum, periclitatus es, timuisti, quae tunc erat innocentium vita. Scis et expertus es, quantopere detestentur malos principes etiam, qui malos faciunt. Meministi, quae optare nobiscum, quae sis queri solitus. Nam privato iudicio principem geris, meliorem immo te praestas, quam tibi alium precabare. Itaque sic imbuti sumus, ut, quibus erat summa votorum melior pessimo princeps, iam non possimus nisi optimum ferre. Nemo est ergo tam tui, tam ignarus sui, ut locum istum post te concupiscat. Facilius est, ut esse aliquis successor tuus possit, quam ut velit. Quis enim curae tuae molem sponte subeat? quis comparari tibi non reformidet? Expertus et ipse es, quam sit onerosum succedere bono principi, et afferebas excusationem adoptanti. An prona parvaeque sunt ad aemulandum, quod nemo incolumitatem turpitudine rependit? Salva

est omnibus vita, et dignitas vitae: nec iam consideratus ac sapiens, qui aetatem in tenebris agit. Eadem quippe sub principe virtutibus praemia, quae in libertate: nec benefactis tantum ex conscientia merces. Amas constantiam civium, rectosque ac vividos animos non, ut alii, contundis ac deprimis sed foves et attollis. Prodest bonos esse, quum sit satis abundeque, si non nocet: his honores, his sacerdotia, his provincias offers: hi amicitia tua, hi iudicio florent. Acuuntur isto integritatis et industriae pretio similes, dissimiles alliciuntur: nam praemia bonorum malorumque bonos ac malos faciunt. Pauci adeo ingenio valent, ut non turpe honestumque, prout bene ac secus cessit, expetant fugiantve; ceteri, ubi laboris inertiae, vigilantiae somno, frugalitatis luxuriae merces datur, eadem ista, quibus alios artibus assequutos vident, consecantur: qualesque sunt illi, tales esse et videri volunt; et dum volunt, fiunt. *Plin., Pan., 44.*

165. *The Death of Germanicus.*

Tum ad uxorem versus, "per memoriam sui, per communes liberos," oravit, "exueret ferociam, saevienti fortunae submitteret animum; neu regressa in urbem aemulatione potentiae validiores invitaret." Haec palam, et alia secreto; per quae ostendere credebatur metum ex Tiberio. Neque multo post exstinguitur, ingenti luctu provinciae et circumiacentium populorum. Indoluere exterae nationes regesque: tanta illi comitas in socios, mansuetudo in hostes: visuque et auditu iuxta venerabilis, cum magnitudinem et gravitatem summae fortunae retineret, invidiam et adrogantiam effugerat. Funus sine imaginibus et pompa, per laudes et memoriam virtutum eius celebre fuit. Et erant, qui formam, aetatem, genus mortis, ob propinquitatem etiam locorum, in quibus interiiit, Magni Alexandri fatis adaequarent. "Nam utrumque corpore decoro, genere insigni, haud multum triginta annos egressum, suorum insidiis, externas inter gentes occidis: sed hunc mitem erga amicos, modicum voluptatum, uno matrimonio, certis liberis egisse: neque minus praeliatorem; etiamsi temeritas abfuerit, praeepditusque sit percussas tot victoriis Germanias servitio premere. Quodsi solus arbiter rerum, si iure et nomine regio fuisset, tanto promptius adsecuturum gloriam militiae, quantum clementia, temperantia, ceteris bonis artibus praestitisset." Corpus antequam cremaretur, nudatum in foro Antiochensium, qui locus sepulturae destinabatur, praetuleritne beneficii signa, parum

constitit. Nam, ut quis misericordia in Germanicum, et praesumpta suspicione aut favore in Pisonem pronior, diversi interpretabantur. *Tac., Ann., ii. 72, 73.*

166. *The Tortures of a Guilty Conscience.*

Nec multo post litterae adferuntur, quibus, in modum defensionis, repetito inter se atque Cottam amicitiae principio, crebrisque eius officiis commemoratis, ne verba prave detorta, neu convivalium fabularum simplicitas in crimen duceretur, postulavit. Insigne visum est earum Caesaris litterarum initium. Nam his verbis exorsus est: "Quid scribam vobis, P. C. aut quomodo scribam, aut quid omnino non scribam hoc tempore, dii me deaque peius perdant, quam perire me quotidie sentio, si scio." Adeo facinora atque flagitia sua ipsi quoque in supplicium verterant. Neque frustra praestantissimus sapientiae firmare solitus est, si recludantur tyrannorum mentes, posse adspici laniatus et ictus; quando, ut corpora verberibus, ita saevitia, libidine, malis consultis, animus dilaceretur. Quippe Tiberium non fortuna, non solitudines protegebant, quin tormenta pectoris suasque ipse poenas fateretur. *Tac., Ann., vi. 5, 6.*

167. *Financial Troubles under the Empire.*

Sane vetus urbi fenebre malum, et seditionum discordiarumque creberrima caussa: eoque cohibebatur, antiquis quoque et minus corruptis moribus. Nam primo duodecim tabulis sanctum, ne quis unciario fenore amplius exerceret, cum antea ex libidine locupletium agitaretur: dein rogatione tribunicia ad semuncias redacta, postremo vetita versura. Multisque plebis scitis obviam itum fraudibus, quae, totiens repressae, miras per artes rursum oriebantur. Sed tum Gracchus praetor, cui ea quaestio evenerat, multitudine periclitantium subactus, retulit ad senatum: trepidique patres (neque enim quisquam tali culpa vacuus) veniam a principe petivere: et, concedente, annus in posterum sexque menses dati, quis, secundum iussa legis, rationes familiares quisque componerent. Hinc inopia rei numariae, commoto simul omnium aere alieno; et quia, tot damnatis, bonisque eorum divenditis, signatum argentum fisco vel aerario adtinebatur. Ad hoc senatus praescripserat, duas quisque fenoris partes in agris per Italiam conlocaret. Sed creditores in solidum adpellabant: nec decorum adpellatis, minuere

fidem. Ita primo concursatio et preces: dein strepere praetoris tribunal: eaque, quae remedio quaesita, venditio et emptio, in contrarium mutari, quia feneratores omnem pecuniam mercandis agris condiderant. Copiam vendendi secuta vilitate, quanto quis obaeratio, aegrius distrahebant; multique fortunis provolvebantur: eversio rei familiaris dignitatem ac famam praeceps dabat: donec tulit opem Caesar, disposito per mensas millies sestertio, factaque mutuandi copia sine usuris per triennium, si debitor populo in duplum praediis cavisset. Sic refecta fides, et paullatim privati quoque creditores reperti. Neque emptio agrorum exercita ad formam senatusconsulti: acribus, ut ferme talia, initiis, incurioso fine. *Tac., Ann., vi. 16, 17.*

168. *Character of Tiberius.*

Sic Tiberius finivit, octavo et septuagesimo aetatis anno. Pater ei Nero, et utrimque origo gentis Claudiae, quamquam mater in Liviam et mox Iuliam familiam adoptionibus transierit. Casus prima ab infantia ancipites. Nam proscriptum patrem exsul secutus, ubi domum Augusti privignus introiit, multis aemulis conflictatus est, dum Marcellus et Agrippa, mox Caius Luciusque Caesares, viguere. Etiam frater eius Drusus prosperiore civium amore erat. Sed maxime in lubrico egit, accepta in matrimonium Iulia, impudicitiam uxoris tolerans, aut declinans. Deinde Rhodo regressus, vacuos principis Penates duodecim annis, mox rei Romanae arbitrium tribus ferme et viginti obtinuit. Morum quoque tempora illi diversa: egregium vita famaue, quoad privatus, vel in imperiis sub Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Drusus superfuere. Idem inter bona malaque mixtus, incolumi matre: instabilis saevitia, sed obtectis libidinibus, dum Seianum dilexit timuitve: postremo in scelera simul ac dedecora prorupit, postquam remoto pudore et metu, suo tantum ingenio utebatur. *Tac., Ann., vi. 51.*

169. *Death of Claudius.*

Exquisitum aliquid placebat, quod turbaret mentem, et mortem differret. Deligitur artifex talium, vocabulo Locusta, nuper veneficii damnata, et diu inter instrumenta regni habita. Eius mulieris ingenio paratum virus, cuius minister e spadonibus fuit Halotus, inferre epulas et explorare gustu solitus.

Adeoque cuncta mox pernotuere, ut temporum illorum scriptores prodiderint, infusum delectabili cibo boletorum venenum, nec vim medicaminis statim intellectam, socordiane Claudii an vinolentia. Simul soluta alvus subvenisse videbatur. Igitur exterrita Agrippina, et, quando ultima timebantur, spreta praesentium invidia, provisam iam sibi Xenophontis medici conscientiam adhibet. Ille, tamquam nisus evomentis adiuveret, pinnam, rapido veneno inlitam, faucibus eius demisisse creditur, haud ignarus, summa scelera incipi cum periculo, peragi cum praemio. Vocabatur interim senatus, votaue pro incolumitate principis consules et sacerdotes nuncupabant, cum iam exanimis vestibus et fomentis obtegeretur, dum res firmando Neronis imperio componuntur. Iam primum Agrippina, velut dolore victa, et solatia conquirens, tenere amplexu Britannicum, "veram paterni oris effigiem," adpellare, ac variis artibus demorari, ne cubiculo egrederetur. Antoniam quoque et Octaviam, sorores eius, adtinuit, et cunctos aditus custodiis clauserat, crebroque vulgabat, "ire in melius valitudinem principis," quo miles bona in spe ageret, tempusque prosperum, ex monitis Chaldaeorum, adventaret. Tunc, medio diei, tertium ante idus Octob., foribus palatii repente diductis, comitante Burro, Nero egreditur ad cohortem, quae more militiae excubiis adest. Ibi, monente praefecto, festis vocibus exceptus, inditur lecticae. *Tac., Ann., xii. 66-69.*

170. *Murder of Britannicus.*

Mos habebatur, principum liberos cum ceteris idem aetatis nobilibus sedentes vesci, in adspectu propinquorum, propria et parciore mensa. Illic epulante Britannico, quia cibos potusque eius delectus ex ministris gustu explorabat, ne omitteretur institutum, aut utriusque morte proderetur scelus, talis dolus repertus est. Innoxia adhuc ac praecalida et libata gustu potio traditur Britannico: dein, postquam fervore aspernabatur, frigida in aqua adfunditur venenum, quod ita cunctos eius artus pervasit, ut vox pariter et spiritus raperentur. Trepidatur a circumsedentibus; diffugiunt imprudentes. At quibus altior intellectus, resistunt defixi et Neronem intuentes. Ille, ut erat reclinis et nescio similis, "solitum ita," ait, "per comitalem morbum, quo primum ab infantia adflicaretur Britannicus, et redituros paullatim visus sensusque." At Agrippinae is pavor, ea consternatio mentis, quamvis vultu premeretur, emicuit, ut perinde ignaram fuisse ac sororem Britannici Octaviam con-

stiterit : quippe sibi supremum auxilium ereptum, et parricidii exemplum intelligebat. Octavia quoque, quamvis rudibus annis, dolorem, caritatem, omnis adfectus abscondere didicerat. Ita post breve silentium repetita convivii laetitia. Nox eadem necem Britannici et rogam coniunxit, proviso ante funebri paratu, qui modicus fuit. In campo tamen Martis sepultus est, adeo turbidis imbribus, ut vulgus iram deum portendi crediderit adversus facinus, cui plerique etiam hominum ignoscebant, antiquas fratrum discordias et insociabile regnum aestimantes. *Tac., Ann., xiii. 16, 17.*

171. *Nero's atrocious Cruelty towards the Christians.*

Mox petita diis piacula, aditque Sibyllae libri, ex quibus supplicatum Vulcano et Cereri Proserpinaeque, ac propitiata Iuno per matronas, primum in Capitolio, deinde apud proximum mare : unde hausta aqua templum et simulacrum deae prosperum est : et sellisternia ac pervigilia celebrare feminae, quibus mariti erant. Sed non ope humana, non largitionibus principis aut deum placamentis decedebat infamia, quin iussum incendium crederetur. Ergo abolendo rumori Nero subdidit reos, et quaesitissimis poenis adfecit, quos per flagitia invisos, vulgus Christianos adpellabat. Auctor nominis eius Christus, Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum supplicio adfectus erat. Repressaque in praesens exitiabilis superstitio rursus erumpebat, non modo per Iudaeam, originem eius mali, sed per urbem etiam, quo cuncta undique atrocita aut pudenda confluunt celebranturque. Igitur primo conrepti, qui fatebantur, deinde, indicio eorum, multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quam odio humani generis, convicti sunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis coniecti, laniati canum interirent, aut crucibus adfixi, aut flammandi, atque, ubi defecisset dies, in usum nocturni luminis urerentur. Hortos suos ei spectaculo Nero obtulerat, et circense ludicrum edebat, habitu aurigae permixtus plebi, vel curriculo insistens. Unde, quamquam adversus sontes et novissima exempla meritos, miseratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, sed in saevitiam unius, absumerentur. *Tac., Ann., xv. 44.*

172. *Incredible Constancy of a Freedwoman under Torture.*

Tum, cognito Natalis indicio, Scaevinus quoque pari inbecillitate, an cuncta iam patefacta credens nec ullum silentii emolumentum, edidit ceteros. Ex quibus Lucanus Quinctianusque

et Senecio diu abnuere. Post, promissa impunitate corrupti, quo tarditatem excusarent, Lucanus Atillam matrem suam, Quinctianus Glitium Gallum, Senecio Annium Pollionem, amicorum praecipuos, nominavere. Atque interim Nero recordatus, Volusii Proculi indicio Epicharin adtineri, ratusque muliebres corpus impar dolori, tormentis dilacerari iubet. At illam non verbera, non ignes, non ira eo acrius torquentium, ne a femina spernerentur, pervicere, quin obiecta denegaret. Sic primus quaestionis dies contemptus. Postero, cum ad eosdem cruciatus retraheretur gestamine sellae, (nam dissolutis membris insistere nequibat) vinco fasciae, quam pectori detraxerat, in modum laquei ad arcum sellae restricto, indidit cervicem, et, corporis pondere connisa, tenuem iam spiritum expressit: clariore exemplo libertina mulier, in tanta necessitate, alienos ac prope ignotos protegendo, cum ingenui et viri et equites Romani senatoresque, intacti tormentis, carissima suorum quisque pignorum proderent. *Tac., Ann., xv. 56, 57.*

173. *Death of Seneca.*

Ubi haec atque talia in commune disseruit, complectitur uxorem, et, paullulum adversus praesentem fortitudinem mollius, rogat oratque, "temperaret dolori, nec aeternum susciperet, sed in contemplatione vitae per virtutem actae desiderium mariti solatiis honestis toleraret." Illa contra sibi quoque destinatam mortem adseverat, manumque percussoris exposcit. Tum Seneca, gloriae eius non adversus, simul amore, ne sibi unice dilectam ad iniurias relinqueret: "vitae," inquit, "delenimenta monstraveram tibi, tu mortis decus mavis. Non invidebo exemplo. Sit huius tam fortis exitus constantia penes utrosque par, claritudinis plus in tuo fine." Post quae eodem ictu brachia ferro exsolvunt. Seneca, quoniam senile corpus et parvo victu tenuatum lenta effugia sanguini praebebat, crurum quoque et poplitum venas abrumpit. Saevisque cruciatibus defessus, ne dolore suo animum uxoris infringeret, atque ipse visendo eius tormenta ad impatientiam delaberetur, suadet in aliud cubiculum abscedere. Et novissimo quoque momento suppeditante eloquentia, advocatis scriptoribus, pleraque tradidit, quae, in vulgus edita eius verbis, invertere supersedeo. Interim, durante tractu et lentitudine mortis, Statium Annaeum, diu sibi amicitiae fide et arte medicinae probatum, orat, provisum pridem venenum, quo damnati publico Atheniensium iudicio exstinguerentur, promeret: adlatumque hausit frustra, frigidus

iam artus, et clauso corpore adversum vim veneni. Postremo stagnum calidae aquae introiit, respergens proximos servorum, addita voce: "libare se liquorem illum" Iovi liberatori. Exin balneo inlatus, et vapore eius exanimatus, sine ullo funeris solenni crematur. *Tac., Ann.*, xv. 63, 64.

174. *Death of Petronius Arbiter.*

De C. Petronio pauca supra repetenda sunt. Nam illi dies per somnum, nox officiis et oblectamentis vitae transigebatur: utque alios industria, ita hunc ignavia ad famam protulerat: habebaturque non ganeo et profligator, ut plerique sua haurientium, sed erudito luxu. Ac dicta factaque eius quanto solutiora et quandam sui negligentiam praeferentia, tanto gratius, in speciem simplicitatis, accipiebantur. Proconsul tamen Bithyniae, et mox consul, vigentem se ac parem negotiis ostendit: dein revolutus ad vitia, seu vitiorum imitatione, inter paucos familiarium Neroni adsumptus est, elegantiae arbiter; dum nihil amoenum et molle adfluentia putat, nisi quod ei Petronius adprobavisset. Unde invidia Tigellini, quasi adversus aemulum et scientia voluptatum potiore. Ergo crudelitatem principis, cui ceterae libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Scaevini Petronio obiectans, corrupto ad indicium servo, ademptaque defensione, et maiore parte familiae in vincla rapta. Forte illis diebus Campaniam petiverat Caesar, et Cumas usque progressus Petronius illic adtinebatur. Nec tulit ultra timoris aut spei moras. Neque tamen praeceps vitam expulit, sed incisae venas, ut libitum, obligatas, aperire rursum, et adloqui amicos, non per seria, aut quibus constantiae gloriam peteret. Audiebatque referentes, nihil de immortalitate animae et sapientium placitis, sed levia carmina et faciles versus. Servorum alios largitione, quosdam verberibus adfecit. Iniit epulas, somno indulsit, ut, quamquam coacta mors, fortuitae similis esset. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem aut Tigellinum, aut quem alium potentium adulatus est: sed flagitia principis, sub nominibus exoletorum feminarumque et novitate cuiusque stupri, perscripsit, atque obsignata misit Neroni. *Tac., Ann.*, xvi. 18, 19.

175. *Assassination of Galba.*

Viso cominus armatorum agmine, vexillarius comitatae Galbam cohortis (Atilium Vergilionem fuisse tradunt) dereptam Galbae imaginem solo adflixit. Eo signo manifesta in Othonem

omnium militum studia, desertum fuga populi forum, destrecta adversus dubitantes tela. Iuxta Curtii lacum trepidatione ferentium Galba proiectus e sella ac provolutus est. Extremam eius vocem, ut cuique odium aut admiratio fuit, varie prodidere. Alii, suppliciter interrogasse, "quid mali meruisset? paucos dies exsolvendo donativo" deprecatur: plures, obtulisse ultro percussoribus iugulum, "agerent ac ferirent, si ita e republica videretur." Non interfuit occidentium, quid diceret. De percussore non satis constat. Quidam Terentium evocatum, alii Lecanium; crebrior fama tradidit Camurium xv. legionis militem, inpresso gladio, iugulum eius hausisse. Ceteri crura brachiaque (nam pectus tegebatur) foede laniavere: pleraque vulnera feritate et saevitia trunco iam corpori adiecta. *Tac., Hist., i. 41.*

176. *Character of Galba.*

Hunc exitum habuit Ser. Galba, tribus et septuaginta annis quinque principes prospera fortuna emensus, et alieno imperio felicior, quam suo. Vetus in familia nobilitas, magnae opes: ipsi medium ingenium, magis extra vitia, quam cum virtutibus. Famae nec incuriosus, nec venditor. Pecuniae alienae non adpetens, suae parcus, publicae avarus. Amicorum libertorumque, ubi in bonos incidisset, sine reprehensione patiens; si mali forent, usque ad culpam ignarus. Sed claritas natalium et metus temporum obtentui, ut, quod segnitia erat, sapientia vocaretur. Dum vigeat aetas, militari laude apud Germanias floruit. Pro consule Africam moderate: iam senior, citeriorem Hispaniam pari iustitia continuit: maior privato visus, dum privatus fuit, et omnium consensu capax imperii, nisi imperasset. *Tac., Hist., i. 49.*

177. *Vitellius gazes on the Battlefield of Bedriacum.*

Inde Vitellius Cremonam flexit, et, spectato munere Caecinae, insistere Bedriacensibus campis, ac vestigia recentis victoriae lustrare oculis concupivit. Foedum atque atrox spectaculum. Intra quadragesimum pugnae diem lacera corpora, trunci artus, putres virorum equorumque formae, infecta tabo humus, protritit arboribus ac frugibus dira vastitas. Nec minus inhumana pars viae, quam Cremonenses lauro rosisque constraverant, exstructis altaribus caesisque victimis, regium in morem: quae, laeta in praesens, mox perniciem ipsis fecere. Aderant Valens et

Caecina, monstrabantque pugnae locos : “hinc inrupisse legionum agmen, hinc equites coortos: inde circumfusas auxiliorum manus.” Iam tribuni praefectique, sua quisque facta extolles, falsa, vera, aut maiora vero miscebant. Vulgus quoque militum clamore et gaudio deflectere via, spatia certaminum recognoscere, aggerem armorum, strues corporum intueri, mirari. Et erant, quos varia fors rerum, lacrimaeque et misericordia subiret. At non Vitellius flexit oculos, nec tot millia insepultorum civium exhorruit. Laetus ultro, et tam propinquae sortis ignarus, instaurabat sacrum diis loci. *Tac., Hist., ii. 70.*

178. *Death of Vitellius.*

Vitellius, capta urbe, per aversam palatii partem, Aventinum, in domum uxoris, sellula defertur : ut, si diem latebra vitavisset, Tarracinam ad cohortes fratremque perfugeret. Dein mobilitate ingenii, et quae natura pavoris est, cum omnia metuenti praesentia maxime displicerent, in palatium regreditur, vastum desertumque : dilapsis etiam infimis servitiorum, aut occursum eius declinantibus. Terret solitudo et tacentes loci : tentat clausa : inhorrescit vacuis ; fessusque misero errore, et pudenda latebra semet occultans, ab Iulio Placido, tribuno cohortis, protrahitur. Vincetae pone tergum manus : laniata veste, foedum spectaculum, ducebatur, multis increpantibus, nullo inlacrimante. Deformitas exitus misericordiam abstulerat. Obvius e Germanicis militibus, Vitellium infesto ictu, per iram, vel quo maturius ludibrio eximeret, an tribunum appetierit, in incerto fuit : aurem tribuni amputavit, ac statim confossus est. Vitellium, infestis mucronibus coactum, modo erigere os et offerre contumeliis, nunc cadentes statuas suas, plerumque Rostra, aut Galbae occisi locum contueri ; postremo ad Gemonias, ubi corpus Flavii Sabini iacuerat, propulere. Vox una non degeneris animi excepta, cum tribuno insultanti, “se tamen imperatorem eius fuisse,” respondit. Ac deinde ingestis vulneribus concidit. *Tac., Hist., iii. 84, 85.*

179. *Character of Helvidius Priscus.*

Helvidius Priscus, Tarracinae municipio, Cluvi patre, qui ordinem primipili duxisset, ingenium inlustre altioribus studiis iuvenis admodum dedit : non ut plerique, ut nomine magnifico segne otium velaret, sed quo firmior adversus fortuita rempublicam capesseret. Doctores sapientiae secutus est, qui sola bona,

quae honesta, mala tantum, quae turpia : potentiam, nobilitatem, ceteraque extra animum, neque bonis neque malis adnumerant. Quaestorius adhuc, a Paeto Thrasea gener delectus, e moribus soceri nihil aequae ac libertatem hausit : civis, senator, maritus, gener, amicus, cunctis vitae officiis aequabilis, opum contemptor, recti pervicax, constans adversus metus. Erant, quibus adpetentior famae videretur, quando etiam sapientibus cupido gloriae novissima exuitur. Ruina soceri in exilium pulsus, ut Galbae principatu rediit, Marcellum Eprium, delatorem Thraseae, adcusare adgreditur. Ea ultio, incertum maior an iustior, senatum in studia diduxerat. Nam si caderet Marcellus, agmen reorum sternebatur. Primo minax certamen, et egregiis utriusque orationibus testatum. Mox, dubia voluntate Galbae, multis senatorum deprecantibus, omisit Priscus : variis, ut sunt hominum ingenia, sermonibus moderationem laudantium, aut constantiam requirentium. *Tac., Hist.*, iv. 5, 6.

180. *Miraculous Cures wrought by Vespasian.*

Per eos menses, quibus Vespasianus Alexandriae statos aestivis flatibus dies, et certa maris opperiebatur, multa miracula evenere, quis caeli favor et quaedam in Vespasianum inclinatio numinum ostenderetur. Ex plebe Alexandrina quidam, oculorum tabe notus, genua eius advolvitur, remedium caecitatis exposcens gemitu ; monitu Serapidis dei, quem dedita superstitionibus gens ante alios colit : precabaturque principem, “ut genas et oculorum orbes dignaretur respergere oris excremento.” Alius manum aeger, eodem deo auctore, “ut pede ac vestigio Caesaris calcaretur,” orabat. Vespasianus primo inridere, aspernari, atque, illis instantibus, modo famam vanitatis metuere, modo obsecratione ipsorum et vocibus adulantium in spem induci. Postremo existimari a medicis iubet, an talis caecitas ac debilitas ope humana superabiles forent. Medici varie disserere : “huic non exesam vim luminis et redituram, si pellerentur obstantia : illi elapsos in pravum artus, si salubris vis adhibeatur, posse integrari. Id fortasse cordi deis, et divino ministerio principem electum. Denique patrati remedii gloriam penes Caesarem, inriti ludibrium penes miseros, fore.” Igitur Vespasianus, cuncta fortunae suae patere ratus, nec quidquam ultra incredibile, laeto ipse vultu, erecta, quae adstabat, multitudine, iussa exsequitur. Statim conversa ad usum manus, ac caeco reluxit dies. Utrumque, qui interfuere, nunc quoque memorant, postquam nullum mendacio pretium. *Tac., Hist.*, iv. 81.

181. *Portents during the Siege of Jerusalem.*

Evenerant prodigia, quae neque hostiis neque votis piare fas habet gens superstitioni obnoxia, religionibus adversa. Visae per caelum concurrere acies, rutilantia arma, et subito nubium igne conlucere templum. Expassae repente delubri fores, et audita maior humana vox, "excedere deos:" simul ingens motus excedentium. Quae pauci in metum trahebant: pluribus persuasio inerat, antiquis sacerdotum litteris contineri, eo ipso tempore fore, ut valesceret Oriens profectique Iudaea rerum potirentur. Quae ambages Vespasianum ac Titum praedixerat. Sed vulgus, more humanae cupidinis, sibi tantam fatorum magnitudinem interpretati, ne adversis quidem ad vera mutabantur. Multitudinem obsessorum, omnis aetatis, virile ac muliebre secus, sexcenta millia fuisse accepimus. Arma cunctis, qui ferre possent: et plures, quam pro numero, audebant. Obstinatio viris feminisque par: ac, si transferre sedes cogerentur, maior vitae metus, quam mortis. *Tac., Hist., v. 13.*

182. *The First faint Traces of Chivalry in Germany.*

Quodque praecipuum fortitudinis incitamentum est, non casus nec fortuita conglobatio turmam aut cuneum facit, sed familiae, et propinquitates. Et in proximo pignora, unde feminarum ululatus audiri, unde vagitus infantium. Hi cuique sanctissimi testes, hi maximi laudatores. Ad matres, ad coniuges vulnera ferunt: nec illae numerare aut exigere plagas pavent. Cibosque et hortamina pugnantibus gestant. Memoriae proditur, quasdam acies inclinatas iam et labantes a feminis restitutas, constantia precum et obiectu pectorum, et monstrata cominus captivitate, quam longe impatientius feminarum suarum nomine timent: adeo, ut efficacius obligentur animi civitatum, quibus inter obsides puellae quoque nobiles imperantur. Inesse quin etiam sanctum aliquid et providum putant: nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt. Vidimus, sub divo Vespasiano Veledam diu apud plerosque numinis loco habitam. Sed et olim Auriniam et compluris alias venerati sunt, non adulatione, nec tamquam facerent deas. *Tac., Germ., 7, 8.*

183. *Purity of German Home Life.*

Dotem non uxor marito, sed uxori maritus, offert. Intersunt parentes et propinqui, ac munera probant, munera non ad delicias muliebres quaesita, nec quibus nova nupta comatur,

sed boves et frenatum equum et scutum cum framea gladioque. In haec munera uxor accipitur, atque invicem ipsa armorum aliquid viro offert. Hoc maximum vinculum, haec arcana sacra, hos coniugales deos arbitrantur. Ne se mulier extra virtutum cogitationes extraque bellorum casus putet, ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonetur, venire se laborum periculorumque sociam, idem in pace, idem in praelio passuram ausuramque. Hoc iuncti boves, hoc paratus equus, hoc data arma denuntiant. Sic vivendum, sic pereundum: accipere se, quae liberis inviolata ac digna reddat, quae nurus accipiant, rursusque ad nepotes referant. Ergo septae pudicitia agunt, nullis spectaculorum inlecebris, nullis conviviorum inritationibus corruptae. Nemo enim illic vitia ridet: nec conrumpere et conrumpi saeculum vocatur. Melius quidem adhuc eae civitates, in quibus tantum virgines nubunt, et cum spe votoque uxoris semel transigitur. Sic unum accipiunt maritum, quomodo unum corpus unamque vitam, ne ulla cogitatio ultra, ne longior cupiditas, ne tamquam maritum, sed tamquam matrimonium, ament. Numerum liberorum finire, aut quemquam ex agnatis necare, flagitium habetur. Plusque ibi boni mores valent, quam alibi bonae leges. In omni domo nudi ac sordidi, in hos artus, in haec corpora, quae miramur, excrescunt. *Tac., Germ., 13, 14.*

184. *Loyalty of Caesar's Soldiers.*

Ingresso civile bellum centuriones cuiusque legionis singulos equites e viatico suo obtulerunt: universi milites gratuitam et sine frumento stipendioque operam, quum tenuiorum tutelam locupletiores in se contulissent. Neque in tam diuturno spatio quisquam omnino descivit: plerique capti concessam sibi sub conditione vitam, si militare adversus eum vellent, recusarunt. Famem et ceteras necessitates, non quum obsiderentur modo, sed et si alios ipsi obsiderent, tantopere tolerabant, ut Dyrrhachina munitione Pompeius, viso genere panis ex herba, quo sustinebantur, cum feris sibi rem esse dixerit, amoverique ocius nec cuiquam ostendi iusserit, ne patientia et pertinacia hostis animi suorum frangerentur. Quanta fortitudine dimicaverint, testimonio est, quod, adverso semel apud Dyrrhachium praelio, poenam in se ultro depoposcerunt; ut consolandos eos magis imperator quam puniendos habuerit. Ceteris praeliis innumeras adversariorum copias, multis partibus ipsi pauciores, facile superaverunt. Denique una sextae legionis cohors, praeposita

castello, quatuor Pompeii legiones per aliquot horas sustinuit, paene omnis confixa multitudine hostilium sagittarum, quarum centum ac triginta millia intra vallum reperta sunt. Nec mirum, singulorum si quis facta respiciat, vel Cassii Scaevae centurionis, vel C. Acilii militis, ne de pluribus referam. Scaeva, excusso oculo, transfixus femore et humero, centum et viginti ictibus scuto perforato, custodiam portae commissi castelli retinuit. Acilius navali ad Massiliam praelio, iniecta in puppem hostium dextra, et abscisa, memorabile illud apud Graecos Cynaegiri exemplum imitatus, transiluit in navem, umbone obvios agens. *Suet., Caes., 68.*

185. *Some Facts about Julius Caesar.*

Fuisse traditur excelsa statura, colore candido, teretibus membris, ore paullo pleniore, nigris vegetisque oculis, valetudine prospera, nisi quod tempore extremo repente animo linqui, atque etiam per somnum exterreri solebat. Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus est. Circa corporis curam morosior, ut non solum tonderetur diligenter ac raderetur, sed velleretur etiam, ut quidam exprobraverunt; calvitii vero deformitatem iniquissime ferret, obtrectatorum saepe iocis obnoxiam expertus. Ideoque et deficientem capillum revocare a vertice assueverat, et ex omnibus decretis sibi a senatu populoque honoribus non aliud aut recepit aut usurpavit libentius, quam ius laureae coronae perpetuo gestandae. Etiam cultu notabilem ferunt: usum enim lato clavo ad manus fimbriato; nec ut unquam aliter quam super eum cingeretur, et quidem fluxiore cinctura. Unde emanasse Sullae dictum constat, optimates saepius admonentis, "ut male praecinctum puerum caverent." *Suet., Caes., 45.*

186. *Personal Features of Augustus.*

Forma fuit eximia, et per omnes aetatis gradus venustissima; quanquam et omnis lenocinii negligens, et in capite comendo tam incuriosus, ut raptim compluribus simul tonsoribus operam daret, ac modo tonderet, modo raderet barbam, eoque ipso tempore aut legeret aliquid aut etiam scriberet. Vultu erat, vel in sermone vel tacitus, adeo tranquillo serenoque, ut quidam e primoribus Galliarum confessus sit inter suos, eo se inhibitum ac remollitum, quo minus, ut destinarat, in transitu Alpium, per simulationem colloquii propius admissus, in praecipitium

propelleret. Oculos habuit claros ac nitidos, quibus etiam existimari volebat inesse quiddam divini vigoris; gaudebatque, si quis sibi acrius contuenti, quasi ad fulgorem solis, vultum summitteret: sed in senecta sinistro minus vidit. Dentes raros et exiguos et scabros; capillum leniter inflexum et sufflavum; supercilia coniuncta; mediocres aures; nasum et a summo eminentiorem et ab imo deductiorem; colorem inter aquilum candidumque; staturam brevem (quam tamen Iulius Marathus, libertus et a memoria eius, quinque pedum et dodrantis fuisse tradit), sed quae commoditate et aequitate membrorum occulere, ut nonnisi ex comparatione astantis alicuius procerioris intelligi posset. *Suet., Aug., 79.*

187. *Personal Characteristics of Caligula.*

Statura fuit eminenti, pallido colore, corpore enormi, gracilitate maxima cervicis et crurum, oculis et temporibus concavis, fronte lata et torva, capillo raro ac circa verticem nullo, hirsutus cetera. Quare, transeunte eo, prospicere ex superiore parte, aut omnino quacunque de causa "capram" nominare, criminis et exitiale habebatur. Vultum vero natura horridum ac tetrum etiam ex industria efferabat, componens ad speculum in omnem terrorem ac formidinem. Valetudo ei neque corporis neque animi constitit. Puer comitali morbo vexatus, in adolescentia ita patiens laborum erat, ut tamen nonnunquam subita defectione ingredi, stare, colligere semet ac sufferre vix posset. Mentis valetudinem et ipse senserat, ac subinde de secessu deque purgando cerebro cogitavit. Creditur potionatus a Caesonia uxore amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem verterit. Incitabatur insomnia maxime: neque enim plus quam tribus nocturnis horis quiescebat; ac ne his quidem placida quiete, sed pavida miris rerum imaginibus, ut qui inter ceteras, pelagi quondam speciem colloquentem secum videre visus sit. Ideoque magna parte noctis, vigiliae cubandique taedio, nunc toro residens, nunc per longissimas porticus vagus, invocare identidem atque exspectare lucem consueverat. *Suet., Calig., 50.*

188. *Claudius is made Emperor.*

Per haec ac talia maxima aetatis parte transacta, quinquagesimo anno imperium cepit, quantumvis mirabili casu. Exclusus inter ceteros ab insidiatoribus Caii, quum, quasi secretum

eo desiderante, turbam summovent, in diaetam, cui nomen est "Hermæum," recesserat. Neque multo post, rumore caedis exterritus, prorepsit ad solarium proximum, interque praetenta foribus vela se abdidit. Latentem discurrens forte gregarius miles, animadversis pedibus, e studio sciscitandi, quisnam esset, agnovit, extractumque, et prae metu ad genua sibi accidentem, imperatorem salutavit. Hinc ad alios commilitones, fluctuantes nec quicquam adhuc quam frementes, perduxit. Ab his lecticae impositus, et, quia sui diffugerant, vicissim succollantibus in castra delatus est, tristis ac trepidus, miserante obvia turba, quasi ad poenam raperetur insons. Receptus intra vallum, inter excubias militum pernoctavit, aliquanto minore spe quam fiducia. Nam consules cum senatu et cohortibus urbanis forum Capitoliumque occupant, asserturi communem libertatem: accitusque et ipse per tribunum plebis in curiam ad suadenda, quae viderentur, "vi se et necessitate teneri" respondit. Verum postero die, et senatu segniore in exsequendis conatibus, per taedium ac dissensionem diversa censentium, et multitudine, quae circumstabat, unum rectorem iam et nominatim exposcente, armatos pro concione iurare in nomen suum passus est; promisitque singulis quina dena sestertia, primus Caesarum fidem militis etiam praemio pignoratus. *Suet., Cl., 10.*

189. *Death of Nero.*

Nunciata interim etiam ceterorum exercituum defectione, literas prandenti sibi redditas concerpsit, mensam subvertit, duos scyphos gratissimi usus, quos Homerios a caelatura carminum Homeri vocabat, solo illisit, ac sumpto a Locusta veneno, et in auream pyxidem condito, transiit in hortos Servilianos: ubi, praemissis libertorum fidissimis Ostiam, ad classem praeparandam, tribunos centurionesque praetorii de fugae societate tentavit. Sed partim tergiversantibus, partim aperte detrectantibus, uno vero etiam proclamante:

"Usque adeone mori miserum est?"

varia agitavit; Parthosne an Galbam supplex peteret, an atratus prodiret in publicum, proque rostris quanta posset maxima miseratione veniam praeteritorum precaretur, ac, ni flexisset animos, vel Aegypti praefecturam concedi sibi oraret. Inventus est postea in scrinio eius hac de re sermo formatus: sed deterritum putant, ne prius, quam in forum perveniret, discerneretur. Sic cogitatione in posterum diem dilata, ad mediam fere noctem excitatus, ut comperit, stationem militum

recessisse, prosiluit a lecto, misitque circum amicos. Et quia nihil a quoquam renunciabatur, ipse cum paucis hospitia singulorum adiit. Verum clausis omnium foribus, respondente nullo, in cubiculum rediit, unde iam et custodes diffugerant, direptis etiam stragulis, amota et pyxide veneni. Ac statim Spiculum mirmillonem, vel quemlibet alium percussorem, cuius manu periret, requisivit. Et nemine reperto, "Ergo ego," inquit, "nec amicum habeo, nec inimicum?" procurritque quasi praecipitaturus se in Tiberim. *Suet., Nero., 47.*

190. *Death of Nero—continued.*

Sed revocato rursus impetu, aliquid secretioris latebrae ad colligendum animum desideravit: et offerente Phaonte liberto suburbanum suum, inter Salariam et Nomentanam viam circa quartum miliarium, ut erat nudo pede atque tunicatus, paenulam obsoleti coloris superinduit: adopertoque capite, et ante faciem obtento sudario, equum ascendit, quatuor solis comitantibus, inter quos et Sporus erat. Statimque tremore terrae et fulgure adverso pavefactus, audiit ex proximis castris clamorem militum, et sibi adversa et Galbae prospera ominantium; etiam ex obviis viatoribus quendam dicentem, "Hi Neronem persequuntur;" alium sciscitantem, "Ecquid in Urbe novi de Nerone!" Equo autem odore abiecti in via cadaveris consternato, detecta facie agnitus est a quodam missicio praetoriano, et salutatus. Ut ad deverticulum ventum est, dimissis equis inter fruticeta ac vepres, per arundineti semitam aegre, nec nisi strata sub pedibus veste, ad aversum villae parietem evasit. Ibi hortante eodem Phaonte, ut interim in specum egestae arenae concederet, negavit, "se vivum sub terram iturum:" ac parumper commoratus, dum clandestinus ad villam introitus pararetur, aquam ex subiecta lacuna potaturus manu hausit, et, "Haec est," inquit, "Neronis decocta." Dein, divulsa sentibus paenula, traiectos surculos rasis: atque ita quadrupes per angustias effossae cavernae receptus in proximam cellam, decubuit super lectum, modica culcita, vetere pallio strato instructum. Fameque interim et siti interpellante, panem quidem sordidum oblatum aspernatus est, aquae autem tepidae aliquantum bibit. *Suet., Nero., 48.*

191. *Death of Nero—continued.*

Tunc unoquoque hinc inde instante, ut quam primum se impendentibus contumeliis eriperet, scrobem coram fieri imper-

avit, dimensus ad corporis sui modulum : componique simul, si qua invenirentur, frusta marmoris, et aquam simul ac ligna conferri, curando mox cadaveri, flens ad singula, atque identidem dictitans: "Qualis artifex pereo!" Inter moras perlatos a cursore Phaontis codicillos praeripuit, legitque, "se hostem a senatu iudicatum, et quaeri, ut puniatur more maiorum:" interrogavitque, quale esset id genus poenae. Et quum comperisset, nudi hominis cervicem inseri furcae, corpus virgis ad necem caedi; conterritus, duos pugiones, quos secum tulerat, arripuit, tentataque utriusque acie rursus condidit, causatus, "nondum adesse fatalem horam." Ac modo Sporum hortabatur, ut lamentari ac plangere inciperet; modo orabat, ut se aliquis ad mortem capessendam exemplo iuaret; interdum segnitiam suam his verbis increpabat: "Vivo deformiter ac turpiter: οὐ πρέπει Νέρωνι, οὐ πρέπει νῆφειν δεῖν τοῖς τοιούτοις ἄγε, ἔγειρε σεαυτόν." Iamque equites appropinquabant, quibus, praeceptum erat, ut vivum eum attraherent. Quod ut sensit, trepidanter effatus:

"Ἰππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὐατα βάλλει,

ferrum iugulo adegit, iuvante Epaphrodito a libellis. Semianimisque adhuc irrumpenti centurioni, et paenula ad vulnus apposita, in auxilium se venisse simulanti, non aliud respondit, quam, "Sero," et, "Haec est fides." Atque in ea voce defecit, exstantibus rigentibusque oculis usque ad horrorem formidinemque visentium. Nihil prius aut magis a comitibus exegerat, quam ne potestas cuiquam capitis sui fieret, sed ut, quoquo modo, totus cremaretur. Permisitque hoc Icelus, Galbae libertus, non multo ante vinculis exsolutus, in quae primo tumultu coniectus fuerat. *Suet., Nero., 49.*

192. *Assassination of Domitian.*

De insidiarum caedisque genere haec fere divulgata sunt. Cunctantibus conspiratis, quando et quomodo, id est, lavan-temne an coenantem, aggredierentur, Stephanus, Domitillae procurator et tunc interceptarum pecuniarum reus, consilium operamque obtulit. Ac sinisteriore brachio, velut aegro, lanis fascisque per aliquot dies ad avertendam suspicionem obvoluto, ad ipsam horam dolonem interiecit: professusque conspiracy indicium, et ob hoc admissus, legenti traditum a se libellum, et attonito, suffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodianus cornicularius, et Maximus Parthenii libertus, et Saturius decurio cubiculariorum, et quidam e gladiatorio ludo,

vulneribus septem contrucidarunt. Puer, qui, curae Larium cubiculi ex consuetudine assistens, interfuit caedi, hoc amplius narrabat, se iussum a Domitiano ad primum statim vulnus pugionem pulvino subditum porrigere, ac ministros vocare, neque ad caput quicquam, excepto capulo, et praeterea omnia clausa reperisse; atque illum interim, correpto deductoque ad terram Stephano, colluctatum diu, dum modo ferrum extorquere, modo, quanquam laniatis digitis, oculos effodere conatur. Occisus est quarto decimo Kalendas Octobris, anno aetatis quinto et quadragesimo, imperii quinto decimo. Cadaver eius, populari sandapila per vespillones exportatum Phyllis nutrix in suburbano suo Latina via funeravit: sed reliquias templo Flaviae gentis clam intulit, cineribusque Iuliae, filiae Titi, quam et ipsa educarat, commiscuit. *Suet., Dom., 7.*

193. *Apuleius quotes some of his Poetry.*

Quid tam petulans habent omnes versus mei, si cum isto uno contendantur? Ut taceam scripta Diogenis Cynici, et Zenonis Stoicae sectae conditoris, id genus plurima. Recitem denuo, ut sciant, me eorum non pigere:

Et Critias mea delicias sit: salva, Charine,
 Pars in amore meo, vita tibi remanet.
 Ne metuas: nam me ignis et ignis torreat, ut vult;
 Hasce duas flammās, dum potior, patiar.
 Hoc modo sim vobis, unus sibi quisque quod ipse est:
 Hoc mihi vos eritis, quod duo sunt oculi.

Recitem nunc et alios, quos illi, quasi intemperatissimos, postremum legere:

Florea sarta, meum mel, et haec tibi carmina dono
 Carmina dono tibi, sarta tuo genio:
 Carmina, uti, Critia, lux haec optata canatur,
 Quae bis septeno vere tibi remeat:
 Serta autem, ut laeto tibi tempore tempora vernalia,
 Aetatis florem floribus ut decores.
 Tu mihi da contra pro verno flore tuum ver,
 Ut nostra exsuperes munera muneribus.
 Pro implexis sertis, complexum corpore redde:
 Proque rosis, oris savia purpurei.
 Quod si animam inspires, dona et iam carmina nostra,
 Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

Apul., Apol., 414, 415.

194. *Gymnosophists of India.*

Est apud illos genus, qui nihil amplius quam bubulcitare novere: ideoque cognomen illis Bubulcis inditum. Sunt et mutandis mercibus calidi et obeundis praeliis strenui, vel sagittis eminus vel ensibus cominus. Est praeterea genus apud illos praestabile: Gymnosophistae vocantur. Hos ego maxime admiror: quod homines sunt periti, non propagandae vitis, nec inoculandae arboris, nec proscindendi soli: Non illi norunt arvum colere, vel nvam colare, vel equum domare, vel taurum subigere, vel ovem vel capram tondere vel pascere. Quid igitur est? Unum pro his omnibus norunt. Sapientiam percolunt, tam magistri senes quam discipuli minores. Nec quicquam apud illos aequae laudo, quam quod torporem animi et otium oderunt. Igitur ubi, mensa posita, priusquam edulia apponantur, omnes adolescentes ex diversis locis et officiis ad dapem conveniunt, magistri perrogant, quod factum a lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius se commemorat inter duos arbitrum delectum, sanata simultate, reconciliata gratia, purgata suspicione, amicos ex infensis reddidisse: inde alius, sese parentibus quidpiam imperantibus obedisse: et alius, aliquid meditatione sua reperisse, vel alterius demonstratione didicisse. Denique ceteri commemorant. Qui nihil habet afferre, cur prandeat, impransus ad opus foras extruditur. *Apul., Flor., I. num. vi. 2, 3.*

195. *A renowned Travelling Sophist.*

Is Hippias e numero Sophistarum est, artium multitudine prior omnibus, eloquentia nulli secundus: aetas illi cum Socrate: patria Elis: genus ignoratur: gloria vero magna, fortuna modica: sed ingenium nobile, memoria excellens, studia varia, aemuli multi. Venit Hippias iste quondam certamine Olympio Pisam, non minus cultu visendus, quam elaboratu mirandus. Omnia, secum quae habebat, nihil eorum emerat, sed suis sibi manibus confecerat: et indumenta, quibus indutus, et calceamenta, quibus erat inductus, et gestamina, quibus erat conspicuus. Habebat indutui ad corpus tunicam interulam tenuissimo textu, triplici licio, purpura duplici: ipse eam sibi solus domi texuerat. Habebat cinctui balteum: quod genus pictura Babylonica, miris coloribus variegatum: nec in hac eum opera quisquam adiuverat. Habebat amictui pallium candidum, quod superne circumiecerat: id quoque pallium comperitur ipsius

laborem fuisse. Etiam pedum integumenta crepidas sibimet compegerat, et annulum in laeva aureum faberrimo signaculo, quem ostentabat: ipse eius annuli et orbiculum circulaverat, et palam clauserat, et gemmam insculpserat. Nondum eius omnia commemoravi. Enim non pigebit me commemorare, quod illum non puduit ostentare: qui magno in coetu praedicavit, fabricatam sibimet ampullam quoque oleariam, quam gestabat, lenticulari forma, tereti ambitu, pressula rotunditate: iuxtaque honestam strigileculam, recta fastigatione clausulae, flexa tubulatione ligulae; ut et ipsa in manu capulo motaretur, et sudor ex ea rivulo laberetur. Quis autem non laudabit hominem tam numerosa arte multiscium? tot rerum scientia magnificum? tot utensilium peritia Daedalum? Quin et ipsi Hippium laudo: sed ingenii eius fecunditatem malo doctrina, quam supellectilis multiformi instrumento aemulari: fateorque me sellarias quidem artes minus callere: vestem de textrina emere; baxeas istas de sutrina praestinare: enimvero annulum nec gestare; gemmam et aurum iuxta ac plumbum et lapillos nulli aestimare: strigilem et ampullam, ceteraque balnei utensilia nundinis mercari. Prorsum enim non eo infitias, nec radio, nec subula, nec lima, nec torno, nec id genus ferramentis uti nosse: sed pro his praeoptare me fateor, uno chartario calamo me reficere poemata omne genus, apta virgae, lyrae, socco, cothurno: item satiras, ac griphos: item historias varias rerum: nec non orationes laudatas disertis, nec non dialogos laudatos philosophis, atque haec et alia eiusdem modi tam Graeca, quam Latina, gemino voto, pari studio, simili stilo. *Apul., Flor., II. num. ix. 1-3.*

196. *An Apology for absence from the Theatre.*

Proin quoniam poëta optimus personam vitae deposuerit recta de auditorio eius exequias eundum: legenda eius esse nunc ossa, mox carmina. Haec ego ita facta, ut commemoravi, olim didiceram: sed haud sine meo periculo recordatus. Nam, ut meministis profecto, cum impedita esset imbri recitatio, in propinquum diem, vobis volentibus, protuli: et quidem Philemonis exemplo paenissime: quippe eodem die in palaestra adeo vehementer talum inverti ut minimum abfuerim, quin articulum etiam a erure defregerim: tamen articulus loco concessit, exque eo luxu adhuc fluxus est: et iam, dum eum ingenti plaga reconcilio, iamiam sudoro affatim corpore, diutine obrigui. Inde acerbus dolor intestinorum coortus, modico ante sedatus est, quam me denique violentus exanimaret, et Philemonis ritu com-

pelleret ante letum abire, quam lectum; potius implere fata, quam fanda; consummare potius animam quam historiam. Cum primum igitur apud Persianas aquas, leni temperie, nec minus utique blando fomento gressum recipervi; nondum quidem ad innitendum idonee, sed quantum ad vos festinanti satis videbatur, veniebam redditum, quod pepigeram: cum interim vos mihi beneficio vestro non tantum clauditem demistis, verum etiam perperitatem addidistis. *Apul., Flor., III. num. xvi. 3-5.*

197. *The Fox and the Crow* (cf. p. 81).

Corvus et vulpis unam offulam simul viderant, eamque raptam festinabant pari studio, impari celeritate: vulpis cursu, corvus volatu. Igitur ales bestiam praevenit, et secundo flatu, propassis utrimque pennis praelabatur, et anticipat, atque ita praeda simul et victoria laetus, sublime evectus, in quadam proxima quercu, in summo eius cacumine tutus sedit. Eo tum vulpis, quia illuc pedem nequibat, dolum iecit: namque eandem arborem successit: et subsistens, cum superne raptorem praeda ovantem videret, laudare astu adorsa est: Nae ego inscita, quae cum alite Apollinis frustra certaverim; quippe cui iampridem corpus tam concinnum est, ut neque oppido parvum, neque nimis grande sit, sed quantum satis ad usum decoremque: pluma mollis, caput argutum, rostrum validum. Iam ipse oculis persequax, unguibus pertinax: nam de colore quid dicam? Nam cum duo colores praestabiles forent, piceus et niveus, quibus inter se nox cum die differunt; utrumque colorem Apollo suis alitibus condonavit: candidum oleri, nigrum corvo. Quod utinam sicuti cycno cantum indulsit, ita huic quoque vocem tribuisset! ne tam pulchra ales, quae ex omni avitio longe praecellit, voce viduata, deliciae facundi Dei, muta viveret et elinguis. Id vero ubi corvus audit, hoc solum sibi prae ceteris deesse, dum vult clarissime clangere, ut ne isthoc saltem oleri concederet; oblitus offulae, quam mordicus retinebat, toto rictu hiavit: atque ita, quod volatu pepererat, cantu amisit: enimvero vulpis, quod cursu amiserat, astu recipiavit. Eandem istam fabulam in pauca cogamus, quantum potest fieri cohibiliter. Corvus ut se vocalem probaret, quod solem deesse tantae eius formae vulpis simulaverat, crocire adorsus, praedae, quam ore gestabat, inducetricem compotivit. *Apul., Flor., IV. num. xxiii. 3-4.*

198. *The Story of Cupid and Pysche.—The Beauty of Psyche.*

Erant in quadam civitate rex et regina. Hi tres numero filias forma conspicuas habuere sed maiores quidem natu quamvis gratissima specie, idonee tamen celebrari posse laudibus humanis credebantur, at vero puellae iunioris tam praecipua tam praeclara pulchritudo nec exprimi ac ne sufficienter quidem laudari sermonis humani penuria poterat. Multi denique civium et advenae copiosi, quos eximii spectaculi rumor studiosa celebritate congregabat. Inaccessae formositatis admiratione stupidi et admoventes oribus suis dexteram primore digito in erectum pollicem residente ut ipsam prorsus deam Venerem religiosis adorationibus. . . . Iamque proximas civitates et attiguas regiones fama persuaserat deam, quam caeruleum profundum pelagi peperit et ros spumantium fluctuum educavit, iam numinis sui passim tributa venia in mediis conversari populi coetibus, vel certe rursum novo caelestium stillarum germine non maria sed terras Venerem aliam virginali flore praeditam pullulasse. Sic immensum procedit in dies opinio, sic insulas iam proxumas et terrae plusculum provinciasque plurimas fama porrecta pervagatur. Iam multi mortalium longis itineribus atque altissimis maris meatibus ad saeculi specimen gloriosum confluebant. Paphon nemo, Cnidon nemo, ac ne ipsa quidem Cythera ad conspectum deae Veneris navigabant. Sacra Diae praetereuntur, templa deformantur, pulvinaria perteruntur, caerimoniae negleguntur. Incoronata simulacra et arae viduae frigido cinere foedatae. Puellae supplicatur et in humanis vultibus deae tantae numina placantur, et in matutino progressu virginis victimis et epulis Veneris absentis numen propitiatur, iamque per plateas commeantem populi frequenter floribus sertis et solutis adprecantur. *Apul., Met., iv. 28, 29.*

199. *Venus through jealousy begs Cupid to involve Psyche in a disastrous marriage. Psyche, in accordance with an Oracle, is exposed on a rock. Cupid determines to wed her himself. She is lulled to sleep, and wafted into a beautiful valley, where is a magic palace. On waking she finds herself waited on by invisible attendants.*

Invitata Psyche talium locorum oblectatione propius accessit et paulo fidentior intra limen sese facit, mox prolectante studio pulcherrimae visionis miratur singula et altrinsecus aedium

horrea sublimi fabrica perfecta magnisque congesta gazis conspicit. Nec est quicquam quod ibi non est. Sed praeter ceteram tantarum divitiarum admirationem hoc erat praecipue mirificum quod nullo vinculo, nullo clastro, nullo custode totius orbis thesaurus ille muniebatur. Haec ei summa cum voluptate visenti offert sese vox quaedam corporis sui nuda et "quid," inquit, "domina tantis obstupescis opibus? tua sunt haec omnia. Prohinc cubiculo te refer et lectulo lassitudinem refove et ex arbitrio lavacrum pete. Nos quarum voces accipis, tuae famulae sedulo tibi praeministrabimus nec corporis curatae tibi regales epulae morabuntur." Sensit Psyche divinae providentiae beatitudinem monitusque voces informes audiens et prius somno et mox lavacro fatigationem sui diluit, visoque statim semiroundo suggestu propter instrumentum cenatorium rata refectui suo commodum libens accumbit. Et illico vini nectarei eduliumque variorum fercula copiosa nullo serviente sed tantum spiritu quodam impulsa subministrantur. Nec quemquam tamen illa videre poterat sed verba tantum audiebat excidentia et solas voces famulas habebat. Post opimas dapes quidam introcessit et cantavit invisus et alius citharam pulsavit quae videbatur nec ipsa. Tunc modulatae multitudinis conferta vox aures eius affertur ut, quamvis hominum nemo pareret, chorus tamen esse pateret. Finitis voluptatibus vespera suadente concedit Psyche cubitum. *Apul., Met., v. 2, 3.*

200. *Her Sisters visit her in the Palace.*

At illae sorores percontatae scopulum locumque illum, quo fuerat Psyche deserta, festinanter adveniunt ibique deflebant oculos et plangebant ubera, quod crebris earum eiulatibus saxa cautesque parilem sonum resultarent. Iamque nomine proprio sororem miseram ciebant quod sono penetrabili vocis ululabilis per prona delapso amens et trepida. Psyche procurrit ex domo et "quid," inquit, "vos miseris lamentationibus nequiquam effligitis? quam lugetis, adsum. Lugubres voces desinite et diutinis lacrimis madentes genas siccate tandem, quippe cum iam possitis quam plangebatis amplecti." Tunc vocatum Zephyrum praecepti maritalis admonet. Nec mora cum ille parens imperio statim clementissimis flatibus innoxia vectura deportat illas. Iam mutuis amplexibus et festinantibus saviis sese perfruuntur et illae sedatae lacrimae postliminio redeunt prolectante gaudio. "Sed et tectum," inquit, "et larem nostrum laetae succedite et

afflictas animas cum Psyche vestra recreate." Sic allocuta summas opes domus aureae vocumque servientium populosam familiam demonstrat auribus earum lavacroque pulcherrimo et inhumanae mensae lautitiis eas opipare reficit ut illarum prorsus caelestium divitiarum copiis affluentibus satiatae iam praecordiis penitus nutrent invidiam. Denique altera earum satis scrupulose curioseque percontari non desinit quis illarum caelestium rerum dominus, quisve vel qualis ipsius sit maritus. Nec tamen Psyche coniugale illud praeceptum ullo pacto temerat vel pectoris arcanis exigit sed e re nata confingit esse iuvenem quendam et speciosum et commodum lanoso barbitio genas inumbrantem plerumque rurestribus ac montanis venatibus occupatum, et nequa sermonis procedentis labe consilium tacitum proderetur, auro facto gemmosisque monitibus onustas eas statim vocato Zephyro tradit reportandas. *Apul., Met., v. 7, 8.*

201. *Her Husband, who is invisible, bids her not seek to behold him. She disobeys, and finds that her Husband is the God of Love.*

Tunc Psyche et corporis et animi alioquin infirma, fati tamen saevitia subministrante viribus roboratur et prolata lucerna et adrepta novacula sexum audacia mutavit. Sed cum primum luminis oblatione tori secreta claruerunt. Videt omnium ferarum mitissimam dulcissimamque bestiam, ipsum illud Cupidinem formosum deum formose cubantem cuius aspectu lucernae quoque lumen hilaratum increbuit et acuminis sacrilegi novacula praenitebat. At vero Psyche tanto aspectu deterrita et impos animi, marcido pallore defecta tremensque desedit in imos poplites et ferrum quaerit abscondere sed in suo pectore. Quod profecto fecisset nisi ferrum timore tanti flagitii manibus temerariis delapsum evolasset. Iamque lassa, salute defecta dum saepius divini vultus intuetur pulchritudinem, recreatur animi. Videt capitis aurei genialem caesariem ambrosia temulentam, cervices lacteas genasque purpureas pererrantes crinium globos decoriter impeditos, alios antependulos, alios retropendulos, quorum splendore nimio fulgurante iam et ipsum lumen lucernae vacillabat. Per umeros volatilis dei pinnae roscidae micanti flore candicant et quamvis alis quiescentibus extimae plumulae tenellae ac delicatae tremule resultantes inquieta lascivunt. Ceterum corpus glabellum atque luculentum et quale peperisse Venerem non paeniteret. Ante lectuli pedes iacebat arcus, et phœretra

et sagittae, magni dei propitia tela. Quae dum insatiabili animo Psyche satis et curiosa rimatur atque pertrectat et mariti sui miratur arma, depromit unam de pharetra sagittam et puncto pollicis extremam aciem periclitabunda trementis etiam nunc articuli nisu fortiore pupugit altius, ut per summam cutem roraverint parvulae sanguinis rosei guttae. Sic ignara Psyche sponte in Amoris incidit amorem. Tunc magis magisque cupidine flagrans Cupidinis prona in eum efflictim inhians patulis ac petulantibus saviis festinanter ingestis de somni mensura metuebat. Sed dum bono tanto percita saucia mente fluctuat, lucerna illa sive perfidia pessima sive invidia noxia sive quod tale corpus contingere et quasi basiare et ipsa gestiebat, evomuit de summa luminis sui stillam ferventis olei super umerum dei dexterum. Hem audax et temeraria lucerna et amoris vile ministerium ipsum ignis totius dominum aduris, cum te scilicet amator aliquis ut diutius cupitis etiam nocte potiretur primus invenerit, sic inustus exiluit deus visaque defectae fidei colluvie prorsus ex oculis et manibus infelicissimae coniugis tacitus avolavit. *Apul., Met., v. 23.*

202. *Cupid leaves her: Venus persecutes her, and sets her various hard Tasks, which she performs successfully.—The Last Task.*

Nec tamen nutum deae saevientis vel tunc expiare potuit. Nam sic eam maiora atque peiora flagitia comminans appellat renidens exitiabile "iam tu quidem magna videris quaedam mihi et alta prorsus malefica quae talibus praeceptis meis obtemperasti naviter. Sed adhuc istud, mea pupula, ministrare debebis. Sume istam pyxidem" et dedit protinus "et usque ad inferos et ipsius Orci ferales penatestes derige: tunc conferens pyxidem Proserpinae 'petit de te Venus' dicito 'modicum de tua mittas ei formositatem vel ad unam saltem dieculam sufficiens. Nam quod habuit dum filium curat aegrotum consumpsit atque contrivit omne.' Sed haud immaturius redito quia me necesse est indidem delictam theatrum deorum frequentare." *Apul., Met., vi. 16.*

203. *A Magic Tower shows her how to perform the Task. She performs it successfully.*

Sic turris illa prospicua vaticinationibus munus explicuit. Nec morata Psyche pergit Taenarum sumptisque rite stipibus illis et

offulis infernum decurrit meatum transitoque per silentium asinario debili et amnica stipe vectori data, neglecto supernatantis mortui desiderio et spretis textricum subdolis precibus et offulae cibo sopita canis horrenda rabie domum Proserpinae penetrat. Nec offerentis hospitae sedile delicatum vel cibum beatum amplexa sed ante pedes eius residens humilis cibario pane contenta Veneriam pertulit legationem. Statimque secreto repletam conclusamque pyxidem suscipit et offulae sequentis fraude caninis latratibus, obseratis residuaque navitae reddita stipe longe vegetior ab inferis recurrit, et repetita atque adorata candida ista luce quamquam festinans obsequium terminare mentem capitur temeraria curiositate et "ecce," inquit, "inepta ego divinae formositatis gerula, quae nec tantillum quidem indidem mihi delibo vel sic illi amatori meo formoso placitura," et cum dicto reserat pyxidem. Nec quicquam ibi rerum nec formositas ulla sed infernus somnus ac vere stygius qui statim coperculo revelatus invadit eam crassaque soporis nebula cunctis eius membris perfunditur et in ipso vestigio ipsaque semita conlapsam possidet. Et iacebat immobilis et nihil aliud quam dormiens cadaver. Sed Cupido iam cicatrice solida revalescens nec diutinae suae Psyches absentiam tolerans per altissimam cubiculi quo cohibebatur elapsus fenestram refectisque pinnis aliquanta quiete longe velocius provolans Psychen accurrit suam detersoque somno curiose et rursum in pristinam pyxididis sedem recondito Psychen innoxio punctulo sagittae suae suscitatur et "ecce," inquit, "rursum perieras, misella, simili curiositate. Sed interim quidem tu provinciam, quae sibi matris meae praecepto mandata est, exsequere naviter, cetera egomet videro." His dictis amator levis in pinnae se dedit, Psyche vero confestim Veneri munus reportat Proserpinae. *Apul., Met., vi. 20, 21.*

204. *She is brought to Olympus, wedded to Cupid, and made Immortal.*

Sic fatus iubet Mercurium deos omnes ad contionem protinus convocare ac siqui coetu caelestium defuisset, in poenam decem milium nummum conventum iri pronuntiare. Quo metu statim completo caelesti theatro pro sede sublimi sedens procerus Iuppiter sic enunciat, "Dei conscripti Musarum albo, adulescentem istum quod manibus meis alumatus sim, profecto scitis omnes, cuius primae iuventutis caloratos impetus freno quodam coercendos existimavi. Sat est cotidianis eum fabulis ob adulteria

cunctasque corruptelas infamatum. Tollenda est omnis occasio et luxuria puerilis nuptialibus pedicis alliganda. Puellam elegit et virginitate privavit: teneat possideat, amplexus Psychen semper suis amoribus perfruatur." Et ad Venerem conlata facie "nec tu," inquit, "filia, quicquam contristare nec prosapiae tantae tuae statuique de matrimonio mortali metuas. Iam faxo nuptias non impares sed legitimas et iuri civili congruas," et ilico per Mercurium arripi Psychen et in caelum perduci iubet. Porrecto ambrosiae poculo "sume," inquit, "Psyche et immortalis esto nec umquam digredietur a tuo nexu Cupido sed istae vobis erunt perpetuae nuptiae." Nec mora cum cena nuptialis affluens exhibetur. Accumbebat summum torum maritus, Psychen gremio suo complexus. Sic et cum sua Iunone Iuppiter ac deinde per ordinem toti dei. Tunc poculum nectaris, quod vinum deorum est, Iovi quidem suus pocillator ille rusticus puer, ceteris vero Liber ministrabat. Vulcanus cenam coquebat, Horae rosas et ceteris floribus purpurabant omnia. Gratiae spargebant balsama, Musae voce canora personabant, Apollo cantavit ad citharam, Venus suavi musicae suppari gressu formosa saltavit, scaena sibi sic concinnata ut Musae quidem chorum canerent, tibias inflaret Satyrus et Paniscus ad fistulam diceret. Sic rite Psyche convenit in manum Cupidinis, set nascitur illis maturo partu filia, quam Voluptatem nominamus." *Apul., Met., vi. 23, 24.*

205. *The Story of Polycrates' Ring.*

Haudquaquam utile est homini nato res prosperas perpetuo evenire: fortunae variae magis tutae. Est exemplo Polycrates Samiorum tyrannus ingentibus praeditus opibus et omnium quaecunque intenderat sine offensione potitus. Nihil in aetate agunda duri aut acerbi expertus esse dicitur: quin sub manus cuncta quae voluit prorsus redegit fuitque beatissimus. Quibus de rebus rex Amasis Aegyptius sapiens fortunatissimis consultus, scriptis familiaribus literis, suasit, ut semetipsum voluntario aliquo damno multaret eoque dolore invidum numen placaret. Id cum non improbasset Polycrates, forte is in aureo habebat anulo, manupretio summo, facie eximia lapidem smaragdum. Eum Polycrates anulum nave longa in altum provectus sponte in mare abiecit, unde nunquam posset emergere. Tum quod sciens sponteque id fecisset, abiectum anulum valde dolebat. Mox grandem piscem piscator quidam nactus, indignum duxit ad venales deferre, sed dignitati parens regi obtulit.

Rex gratum acceptumque habuit atque ab operis culinariis apponi iussit: quae cum piscem contractantes anulum alvo repertum ad regem gaudentes retulerunt. Tum Polycrates litteras ordine de casu et postliminio anuli perscriptas ad regem Amasin mittit. Amasis magnum et maturum malum Polycrati coniectans amicitiam hospitiumque renuntiat. Sed somnium filiae Polycrati iam ante insigne obtigerat. Patrem suum videre sibi visa erat aperto atque edito loco sublimem ungui et lavi Iovis et Solis manibus. Harioli autem laetam et pinguem fortunam portendier somnio interpretati. Sed omne contra evenit. Nam deceptus ab Oroete Perse Polycrates captusque in crucem sublatus est. Ita ei crucianti somnium expeditum. Manibus Iovis, cum plueret, lavabatur, a Sole unguebatur, dum ipse e corpore humorem emitteret. *Fronto, Bell. Parth., ed. Naber, p. 219.*

206. *The Story of Arion.*

Arion Lesbios, proinde quod Graecorum memoria est, cithara et dithyrambo primus, Corintho, ubi frequens incolebat, secundum quaestum profectus, magnis divitiis per oram Siciliae atque Italiae paratis, Corinthum Tarento regredi parabat. Socios navales Corinthios potissimum delegit; eorum navem audacter re bona maxime onerat. Nave in altum provecta cognovit socios, qui veherent cupidos potiri, necem sibi machinari. Eos precibus fatigat, aurum omne sibi haberent, unam sibi animam sinerent. Postquam id frustra orat, aliam tamen veniam impetravit, in exitu vitae quantum posset cantaret. Id praedones in lucro licere, praeter spolia summum artificem audire, cuius vocem praeterea nemo unquam post illa auscultaret. Ille vestem induit auro intextam itemque citharam insignem. Tunc pro puppi aperto maxime atque edito loco constitit, sociis inde consulto per navem ceteram dispersis. Ibi Arion studio impenso cantare orditur scilicet mari et caelo artis suae supremum commemoramentum. Carminis fine cum verbo in mare desilit: delphinus excipit, sublimem avehit, navi praevertit, Taenaro exponit, quantum delphino fas erat, in extimo litore. Arion inde Corinthum proficiscitur: et homo et vestis et cithara et vox incolumis: Periandrum regem Corinthum, cui per artem cognitus acceptusque diu fuerat, accedit: ordine memorat rem gestam in navi et postea in mari. Rex homini credere, miraculo addubitare, navem et socios navales, dum recipere, opperiri. Postquam novit portum invectos, sine

tumultu accipi iubet; voltu comi, verbis lenibus percontatur, numquidnam super Arione Lesbio comperissent. Illi facile respondent Tarenti vidisse fortunatissimum mortalem, secundo rumore populi florere, pretisque esse cithara cantare. Cum haec ita dicerent, Ario irrupit, ita ut in puppi steterat, cum veste auro intexta et cithara insigni. Praedones inopino visu territi, tum neque quicquam post illa negare aut non credere aut deprecari ausi sunt. *Fronto, Arion, ed. Naber, p. 237.*

PART II.—RHETORICAL.

A.—PERIOD I., B.C. 240–80.

1. *Cassandra's Vision.*

Hec. Séd quid oculis rábere visa es dérepente ardéntibus ?

Ubi illa tua paulo ánte sapiens vírginali' modéstia ?

Cas. Máter, optumárum multo múlter melior múlterum,

Míssa sum supérstitiosis áriolatió nibus :

Námque Apollo fá tis fan dis démentem invitám ciet.

Vírgines aequáles vereor, pátris mei meum factúm pudet,

Optumí virí. Mea mater, túi me miseret, mé piget :

Optumam progéníem Priamo péperisti extra me : hóc dolet :

Mén obesse, illós prodesse, me óbstore, illos óbsequi !

• Adest, adest fax óbvoluta ságuine atque incéndio !

• Múltos annos látuit : cives, férte opem et restínguite !

Iamqué mari magno clássis cita

Texítur : exitium exámen rapit :

Advéniet, fera velívolantibus

Navíbus complebit mánus litora.

Enn., Alex., fr. ap. Cic. De Div., I. lxvi. 99.

2. *The Sack of Troy.*

Quíd petam praésidi aut éxequar ? quóve nunc

Aúxilio éxili aút fugae fréta sim ?

Arce et urbe órba sum. Quo áccidam ? quo ápplicem ?

Cuí nec arae pátriae domi stant, fráctae et disiectae iacent,
 Fána flamma déflagrata, tósti alti stant párietes
 Déformati atque ábiete crispa.
 O páter, o patria, o Príami domus
 Saeptum áltisono cardíne templum!
 Vidi égo te adstante ope bárbarica
 Tectís caelatis lácuatis,
 Auro ébore instructum régifice.
 Haec ómnia videi inflámmarei,
 Priamó vi vitam evítarei,
 Iovis áram sanguine túrparei.
 Vidi, videre quód sum passa aegérrume
 Hectórem curru quádruiugo raptárier
 Hectóris natum dé muro iactárier.

Enn., Androm. ap. Cic. Tusc., III. xix. 44, et al.

3. A Father rates his Son.

Pa. Quis mé volt? Perii, páter est. *Si.* Quid ais, ómnium

Ch. Ah,

Rem pótius ipsam díe, ac mitte mále loqui.

Si. Quasi quícquam in hunc iam grávius dici póssiet.

Ain tándem, civis Glýceriumst? *Pa.* Ita praédicant.

Si. Ita praédicant? O ingéntem confidéntiam!

Num cógitat quid dícat? num factí piget?

Num éius color pudóris signum usquam índicat?

Adeo ímpotenti esse ánimó, ut praeter cívium

Morem átque legem, et súi voluntatém patris,

Tamen hánc habere stúdeat cum summó probro?

Pa. Me míserum. *Si.* Hem, modone id démum sensi,

Pámphile?

Olim ístuc, olim, quum íta animum inductí tuum,

Quod cúperes, aliquo pácto efficiundúm tibi:

Eodém die istuc vérbum vere in te áccidit.

Sed quíd ego? cur me excrúcio, aut cur me máceró?

Cur méam senectutem huíus sollicito améntia?

An ut pro huíus peccatis égo supplicium súfferam?

Immo hábeat, valeat, vívat cum illa. *Pa.* Mí pater.

Si. Quid mí pater? quasi tu huíus indigeás patris.

Domus, úxor, liberi ínventi invitó patre.

Addúcti qui illam cívem hinc dicant: víceris.

Pa. Patér, licetne paúca? *Si.* Quid dicés mihi?

Ch. Tamén, Simo, audi. *Si.* Ego aúdiam? quid aúdiam, Chreme? *Ch.* At tandem dicát sine. *Si.* Age dicát: sino. *Pa.* Ego me amare hanc fáteor. Si id peccáre est, fateor íd quoque.
Tibi, pater, me dēdo. Quidvis óneris inpone: ímpera. Vís me uxorem dúcere? hanc amíttere? Ut poteró, feram. Hóc modo te obsecro: út ne credas á me adlegatum húnce senem.
Síne me expurgem, atque íllum huc coram addúcam. Si. Adducas? Pa. Síne, pater.
Ch. Aéquum postulát: da veniam. Pa. Síne te hoc exorém. Si. Sino.
Quídvis cupio, dúm ne ab hoc me fálli comperiár, Chremes. Ch. Pró peccato mágno paulum súplici satis ést patri.
Ter. Andr., V. iii.

4. *An Insolent Noble.*

Dixit, a decemviris parum sibi bene cibaria curata esse, iussit vestimenta detrahi, atque flagro caedi. Decemviros Bruttiani verberavere, videre multi mortales. Quis hanc contumeliam, quis hoc imperium, quis hanc servitutem ferre potest? Nemo hoc rex ausus est facere: eane fieri bonis, bono genere gnatis, boni consulitis? Ubi societas? Ubi fides maiorum? Insignitas iniurias, plagas, verbera, vibices, eos dolores atque carnificinas per dedecus atque maximam contumeliam, inspectantibus popularibus suis atque multis mortalibus, te facere ausum esse? Sed quantum luctum quantumque gemitum, quid lacrumarum quantumque fletuum factum audiui! Servi iniurias nimis aegre ferunt. Quid illos, bono genere gnatos, magna virtute praeditos, opinamini animi habuisse atque habituros, dum vivant? *Cato, in Thermum, ap. Gell., X. iii.*

5. *Exordium of Cato's Speech for the Rhodians.*

Scio solere plerisque hominibus in rebus secundis atque prolixis atque prosperis animum excellere, atque superbiam atque ferociam augescere atque crescere. Quod mihi nunc magnae curae est, quod haec res tam secunde processerit, ne quid in consulendo advorsi eveniat, quod nostras secundas res confutet, neve haec laetitia nimis luxuriose eveniat. Advorsae res edomant et docent, quid opus sit facto, secundae res laetitia transversum trudere solent a recte consulendo atque intelligendo. Quo

maiore opere dico suadeoque, uti haec res aliquot dies proferatur, dum ex tanto gaudio in potestatem nostrum redeamus. Atque ego quidem arbitror, Rhodienses noluisse, nos ita depugnare, uti depugnatum est, neque regem Persen vicisse. Non Rhodienses modo id noluere, sed multos populos atque multas nationes idem noluisse arbitror. Atque haud scio an partim eorum fuerint, qui non nostrae contumeliae causa id noluerint evenire: sed enim id metuere si nemo esset homo, quem vereremur, quodque luberet faceremus, ne sub solo imperio nostro in servitute nostra essent; libertatis suae causa in ea sententia fuisse arbitror. Atque Rhodienses tamen Persen publice numquam adiuvere. Cogitate, quanto nos inter nos privatim cautius facimus. Nam unus quisque nostrum, si quis advorsus rem suam quid fieri arbitratur, summa vi contra nititur, ne advorsus eam fiat; quod illi tamen perpassi. *Cato, ap. Gell., V. iii.*

6. *Appeal to the People on their Behalf.*

Ea nunc derepente tanta nos beneficia ultro citroque tantamque amicitiam relinquemus? Quod illos dicimus voluisse facere id nos priores facere occupabimus? Qui acerrime advorsus eos dicit, ita dicit, hosteis voluisse fieri. Ecquis est tandem qui vostrorum, quod ad sese attineat, aequum censeat, poenas dare ob eam rem, quod arguatur male facere voluisse? Nemo, opinor: nam ego, quod ad me attinet, nolim. Quid nunc? Ecqua tandem lex est tam acerba, quae dicat: si quis illud facere voluerit, mille minus dimidium familiae mulcta esto. Si quis plus quingenta iugera habere voluerit, tanta poena esto, et si quis maiorem pecuniam numerum habere voluerit, tantum damnas esto. Atqui nos omnia plura habere volumus, et id nobis impune est. Sed si honorem non aequum est haberi ob eam rem quod bene facere voluisse quis dicit, neque fecit tamen: Rhodiensibus male erit, non quod male fecerunt, sed quia voluisse dicuntur facere? Rhodienses superbos esse aiunt, id obiectantes, quod mihi aut liberis meis minime dici velim. Sint sane superbi. Quid id ad nos attinet? Idne irascimini, si quis superbius est quam nos? *Cato, ap. Gell., V. iii.*

7. *Private Grief should not interfere with Public Rejoicing.*

Cum in maximo proventu felicitatis nostrae, Quirites, timeam, ne quid mali fortuna moliret, Iovem Opt. Max. Iunonemque

reginam et Minervam precatus sum, ut, si adversi quid populo Romano immineret, totum in meam domum converteret. Quapropter bene habet: annuendo enim votis meis id egerunt, ut vos potius meo casu doleatis, quam ego vestro ingemiscerem. *Aemil. Paull., ap. Val. Max., V. x. 2.*

8. *Fragments of a Speech of Metellus Numidicus.*

Si sine uxore possemus, Quirites, esse, omnes ea molestia careremus: sed quoniam ita natura tradidit, ut nec cum illis satis commode, nec sine illis ullo modo vivi possit, salutis perpetuae potius, quam brevi voluptati consulendum. . . . Di immortales plurimum possunt; sed non plus velle debent nobis, quam parentes. At parentes, si pergunt liberi errare, bonis exheredant. Quid ergo nos a Dis immortalibus diutius expectemus, nisi malis rationibus finem faciamus? His demum Deos propitios esse aequum est, qui sibi adversarii non sunt. Di immortales virtutem approbare, non adhibere debent. *Metell., ap. Gell., I. vi. 2, 8.*

9. *Fragment of a Speech of the Younger Scipio.*

Omnia mala, probra, flagitia, quae homines faciunt, in duabus rebus sunt, malitia atque nequitia. Utrum defendis, malitiam, an nequitiam, an utrumque simul? Si nequitiam defendere vis, licet; sed tu in uno scorto maiorem pecuniam absumsisti, quam quanti omne instrumentum fundi Sabini in censum dedicavisti. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Sed tu plus tertia parte pecuniae paternae perdidisti atque absumsisti in flagitiis. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? Non vis nequitiam? age malitiam saltem defendas. Sed tu verbis conceptis coniuravisti sciens, sciente animo tuo. Ni hoc ita est: qui spondet mille nummum? *Scip. in Asellum, ap. Gell., VII. xi.*

10. *On Dancing.*

Docentur praestigias inhonestas: cum cinaedulis, et sambuca psalterioque sunt in ludum histrionum. Dicunt cantare, quae maiores nostri ingenuis probro ducier voluerunt. Eunt, inquam, in ludum saltatorium inter cinaedos virgines puerique ingenui. Haec cum mihi quisquam narrabat, non poteram animum in-

ducere, ea liberos suos homines nobiles docere. Sed cum ductus sum in ludum saltatorium, plus medius fidius in eo ludo vidi pueris virginibusque quingentis; in his unum, quod me reipublicae maxime misertum est, puerum bullatum, petitoris filium non minorem annis duodecim, cum crotalis saltare, quam saltationem impudicus servulus honeste saltare non posset. *Scip. contr. Leg. Tib. Gracch., ap. Macrob. Sat., ii. 10.*

11. *C. Gracchus vindicates his Political Purity.*

C. Gracchus, cum ex Sardinia rediit, orationem ad populum in concione habuit. Ea verba haec sunt: "Versatus sum," inquit, "in provincia, quo modo ex usu vestro existimabam esse, non quomodo ambitioni meae conducere arbitrabar. Nulla apud me fuit popina: neque pueri eximia facie stabant; sed in convivio liberi vestri modestius erant, quam apud principia." Post deinde haec dicit: "Ita versatus sum in provincia, ut nemo posset vere dicere, assem aut eo plus in muneribus me accepisse; aut mea opera quempiam sumtum fecisse. Biennium fui in provincia; si ulla meretrix domum meam introivit, aut cuius quam servulus propter me sollicitatus est, omnium nationum postremissimum nequissimumque existimatote. Cum a servis eorum tam caste me habuerim, inde poteritis considerare, quomodo me putetis cum liberis vestris vixisse." Atque ibi ex intervallo: "Itaque," inquit, "Quirites, cum Romam profectus sum, zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes retuli. Alii vini amphoras quas plenas tulerunt, eas argento repletas domum reportaverunt." *C. Gracchus, ap. Gell., XV. xii.*

12. *Complaint of the Violence of the Nobles.*

Nuper Teanum Sidicinum consul venit; uxorem dixit in balneis virilibus lavari velle. Quaestori Sidicino a M. Mario datum est negotium, uti balneis exigerentur, qui lavabantur. Uxor renuntiat viro, parum cito sibi balneas traditas esse, et parum lautas fuisse. Idcirco palus destitutus est in foro: eoque adductus suae civitatis nobilissimus homo M. Marius: vestimenta detracta sunt, virgis caesus est. Caleni, ubi id audierunt, edixerunt, ne quis in balneis lavisset, cum magistratus Romanus ibi esset. Ferentini ob eandem causam praetor noster quaestores arripi iussit: alter se de muro deiecit: alter prehensus et virgis caesus est. *C. Gracchus, ap. Gell., X. iii.*

13. *Men must be taken as they are.*

Nam vos, Quirites, si velitis sapientia atque virtute uti, et si quaeritis, neminem nostrum invenietis sine pretio huc prodire. Omnes nos, qui verba facimus, aliquid petimus: neque ullius rei causa quisquam ad vos prodit, nisi ut aliquid auferat. Ego ipse, qui apud vos verba facio, uti vectigalia vestra augeatis, quo facilius vestra commoda et rempublicam administrare possitis, non gratis prodeo: verum peto a vobis, non pecuniam, sed bonam existimationem atque honorem. Qui prodeunt dissuasuri, ne hanc legem accipiatis, petunt non honorem a vobis, verum a Nicomede pecuniam. Qui suadent, ut accipiatis, ii quoque petunt non a vobis bonam existimationem, verum a Mithridate familiari suae pretium et praemium. Qui autem ex eodem loco atque ordine tacent, ii vel acerrimi sunt: nam ab omnibus pretium accipiunt, et omnes fallunt. Vos, cum putatis, eos ab his rebus remotos esse, impartitis bonam existimationem. Legationes autem a regibus, cum putant eos sua causa reticere, sumtus atque pecunias maximas praebent: uti in terra Graecia, quo in tempore Graecus tragoedus gloriae sibi ducebat, talentum magnum ob unam fabulam datum esse, homo eloquentissimus civitatis suae Demades ei respondisse dicitur: Mirum tibi videtur, si tu loquendo talentum quaesisti? Ego, ut tacerem, decem talenta a Rege accepi. Itidem nunc isti pretia maxima ob tacendum accipiunt. *C. Gracchus, ap. Gell., XI. x.*

14. *A Proud Defence.*

Eadem M. Scauri fortuna: aequae senectus longa ac robusta: idem animus. Qui cum pro rostris accusaretur, quod a rege Mithridate ob rempublicam prodendam pecuniam accepisset, causam suam ita egit: "Est quidem iniquum, Quirites, cum inter alios vixerim, apud alios me rationem vitae reddere. Sed tamen audebo, vos, quorum maior pars honoribus et actis meis interesse non potuit, interrogare: Varius Sucronensis, Aemilium Scaurum, regia mercede corruptum, imperium populi Rom. prodidisse, ait: Aemilius Scaurus, huic se affinem esse culpae, negat. Utri creditis?" Cuius dicti admiratione populus commotus, Varium ab illa dementissima actione pertinaci clamore depulit. *Scaurus, ap. Val. Max., III. vii. 8.*

15. *Indignation of Crassus against Philippus.*

Hic quum homini et vehementi et disertio et in primis forti ad resistendum, Philippo, quasi quasdam verborum faces admo-

visset, non tulit ille et graviter exarsit pignoribusque ablati Crassum instituit coërcere. Quo quidem ipso in loco multa a Crasso divinitus dicta efferebantur, quum sibi illum consulem esse negaret, cui senator ipse non esset. "An tu, quum omnem auctoritatem universi ordinis pro pignore putaris eamque in conspectu populi Rom. concideris, me his existimas pignoribus posse terreri? Non tibi illa sunt caedenda, si Crassum vis coërcere; haec tibi est incidenda lingua; qua vel evulsa, spiritu ipso libidinem tuam libertas mea refutabit." *Crassus, ap. Cic. De Or., III. i. 4.*

16. *A Noble Retort.*

Helvius Mancius Formianus, libertini filius, ultimae senectutis, L. Libonem apud censores accusabat. In quo certamine cum Pompeius Magnus, humilitatem ei aetatemque exprobrans, ab inferis illum ad accusandum remissum dixisset: "Non mentiris," inquit, "Pompei: venio enim ab inferis, L. Libonem accusaturus: sed dum illic moror, vidi cruentum Cn. Domitium Ahenobarbum, deflentem, quod, summo genere natus, integerrimae vitae, amantissimus patriae, in ipso inventutis flore, tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum ferro laceratum, querentem id sibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem, acerrimum pueritiae tuae bonorumque patris tui defensorem, in tertio consulatu suo catenis, quas tu ei iniici iusseras, vinctum, obtestantem te, adversus omne fas ac nefas, cum in summo esset imperio, a te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu et quiritatu praetorium virum Perpernam, saevitiam tuam exsecrantem; omnesque eos una voce indignantes, quod indemnati sub te adolescentulo carnifice occidissent." Obducta iam vetustis cicatricibus bellorum civilium vastissima vulnera, municipali homini, servitutem paternam redolenti, effrenata temeritate intolerabilique spiritu impune revocare licuit. *Mancia, ap. Val. Max., VI. ii. 8.*

B.—PERIOD II., 63 B.C.—18 A.D.

17. *Punishment of a Parricide.*

Quanto maiores nostri sapientius? qui quum intelligerent nihil esse tam sanctum, quod non aliquando violaret audacia,

supplicium in parricidas singulare excogitaverunt: ut, quos natura ipsa retinere in officio non potuisset, ii magnitudine poenae maleficio summoventur. Insui voluerunt in culeum vivos atque in flumen deici. O singularem sapientiam, iudices! Nonne videntur hunc hominem ex rerum natura sustulisse et eripuisse, cui repente caelum, solem, aquam terramque ademerint; ut, qui eum necasset, unde ipse natus esset, careret iis rebus omnibus, ex quibus omnia nata esse dicuntur? Noluerunt feris corpus obicere, ne bestiis quoque, quae tantum scelus attigissent, immanioribus uteremur: non sic nudos in flumen deicere, ne, quum delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cetera, quae violata sunt, expiari putantur. Denique nihil tam vile neque tam vulgare est, cuius partem ullam reliquerint. Etenim quid tam est commune, quam spiritus vivis, terra mortuis, mare fluctuantibus, littus eiectis? Ita vivunt, dum possunt, ut ducere animam de caelo non queant: ita moriuntur, ut eorum ossa terra non tangat: ita iactantur fluctibus, ut numquam alluantur: ita postremo eiiciuntur, ut ne ad saxa quidem mortui conquiescant. *Cic., Pro Sext. Rosc., xxv., xxvi.*

18. *Catiline's Guilt.*

Nunc vero, quae tua est ista vita! Sic enim iam tecum loquar, non ut odio permotus esse videar, quo debeo, sed ut misericordia, quae tibi nulla debetur. Venisti paullo ante in senatum. Quis te ex hac tanta frequentia, ex tot tuis amicis ac necessariis salutavit? Si hoc post hominum memoriam contigit nemini, vocis expectas contumeliam, quum sis gravissimo iudicio taciturnitatis oppressus? Quid, quod adventu tuo ista subsellia vacuefacta sunt? quod omnes consulares, qui tibi persaepe ad caedem constituti fuerunt, simul atque assedisti, partem istam subselliorum nudam atque inanem reliquerunt? Quo tandem animo hoc tibi ferendum putas? Servi mehercle mei si me isto pacto metuerent, ut te metuunt omnes cives tui, domum meam relinquendam putarem: tu tibi Urbem non arbitraris? et, si me meis civibus iniuria suspectum tam graviter atque offensum viderem, carere me aspectu civium, quam infestis oculis omnium conspici mallet: tu, quum conscientia scelerum tuorum agnoscas odium omnium iustum et iam tibi diu debitum, dubitas, quorum mentes sensusque vulneras, eorum aspectum praesentiamque vitare? Si te parentes timerent atque odissent tui, neque eos ulla ratione placare posses, ut opinor, ab eorum oculis aliquo concederes: nunc te patria, quae com-

munis est omnium nostrum parens, odit ac metuit, et iamdiu te nihil iudicat nisi de parricidio suo cogitare. Huius tu neque auctoritatem verebere, neque iudicium sequere, neque vim pertimesces? Quae tecum, Catilina, sic agit, et quodammodo tacita loquitur: Nullum aliquot iam annis facinus exstitit, nisi per te: nullum flagitium sine te: tibi uni multorum civium neces, tibi vexatio direptioque sociorum impunita fuit ac libera: tu non solum ad negligendas leges ac quaestiones, verum etiam ad evitandas perfringendasque valuisti. Superiora illa, quamquam ferenda non fuerunt, tamen, ut potui, tuli: nunc vero me totam esse in metu propter te unum: quidquid increpuerit, Catilinam timeri: nullum videri contra me consilium iniri posse, quod a tuo scelere abhorreat, non est ferendum. Quamobrem discede atque hunc mihi timorem eripe: si est verus, ne opprimar; sin falsus, ut tandem aliquando timere desinam. *Cic., Cat., I. vii.*

19. *Catiline's Flight.*

Tandem aliquando, Quirites, L. Catilinam, furentem audacia, scelus anhelantem, pestem patriae nefarie molientem, vobis atque huic Urbi ferrum flammamque minitantem, ex Urbe vel eiecimus, vel emisimus, vel ipsum egredientem verbis prosecuti sumus. Abiit, excessit, evasit, erupit: nulla iam perniciēs a monstro illo atque prodigio moenibus ipsis intra moenia comparabitur. Atque hunc quidem unum huius belli domestici ducem sine controversia vicimus. Non enim iam inter latera nostra sica illa versabitur: non in campo, non in foro, non in curia, non denique intra domesticos parietes pertimescemus. Loco ille motus est, quum est ex Urbe depulsus. Palam iam cum hoste, nullo impediēte, bellum iustum geremus. Sine dubio perdidimus hominem, magnificeque vicimus, quum illum ex occultis insidiis in apertum latrocinium coniecimus. Quod vero non cruentum mucronem, ut voluit, extulit, quod vivis nobis egressus est, quod ei ferrum de manibus extorsimus, quod incolumes cives, quod stantem Urbem reliquit: quanto tandem illum maerore afflictum esse et profligatum putatis? Iacet ille nunc prostratus, Quirites, et se perculsum atque abiectum esse sentit, et retorquet oculos profecto saepe ad hanc urbem, quam ex suis faucibus ereptam esse luget: quae quidem laetari mihi videtur, quod tantam pestem evomuerit forasque proiecerit. *Cic., Cat., II. i. 1, 2.*

20. *An Invective.*

Quod si non tuis nefariis in hunc ordinem contumeliis in perpetuum tibi curiam praeclusisses, quid tandem erat actum aut gestum in illa provincia, de quo ad senatum cum gratulatione aliqua scribi abs te oporteret? Vexatio Macedoniae? an oppidorum turpis amissio? an sociorum direptio? an agrorum depopulatio? an munitio Thessalonicae? an obsessio militaris viae? an exercitus nostri interitus ferro, fame, frigore, pestilentia? Tu vero, qui ad senatum nihil scripseris, ut in Urbe nequior inventus es, quam Gabinius, sic in provincia paullo tamen, quam ille, demissior. Nam ille gurgis atque heluo, natus abdomini suo, non laudi atque gloriae, quum equites Romanos in provincia, quum publicanos, nobiscum et voluntate et dignitate coniunctos, omnes fortunis, multos fama vitae privasset, quum egisset aliud nihil in illo exercitu, nisi ut urbes depopularetur, agros vastaret, exhauriret domos, ausus est (quid enim ille non auderet?) a senatu supplicationem per litteras postulare. O dii immortales! tune etiam, atque adeo vos, geminae voragines scopulique reipublicae, vos meam fortunam deprimitis? vestram extollitis? quum de me ea senatusconsulta absente facta sint, eae conciones habitae, is motus fuerit municipiorum et coloniarum omnium, ea decreta publicanorum, ea collegiorum, ea denique generum ordinumque omnium, quae ego non modo optare numquam auderem, sed cogitare non possem: vos autem sempiternas foedissimae turpitudinis notas subieritis? *Cic., in Pison., xvii. 40, 41*

21. *An Indictment.*

Hic tu etiam dicere audebis: "Est in iudiciis ille familiaris meus, est paternus amicus ille." Non, ut quisque maxime est, quicum tibi aliquid sit, ita te in huiusmodi crimine maxime eius pudet? Paternus amicus est. Ipse pater si iudicaret, per deos immortales, quid facere posses, quum tibi haec diceret: Tu in provincia populi Romani praetor, quum tibi maritimum bellum esset administrandum, Mamertinis, ex foedere quam deberent navem, per triennium remisisti: tibi apud eosdem privatim navis oneraria maxima publice est aedificata: tu a civitatibus pecunias classis nomine coegisti: tu pretio remiges dimisisti: tu, quum navis esset a quaestore et ab legato capta praedonum, archipiratam ab omnium oculis removisti: tu, qui cives Romani esse dicerentur, qui a multis cognoscerentur securi

ferire potuisti : tu tuam domum piratas abducere, in iudicium archipiratam domo producere ausus es : tu in provincia tam splendida, apud socios fidelissimos, cives Romanos honestissimos, in metu periculoque provinciae, dies continuos complures in littore conviviisque iacuisti : te per eos dies nemo domi tuae convenire, nemo in foro videre potuit : tu sociorum atque amicorum ad ea convivia matresfamilias adhibuisti : tu inter eiusmodi mulieres praetextatum tuum filium, nepotem meum, collocavisti, ut aetati maxime lubricae atque incertae exempla nequitiae parentis vita praeberet : tu praetor in provincia cum tunica pallioque purpureo visus es : tu propter amorem libidinemque tuam imperium navium legato populi Romani ademisti, Syracusano tradidisti : tui milites in provincia Sicilia frugibus frumentoque caruere : tua luxuria atque avaritia classis populi Romani a praedonibus capta et incensa est : post Syracusas conditas quem in portum numquam hostis accesserat, in eo, te praetore, primum piratae navigaverunt : neque haec tot tantaque dedecora dissimulatione tua neque oblivione hominum ac taciturnitate tegere voluisti, sed etiam navium praefectos sine ulla caussa de complexu parentum suorum, hospitum tuorum ad mortem cruciatumque rapuisti : neque in parentum luctu atque lacrimis te mei nominis commemoratio mitigavit ; tibi hominum innocentium sanguis non modo voluptati, sed etiam quaestui fuit. Haec si tibi tuus parens diceret, posses ab eo veniam petere ? posses, ut tibi ignosceret, postulare ? *Cic., Verr., II. v. lii.*

22. *General Relief at the Death of Clodius.*

Fingi haec putatis, quae patent ? haec, quae nota sunt omnibus ? quae tenentur ? servorum exercitus illum in Urbe conscripturum fuisse, per quos totam rempublicam, resque privatas omnium possideret ? Quamobrem, si cruentum gladium tenens clamaret T. Annius : Adeste, quaeso, atque audite, cives : P. Clodius interfeci, eius furores, quos nullis iam legibus, nullis iudiciis frenare poteramus, hoc ferro et hac dextera a cervicibus vestris repuli, per me ut unum, ius, aequitas, leges, libertas, pudor, pudicitia in civitate manerent ; esset vero timendum, quonam modo id ferret civitas ! Nunc enim quis est, qui non probet ? qui non laudet ? qui non unum post hominum memoriam T. Annium plurimum reipublicae profuisse, maxima laetitia populum Romanum, cunctam Italiam, nationes omnes affecisse et dicat et sentiat ? Nequeo, vetera illa populi Romani gaudia quanta fuerint, iudicare. Multas tamen iam summorum impera-

torum clarissimas victorias aetas nostra vidit, quarum nulla neque tam diuturnam attulit laetitiam nec tantam. *Cic., Milo, xxviii. 76, 77.*

23. *A Last Appeal.*

Recordare igitur illum, M. Antoni, diem, quo dictaturam sustulisti. Pone ante oculos laetitiam senatus populique Romani: confer cum nundinatione tua tuorumque: tum intelliges, quantum inter laudem et lucrum intersit. Sed nimirum, ut quidam morbo aliquo et sensus stupore suavitatem cibi non sentiunt: sic libidinosi, avari, facinorosi verae laudis gustatum non habent. Sed, si te laus allicere ad recte faciendum non potest, ne metus quidem a foedissimis factis potest avocare? Iudicia non metuis. Si propter innocentiam, laudo: sin propter vim, non intelligis, qui isto modo iudicia non timeat, ei quid timendum sit? Respice, quaeso, aliquando rempublicam, M. Antoni: quibus ortus sis, non quibuscum vivas, considera: mecum, ut voles; cum republica redi in gratiam. Sed de te tu ipse videris: ego de me ipso profitebor. Defendi rempublicam adolescens, non deseram senex: contempsi Catilinae gladios, non pertimescam tuos. Quin etiam corpus libenter obtulerim, si repraesentari morte mea libertas civitatis potest: ut aliquando dolor populi Romani pariat, quod iamdiu parturit! Etenim si abhinc annos prope viginti hoc ipso in templo negavi posse mortem immaturam esse consulari, quanto verius nunc negabo seni? Mihi vero, patres conscripti, iam etiam optanda mors est, perfuncto rebus iis, quas adeptus sum quasque gessi. Duo modo haec opto, unum, ut moriens populum Romanum liberum relinquam: hoc mihi maius a diis immortalibus dari nihil potest: alterum, ut ita cuique eveniat, ut de republica quisque mereatur. *Cic., Phil., II. xlv. 115, xlv. 118, 119.*

24. *The Dignity and Privileges of Roman Citizenship.*

Civem Romanum se esse dicebat. Si tu apud Persas aut in extrema India deprehensus, Verres, ad supplicium ducere: quid aliud clamitares, nisi te civem esse Romanum? et, si tibi ignoto apud ignotos, apud barbaros, apud homines in extremis atque ultimis gentibus positos, nobile et illustre apud omnes nomen tuae civitatis profuisset: ille, quisquis erat, quem tu in crucem rapiebas, qui tibi esset ignotus, quum civem se Romanum esse diceret, apud te praetorem, si non effugium, ne moram

quidem mortis mentione atque usurpatione civitatis assequi potuit? Homines tenues, obscuro loco nati, navigant; adeunt ad ea loca, quae numquam antea viderunt, ubi neque noti esse iis, quo venerunt, neque semper cum cognitoribus esse possunt. Hac una tamen fiducia civitatis non modo apud nostros magistratus, qui et legum et existimationis periculo continentur, neque apud cives solum Romanos, qui et sermonis et iuris et multarum rerum societate iuncti sunt, fore se tutos arbitrantur: sed, quocumque venerint, hanc sibi rem praesidio sperant futuram. Tolle hanc spem, tolle hoc praesidium civibus Romanis: constitue nihil esse opis in hac voce, Civis Romanus sum: posse impune praetorem, aut alium quemlibet, supplicium, quod velit, in eum constituere, qui se civem Romanum esse dicat; quod eum quis ignoret: iam omnes provincias, iam omnia regna, iam omnes liberas civitates, iam omnem orbem terrarum, qui semper nostris hominibus maxime patuit, civibus Romanis ista defensione praecluseris. *Cic., Verr., V. lxiv., lxv. 166-168.*

25. *Praises of Caesar's Clemency.*

Hunc tu igitur diem tuis maximis et innumerabilibus gratulationibus iure anteponis. Haec enim res unius est propria Caesaris: ceterae duce te gestae, magnae illae quidem, sed tamen multo magnoque comitatu. Huius autem rei tu idem et dux es, et comes: quae quidem tanta est, ut nulla tropaeis monumentisque tuis allatura finem sit aetas: nihil est enim opere aut manu factum, quod aliquando non conficiat et consumat vetustas: at vero haec tua iustitia et lenitas animi florescet quotidie magis, ita ut, quantum operibus tuis diuturnitas detrahet, tantum afferat laudibus. Et ceteros quidem omnes victores bellorum civilium iam ante aequitate et misericordia viceras: hodierno vero die te ipsum vicisti. Vereor, ne hoc, quod dicam, non perinde intelligi auditu possit, atque ipse cogitans sentio: ipsam victoriam vicisse videris, quum ea, quae illa erat adepta, victis remisisti. Nam quum ipsius victoriae conditione omnes victi occidissemus, clementiae tuae iudicio conservati sumus. Recte igitur unus invictus es, a quo etiam ipsius victoriae conditio visque devicta est. *Cic., Marcell., iv. 11.*

26. *Love of Glory.*

Atque, ut id libentius faciatis, iam me vobis, iudices, indicabo, et de meo quodam amore gloriae, nimis acri fortasse, verumtamen honesto, vobis confitebor. Nam, quas res nos in

consulatu nostro vobiscum simul pro salute huius urbis atque imperii et pro vita civium proque universa republica gessimus, attigit hic versibus atque inchoavit: quibus auditis, quod mihi magna res et iucunda visa est, hunc ad perficiendum hortatus sum. Nullam enim virtus aliam mercedem laborum periculorumque desiderat, praeter hanc laudis et gloriae; qua quidem detracta, iudices, quid est, quod in hoc tam exiguo vitae curriculo et tam brevi tantis nos in laboribus exerceamus? Certe, si nihil animus praesentiret in posterum, et si, quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est, eisdem omnes cogitationes terminaret suas, nec tantis se laboribus frangeret, neque tot curis vigiliisque angeretur, neque toties de vita ipsa dimicaret. Nunc insidet quaedam in optimo quoque virtus, quae noctes et dies animum gloriae stimulis concitat, atque admonet, non cum vitae tempore esse dimittendam commemorationem nominis nostri, sed cum omni posteritate adaequandam. An vero tam parvi animi videamur esse omnes, qui in republica atque in his vitae periculis laboribusque versamur, ut, quum usque ad extremum spatium nullum tranquillum atque otiosum spiritum duxerimus, nobiscum simul moritura omnia arbitremur? An, quum statuas et imagines, non animorum simulacra, sed corporum, studiose multi summi homines reliquerint, consiliorum relinquere ac virtutum nostrarum effigiem non multo malle debemus, summis ingeniis expressam et politam? Ego vero omnia, quae gerebam, iam tum in gerendo spargere me ac disseminare arbitrabar in orbis terrae memoriam sempiternam. Haec vero sive a meo sensu post mortem abfutura est, sive, ut sapientissimi homines putaverunt, ad aliquam mei partem pertinebit, nunc quidem certe cogitatione quadam speque delector. *Cic., Arch., xi., xii. 28-30.*

27. *Cicero bewails Hortensius.*

Augebat etiam molestiam, quod magna sapientium civium bonorumque penuria vir egregius coniunctissimusque mecum consiliorum omnium societate, alienissimo reipublicae tempore extinctus et auctoritatis et prudentiae suae triste nobis desiderium reliquerat; dolebamque, quod non, ut plerique putabant, adversarium aut obtrectatorem laudum mearum, sed socium potius et consortem gloriosi laboris amiseram. Etenim, si in leviorum artium studio memoriae proditum est, poetas nobiles poetarum aequalium morte doluisse; quo tandem animo eius interitum ferre debui, cum quo certare erat gloriosius, quam

omnino adversarium non habere? quum praesertim non modo numquam sit aut illius a me cursus impeditus aut ab illo meus; sed contra semper alter ab altero adiutus et communicando et monendo et favendo. Sed, quoniam perpetua quadam felicitate usus ille cessit e vita, suo magis quam suorum civium tempore, et tum occidit, quum lugere facilius rempublicam posset, si viveret, quam iuvare, vixitque tamdiu, quam licuit in civitate bene beateque vivere: nostro incommodo detrimentoque, si est ita necesse, doleamus; illius vero mortis opportunitatem benevolentia potius, quam misericordia prosequamur, ut, quotiescumque de clarissimo et beatissimo viro cogitemus, illum potius, quam nosmetipsos diligere videamur. Nam, si id dolemus, quod eo iam frui nobis non licet, nostrum est id malum; quod modice feramus, ne id non ad amicitiam, sed ad domesticam utilitatem referre videamur: sin, tamquam illi ipsi acerbitatis aliquid acciderit, angimur, summam eius felicitatem non satis grato animo interpretamur. Etenim si viveret Q. Hortensius, cetera fortasse desideraret una cum reliquis bonis et fortibus civibus; hunc aut praeter ceteros aut cum paucis sustineret dolorem, quum forum populi Romani, quod fuisset quasi theatrum illius ingenii, voce erudita et Romanis Graecisque auribus digna spoliatum atque orbatum videret. *Cic., Brut., i. 2, ii. 6.*

28. *Curio's Address to his Soldiers.*

Desertos enim se ac proditos a vobis dicunt et prioris sacramenti mentionem faciunt. Vosne vero L. Domitium, an vos L. Domitius deseruit? Nonne extremam pati fortunam paratos proiecit ille? non sibi, clam vobis, salutem fuga petivit? non, proditi per illum, Caesaris beneficio estis conservati? Sacramento quidem vos tenere qui potuit, quum, proiectis fascibus et deposito imperio, privatus et captus ipse in alienam venisset potestatem? Relinquitur nova religio, ut, eo neglecto sacramento, quo nunc tenemini, respiciatis illud, quod deditione ducis et capitis deminutione sublatum est. At, credo, si Caesarem probatis, in me offenditis, qui de meis in vos meritis praedicaturus non sum, quae sunt adhuc et mea voluntate et vestra expectatione leviora; sed tamen sui laboris milites semper eventu belli praemia petiverunt: qui qualis sit futurus, ne vos quidem dubitatis. Diligentiam quidem nostram, aut quem ad finem adhuc res processit, fortunamque cur praeteream? An poenitet vos, quod salvum atque incolumem exercitum, nulla omnino nave desiderata, transduxerim? quod classem hostium

primo impetu adveniēns profligaverim? quod bis per biduum equestri proelio superaverim? quod ex portu sinuque adversari-
orum ducentas naves onerarias abduxerim, eoque illos compul-
serim, ut neque pedestri itinere, neque navibus commeatu iuvare
possint? Hac vos fortuna atque his ducibus repudiatis, Cor-
finiensem igominiam, an Italiae fugam, an Hispaniarum dediti-
onem, an Africi belli praeiudicia sequimini? Equidem me
Caesaris militem dici volui: vos me imperatoris nomine adpella-
vistis. Cuius si vos poenitet, vestrum vobis beneficium remitto;
mihi meum restituite nomen; ne ad contumeliam honorem
dedisse videamini. *Curio, ap. Caes., B. C., ii. 32.*

29. *Punishment should be guided by Reason.*

Plerique eorum, qui ante me sententias dixerunt, composite
atque magnifice casum reipublicae miserati sunt: quae, belli
saevitia esset, quae victis acciderent, enumerare; rapi virgines,
pueros; divelli liberos a parentum complexu: matres famili-
arum pati, quae victoribus collibuisse: fana atque domos
exspoliari; caedem, incendia fieri; postremo armis, cadaveribus,
cruore atque luctu omnia compleri. Sed, per Deos immortalis!
quo illa oratio pertinuit? an, uti vos infestos coniurationi faceret?
Scilicet quem res tanta atque tam atrox non permovit, eum
oratio accendat. Non ita est; neque cuiquam mortalium
iniuriae suae parvae videntur: multi eas gravius aequo habere.
Sed aliis alia licentia est, Patres conscripti. Qui demissi in
obscurum vitam agunt, si quid iracundia deliquere, pauci sciunt;
fama atque fortuna eorum pares sunt: qui magno imperio
praediti in excelso aetatem agunt, eorum facta cuncti mortales
novere. Ita in maxuma fortuna minuma licentia est; neque
studere, neque odire, sed minime irasci decet, quae apud alios
iracundia dicitur, ea in imperio superbia atque crudelitas
adpellatur. Equidem ego sic existimo, Patres conscripti, omnis
cruciatu minores, quam facinora illorum esse; sed plerique
mortales postrema meminere, et in hominibus impiis, sceleris
eorum obliiti, de poena disserunt, si ea paullo severior fuerit.
Caesar, ap. Sall. Cat., li.

30. *Cato bewails the Age.*

Quare vanum equidem hoc consilium est, si periculum ex illis
metuit; sin in tanto omnium metu solus non timet, eo magis

refert, me mihi atque vobis timere. Quare, quum de P. Lentulo ceterisque statuetis, pro certo habetote, vos simul de exercitu Catilinae et de omnibus coniuratis decernere. Quanto vos attentius ea agetis, tanto illis animus infirmior erit; si paullulum modo vos languere viderint, iam omnes feroces aderunt. Nolite existumare, maiores nostros armis rempublicam ex parva magnam fecisse. Si ita res esset, multo pulcherrumam eam nos haberemus: quippe sociorum atque civium, praeterea armorum atque equorum maior nobis copia, quam illis, est. Sed alia fuere, quae illos magnos fecere; quae nobis nulla sunt: domi industria, foris iustum imperium; animus in consulendo liber, neque delicto neque lubidini obnoxius. Pro his nos habemus luxuriam atque avaritiam; publice egestatem, privatim opulentiam; laudamus divitias, sequimur inertiam; inter bonos et malos discrimen nullum; omnia virtutis praemia ambitio possidet. Neque mirum; ubi vos separatim sibi quisque consilium capitis, ubi domi voluptatibus, hic pecuniae aut gratiae servitis, eo fit, ut impetus fiat in vacuum rempublicam. *Cato, ap. Sall., Cat., lii.*

31. *Merit is the True Title to Nobility.*

Comparete nunc, Quirites, me hominem novum cum illorum superbia. Quae illi audire et legere solent, eorum partim vidi, alia egomet gessi: quae illi literis, ea ego militando didici. Nunc vos existumate, facta an dicta pluris sint. Contemnunt novitatem meam, ego illorum ignaviam; mihi fortuna, illis probra obiectantur. Quamquam ego naturam unam et communem omnium existumo, sed fortissimum quemque generosissimum esse. Ac si iam ex patribus Albini aut Bestiae quaeri posset, mene an illos ex se gigni maluerint, quid responsuros creditis, nisi, sese liberos quam optimos voluisse? Quodsi iure me despiciunt, faciant idem maioribus suis, quibus, uti mihi, ex virtute nobilitas coepit. Invident honori meo; ergo invideant labori, innocentiae, periculis etiam meis, quoniam per haec illum cepi. Non possum fidei caussa imagines neque triumphos aut consulatus maiorum meorum ostentare; at, si res postulet, hastas, vexillum, phaleras, alia militaria dona; praeterea cicatrices adverso corpore. Hae sunt meae imagines, haec mea nobilitas, non hereditate relicta, ut illa illis, sed quae egomet plurimis meis laboribus et periculis quaesivi. Non sunt composita mea verba; parvi id facio; ipsa se virtus satis ostendit; illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant. Neque literas Graecas didici: parum placebat eas discere, quippe quae ad virtutem

doctoribus nihil profuerunt. At illa, multo optuma reipublicae, doctus sum : hostem ferire ; praesidia agitare ; nihil metuere, nisi turpem famam ; hiemem et aestatem iuxta pati : humi requiescere ; eodem tempore inopiam et laborem tolerare. His ego praeceptis milites hortabor : neque illos arcte colam, me opulenter ; neque gloriam meam laborem illorum faciam. Hoc est utile, hoc civile imperium. *Marius, ap. Sall. Jug., lxxxv.*

32. *Ariadne reproaches Theseus for his Perfidy.*

Siccine me patriis avectam, perfide, ab oris,
 Perfide, deserto liquisti in litore, Theseu ?
 Siccine discedens, neglecto numine divum,
 Immemor ah ! devota domum periuria portas ?
 Nullane res potuit crudelis flectere mentis
 Consilium ? tibi nulla fuit clementia praesto,
 Immite ut nostri vellet miserescere pectus ?
 At non haec quondam nobis promissa dedisti
 Voce : mihi non hoc miserae sperare iubebas :
 Sed connubia laeta, sed optatos hymenaeos.
 Quae cuncta aerii discerpunt irrita venti.
 Iam iam nulla viro iuranti femina credat,
 Nulla viri speret sermones esse fideles :
 Queis dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
 Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt :
 Sed simul ac cupidae mentis satiata libido est,
 Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
 Certe ego te in medio versantem turbine leti
 Eripui, et potius germanum amittere crevi,
 Quam tibi fallaci supremo in tempore deessem.
 Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusque
 Praeda, neque iniecta tumulabor mortua terra.
 Quenam te genuit sola sub rupe leaena ?
 Quod mare conceptum spumantibus exspuit undis ?
 Quae Syrtis, quae Scylla rapax, quae vasta Charybdis,
 Talia qui reddis pro dulci praemia vita ?

Catull., lxiv. 132-157.

33. *Her Grief gives way to Anger.*

Iuppiter omnipotens, utinam ne tempore primo
 Gnasia Cecropiae tetigissent litora puppes :

Indomito nec dira ferens stipendia tauro
 Perfidus in Cretam religasset navita funem :
 Nec malus hic, celans dulci crudelia forma
 Consilia, in nostris requiesset sedibus hospes !
 Nam quo me referam ? quali spe perdita nitar ?
 Idaeosne petam montes ? at gurgite lato
 Discernens ponti truculentum dividit aequor.
 An patris auxilium sperem ? quemne ipsa reliqui,
 Respersum iuvenem fraterna caede secuta ?
 Coniugis an fido consoler memet amore ?
 Quine fugit, lentos incurvans gurgite remos ?
 Praeterea nullo litus, nullo insula tecto :
 Nec patet egressus, pelagi cingentibus undis.
 Nulla fugae ratio, nulla spes : omnia muta,
 Omnia sunt deserta, ostentant omnia letum.
 Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
 Nec prius a fesso secedent corpore sensus.
 Quam iustam a divis exposcam prodita multam,
 Caelestumque fidem postrema comprecser hora.
 Quare, facta virum multantes vindice poena
 Eumenides, quibus anguino redimita capillo
 Frons expirantis praeportat pectoris iras,
 Huc huc adventate, meas audite querelas ;
 Quas ego, vae miserae ! extremis proferre medullis
 Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
 Quae quoniam verae nascuntur pectore ab imo,
 Vos nolite pati nostrum vanescere luctum,
 Sed quali solam Theseus me mente reliquit,
 Tali mente, deae, funestet seque suosque."

Catull., lxiv. 171-201.

34. *On his Brother's Death.*

Etsi me assiduo confectum cura dolore
 Sevocat a doctis, Hortale, virginibus,
 Nec potis est dulcis Musarum expromere fetus
 Mens animi ; tantis fluctuat ipsa malis ;
 Namque mei nuper Lethaeo gurgite fratris
 Pallidulum manans alluit unde pedem ;
 Troia Rhoeteo quem subter litore tellus
 Ereptum nostris obterit ex oculis.
 Alloquar ? audiero nunquam tua facta loquentem ?
 Nunquam ego te, vita frater amabilior,

Adspiciam posthac? at certe semper amabo,
 Semper maesta tua carmina morte canam;
 Qualia sub densis ramorum concinit umbris
 Daulias, absumpti fata gemens Ityli.
 Sed tamen in tantis maeroribus, Hortale, mitto
 Haec expressa tibi carmina Battiadae,
 Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis
 Effluxisse meo forte putes animo:
 Ut missum sponsi furtivo munere malum
 Procurrit casto virginis e gremio,
 Quod miserae oblita molli sub veste locatum,
 Dum adventu matris prosilit, excutitur:
 Atque illud prono praeceps agitur decursu,
 Huic manat tristi conscius ore rubor.

Catull., lxxv.

35. *Laberius resents an indignity put upon him by Caesar.*

Necéssitas, cuius cúrsus transversí ímpetum
 Voluérunť multi effúgere pauci pótuerunt,
 Quo mé detrusit paéne extremis sénsibus!
 Quem núlła ambitio, núlła unquam largítio,
 Nullús timor, vis núlła, nulla auctóritas
 Movére potuit ín iuventa dé statu,
 Ecce ín senecta ut fácale labefécit loco
 Viri éxcellentis ménte clemente édita
 Summíssa placide blándiloquens orátio!
 Etenim ípsi dí negáre cui nil pótuerunt,
 Hominém me denegáre quis possét pati?
 Ego bís tricenís ánnis actis síne nóta
 Equés Romanus é lare egressús meo
 Domúm revertar mímus. Nimirum hóc díe
 Unó plus vixi míhi quam vivendúm fuit.
 Fortúna, inmoderata ín bono aequé atque ín malo,
 Si tíbi erat libítum líterarum laúdibus
 Floréns cacumen nóstrae famae frángere,
 Cur cúm vígebam mémbris praeviridántibus,
 Satis fácere populo et táli cum poterám viro
 Non fléxibilem me cóncurvasti ut cárperes?
 Nuncíne me deícis? quo? quíd ad scenam ádfero?
 Decórem formae an dígnitatem córporis,
 Anímí virtutem an vócis iucundaé sonum?
 Ut hédera serpens víres arboreás necat,

Ita me vetustas ámp lexu annorum énecat:
Sepúlcri similis níl nisi nomen rétimeo.

Laber., Incert. Prol., ap. Macrob. Sat., ii. 7.

36. *A Gnat's Ghost bewails its Untimely Death.*

Inquit: Quid meritus, ad quae delatus acerbas
Cogor adire vices? Tua dum mihi carior ipsa
Vita fuit vita, rapior per inania ventis.
Tu lentus refoves iucunda membra quiete,
Ereptus tetrís e cladibus: at mea Manes
Viscera Lethaeas cogunt transnare per undas;
Praeda Charontis agor. Viden' ut flagrantia taedis
Lumina collucent infestis omnia templis;
Obvia Tisiphone, serpentibus undique comta,
Et flammas et saeva quatit mihi verbera poenae,
Cerberus et diris flagrat latratibus ora,
Anguibus hinc atque hinc horrent cui colla reflexis,
Sanguineique micant ardorem luminis orbes.
Heu! quid ab officio digressa est gratia, cum te
Restitui superis leti iam limine ab ipso?
Praemia sunt pietatis ubi? Pietatis honores
In vanas abiere vices: et rure recessit
Iustitiae prior illa fides: instantia vidi
Alterius, sine respectu mea fata relinquens,
Ad pariles agor eventus; fit poena merenti;
Poena fit exitium: modo sit dum grata voluntas!
Exsistat par officium! Feror avia carpens,
Avia Cimmerios inter distantia lucos:
Quem circa tristes densentur in omnia poenae.
Virg., Cul., 209-232.

37. *The Misery of Exile.*

Fortunate senex, hic, inter flumina nota
Et fontes sacros, frigus captabis opacum!
Hinc tibi, quae semper, vicino ab limite sepes,
Hyblaeis apibus florem depasta salicti,
Saepe levi somnum suadebit inire susurro.
Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras;
Nec tamen interea raucae, tua cura, palumbes,
Nec gemere aëria cessabit turtur ab ulmo.

At nos hinc alii sitientes ibimus Afros :
 Pars Scythiam et rapidum Cretae veniemus Oaxen,
 Et penitus toto divisos orbe Britannos.
 En, unquam patrios longo post tempore fines,
 Pauperis et tuguri congestum cespite culmen,
 Post aliquot, mea regna, videns mirabor aristas ?
 Impius haec tam culta novalia miles habebit ?
 Barbarus has segetes ? En, quo discordia cives
 Produxit miseros ! en, quis consevimus agros !
 Inserere nunc, Meliboe, piros, pone ordine vites.
 Ite meae, felix quondam pecus, ite capellae.
 Non ego vos posthac, viridi proiectus in antro,
 Dumosa pendere procul de rupe videbo ;
 Carmina nulla canam ; non, me pascente, capellae,
 Florentem cytisum et salices carpetis amaras.

Virg., Ecl., i. 46-58, 65-78.

38. *A Prophecy.*

Talia saecula, suis dixerunt, currite, fusis
 Concordes stabili fatorum numine Parcae.
 Adgredere o magnos (aderit iam tempus) honores,
 Cara deum suboles, magnum Iovis incrementum !
 Adspice convexo nutantem pondere mundum,
 Terrasque, tractusque maris, caelumque profundum,
 Adspice, venturo laetantur ut omnia saeclo.
 O mihi tam longae maneat pars ultima vitae,
 Spiritus et, quantum sat erit tua dicere facta.
 Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,
 Nec Linus ; huic mater quamvis atque huic pater adsit :
 Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.
 Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,
 Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.
 Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem :
 Matri longa decem tulerunt fastidia menses.
 Incipe, parve puer : cui non risere parentes,
 Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

Virg., Ecl., iv. 46-63.

39. *Venus appears to Aeneas, and shows him that the Fall of Troy is decreed by Heaven.*

Talia iactabam, et furiata mente ferebar,
 Quum mihi se, non ante oculis tam clara, videndam

Obtulit, et pura per noctem in luce refulsit
 Alma parens, confessa deam, qualisque videri
 Caelicolis, et quanta, solet; dextraque prehensum
 Continuit, roseoque haec insuper addidit ore:
 Nate, quis indomitas tantus dolor excitat iras?
 Quid furis? aut quonam nostri tibi cura recessit?
 Non prius adspicies, ubi fessum aetate parentem
 Liqueris Anchisen? superet coniunxne Creüsa,
 Ascaniusque puer? quos omnes undique Graiae
 Circum errant acies, et, ni mea cura resistat,
 Iam flammae tulerint, inimicus et hauserit ensis.
 Non tibi Tyndaridis facies invisa Lacaenae,
 Culpatusve Paris; divum inclementia, divum,
 Has evertit opes, sternitque a culmine Troiam.
 Adspice: namque omnem, quae nunc obducta tuenti
 Mortalis hebetat visus tibi, et humida circum
 Caligat, nubem eripiam; tu ne qua parentis
 Iussa time, neu praeceptis parere recusa.
 Hic, ubi disiectas moles avulsaque saxis
 Saxa vides, mixtoque undantem pulvere fumum,
 Neptunus muros magnoque emota tridenti
 Fundamenta quatit, totamque ab sedibus urbem
 Eruit; hic Iuno Scaeas saevissima portas
 Prima tenet, sociumque furens a navibus agmen,
 Ferro accincta, vocat.
 Iam summas arces Tritonia, respice, Pallas
 Insedit, nimbo effulgens, et Gorgone saeva.
 Ipse pater Danaïs animos viresque secundas
 Sufficit; ipse deos in Dardana suscitât arma.
 Eripe, nate, fugam, finemque impone labori.
 Nusquam abero, et tutum patrio te limine sistam.
 Dixerat, et spissis noctis se condidit umbris.
 Apparent dirae facies, inimicaque Troiae
 Numina magna deum.

Virg., Aen., ii. 588-622.

40. *Dido upbraids Aeneas for attempting to desert her secretly.*

Dissimulare etiam sperasti, perfide, tantum
 Posse nefas, tacitusque mea decedere terra?
 Nec te noster amor, nec te data dextera quondam,
 Nec moritura tenet crudeli funere Dido?
 Quin etiam hiberno moliris sidere classem,

Et mediis properas Aquilonibus ire per altum,
 Crudelis! Quid? si non arva aliena domosque
 Ignotas peteres, et Troia antiqua maneret,
 Troia per undosum peteretur classibus aequor?
 Mene fugis? Per ego has lacrimas dextramque tuam te,
 Quando aliud mihi iam miserae nihil ipsa reliqui,
 Per connubia nostra, per inceptos Hymenaeos,
 Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
 Dulce meum: miserere domus labentis, et istam,
 Oro, si quis adhuc precibus locus, exue mentem.
 Te propter Libycae gentes Nomadumque tyranni
 Odere; infensi Tyrii; te propter eundem
 Exstinctus pudor, et, qua sola sidera adibam,
 Fama prior. Cui me moribundam deseris, hospes?
 Hoc solum nomen quoniam de coniuge restat.
 Quid moror? an, mea Pygmalion dum moenia frater
 Destruat, aut captam ducat Gaetulus Iarbas?
 Saltem si qua mihi de te suscepta fuisset
 Ante fugam suboles, si quis mihi parvulus aula
 Luderet Aeneas, qui te tamen ore referret,
 Non equidem omnino capta ac deserta viderer.

Virg., Aen., iv. 305-330.

41. *Seeing him inflexible, her anger bursts forth.*

Talia dicentem iamdudum aversa tuetur,
 Huc illuc volvens oculos, totumque pererrat
 Luminibus tacitis; et sic accensa profatur:
 Nec tibi diva parens, generis nec Dardanus auctor,
 Perfide; sed duris genuit te cautibus horrens
 Caucasus, Hyrcanaeque admorunt ubera tigres.
 Nam quid dissimulo? aut quae me ad maiora reservo?
 Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?
 Num lacrimas victus dedit, aut miseratus amantem est?
 Quae quibus anteferam? Iam iam nec maxima Iuno,
 Nec Saturnius haec oculis pater adspicit aequis.
 Nusquam tuta fides. Eiectum litore, egentem
 Excepi, et regni demens in parte locavi;
 Amissam classem, socios a morte reduxi;
 (Heu furiis incensa feror!) nunc augur Apollo,
 Nunc Lyciae sortes, nunc et Iove missus ab ipso
 Interpres divum fert horrida iussa per auras.
 Scilicet is superis labor est, ea cura quietos

Sollicitat. Neque te teneo, neque dicta refello.
 I, sequere Italiam ventis, pete regna per undas.
 Spero equidem mediis, si quid pia numina possunt,
 Supplicia hausurum scopulis, et nomine Dido
 Saepe vocaturum. Sequar atris ignibus absens,
 Et, quum frigida mors anima seduxerit artus,
 Omnibus umbra locis adero. Dabis, improbe, poenas;
 Audiam, et haec Manes veniet mihi fama sub imos.

Virg., Aen., iv. 362-387.

42. *The Visions of a troubled Spirit.*

Tum vero infelix fatis exterrita Dido
 Mortem orat; taedet caeli convexa tueri.
 Quo magis inceptum peragat, lucemque relinquat,
 Vidit, turicremis quum dona imponeret aris,
 (Horrendum dictu) latices nigrescere sacros,
 Fusaque in obscenum se vertere vina cruorem.
 Hoc visum nulli, non ipsi effata sorori.
 Praeterea fuit in tectis de marmore templum
 Coniugis antiqui, miro quod honore colebat,
 Velleribus niveis et festa fronde revinctum.
 Hinc exaudiri voces et verba vocantis
 Visa viri, nox quum terras obscura teneret;
 Solaque culminibus ferali carmine bubo
 Saepe queri, et longas in fletum ducere voces.
 Multaque praeterea vatum praedicta priorum
 Terribili monitu horrificant. Agit ipse furentem
 In somnis ferus Aeneas; semperque relinqui
 Sola sibi, semper longam incomitata videtur
 Ire viam, et Tyrios deserta quaerere terra:
 Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,
 Et solem geminum, et duplices se ostendere Thebas;
 Aut Agamemnonius scenis agitated Orestes,
 Armata facibus matrem et serpentibus atris
 Quum fugit, ultricesque sedent in limine Dirae.

Virg., Aen., iv. 450-473.

43. *Grief in the stillness of Night.*

Nox erat, et placidum carpebant fessa soporem
 Corpora per terras, silvaeque et saeva quierant

Aequora, quum medio volvuntur sidera lapsu,
 Quum tacet omnis ager, pecudes, pictaeque volucres,
 Quaeque lacus late liquidos, quaeque aspera dumis
 Rura tenent, somno positae sub nocte silenti.
 At non infelix animi Phoenissa, neque unquam
 Solvitur in somnos, oculisve aut pectore noctem
 Accipit. Ingeminant curae, rursusque resurgens
 Saevit amor, magnoque irarum fluctuat aestu.
 Sic adeo insistit, secumque ita corde volutat:
 En, quid ago? rursusne procos irrita priores
 Experiar, Nomadumque petam connubia supplex,
 Quos ego sim toties iam dedignata maritos?
 Iliacas igitur classes atque ultima Teucrum
 Iussa sequar? quiaue auxilio iuvat ante levatos,
 Et bene apud memores veteris stat gratia facti?
 Quis me autem (fac velle) sinet? ratibusve superbis
 Invisam accipiet? Nescis, heu perdita! necdum
 Laomedontaeae sentis periuria gentis?
 Quid tum? sola fuga nautas comitabor ovantes?
 An Tyriis omnique manu stipata meorum
 Inferar, et quos Sidonia vix urbe revelli,
 Rursus agam pelago, et ventis dare vela iubebo?
 Quin morere, ut merita es, ferroque averte dolorem.
 Tu, lacrimis evicta meis, tu prima furentem
 His, germana, malis oneras, atque obiicis hosti.
 Non licuit thalami expertem sine crimine vitam
 Degere, more ferae, tales nec tangere curas!
 Non servata fides, cineri promissa Sychaeo!
Virg., Aen., iv. 522-552.

44. *Juno inveighs against the Trojans.*

Heu stirpem invisam, et fatis contraria nostris
 Fata Phrygum! Num Sigeis occumbere campis,
 Num capti potuere capi? num incensa cremavit
 Troia viros? Medias acies mediosque per ignes
 Invenere viam. At, credo, mea numina tandem
 Fessa iacent, odiis aut exsaturata quievi?
 Quin etiam patria excussos infesta per undas
 Ausa sequi, et profugis toto me opponere ponto.
 Absumtae in Teucros vires caelique marisque.
 Quid Syrtes aut Scylla mihi, quid vasta Charybdis
 Profuit? Optato conduntur Thybridis alveo,

Securi pelagi atque mei. Mars perdere gentem
Immanem Lapithum valuit; concessit in iras
Ipse deum antiquam genitor Calydonia Dianae;
Quod scelus aut Lapithas tantum, aut Calydonia merentem?
Ast ego, magna Iovis coniunx, nil linquere inausum
Quae potui infelix, quae memet in omnia verti,
Vincor ab Aenea! Quod si mea numina non sunt
Magna satis: dubitem haud equidem implorare, quod
usquam est.

Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.
Non dabitur regnis, esto, prohibere Latinis,
Atque immota manet fati Lavinia coniunx:
At trahere, atque moras tantis licet addere rebus:
At licet amborum populos excindere regum.
Hac gener atque socer coëant mercede suorum.
Sanguine Troiano et Rutulo dotabere, virgo;
Et Bellona manet te pronuba. Nec face tantum
Cisseis praegnans ignes enixa iugales;
Quin idem Veneri partus suus, et Paris alter,
Funestaeque iterum recidiva in Pergama taedae.

Virg., Aen., vii. 293-322.

45. *The Mother of Euryalus laments the Death of her Son.*

Hunc ego te, Euryale, adspicio? tune, illa senectae
Sera meae requies, potuisti linquere solam,
Crudelis? nec te, sub tanta pericula missum,
Affari extremum miserae data copia matri?
Heu, terra ignota canibus date praeda Latinis
Alitibusque iaces! nec te tua funera mater
Produxit, pressive oculos, aut vulnera lavi,
Veste tegens, tibi quam noctes festina diesque
Urgebam, et tela curas solabar aniles.
Quo sequar? aut quae nunc artus, avulsaque membra,
Et funus lacerum tellus habet? Hoc mihi de te,
Nate, refers? hoc sum terraeque marique secuta?
Figite me, si qua est pietas, in me omnia tela
Coniicite, o Rutuli; me primam absumite ferro;
Aut tu, magne pater divum, miserere, tuoque
Invisum hoc detrude caput sub Tartara telo:
Quando aliter nequeam crudelem abrumperé vitam.

Virg., Aen., ix. 479-495.

46. *Numanus taunts the Trojans with Effeminacy.*

Non pudet obsidione iterum valloque teneri,
 Bis capti Phryges, et morti praetendere muros ?
 En, qui nostra sibi bello connubia poscunt !
 Quis deus Italiam, quae vos dementia adegit ?
 Non hic Atridae, nec fandi fictor Ulixes.
 Durum ab stirpe genus, natos ad flumina primum
 Deferimus, saevoque gelu duramus et undis ;
 Venatu invigilant pueri, silvasque fatigant ;
 Flectere ludus equos, et spicula tendere cornu.
 At patiens operum parvoque assueta iuventus
 Aut rastris terram domat, aut quatit oppida bello.
 Omne aevum ferro teritur, versaque iuvenum
 Terga fatigamus hasta : nec tarda senectus
 Debilitat vires animi, mutatque vigorem.
 Canitiem galea premimus ; semperque recentes
 Comportare iuvat praedas, et vivere rapto.
 Vobis picta croco et fulgenti murice vestis :
 Desidia cordi ; iuvat indulgere choreis ;
 Et tunicae manicas, et habent redimicula mitrae.
 O vere Phrygiae, neque enim Phryges, ite per alta
 Dindyma, ubi assuetis bifoem dat tibia cantum.
 Tympana vos buxusque vocat Berecynthia Matris
 Idaeae, sinite arma viris, et cedite ferro.
Virg., Aen., ix. 595-617.

47. *Lament of Evander over his Son.*

Non haec, o Palla, dederas promissa parenti.
 Cautius ut saevo velles te credere Marti !
 Haud ignarus eram, quantum nova gloria in armis
 Et praedulce decus primo certamine posset.
 Primitiae iuvenis miserae ! bellicque propinqui
 Dura rudimenta ! et nulli exaudita deorum
 Vota precesque meae ! tuque, o sanctissima coniunx,
 Felix morte tua, neque in hunc servata dolorem.
 Contra ego vivendo vici mea fata, superstes
 Restarem ut genitor. Troum socia arma secutum
 Obruerent Rutuli telis ! animam ipse dedissem,
 Atque haec pompa domum me, non Pallanta, referret !
 Nec vos arguerim, Teucrici, nec foedera, nec, quas

Iunximus hospitio, dexteras ; sors ista senectae
 Debita erat nostrae. Quod si immatura manebat
 Mors natum : caesis Volscorum millibus ante,
 Ducentem in Latium Teucros, cecidisse iuvabit.
 Quin ego non alio digner te funere, Palla,
 Quam pius Aeneas, et quam magni Phryges, et quam
 Tyrrhenique duces, Tyrrhenum exercitus omnis.
 Magna tropaea ferunt, quos dat tua dextera leto.
 Tu quoque nunc stares immanis truncus in armis,
 Esset par aetas et idem si robur ab annis,
 Turne. Sed infelix Teucros quid demoror armis ?
 Vadite, et haec memores regi mandata referte :
 Quod vitam moror invisam, Pallante peremto,
 Dextera causa tua est, Turnum gnatoque patrique
 Quam debere vides. Meritis vacat hic tibi solus
 Fortunaeque locus. Non vitae gaudia quaero ;
 Nec fas : sed nato Manes perferre sub imos.
Virg., Aen., xi. 152-181.

48. *Horace to Virgil on Quintilius' Death.*

Quis desiderio sit pudor aut modus
 Tam cari capitis ? Praecepit lugubres
 Cantus, Melpomene, cui liquidam Pater
 Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
 Urget ? cui pudor et iustitiae soror,
 Incorrupta fides, nudaque veritas,
 Quando ullum invenient parem ?

Multis ille bonis flebilis occidit :
 Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
 Tu frustra pius, heu ! non ita creditum
 Poscis Quinctilium deos.

Quod si Threicio blandius Orpheo
 Auditam moderere arboribus fidem,
 Non vanae redeat sanguis imagini,
 Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
 Nigro compulerit Mercurius gregi.

Durum ! sed levius fit patientia,
 Quidquid corrigere est nefas.

Hor., Od., I. xxiv.

49. *A Faithful Lover.*

Ibitis Aegeas sine me, Messala, per undas,
 O utinam memores ipse cohorsque mei !
 Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris :
 Abstineas avidas Mors, precor, atra manus.
 Abstineas Mors atra, precor : non hic mihi mater,
 Quae legat in maestos ossa perusta sinus ;
 Non soror, Assyrios cineri qui dedat odores,
 Et fleat effusis ante sepulcra comis ;
 Delia non usquam, quae, me quum mitteret urbe,
 Dicitur ante omnes consuluisse deos.
 Illa sacras pueri sortes ter sustulit : illi
 Rettulit e triviis omina certa puer.
 Cuncta dabant reditus : tamen est deterrita nunquam,
 Quin fleret, nostras respiceretque vias.
 Ipse ego solator, quum iam mandata dedissem,
 Quaerebam tardas anxius usque moras.
 Aut ego sum causatus aves aut omina dira,
 Saturni aut sacram me tenuisse diem.
 O quoties, ingressus iter, mihi tristitia dixi
 Offensum in porta signa dedisse pedem !
 Audeat invito ne quis discedere Amore ;
 Aut sciat egressum se prohibente deo.

Tibull., I. iii. 1-22.

50. *Faithlessness will not go unpunished.*

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
 Foedera per divos, clam violanda, dabas ?
 Ah miser ! etsi quis primo periuria celat,
 Sera tamen tacitis Poena venit pedibus.
 Parcite, caelestes ; aequum est impune licere
 Numina formosis laedere vestra semel.
 Lucra petens habili tauros adiungit aratro
 Et durum terrae rusticus urget opus.
 Lucra petituras freta per parentia ventis
 Ducunt instabiles sidera certa rates.

Muneribus meus est captus puer; at deus illa
 In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
 Iam mihi persolvat poenas, pulvisque decorem
 Detrahet et ventis horrida facta coma.
 Uretur facies, urentur sole capilli,
 Deteret invalidos et via longa pedes.
 Admonui quoties: "auro ne pollue formam!
 Saepe solent auro multa subesse mala.
 Divitiis captus si quis violavit amorem,
 Asperaque est illi difficilisque Venus.
 Ure meum potius flamma caput, et pete ferro
 Corpus, et intorto verbere terga seca.
 Nec tibi celandi spes sit, peccare paranti.
 Est deus, occultos qui vetat esse dolos."

Tibull., I. ix. 1-24.

51. *A Lover repents having left his Mistress.*

Et merito, quoniam potui fugisse puellam,
 Nunc ego desertas adloquor Alcyonas.
 Nec mihi Cassiope solito visura carinam est,
 Omniaque ingrato litore vota cadunt.
 Quin etiam absenti prosunt tibi, Cynthia, venti;
 Adspice, quam saevas increpet aura minas.
 Nullane placatae veniet fortuna procellae?
 Haecceine parva meum funus arena teget?
 Tu tamen in melius saevas converte querelas;
 Sat tibi sit poenae nox et iniqua vada.
An poteris siccis mea fata reponere ocellis?
 Ossaue nulla tuo nostra tenere sinu?
 Ah pereat, quicumque rates et vela paravit
 Primus, et invito gurgite fecit iter.
 Nonne fuit melius dominae pervincere mores,
 (Quamvis dura, tamen rara puella fuit)
 Quam sic ignotis circumdata litora silvis
 Cernere, et optatos quaerere Tyndaridas?
 Illic si qua meum sepelissent fata dolorem,
 Ultimus et posito staret amore lapis,
 Illa meo caros donasset funere crines;
 Molliter et tenera poneret ossa rosa:
 Illa meum extremo clamasset pulvere nomen,
 Tum mihi non ullo pondere terra foret.

At vos aequoreae formosa Doride natae,
 Candida felici solvite vela choro.
 Si quando vestras labens Amor attigit undas,
 Mansuetis socio parcite litoribus.

Prop., I. xvii.

52. *A Passionate Declaration.*

Sic igitur prima moriere aetate, Properti?
 Sed morere: interitu gaudeat illa tuo.
 Exagitet nostros manes, sectetur et umbras.
 Insultetque rogis, calcet et ossa mea.
 Quid? non Antigonae tumultu Boeotius Haemon
 Corruit ipse suo saucius ense latus?
 Et sua cum miserae permiscuit ossa puellae,
 Qua sine Thebanam noluit ire domum?
 Sed non effugies: mecum moriaris oportet.
 Hoc eodem ferro stillet uterque cruor.
 Quamvis ista mihi mors est inhonesta futura;
 Mors inhonesta quidem; tu moriere tamen.
 Ille etiam abrepta desertus coniuge Achilles
 Cessare in Teucros pertulit arma sua.
 Viderat ille fugas, tractos in litore Achivos,
 Fervere et Hectorea Dorica castra face:
 Viderat informem multa Patroclon arena
 Porrectum, et sparsas caede iacere comas,
 Omnia formosam propter Briseïda passus:
 Tantus in erepto saevit amore dolor.
 At postquam sera captiva est reddita poena,
 Fortem illum Haemoniis Hectora traxit equis.
 Inferior multo quum sim vel matre, vel armis,
 Mirum si de me iure triumphat Amor?
Prop., II. vii. 79-90 and 17-28.

53. "*Dead ere his Prime.*"

Paete, quid aetatem numeras? quid cara natanti
 Mater in ore tibi est? Non habet unda deos.
 Nam tibi nocturnis ad saxa ligata procellis
 Omnia detrito vincula fune cadunt.
 Et mater non iusta piaque dare debita terrae,
 Nec pote cognatos inter humare rogos.

Sed tua nunc volucres adstant super ossa marinae,
 Nunc tibi pro tumultu Carpathium omne mare est.
 Infelix Aquilo, raptæ timor Orithyiae,
 Quæ spolia ex illo tanta fuere tibi?
 Aut quidnam fracta gaudes, Neptune, carina?
 Portabat sanctos alveus iste viros.
 O centum aequoreæ Nereo genitore puellæ.
 Et tu materno tacta dolore Theti,
 Vos decuit lasso supponere brachia mento :
 Non poterat vestras ille gravare manus.
 Reddite corpus humo, positaque in gurgite vita
 Paetum sponte tua vilis arena tegas ;
 Et quoties Paeti transibit nauta sepulcrum,
 Dicat : " Et audaci tu timor esse potes."
 Ite, rates curvas et leti texite causas :
 Ista per humanas mors venit acta manus.
 Terra parum fuerat : fatis adiecimus undas :
 Fortunæ miseras auximus arte vias.
 Ancora te teneat, quem non tenuere Penates ?
 Quid meritum dicas, cui sua terra parum est ?
 Natura insidians pontum substravit avaris ;
 Ut tibi succedat, vix semel esse potest.
 Quod si contentus patrio bove verteret agros,
 Verbaque duxisset pondus habere mea ;
 Viveret ante suos dulcis conviva penates
 Pauper, at in terra, nil ubi flere potest.
Prop., III. v. 21-48 and 67-70.

54. *The Shade of Cornelia exhorts her Husband and Children to Mutual Affection.*

Nunc tibi commendo, communia pignora, natos :
 Haec cura et cineri spirat inusta meo.
 Fungere maternis vicibus, pater. Illa meorum
 Omnis erit collo turba ferenda tuo.
 Oscula quum dederis tua flentibus, adiice matris :
 Tota domus coepit nunc onus esse tuum.
 Et, si quid doliturus eris, sine testibus illis ;
 Quum venient, siccis oscula falle genis.
 Sat tibi sint noctes, quas de me, Paulle, fatiges :
 Somniaque in faciem credita saepe meam.
 Atque, ubi secreto nostra ad simulacra loqueris,
 Ut responsuræ singula verba iace.

Seu tamen adversum mutarit ianua lectum,
 Sederit et nostro cauta noverca toro,
 Coniugium, pueri, laudate et ferte paternum ;
 Capta dabit vestris moribus illa manus.
 Nec matrem laudate nimis : collata priori
 Vertet in offensas libera verba suas.
 Seu memor ille mea contentus manserit umbra
 Et tanti cineres duxerit esse meos :
 Discite venturam iam nunc sentire senectam,
 Caelibis ad curas nec vacet ulla via.
 Quod mihi detractum est, vestros accedat ad annos :
 Prole mea Paullum sic iuvet esse senem.
Prop., IV. xi. 73-96.

55. *Deianira to Hercules.*

Sed quid ego haec refero ? scribenti nuntia venit
 Fama, virum tunicae tabe perire meae.
 Hei mihi, quid feci ? quo me furor egit amantem ?
 Impia quid dubitas Deïanira mori ?
 An tuus in media coniunx lacerabitur Oeta ?
 Tu, sceleris tanti caussa, superstes eris ?
 Si quid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
 Credar ; coniugii mors mea pignus erit.
 Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
 Impia quid dubitas Deïanira mori ?
 Heu devota domus ! solio sedet Agrios alto :
 Oenea desertum nuda senecta premit.
 Exulat ignotis Tydeus germanus in oris.
 Alter fatali vivus in igne fuit.
 Exegit ferrum sua per praecordia mater.
 Impia quid dubitas Deïanira mori ?
 Deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
 Ne videar fati insidiata tuis.
 Nessus, ut est avidum percussus arundine pectus,
 Hic, dixit, vires sanguis amoris habet.
 Illita Nesseo misi tibi texta veneno.
 Impia quid dubitas Deïanira mori ?
 Iamque vale, seniorque pater, germanaque Gorge,
 Et patria, et patriae frater ademte tuae ;
 Et tu lux oculis hodierna novissima nostris,
 Virque, sed o possis ! et puer Hylle, vale.
Ov., Her., ix. 143-168.

56. *Medea to Jason.*

Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum:
 Vix illud radiis solis adire licet.
 Sunt in eo, fuerantque diu, delubra Dianae:
 Aurea barbarica stat dea facta manu.
 Nostin', an exciderunt mecum loca? Venimus illuc;
 Orsus es infido sic prior ore loqui:
 Ius tibi et arbitrium nostrae Fortuna salutis
 Tradidit, inque tua est vitaeque morsque manu.
 Perdere posse sat est, si quem iuvat ipsa potestas.
 Sed tibi servatus gloria maior ero.
 Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen;
 Per genus et numen cuncta videntis avi;
 Per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae;
 Et si forte alios gens habet ista deos:
 O virgo, miserere mei; miserere meorum!
 Effice me meritis tempus in omne tuum.
 Quod si forte virum non dedignare Pelasgum;
 (Sed mihi tam faciles unde meosque deos?)
 Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
 Quam thalamo, nisi tu, nupta sit ulla meo.
 Conscia sit Iuno, sacris praefecta maritis,
 Et dea, marmorea cuius in aede sumus.
 Haec animum (et quota pars haec sunt?) movere puellae
 Simplicis, et dextrae dextera iuncta meae.
 Vidi etiam lacrimas: an pars et fraudis in illis?
 Sic cito sum verbis capta puella tuis.

Ov., Her., xii. 67-92.

57. *The Prophecy of Carmentis.*

Dique petitorum, dixit, salvete locorum;
 Tuque novos caelo terra datura deos:
 Fluminaque et fontes, quibus utitur hospita tellus,
 Et nemorum nymphae, Naiadumque chori;
 Este bonis avibus visae natoque mihique:
 Ripaque felici tacta sit ista pede.
 Fallor? an hi fient ingentia moenia colles?
 Iuraque ab hac terra caetera terra petet?
 Montibus his olim totus promittitur orbis.
 Quis tantum fati credat habere locum?

Et iam Dardaniae tangent haec littora pinus.
 Hic quoque caussa novi femina Martis erit.
 Care nepos, Palla, funesta quid induis arma?
 Indue: non humili vindice caesus eris.
 Victa tamen vinces, eversaue Troia resurges.
 Obruet hostiles ista ruina domos.
 Urite victrices Neptunia Pergama flammae;
 Nunc minor hic, toto est altior orbe cinis.
 Iam pius Aeneas sacra, et, sacra altera, patrem,
 Afferet: Iliacos accipe, Vesta, deos.
Ov., Fast., i. 509-528.

58. *Panegyric of Augustus.*

Nunc mihi mille sonos, quoque est memoratus Achilles,
 Vellem, Maeonide, pectus inesse tuum,
 Dum canimus sacras alterno pectine Nonas.
 Maximus hinc Fastis accumulatur honos.
 Deficit ingenium, maioraque viribus urgent:
 Haec mihi praecipuo est ore canenda dies.
 Quid volui demens elegis imponere tantum
 Ponderis? Heroi res erat ista pedis.
 Sancte Pater patriae, tibi Plebs, tibi Curia nomen
 Hoc dedit; hoc dedimus nos tibi nomen, Eques.
 Res tamen ante dedit. Sero quoque vera tulisti
 Nomina: iam pridem tu Pater orbis eras.
 Hoc tu per terras, quod in aethere Iupiter alto,
 Nomen habes. Hominum tu pater, ille deum.
 Romule, concedas: facit hic tua magna tuendo
 Moenia: tu dederas transilienda Remo.
 Te Tatius, parvique Cures, Caeninaque sensit.
 Hoc duce Romanum est Solis utrumque latus.
 Tu breve nescio quid victae telluris habebas;
 Quodcunque est alto sub Iove, Caesar habet.
 Tu rapis, hic castas duce se iubet esse maritas.
 Tu recipis luco, repulit ille nefas.
 Vis tibi grata fuit: florent sub Caesare leges.
 Tu Domini nomen, Principis ille tenet.
 Te Remus incusat; veniam dedit hostibus ille.
 Caelestem fecit te pater; ille patrem.
Ov., Fast., ii. 119-144.

59. *Medea's Soliloquy.*

Frustra, Medea, repugnas ;
 Nescio quis deus obstat, ait : mirumque, nisi hoc est,
 Aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.
 Nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur ?
 Sunt quoque dura nimis. Cur, quem modo denique vidi,
 Ne pereat, timeo ? Quae tanti caussa timoris ?
 Excute virgineo conceptas pectore flammas,
 Si potes, infelix. Si possem, sanior essem.
 Sed trahit invitam nova vis : aliudque cupido,
 Mens aliud suadet. Video meliora proboque :
 Deteriora sequor. Quid in hospite, regia virgo,
 Ureris, et thalamos alieni concipis orbis ?
 Haec quoque terra potest, quod ames, dare. Vivat, an ille
 Occidat, in dis est : vivat tamen ; idque precari
 Vel sine amore licet. Quid enim commisit Iason ?
 Quem, nisi crudelem, non tangat Iasonis aetas,
 Et genus, et virtus ? Quem non, ut caetera desint,
 Forma movere potest ? Certe mea pectora movit.
 At nisi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
 Concurretque suae segeti tellure creatis
 Hostibus, aut avido dabitur fera praeda draconi.
 Hoc ego si patiar, tunc me de tigride natam,
 Tunc ferrum et scopulos gestare in corde fatebor.
 Cur non et specto pereuntem ? oculosque videndo
 Consclero ? cur non tauros exhortor in illum,
 Terrigenasque feros, insopitumque draconem ?
 Di meliora velint. Quamquam non ista precanda,
 Sed facienda mihi. Prodamne ego regna parentis,
 Atque ope nescio quis servabitur advena nostra,
 Ut per me sospes sine me det lintea ventis,
 Virque sit alterius, poenae Medea relinquitur ?
 Si facere hoc, aliamve potest praeponere nobis,
 Occidat ingratus. Sed non is vultus in illo,
 Non ea nobilitas animo est, ea gratia formae,
 Ut timeam fraudem, meritique oblivia nostri.
 Et dabit ante fidem : cogamque in foedera testes
 Esse deos. Quid tuta times ? Accingere et omnem
 Pelle moram.

Ov., Met., vii. 11-48.

60. *Animal Life should be sacred.*

Heu quantum scelus est in viscera viscera condi,
 Congestoque avidum pinguescere corpore corpus,
 Alteriusque animantem animantis vivere leto !
 Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 Terra creat, nil te nisi tristitia mandere saevo
 Vulnera dente iuvat, ritusque referre Cyclopum ?
 Nec, nisi perdideris alium, placare voracis
 Et male morati poteris ieiunia ventris ?
 At vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,
 Fetibus arboreis et quas humus educat, herbis
 Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
 Tunc et aves tutae movere per aëra pennas,
 Et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
 Nec sua credulitas piscem suspenderat hamo :
 Cuncta sine insidiis nullamque timentia fraudem
 Plenaque pacis erant. Postquam non utilis auctor
 Victibus invidit, quisquis fuit ille, deorum,
 Corporeasque dapes avidam demersit in alvum,
 Fecit iter sceleri, primoque e caede ferarum
 Incaluisse putes maculatum sanguine ferrum.

Ov., Met., xv. 88-107.

61. *Ovid beseeches Augustus to relent.*

His precor exemplis tua nunc, mitissime Caesar,
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.
 Illa quidem iusta est, nec me meruisse negabo.
 Non adeo nostro fugit ab ore pudor.
 Sed, nisi peccassem, quid tu concedere posses ?
 Materiam veniae sors tibi nostra dedit.
 Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Iupiter ; exiguo tempore inermis erit.
 Nunc, ubi detonuit, strepituque exterruit orbem,
 Purum discussis aëra reddit aquis.
 Iure igitur genitorque deum rectorque vocatur :
 Iure capax mundus nil Iove maius habet.
 Tu quoque, quum patriae rector dicare paterque ;
 Utere more dei nomen habentis idem.
 Idque facis : nec te quisquam moderatius unquam
 Imperii potuit frena tenere sui.

Tu veniam parti superatae saepe dedisti,
 Non concessurus quam tibi victor erat.
 Divitiis etiam multos et honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum :
 Quaeque dies bellum, belli tibi sustulit iram :
 Parsque simul templis utraque dona tulit :
 Utque tuus gaudet miles, quod vicerit hostem ;
 Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet.
 Causa mea est melior : qui nec contraria dicor
 Arma nec hostiles esse secutus opes.
 Per mare, per terras, per tertia numina iuro,
 Per te, praesentem conspicuumque deum ;
 Hunc animum favisse tibi, vir maxime : meque,
 Qua sola potui, mente fuisse tuum.

Ov., Tr., ii. 27-56.

62. *A Lover chides a Stream which bars his Path.*

Amnis, arundinibus limosas obsite ripas,
 Ad dominam propero ; siste parumper aquas.
 Nec tibi sunt pontes, nec quae sine remigis ictu
 Concava traiecto cymba rudente vehat.
 Parvus eras, memini ; nec te transire refugi :
 Summaque vix talos contigit unda meos.
 Nunc ruis apposito nivibus de monte solutis,
 Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
 Quid properasse iuvat ? quid parva dedisse quieti
 Tempora ? quid nocti conseruisse diem ?
 Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
 Sic aeternus eas, labere fine tuo.
 Non eris invidiae, torrens, mihi crede, ferendae,
 Si dicar per te forte retentus amans.
 Flumina deberent iuvenes in amore iuvare :
 Flumina senserunt ipsa, quid esset amor.
 Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
 Dicitur, et gelidis incaluisse vadis.
 Te quoque credible est aliqua caluisse puella :
 Sed nemora et silvae crimina vestra tegunt.
 Dum loquor, increvit vastis spatiosius undis,
 Nec capit admissas alveus altus aquas.
 Quid mecum, furiose, tibi ? quid mutua differs
 Gaudia ? quid coeptum, rustice, rumpis iter ?
 Quid ? si legitimum flueres, si nobile flumen ?
 Si tibi per terras maxima fama foret ?

Nomen habes nullum, nivibus collecte caducis ;
 Nec tibi sunt fontes, nec tibi certa domus.
 Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas ;
 Quas tibi divitias pigra ministrat hiems.
 Aut lutulentus agis brumali tempore cursus :
 Aut premis arentem pulverulentus humum.
 Quis te unquam potuit sitiens haurire viator ?
 Quis dixit grata voce, Perennis eas ?
 Damnosus pecori curris, damnosior agris.
 Forsitan haec alios ; me mea damna movent.
 Huic ego vae ! demens narrabam fluminum amores ?
 Iactasse indigno nomina tanta pudet.
Ov., Amor., III. vi. 1-10, 19-26, 83-102.

63. *Panegyric on Calpurnius Piso.*

O decus, et toto merito venerabilis aevo
 Pierii tutela chori, quo praeside tuti
 Non umquam vates inopi metuere senectae.
 Quod si quis nostris precibus locus, et mea vota
 Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
 Tu mihi Maecenas tenero cantabere versu.
 Possumus aeternae nomen committere fae,
 Si tamen hoc ulli de se promittere fas est,
 Et deus ultor abest : superest animosa voluntas,
 Ipsaque nescio quid mens excellentius audet.
 Tu nanti protende manum : tu, Piso, latentem
 Exsere : nos humilis domus et sincera parentum,
 Sed tenuis fortuna sua caligine celat,
 Possumus impositis caput exonerare tenebris
 Et lucem spectare novam, si quid modo laetus
 Annuis, et nostris subscribis, candide, votis.
 Est mihi, crede, meis animus constantior annis ;
 Quamvis nunc iuvenile decus mihi pingere malas
 Coeperit et nondum vicesima venerit aetas.
 Quod si tam validae mihi robur mentis inesset
 Et solidus primos impleret spiritus annos,
 Auderem voces per carmina nostra referre,
 Piso, tuas : sed fessa labat mihi pondere cervix,
 Et tremefacta cadant succiso poplite membra.
 Sic nec olorinos audet Pandionis ales
 Parva referre sonos, nec, si velit improba, possit.
 Sic et aedonia superantur voce cicadae,

Stridula cum rapido faciunt convicia soli.
Quare age Calliope, posita gravitate forensi,
Lumina Pisonis mecum pete: plura supersunt,
Quae laudare velis inventa penatibus ipsis.

Saleius Bassus Paneg., 231-261.

64. *Lentulus harangues the Romans at the Caudine Forks, advising a voluntary surrender.*

Tum L. Lentulus, qui tum princeps legatorum virtute atque honoribus erat, "Patrem," inquit, "meum consules, saepe audiui memorantem, se in Capitolio unum non fuisse auctorem senatui redimendae auro a Gallis civitatis, quando nec fossa valloque ab ignavissimo ad opera ac muniendum hoste clausi essent; et erumpere, si non sine periculo magno, tamen sine certa pernicie, possent. Quodsi, illis ut decurrere ex Capitolio armatis in hostem licuit, (quo saepe modo obsessi in obsidentes eruperunt) ita nobis aequo aut iniquo loco dimicandi tantummodo cum hoste copia esset, non mihi paterni animi indoles in consilio dando deesset. Equidem mortem pro patria praeclaram esse fateor: et me vel devovere pro populo Romano legionibusque, vel in medios me mittere hostes paratus sum. Sed hic patriam video, hic quicquid Romanarum legionum est: quae, nisi pro se ipsis ad mortem ruere volunt, quid habent, quod morte sua servent? Tecta urbis, dicat aliquis, et moenia, et eam turbam, a qua urbs incolitur. Imo, hercule, produntur ea magis omnia, deleta hoc exercitu, non servantur. Quis enim ea tuebitur? Imbellis videlicet atque inermis multitudo? Tam hercule, quam a Gallorum impetu defendit. An a Veiis exercitum Camillumque ducem implorabunt? Hic omnis spes opesque sunt, quas servando patriam servamus: dedendo ad necem patriam deserimus ac prodimus. At foeda atque ignominiosa deditio est. Sed ea caritas patriae est, ut tam ignominia eam, quam morte nostra, si opus sit, servemus. Subeatur ergo ista, quantumque est, indignitas; et pareatur necessitati, quam ne dii quidem superant. Ite, consules, redimite armis civitatem, quam auro maiores nostri redemerunt." *Liv.*, ix. 4.

65. *Scipio draws a contemptuous picture of Hannibal and his Army, and tells his men that Rome expects them to do their duty.*

Nec nunc illi, quia audent, sed quia necesse est, pugnaturi sunt: nisi creditis, qui exercitu incolumi pugnam detractavere,

eos, duabus partibus peditum equitumque in transitu Alpiam amissis, quum plures paene perierint, quam supersunt, plus spei nactus esse. At enim pauci quidem sunt, sed ingentes animis corporibusque, quorum robora ac vires sustinere vis ulla vix possit. Effigies, imo umbrae hominum, fame, frigore, illuvie, squalore enecti, contusi ac debilitati inter saxa rupesque. Ad haec, perusti artus, nive rigentes nervi, membra torrida gelu, quassata fractaque arma, claudi ac debiles equi. Cum hoc equite, cum hoc peditu pugnaturi estis: reliquias extremas hostium, non hostes, habebitis. Experiri iuvat, utrum alios repente Carthaginienses per viginti annos terra ediderit: an iidem sint, qui ad Aegates pugnaverunt insulas, et quos ab Eryce duodevicens denariis aestimatos emisistis: et utrum Hannibal hic sit aemulus itinerum Herculis, ut ipse fert, an vectigalis stipendiariusque et servus populi Romani a patre relictus: quem nisi Saguntinum scelus agitare, respiceret profecto, si non patriam victam, domum certe, patremque, et foedera Hamilcaris scripta manu: qui, iussus a consule nostro, praesidium deduxit ab Eryce: qui graves impositas victis Carthaginensibus leges fremens maerensque accepit: qui decedere Sicilia, qui stipendium populo Romano dare pactus est. Itaque vos ego, milites, non eo solum animo, quo adversus alios hostes soletis, pugnare velim; sed cum indignatione quadam atque ira: velut si servos videatis vestros arma repente contra vos ferentes. Licuit, si voluissemus, ad Erycem clausos, ultimo supplicio humanorum, fame interficere: licuit classem victricem in Africam traicere, atque intra paucos dies sine ullo certamine Carthaginem delere. Veniam dedimus precantibus, emisimusque ex obsidione: pacem cum victis fecimus: tutelae nostrae deinde duximus, quum Africo bello urgerentur. Pro his impertitis, furiosum iuvenem sequentes, oppugnatum patriam nostram veniunt. Atque utinam pro decore nobis hoc tantum, et non pro salute, esset certamen. Non de possessione Siciliae ac Sardiniae, de quibus quondam agebatur, sed pro Italia vobis est pugnandum: nec est alius a tergo exercitus, qui, nisi nos vincimus, hosti obsistat; nec Alpes aliae sunt, quas dum superant, comparari nova possint praesidia. Hic est obstandum, milites, velut si ante Romana moenia pugnemus. Unusquisque se non corpus suum, sed coniugem ac liberos parvos armis protegere putet: nec domesticas solum agitet curas, sed identidem hoc animo reputet, nostras nunc intueri manus senatum populumque Romanum: qualis nostra vis virtusque fuerit, talem deinde fortunam illius urbis ac Romani imperii fore. *Liv., xxi. 40, 41.*

66. *Virginus implores his Fellow-Citizens to pity him for having been forced to slay his Child.*

Supinas deinde tendens manus, commilitones appellans, orabat, "ne, quod scelus Ap. Claudii esset, sibi attribuerent: neu se, parricidam liberum, aversarentur. Sibi vitam filiae suae cariorem fuisse, si libere ac pudice vivere licitum fuisset. Quum, velut servam, ad stuprum rapi videret, morte amitti melius ratum, quam contumelia, liberos, misericordia se in speciem crudelitatis lapsum. Nec superstitem filiae futurum fuisse, nisi spem ulciscendae mortis eius in auxilio commilitonum habuisset. Illis quoque filias, sorores, coniuges esse: nec cum filia sua libidinem Ap. Claudii extinctam esse; sed, quo impunitior sit, eo effrenatorem fore. Aliena calamitate documentum datum illis cavendae similis iniuriae. Quod ad se attineat, uxorem sibi fato raptam: filiam, quia non ultra victura pudica fuerit, misera, sed honesta, morte occubuisse. Non esse iam Appii libidini locum in domo sua: ab alia violentia eius eodem se animo suum corpus vindicaturum, quo vindicaverit filiae. Ceteri sibi ac liberis suis consulerent." *Liv.*, iii. 50.

67. *Herennius accuses the Patricians of intentionally prolonging the War with Hannibal.*

Q. Baebius Herennius tribunus plebis, cognatus C. Terentii, criminando non senatum modo, sed etiam augures, quod dictatorem prohibuissent comitia perficere, per invidiam eorum favorem candidato suo conciliabat. "Ab hominibus nobilibus, per multos annos bellum quaerentibus, Hannibalem in Italiam adductum: ab iisdem, quum debellari possit, fraude id bellum trahi. Cum quattuor militum legionibus universis pugnari posse apparuisse eo, quod M. Minucius, absente Fabio, prospere pugnasset; duas legiones hosti ad caedem obiectas, deinde ex ipsa caede ereptas, ut pater patronusque appellaretur, qui prius vincere prohibuisset Romanos, quam vinci. Consules deinde Fabianis artibus, quum debellari posset, bellum traxisse. Id foedus inter omnes nobiles ictum: nec finem ante belli habituros, quam consulem vere plebeium, id est hominem novum, fecissent. Nam plebeios nobiles iam iisdem initiatos esse sacris, et contemnere plebem, ex quo contemni desierint a Patribus, coepisse. Cui non apparere, id actum et quaesitum esse, ut interregnum iniretur, ut in Patrum potestate comitia essent?

Id consules ambos ad exercitum morando quaesisse : id postea, quia invitis iis dictator esset dictus comitiorum causa, expugnatum esse, ut vitiosus dictator per augures fieret. Habere igitur interregnum eos. Consulatum unum certe plebis Romanae esse : populum liberum habiturum ac daturum ei, qui magis vere vincere, quam diu imperare, malit." *Liv.*, xxii. 34.

68. *Speech of Appius Claudius to the Romans concerning the War with Veii.*—(a.) *He insists upon the Necessity of Perseverance.*

Aut non suscipi bellum oportuit, aut geri pro dignitate populi Romani, et perfici quam primum oportet. Perficietur autem, si urgemus obsessos : si non ante abscedimus, quam spei nostrae finem captis Veii imposuerimus. Si hercule nulla alia causa, ipsa indignitas perseverantiam imponere debuit. Decem quondam annos urbs oppugnata est ob unam mulierem ab universa Graecia : quam procul ab domo ! quot terros, quot maria distans ! Nos intra vicesimum lapidem, in conspectu prope urbis nostrae, annuam oppugnationem perferre piget ? Scilicet, quia levis belli causa est, nec satis quicquam iusti doloris est, quod nos ad perseverandum stimulet. Septies rebellaverunt, et in pace nunquam fida fuerunt : agros nostros millies depopulati sunt : Fidenates deficere a nobis coegerunt : colonos nostros ibi interfecerunt : auctores fuere contra ius gentium caedis impiae legatorum nostrorum : Etruriam omnem adversus nos concitare voluerunt, hodieque id moliantur : res repetentes legatos nostros, haud procul abfuit, quin violarent. Cum his molliter et per dilationes bellum geri oportet ? Si nos tam iustum odium nihil movet, ne illa quidem, oro vos, movent ? Operibus ingentibus saepta urbs est, quibus intra muros coercetur hostis. Quid turres, quid vineas testudinesque, et alium oppugnandarum urbium apparatus loquar ? Quum tantum laboris exhaustum sit, et ad finem iam operis tandem perventum ; relinquendane haec censeatis, ut ad aetatem rursus novus de integro his instituendis exsudet labor ? Quanto est minus, opera tueri facta, et instare et perseverare defungique cura ? Brevis enim profecto res est, si uno tenore peragitur ; nec ipsi per intermissiones has intervallaque lentiores spem nostram facimus. Loquor de opere, et de temporis iactura : quid ? periculi, quod differendo bello adimus, num oblivisci nos haec tam crebra Etruriae concilia de mittendis Veios auxiliis patiuntur ? Ut nunc res se habent, irati sunt, oderunt, negant

missuros : quantum in illis est, capere Veios licet. Quis est, qui spondeat, eundem, si differtur bellum, animum postea fore? *Liv.*, v. 4, 5.

69. *Speech of Appius Claudius to the Romans concerning the War with Veii.*—(b.) *He insists upon the Necessity of Discipline.*

Si medius fidius ad hoc bellum nihil pertineret, ad disciplinam certe militiae plurimum intererat, insuescere militem nostrum, non solum parata victoria frui; sed, si res etiam lentior sit, pati taedium et quamvis serae spei exitum exspectare, et, si non sit aestate perfectum bellum, hiemem opperiri, nec, sicut aestivas aves, statim auctumno tecta ac recessum circumspicere. Obsecro vos, venandi studium ac voluptas homines per nives ac pruinas in montes silvasque rapit; belli necessitatibus eam patientiam non adhibebimus, quam vel lusus ac voluptas elicere solet? Adeone effeminata corpora militum nostrorum esse putamus, adeo molles animos, ut hiemem unam durare in castris, abesse ab domo non possint? ut, tanquam navale bellum, tempestatibus captandis et observando tempore anni, gerant, non aestus, non frigora pati possint? Erubescant profecto, si quis eis hoc obiiciat; contendantque, et animis et corporibus suis virilem patientiam inesse, et se iuxta hieme atque aestate bella gerere posse: nec se patrociniū mollitiae inertiaeque mandasse tribunis, et meminisse, hanc ipsam potestatem non in umbra nec in tectis maiores suos creasse. Haec virtute militum vestrorum, haec Romano nomine sunt digna, non Veios tantum nec hoc bellum intueri, quod instat, sed famam et ad alia bella et ad ceteros populos in posterum quaerere. An mediocre discrimen opinionis secuturum ex hac re putatis, utrum tandem finitimi populum Romanum eum esse putent, cuius si qua urbs primum illum brevissimi temporis sustinuerit impetum, nihil deinde timeat; an hic sit terror nominis nostri, ut exercitum non taedium longinquae oppugnationis, non vis hiemis ab urbe circumsessa semel amovere possit, nec finem ullum alium belli, quam victoriam, noverit; nec impetu potius bella, quam perseverantia, gerat? quae in omni quidem genere militiae, maxime tamen in obsidendis urbibus, necessaria est; quarum plerasque, munitionibus ac naturali situ inexpugnabiles, fame sitique tempus ipsum vincit atque expugnat: sicut Veios expugnabit, nisi auxilio hostibus tribuni plebis fuerint, et Romae invenerint praesidia Veientes, quae nequicquam in Etruria quaerunt. *Liv.*, v. 6.

70. *The Dictator Fabius tells his Troops that their only Chance of Escape is to cut their way through the Enemy.*

“Locis,” inquit, “angustis, milites, deprehensi, nisi quam victoria patefecerimus, viam nullam habemus. Stativa nostra munimento satis tuta sunt; sed inopia eadem infesta. Nam et circa omnia defecerunt, unde subvehi commeatus poterant; et, si omnes iuvare velint, iniqua loca sunt. Itaque non frustrabor ego vos, castra hic relinquendo, in quae, infecta victoria, sicut pristino die, vos recipiatis. Armis munimenta, non munitis arma tuta esse debent. Castra habeant repetantque, quibus operae est trahere bellum: nos omnium rerum respectum, praeterquam victoriae, nobis abscidamus. Ferte signa in hostem: ubi extra vallum cesserit agmen, castra, quibus imperatum est, incendant: damna nostra, milites, omnium circa, qui defecerunt, populorum praeda sarcientur. *Liv.*, ix. 23.

71. *Fabius (who has engaged the Enemy contrary to orders) exhorts the Soldiers to protect him from the Jealous Fury of Papirius.*

Fabius, extemplo concione advocata, obtestatus milites est, “ut, qua virtute rempublicam ab infestissimis hostibus defendissent, eadem se, cuius ductu auspicioque vicissent, ab impotenti crudelitate dictatoris tutarentur. Venire amentem invidia, iratum virtuti alienae felicitatique, furere, quod, se absente, res publica egregie gesta esset: malle, si mutare fortunam posset, apud Samnites, quam Romanos, victoriam esse. Imperium dictitare spretum, tanquam non eadem mente pugnari vetuerit qua pugnatum doleat: et tunc invidia impedire virtutem alienam voluisse, cupidissimisque ablaturum arma fuisse militibus, ne se absente moveri possent: et nunc id furere, id aegre pati, quod sine L. Papirio, non inermes, non manci milites fuerint, quod se Q. Fabius magistrum equitum duxerit, ac non accensum dictatoris. Quid illum facturum fuisse, si, quod belli casus ferunt Marsque communis, adversa pugna evenisset, qui sibi, devictis hostibus, re publica bene gesta, ita ut non ab illo unico duce melius geri potuerit, supplicium magistro equitum minetur? Neque illum magistro equitum infestiozem, quam tribunis militum, quam centurionibus, quam militibus esse. Si possit, in omnes saeviturum fuisse: quia id nequeat, in unum saevire. Etiam invidiam, tanquam ignem, summa petere; in caput consilii, in ducem incurrere. Si se simul cum gloria rei gestae exstinxisset, tunc

victorem, velut in capto exercitu dominantem, quicquid licuerit in magistro equitum, in militibus ausurum. Proinde adessent in sua causa omnium libertati. Si consensum exercitus eundem, qui in proelio fuerit, in tuenda victoria videat, et salutem unius omnibus curae esse: inclinaturum ad clementiorem sententiam animum. Postremo se vitam fortunasque suas illorum fidei virtutique permittere. *Liv.*, viii. 31.

72. *Papirius justifies his Severity towards Fabius.*

Hoc etiam L. Brutum, conditorem Romanae libertatis, antea in duobus liberis fecisse. Nunc patres comes et senes faciles de alieno imperio spreto, tanquam rei parvae, disciplinae militaris eversae iuventuti gratiam facere. Se tamen perstatutum in incepto: nec ei, qui adversus edictum suum, turbatis religionibus ac dubiis auspiciis, pugnasset, quicquam ex iusta poena remissurum. Maiestas imperii perpetuane esset, non esse in sua potestate: L. Papirium nihil de eius iure diminuturum. Optare, ne potestas tribunicia, inviolata ipsa, violet intercessionem sua Romanum imperium, neu populus Romanus in se potissimum dictatorem et ius dictaturae extinguat. Quod si fecisset, non L. Papirium, sed tribunos, sed pravum populi iudicium nequicquam posteros accusaturos: quum, polluta semel militari disciplina, non miles centurionis, non centurio tribuni, non tribunus legati, non legatus consulis, non magister equitum dictatoris pareat imperio; nemo hominum, nemo deorum verecundiam habeat; non edicta imperatorum, non auspicia observentur; sine commeatu vagi milites in pacato, in hostico errent, immemores sacramenti, licentia sola se, ubi velint, exauctorent; infrequentia deserantur signa; neque conveniatur ad edictum, nec discernatur, interdiu, nocte, aequo, iniquo loco, iussu, iniussu imperatoris pugnent; et non signa, non ordines servant; latrocinii modo caeca et fortuita pro sollenni et sacrata militia sit. Horum criminum vos reos in omnia saecula offerre, tribuni plebis: vestra obnoxia capita pro licentia Q. Fabii obicite. *Liv.*, viii. 34.

73. A "*Suasoria*."—*Alexander has arrived at the limits of the Earth: He knows not what to conquer next.*

Quid? ista toto pelago infusa caligo navigantem tibi videtur admittere, quae prospicientem quoque excludit? Non haec India est nec ferarum terribilis ille conventus. Inmanes propone beluas, aspice quibus procellis fluctibusque saeviat, quas

ad litora undas agat. Tantus ventorum concursus, tanta convulsi funditus maris insania est; nulla praesens navigantibus statio est, nihil salutare, nihil notum: rudis et imperfecta natura penitus recessit. Ista maria ne illi quidem petierunt qui fugiebant Alexandrum. Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum. Illi qui etiam siderum collegerunt metas et annuas hiemis atque aestatis vices ad certam legem redegerunt, quibus nulla pars ignota mundi est, de Oceano tamen dubitant utrumne terras velut vinculum circumfluat, an in suum colligatur orbem, et in hos per quos navigatur sinus quasi spiramenta quaedam magnitudinis exaestuet; ignem post se cuius augmentum ipse sit habeat, an spiritum. Quid agitis, commilitones? domitoremne generis humani, magnum Alexandrum, eo dimittitis quod adhuc quid sit disputatur? Memento, Alexander: matrem in orbe victo adhuc magis quam pacato relinquis. *Fabianus, ap. Sen. Rh. Suas., I. iv.*

74. A "*Suasoria.*"—*Alexander hesitates whether to enter Babylon, after an Augur had predicted that he should die there.*

Quis est qui futurorum scientiam sibi vindicet? novae oportet sortis is sit qui iubente deo canat, non eodem contentus utero quo imprudentes nascimur: quandam imaginem dei praeferat qui iussa exhibeat dei. Sic est, tantum enim regem tantique rectorem orbis in metum cogit. Magnus iste et supra humanae sortis habitus sit cui liceat terrere Alexandrum: ponat iste suos inter sidera patres et originem caelo trahat, agnoscat suum vatem deus; non eodem vitae fine, aetate magna, extra omnem fatorum necessitatem caput sit quod gentibus futura praecipiat. Si vera sunt ista, quid ita non huic studio servit omnis aetas? cur non ab infantia rerum naturam deosque qua licet visimus, cum pateant nobis sidera et interesse numinibus liceat? quid ita inutili desudamus facundia aut periculosis atteritur armis manus? an melius alio pignore quam futuri scientia ingenia surrexerint? Qui vero in media se, ut praedicant, fatorum misere pignora natales inquirunt et primam aevi horam omnium annorum habent nuntiam, quo ierint motu sidera, in quas discucurrerint partes, contrane deus steterit, an placidus adfulserit sol; an plenam lucem an initia surgentis acceperit, an abdiderit in noctem obscurum caput luna; Saturnus nascentem, an ad bella Mars militem, an negotiosum in quaestus Mercurius exceperit, an blanda adnuerit nascenti Venus, an ex humili in sublime Iuppiter tulerit, aestimant: tot circa unum caput tumultuantis deos!

Futura nuntiant: plerosque dixere victuros, at nihil metuentis oppressit dies; aliis dedere finem propinquum, at illi superfuere agentes inutilis animas; felices nascentibus annos spoponderunt, at fortuna in omnem properavit iniuriam. Incertae enim sortis vivimus: unicuique ista pro ingenio finguntur, non ex fide scientiae. Erit aliquis orbe toto locus qui te victorem non viderit? Babylon ei cluditur cui patuit oceanus. *Arellius Fuscus, ap. Sen. Rh. Suas., IV. i.*

75. A "*Suasoria*."—*Cicero deliberates whether to burn his Philippics on the condition that his life shall be spared.*

Non feres Antonium: intolerabilis in malo ingenio felicitas est nihilque cupientis magis accendit quam prosperae turpitudinis conscientia. Difficile est; non feres, inquam, et iterum inritare inimicum in mortem tuam cupies. Quod ad me quidem pertinet, multum a Cicerone absum: tamen non taedet tantum me vitae meae, sed pudet. Ne propter hoc quidem ingenium tuum amas, quod illud Antonius plus odit quam te? remittere ait se tibi ut vivas, commentus quemadmodum eripiat etiam quod vixeras. Crudelior est pactio Antonii quam proscriptio. Ingenium erat in quo nihil iuris haberent triumvitalia arma. Commentus est Antonius quemadmodum quod non poterat cum Cicerone proscribere, a Cicerone proscriberetur. Hortarer te, Cicero, ut vitam magni aestimares, si libertas suum haberet in civitate locum, si suum in libertate eloquentia, si non civili ense cervicibus luerentur; nunc ut scias nihil esse melius quam mori, vitam tibi Antonius promittit. Pendet nefariae proscriptionis tabula: tot praetorii, tot consulares, tot equestris ordinis viri periere; nemo relinquitur nisi qui servire possit. Nescio an hoc tempore vivere velis, Cicero: nemo est cum quo velis. Merito, hercules, illo tempore vixisti quo Caesar ultro te rogavit ut viveres sine ulla pactione, quo tempore non quidem stabat respublica, sed in boni principis sinum ceciderat. *Haterius, ap. Sen. Rh. Suas., VII. i.*

76. A "*Controversia*."—*Laqueus incisus.*

Inscripti maleficii sit actio. Quidam naufragio facto, amissis tribus liberis et uxore incendio domus, suspendit se. Praecidit illi quidam ex praetereuntibus laqueum. A liberato reus fit maleficii. Tres, inquit, liberos perdidit. Utinam et illos servare

potuissent! Vive; mutantur vices felicitatis humanae: proscriptus aliquando proscriptis. Victi fugiunt, proscripti latent, naufragi natant. Amisi, inquit, uxorem, liberos, patrimonium. Tu putabas te ea condicione accepisse ne perderes? Ludit de suis fortuna muneribus, et quae dedit aufert, quae abstulit reddit nec umquam tutius est illam experiri quam cum locum iniuriae non habet. Cn. Pompeius in Pharsalia victus acie vixit. Maius tu tuum putas esse naufragium? Crassus vixit; et non privatas perdiderat, sed publicas opes. Omnia tibi fortuna abstulit, sed spem reliquit. Tolle spem hominibus, nemo victus retemptabit arma, nemo infeliciter experta negotiatione alios appetet quaestus, nemo naufragus vivet. Spes est ultimum adversarum rerum solatium. Ut viveres, natasti. Miseritus sum nec in te amplius quam periculum cogitavi: non attendi incendium, non orbitatem, aut si attendi, memineram te post illa vixisse. Non visus est mihi moriendi animum habere: elegerat locum in quo interpellari posset. *Sen. Rh., Contr., V. i.*

77. A "*Controversia*."—*Laqueus incisus. Argument as before.*

Pars altera. Tot ille fundorum dominus aliena arbore suspendo laqueum. De fortuna nihil queror; mori permittit. "Nunc, inquit, morere." Iniuria est ut, qui meo arbitrio debui, tuo moriar. Amisi uxorem, liberos, patrimonium; fortuna mihi nihil prater laqueum reliquit, iste nec laqueum. Sumpsi instrumenta mortis solitudinem et laqueum, alterum aptum morituro, alterum misero. Quisquis intervenis, si amicus, defle, si inimicus, specta. Cum a me iste accusetur, graviores de me quam de reo ferte sententiam: ego ut moriar, iste ne prohibeat. Ne haec narrarem mori volui. Praecidit remedium meum Si qua est fides, non enatavi, sed eiectus sum. Nihil iam timebam nisi vivere. Domus meae fata claudio, nihilo miserior quam quod ultimus morior. Cui me vitae reservas? Ut aedificem? aspice incendium. Ut navigem? aspice naufragium. Ut educem? aspice sepulchrum. In tam calamitosa domo feliciores fuistis, uxor et liberi; vobis mori contigit. *Sen. Rh., Contr., V. i.*

78. A "*Controversia*."—*Filia conscia in veneno privigni.*

Venefica torqueatur, donec conscios indicet. Quidam mortua uxore ex qua filium habebat duxit alteram et ex ea sustulit filiam. Decessit adulescens, accusavit maritus novercam vene-

ficii. Damnata dum torqueretur dixit consciam filiam. Petitur ad supplicium puella. Pater defendit. Non prodesset tibi, puella, quod te amavit frater, nisi mater odisset. Nefanda mulier, etiam filiae noverca, ne mori quidem potuit, nisi et occideret. In gladiatoribus quoque condicio dura victoris est cum moriente pugnantis. Nullum magis adversarium timeas quam qui vivere non potest, occidere potest. Concitatissima est rabies in desperatione et morte ultima in furorem animus impellitur. Quaedam ferae tela ipsa commordent et in mortis auctorem per vulnera ruunt. Gladiator quem armatus fugerat nudus insequitur, et praecipitati non quod impulit tantum trahunt, sed quod occurrit. Naturali quodam deploratae mentis affectu morientibus gratissimum est commori. O mendacium simile veneficio! dum novercae meminit, matris oblita est. Peto ne quia filium vindicavi, filiam perdam. Nisi succurritis, noverca vicit, ego victus sum. Ne inter supplicia quidem desivit occidere. Prosit apud vos puellae quod eam pater laudat, prosit quod mater accusat. Conscia, inquit, est filia. Ego torqueri coepi, noverca torquere. Habui filium talem, ut illum amare posset noverca, nisi in eam incidisset quae odisse etiam filiam posset. Servus furti tortus Catonem conscium dixit. Utrum plus tormentis creditis an Catoni? Quod noverca tam sero, puella tam cito? In hoc poenas veneficii dabat, ut accusationis exigeret. *Sen Rh., Contr., IX. vi.*

79. *The Boundless Deep.*

Iam pridem post terga diem solemque relinquunt,
 Iam pridem notis extorres finibus orbis
 Per non concessas audaces ire tenebras
 Ad rerum metas extremaque litora mundi;
 Nunc illum pigris immania monstra sub undis
 Qui ferat Oceanum, qui saevas undique pistris
 Aequareosque canes, ratibus consurgere prensis.
 Accumulat fragor ipse metus. Iam sidere limo
 Navigia et rapido desertam flamine classem
 Seque feris credunt per inertia fata marinis
 Tam non felici laniandos sorte relinqui.
 Atque aliquis prora caecum sublimis ab alta
 Aëra pugnaci luctatus rumpere visu,
 Ut nihil erepto valuit dinoscere mundo,
 Obstructa in talis effundit pectora voces:
 Quo ferimur? fugit ipse dies orbemque relictum

Ultima perpetuis claudit natura tenebris.
 Anne alio positas ultra sub cardine gentes
 Atque alium flabris intactum quaerimus orbem ?
 Di revocant rerumque vetant cognoscere finem
 Mortales oculos : aliena quid aequora remis
 Et sacras violamus aquas divumque quietas
 Turbamus sedes?

Pedo Albinovanus, ap. Sen. Rh. Suas., I. xv.

80. *A Lament for Cicero.*

Oraque magnanimum spirantia paene virorum
 In rostris iacuere suis : sed enim abstulit omnis,
 Tamquam sola foret, rapti Ciceronis imago.
 Tunc redeunt animis ingentia consulis acta
 Iurataeque manus deprensaque foedera noxae
 Patriciumque nefas extinctum : poena Cethegi
 Deiectusque redit votis Catilina nefandis.
 Quid favor aut coetus, pleni quid honoribus anni
 Profuerant ? sacris exculta quid artibus aetas ?
 Abstulit una dies aevi decus, citaque luctu
 Conticuit Latiae tristis facundia linguae.
 Unica sollicitis quondam tutela salusque,
 Egregium semper patriae caput, ille senatus
 Vindex, ille fori, legum ritusque togaeque,
 Publica vox saevis aeternum obmutuit armis.
 Informes voltus sparsamque cruore nefando
 Canitiem sacrasque manus operumque ministras
 Tantorum pedibus civis proiecta superbis
 Proculcavit ovans nec lubrica fata deosque
 Respexit. Nullo luet hoc Antonius aeo.
 Hoc nec in Emathio mitis victoria Perse,
 Nec te, dive Syphax, non fecerat hoste Philippo ;
 Inque triumphato ludibria cuncta Iugurtha
 Afuerant, nostraeque cadens ferus Hannibal irae
 Membra tamen Stygias tulit inviolata sub umbras.

Cornelius Severus, ap. Sen. Rh. Suas., VI. xxvi.

C.—PERIOD III., A.D. 14—180.

81. *The Fruits of Civil War.*

Bella per Emathios plus quam civilia campos
 Iusque datum sceleri canimus, populumque potentem
 In sua victrici conversum viscera dextra,
 Cognatasque acies, et rupto foedere regni
 Certatum totis concussi viribus orbis
 In commune nefas, infestisque obvia signis
 Signa, pares aquilas, et pila minantia pilis.
 Quis furor, o cives, quae tanta licentia ferri,
 Gentibus invis Latium praebere cruorem?
 Quumque superba foret Babylon spolianda trophaeis
 Ausoniis, umbraque erraret Crassus inulta,
 Bella geri placuit nullos habitura triumphos?
 Heu quantum terrae potuit pelagique parari
 Hoc, quem civiles hauserunt, sanguine, dextrae!
 At nunc semirutis pendent quod moenia tectis
 Urbibus Italiae, lapsisque ingentia muris
 Saxa iacent, nulloque domus custode tenentur,
 Rarus et antiquis habitator in urbibus errat,
 Horrida quod dumis, multosque inarata per annos
 Hesperia est, desuntque manus poscentibus arvis,
 Non tu, Pyrrhe ferox, nec tantis cladibus auctor
 Poenus erit: nulli penitus discindere ferro
 Contigit: alta sedent civilis vulnera dextrae.
 Quod si non aliam venturo fata Neroni
 Invenere viam, magnoque aeterna parantur
 Regna deis, coelumque suo servire tonanti
 Non nisi saevorum potuit post bella gigantum,
 Iam nihil, o superi, querimur: scelera ipsa nefasque
 Hac mercede placent.

Lucan, i. 1-14; 24-38.

82. *Sulla's Vengeance on the Body of Marius.*

Quid sanguine manes
 Placatos Catuli referam? cum victima tristes
 Inferias Marius forsán nolentibus umbris

Pendit, inexpleto non funda piacula busto:
 Cum laceros artus, aequataque vulnera membris
 Vidimus, et toto quamvis in corpore caeso
 Nil animae letale datum, moremque nefandae
 Dirum saevitiae, pereuntis parcere morti.
 Avolsae cecidere manus, exsectaque lingua.
 Palpitat, et muto vacuum ferit aëra motu.
 Hic aures, alius spiramina naris aduncae
 Amputat: ille cavis evolvit sedibus orbes,
 Ultimaque effundit spectatis lumina membris
 Vix erit ulla fides tam saevi criminis, unum
 Tot poenas cepisse caput. Sic mole ruinae
 Fracta sub ingenti miscentur pondere membra:
 Nec magis informes veniunt ad litora trunci,
 Qui medio periere freto. Quid perdere fructum
 Iuvit, et, ut vilem, Marii confundere vultum?
 Ut scelus hoc Sullae caedesque ostensa placeret,
 Agnoscendus erat.

Lucan, ii. 173-193.

83. *Speech of Petreius to his Men.*

Immemor o patriae, signorum oblite tuorum,
 Non potes hoc caussae, miles, praestare senatus,
 Adsertor victo redeas ut Caesare? certe
 Ut vincere potes. Dum ferrum, incertaque fata,
 Quique fluat multo non deerit vulnere sanguis,
 Ibitis ad dominum? damnataque signa feretis?
 Utque habeat famulos nullo discrimine Caesar
 Exorandus erit? ducibus quoque vita petenda est.
 Numquam nostra salus pretium mercesque nefandae
 Proditionis erit: non hoc civilia bella,
 Ut vivamus, agunt. Trahimur sub nomine pacis.
 Non chalybem gentes penitus fugiente metallo
 Eruerent, nulli vallarent oppida muri,
 Non sonipes in bella ferox, non iret in aequor
 Turrigeras classis pelago sparsura carinas,
 Si bene libertas umquam pro pace daretur.
 Hostes nempe meos scelerei iurata nefando
 Sacramenta tenent: at vobis vilior hoc est
 Vestra fides, quod pro caussa pugnantibus aequa
 Et veniam sperare licet. Pro dira pudoris
 Foedera! nunc toto fatorum ignarus in orbe,

Magne, paras acies, mundique extrema tenentes
Sollicitas reges, cum forsan foedere nostro
Iam tibi sit promissa salus.

Lucan, iv. 212-235.

84. *Afranius surrenders to Caesar.*

Si me degeneri stravissent fata sub hoste,
Non deerat fortis rapiendo dextera leto:
At nunc sola mihi est orandae causa salutis,
Dignum donanda, Caesar, te credere vita.
Non partis studiis agimur nec sumsimus arma
Consiliis inimica tuis. Nos denique bellum
Invenit civile duces, caussaeque priori,
Dum potuit, servata fides. Nil fata moramur:
Tradimus Hesperias gentes, aperimus Eoas,
Securumque orbis patimur post terga relictis.
Nec cruor effusus campis tibi bella peregit,
Nec ferrum, lassaeque manus. Hoc hostibus unum,
Quod vincas, ignosce tuis. Nec magna petuntur.
Otia des fessis, vitam patiaris inermes
Degere, quam tribuis: campis prostrata iacere
Agmine nostra putes: neque enim felicibus armis
Misceri damnata decet, partemque triumphis
Captos ferre tui: turba haec sua fata peregit.
Hoc petimus, victos ne tecum vincere cogas.

Lucan, iv. 344-362.

85. *Caesar in a small boat encounters a terrible storm: the danger only swells his pride.*

Creditam digna pericula Caesar
Fatis esse suis. "Tantusne evertere," dixit,
"Me superis labor est: parva quem puppe sedentem
Tam magno petiere mari? Si gloria leti
Est pelago donata mei, bellisque negamur;
Intrepidus, quaecumque datis mihi, numina, mortem
Accipiam. Licet ingentes abruperit actus
Festinata dies fatis; sat magna peregi.
Arctoas domui gentes: inimica subegi
Arma metu: vidit Magnum mihi Roma secundum
Iussa plebe tuli fasces per bella negatos.

Nulla meis aberit titulis Romana potestas.
 Nesciet hoc quisquam, nisi tu, quae sola meorum
 Conscia votorum es, me, quamvis plenus honorum
 Et dictator eam Stygias et consul ad umbras,
 Privatum, Fortuna, mori. Mihi funere nullo
 Est opus, o superi: lacerum retinete cadaver
 Fluctibus in mediis: desint mihi busta rogosque,
 Dum metuar semper, terraque exspecter ab omni."
 Haec fatum decimus, dictu mirabile, fluctus
 Invalida cum puppe levat; nec rursus ab alto
 Aggere deiecit pelagi, sed pertulit unda,
 Scruposisque angusta vacant ubi litora saxis,
 Imposuit terrae. Pariter tot regna, tot urbes
 Fortunamque suam, tecta tellure, recepit.

Lucan, v. 653-678.

86. *Incantation of a Sorceress.*

Eumenides, Stygiumque nefas, poenaeque nocentum:
 Et Chaos innumeros avidum confundere mundos:
 Et rector terrae, quem longa in saecula torquet
 Mors dilata deum: Styx et, quos nulla meretur
 Thessalis Elysios: coelum, matremque perosa
 Persephone, nostraeque Hecates pars ultima, per quam
 Manibus et mihi sunt tacitae commercia linguae:
 Ianitor et sedis laxae, qui viscera saevo
 Spargis nostra cani: repetitaque fila sorores
 Tracturae: tuque o flagrantis portitor undae
 Iam lassate senex ad me redeuntibus umbris:
 Exaudite preces, si vos satis ore nefando
 Pollutoque voco, si numquam haec carmina fibris
 Humanis ieiuna cano, si pectora plena
 Saepe dedi, et lavi calido prosecta cerebro:
 Si quis, quum vestris caput extaque lancibus, infans
 Imposui, victurus erat: parete precanti.
 Non in Tartareo latitantem poscimus antro,
 Adsuetamque diu tenebris, modo luce fugata
 Descendentem animam: primo pallentis hiatu
 Haeret adhuc Orci. Licet has exaudiat herbas
 Ad manes ventura semel. Ducis omina nato
 Pompeiana canat nostri modo militis umbra,
 Si bene de vobis civilia bella merentur.

Lucan, vi. 695-718.

87. *Pompey reluctantly consents to the Battle of Pharsalia.*

"Si placet hoc," inquit, "cunctis, si milite Magno,
 Non duce, tempus eget, nil ultra fata morabor.
 Involvat populos una Fortuna ruina,
 Sitque hominum magnae lux ista novissima parti.
 Testor, Roma, tamen: Magnum, quo cuncta perirent,
 Accepisse diem. Potuit tibi vulnere nullo
 Stare labor belli: potuit sine caede subactum,
 Captivumque ducem violatae tradere paci.
 Quis furor, o caeci, scelerum? Civilia bella
 Gesturi metuunt, ne non cum sanguine vincant?
 Abstulimus terras, exclusimus aequore toto,
 Ad praematuras segetum ieiuna rapinas
 Agmina compulimus, votumque effecimus hosti,
 Ut mallet sterni gladiis, mortesque suorum
 Permiscere meis. Belli pars magna peracta est
 His, quibus effectum est, ne pugnam tiro paveret:
 Si modo virtutis stimulis, iraeque calore
 Signa petunt. Multos in summa pericula misit
 Venturi timor ipse mali. Fortissimus ille est,
 Qui promptus metuenda pati, si comminus instent,
 Et differre potest. Placet haec tam prospera rerum
 Tradere Fortunae? gladio permittere mundi
 Discrimen? Pugnare ducem, quam vincere, malunt.
 Res mihi Romanas dederas, Fortuna, regendas:
 Accipe maiores, et caeco in Marte tuere.
 Pompeii nec crimen erit, nec gloria bellum.

Lucan, vii. 89-112.

88. *Cornelia bewails her Husband's Murder.*

At non tam patiens Cornelia cernere saevum
 Quam perferre nefas, miserandis aethera complet
 Vocibus: "O coniunx, ego te scelerata peremi:
 Letiferae tibi caussa morae fuit avia Lesbos,
 Et prior in Nili pervenit litora Caesar.
 Nam cui ius alii sceleris? Sed, quisquis in istud
 A superis immisse caput, vel Caesaris irae
 Vel tibi prospiciens, nescis crudelis, ubi ipsa
 Viscera sint Magni: properas, atque ingeris ictus,
 Qua votum est victo. Poenas non morte minores

Pendat, et ante meum videat caput. Haud ego culpa
 Libera bellorum, quae matrum sola per undas,
 Et per castra comes, nullis absterrita fatis,
 Victum, quod reges etiam timuere, recepi.
 Hoc merui coniunx, in tuta puppe relinqui?
 Perfide, parcebas? te fata extrema petente,
 Vita digna fui? Moriar, nec munere regis.
 Aut mihi praecipitem, nautae, permittite saltum,
 Aut laqueum collo tortosque aptare rudentes:
 Aut aliquis, Magno dignus comes, exigat ensem.
 Pompeio praestare potest, quod Caesaris armis
 Imputet. O saevi, properantem in fata tenetis?
 Vivis adhuc, coniunx, et iam Cornelia non est
 Iuris, Magne, sui. Prohibent accersere mortem:
 Servor victori." Sic fata, interque suorum
 Lapsa manus, rapitur, trepida fugiente carina.
Lucan, viii. 638-662.

89. *Cato bids his men fight for their Country,
 not for their Party.*

Ergo pari voto gessisti bella, iuventus,
 Tu quoque pro dominis, et Pompeiana fuisti,
 Non Romana manus? Quod non in regna laboras,
 Quod tibi, non ducibus, vivis morerisque, quod orbem
 Adquiris nulli, quod iam tibi vincere tutum est,
 Bella fugis, quaerisque iugum cervice vacante,
 Et nescis sine rege pati. Nunc causa pericli
 Digna viris. Vestro potuit Pompeius abuti
 Sanguine: nunc patriae iugulos ensesque negatis,
 Cum prope libertas? Unum Fortuna reliquit
 Iam tribus e dominis. Pudeat: plus regia Nili
 Contulit in leges, et Parthi militis arcus.
 Ite, o degeneres, Ptolomaei munus et arma
 Spernite. Quis vestras ulla putet esse nocentes
 Caede manus? Credet faciles sibi terga dedisse,
 Credet ab Emathiis primos fugisse Philippis.
 Vadite securi: meruistis iudice vitam
 Caesare, non armis, non obsidione subacti.
 O famuli turpes, domini post fata prioris
 Itis ad heredem. Cur non maiora mereri,
 Quam vitam veniamque libet? Rapiatur in undas
 Infelix Magni coniunx, prolesque Metelli:

Ducite Pompeios: Ptolemaei vincite munus.
 Nostra quoque invisio quisquis feret ora tyranno,
 Non parva mercede dabit. Sciet ista iuventus
 Cervicis precio bene se mea signa secutam.
 Quin agite, et magna meritum cum caede parate:
 Ignavum scelus est tantum fuga.

Lucan, ix. 256-283.

90. *Ode to Bacchus.*

Effusam redimite comam nutante corymbo,
 Mollia Nisaeis armatæ brachia thyrsis,
 Lucidum coeli decus, huc ades votis,
 Quae tibi nobiles Thebae, Bacche, tuae
 Palmis supplicibus ferunt!
 Huc adverte favens virgineum caput!
 Vultu sidereo discute nubila,
 Et tristes Erebi minas, avidumque fatum!
 Te decet vernis comam floribus cingi,
 Te caput Tyria cohibere mitra,
 Hederave mollem baccifera religare frontem;
 Spargere effusos sina lege crines;
 Rursus adducto revocare nodo;
 Qualis iratam metuens novercam
 Creveras falsos imitatus artus,
 Crine flamenti simulata virgo,
 Luteam vestem retinente zona.
 Inde tam molles placuere cultus,
 Et sinus laxi, fluidumque syrma.
 Vidit aurato residere curru,
 Veste cum longa tegeres leones,
 Omnis Eoae plaga vasta terrae,
 Qui bibit Gangem, niveumque quisquis
 Frangit Araxen.
 Te senior turpi sequitur Silenus asello,
 Turgida pampineis redimitus tempora sertis.
 Conditæ lascivi deducunt orgia mystae.
 Te Bassaridum comitata cohors
 Nunc Edoni pede pulsavit
 Sola Pangaei;
 Nunc Threicio vertice Pindi;
 Nunc Cadmeas inter matres
 Impia Maenas

Comes Ogygio venit Iaccho,
Nebride sacra praecincta latus.

Sen., Oed., 403-437.

91. *The Ghost of Agrippina appears at the Nuptials of Nero and Poppaea, and prophesies Nero's Death.*

Tellure rupta Tartaro gressum extuli,
Stygiam cruenta praeferens dextra facem
Thalamis scelestis. Nubat his flammis meo
Poppaea nato iuncta, quas vindex manus
Dolorque matris vertet ad tristes rogos.
Manet inter umbras impiae caedis mihi
Semper memoria, Manibus nostris gravis
Adhuc inultis, reddita et meritis meis
Funesta merces puppis, et pretium imperi
Nox illa, qua naufragia deflevi mea.
Comitum necem, natique crudelis nefas
Deflere votum fuerat; haud tempus datum est
Lacrimis; sed ingens scelere geminavit nefas.
Peremta ferro, foeda vulneribus, sacros
Intra penates spiritum effudi gravem,
Erepta pelago, sanguine extinxi meo
Nec odia nati, saevit in nomen ferus
Matris tyrannus: obrui meritum cūpit;
Simulacra, titulos destruit, mortis metu,
Totum per orbem, quem dedit poenam in meam
Puero regendum noster infelix amor.
Extinctus umbras agitat infestus meas,
Flammisque vultus noxios coniunx petit,
Instat, minatur, imputat fatum mihi
Tumulumque nati; poscit auctorem necis.
Iam parce: dabitur. Tempus haud longum peto:
Ulrix Erinnyis impio dignum parat
Letum tyranno, verbera, et turpem fugam,
Poenasque, quis et Tantali vincat sitim,
Dirum laborem Sisyphei, Tityi alitem,
Ixionisque membra rapientem rotam.
Licet extruat marmoribus atque auro tegat
Superbus aulam; limen armatae ducis
Servent cohortes; mittat immensas opes
Exhaustus orbis; supplices dextram petant
Parthi cruentam; regna, divitias, ferant;

Veniet dies tempusque, quo reddat suis
 Animam nocentem sceleribus, iugulum hostibus,
 Desertus et destructus et cunctis egens.
Sen., Oed., 595-633.

92. *A Lament for Hector.*

Hec. Iam nuda vocant
 Pectora dextras. Nunc, nunc vires
 Exprome, dolor !
 Rhoetea sonent littora planctu ;
 Habitansque cavis montibus Echo
 Non, ut solita est, extrema brevis
 Verba remittat : totos reddat
 Troiae gemitus ! audiat omnis
 Pontus et aether. Saevite, manus !
 Pulsu vasto tundite pectus :
 Non sum solito contenta sono :
 Hecтора flemus.
Chor. Tibi dextra ferit nostra lacertos,
 Humerosque ferit tibi sanguineos ;
 Tibi nostra caput dextera pulsat ;
 Tibi maternis ubera palmis
 Laniata iacent ; fluit et multo
 Sanguine manat, quamcunque tuo
 Funere feci, rupta cicatrix.
 Columen patriae, mora factorum,
 Tu praesidium Phrygibus fessis,
 Tu murus eras ; humerisque tuis
 Stetit illa decem fulta per annos :
 Tecum cecidit, summusque dies
 Hectoris idem patriaeque fuit.

Sen., Troad., 105-129.

93. *A Curse.*

Perge, detestabilis
 Umbra, et penates impios furiis age !
 Certetur omni scelere, et alterna vice
 Stringantur enses. Ne sit irarum modus
 Pudorve ; mentes caecus instiget furor ;
 Rabies parentum duret, et longum nefas

Eat in nepotes ; nec vacet cuiquam vetus
 Odisse crimen : semper oriatur novum,
 Nec unum in uno ; dumque punitur scelus,
 Crescat. Superbis fratribus regna excidant,
 Repetantque profugos ; dubia violentae domus
 Fortuna reges inter incertos labet ;
 Miser ex potente fiat, ex misero potens ;
 Fluctuque regnum casus adsiduo ferat.
 Ob scelera pulsi, cum dabit patriam deus,
 In scelera redeant ; sintque tam invisi omnibus
 Quam sibi. Nihil sit, ira quod vetitum putet :
 Fratrem expavescat frater, et gnatum parens
 Gnatusque patrem ; liberi pereant male
 Peius tamen nascantur ; immineat viro
 Infesta coniunx ; bella trans pontum vehant ;
 Effusus omnes irriget terras cruor,
 Supraque magnos gentium exultet duces
 Libido victrix ; impia stuprum in domo
 Levissimum sit fratris : et fas et fides
 Iusque omne pereat. Non sit a vestris malis
 Immune coelum. Cur micant stellae polo,
 Flammaeque servant debitum mundo decus ?
 Nox atra fiat ! Excidat coelo dies !
 Misce penates ; odia, caedes, funera
 Arcesse, et imple Tantalo totam domum !

Sen., Thyest., 23-53.

94. *The Punishment of Bloodshed after Death.*

Ipse etiam Aesonides (quamquam tristissima rerum
 Castiganda duci vultuque premenda sereno)
 Dulcibus indulget lacrimis aperitque dolorem.
 Tum secreta trahens Phoebeum ad litora Mopsum,
 Quaenam, ait, ista lues ? aut quae sententia divum ?
 Decretusne venit fato pavor ? an sibi nectunt
 Corda moras ? cur iam immemores famaеque larisque
 Angimur ? aut pariet quemnam haec ignavia finem ?
 Dicam, ait, ac penitus causas labemque docebo,
 Mopsus, et astra tuens : non, si mortalia membra
 Sortitusque breves et parvi tempora fati
 Perpetimur, socius superi quondam ignis Olympi :
 Fas ideo miscere neces, ferroque morantes
 Exigere hinc animas redituraque semina caelo.

Quippe nec in ventos, nec in ultima solvimur ossa;
 Ira manet, duratque dolor; quum deinde tremendi
 Ad solium venere Iovis, questuque nefandam
 Edocuere necem: patet ollis ianua leti,
 Atque iterum remeare licet; comes una Sororum
 Additur, et pariter terras atque aequora lustrant.
 Quisque suos sontes inimicaque pectora poenis
 Implicat, et varia meritos formidine pulsant.
 At quibus invito maduerunt sanguine dextrae,
 Si fors saeva tulit miseros, si proxima culpae,
 Hos variis mens ipsa modis agit, et sua carpunt
 Facta viros; resides et iam nihil amplius ausi,
 In lacrimas humilesque metus aegramque fatiscunt
 Segnitiam; quos ecce vides.

Val. Fl., Argon., iii. 369-396.

95. *Absyrtus urges his men to recover Medea.*

Absyrtus subita praeceps cum classe parentis
 Advehitur, profugis infestam lampada Graiis
 Concutiens diramque premens clamore sororem:
 Atque, Hanc, o si quis vobis dolor iraque, Colchi,
 Accelerate viam, neque enim fugit aequore raptor
 Iupiter, aut falsi sequimur vestigia tauri.
 Puppe (nefas) una praedo Phrixia reportat
 Vellera; qua libuit, remeat cum virgine; nobis
 (O pudor!) et muros et stantia tecta reliquit.
 Quid mihi deinde satis? nec quaero vellera, nec te
 Accipio, germana, datam, nec foederis ulla
 Spes erit, aut irae quisquam modus. Inde reverti
 Patris ad ora mei tam parvo in tempore fas sit?
 Quinquaginta animae me scilicet unaque mersa
 Sufficiet placare ratis? te, Graecia fallax,
 Persequor atque tuis hunc quasso moenibus ignem;
 Nec tibi digna, soror, desum ad connubia frater;
 Primus et ecce fero quatioque hanc lampada vestro
 Coniugio; primus celebros dotalia sacra,
 Qui potui; patriae veniam da, quaeso, senectae.
 Quin omnes alii pariter populique patresque
 Mecum adsunt: magni virgo ne regia Solis
 Haemonii thalamos adeas despecta mariti,
 Tot decuit coiisse rates, tot fulgere taedas.

Val. Fl., Argon., viii. 260-284.

96. *Juno opens Hannibal's eyes that he may see the Gods ranged against him.*

"Quo ruis, o vecors? maioraque bella capessis,
Mortali quam ferre datum?" Iuno inquit, et atram
Dimovit nubem, veroque apparuit ore.
"Non tibi cum Phrygio res Laurentive colono,
En, age, (namque, oculis amota nube parumper,
Cernere cuncta dabo) surgit qua celsus ad auras,
Aspice, montis apex, vocitata Palatia regi
Parrhasio plena tenet et resonante pharetra,
Intenditque arcum, et pugnas meditatur Apollo.
At, qua vicinis tollit se collibus altae
Molis Aventinus, viden', ut Latonia virgo
Accensas quatiat Phlegethontis gurgite taedas,
Exsertos avide pugnae nudata lacertos?
Parte alia, cerne, ut saevis Gradivus in armis
Implerit dictum proprio de nomine campum.
Hinc Ianus movet arma manu, movet inde Quirinus,
Quisque suo de colle Deus. Sed enim aspice, quantus
Aegida commoveat nimbos flammisque vomentem
Iupiter, et quantis pascat feras ignibus iras.
Huc vultus flecte, atque aude spectare Tonantem,
Quas hiemes, quantos concusso vertice cernis
Sub nutu tonitrus. Oculis qui fulgurat ignis!
Cede Deis tandem, et Titania desine bella."

Sil., xii. 703-725.

97. *Eteocles rejects the Embassy of Polynices.*

Cognita si dubiis fratris mihi iurgia signis
Ante forent nec clara odiorum arcana paterent,
Sufficeret vel sola fides, qua torvus et illum
Mente gerens, ceu saepta novus iam moenia laxet
Fossor et hostiles inimicent classica turmas,
Praefuris: in medios si comminus orsa tulisses
Bistonas, aut refugo pallentes sole Gelonos,
Parcior alloquio et medii reverentior aequi
Inciperes. Neque te furibundae crimine mentis
Arguerem, mandata refers: nunc omnia quando
Plena minis, nec sceptris fide nec pace sequestra
Poscitis, et capulo propior manus: haec mea regi

Argolico nondum aequa tuis vice dicta reporta:
 Quae sors iusta mihi, quae non indebitus annis
 Sceptra dicavit honos, teneo longumque tenebo.
 Te penes Inachiae dotalis regia dono
 Coniugis et Danaae (quid enim maioribus actis
 Invideam ?) cumulentur opes: felicibus Argos
 Auspiciis Lernamque regas; nos horrida Dirces
 Pascua et Euboicis artatas fluctibus oras
 Non indignati miserum dixisse parentem
 Oedipoden.

Stat., Theb., ii. 415-436.

98. *A Passionate Outpouring of Grief.*

Hosne ego complexus, genitrix, haec oscula, nati,
 Vestra tuor? sic vos extremo in fine ligavit
 Ingenium crudele necis? quae vulnera tractem,
 Quae prius ora premam? vosne illa potentia matris,
 Vos uteri fortuna mei? qua tangere divos
 Rebar et Ogygias titulis anteire parentes.
 At quanto melius dextraque in sorte iugatae,
 Quis steriles thalami nulloque ululata dolore
 Respexit Lucina domum; mihi quippe malorum
 Causa labor; sed nec bellorum in luce patenti
 Conspicui factis aeternaque gentibus ausi
 Quaesistis miserae vulnus memorabile matri:
 Sed mortem obscuram miserandaque funera passi.
 Heu quantus furto cruor et sine laude iacetis!
 Quin ego non dextras miseris complexibus ausim
 Dividere et tanti consortia rumpere leti!
 Ite diu fratres indiscretique supremis
 Ignibus et caros urna confundite manes.

Stat., Theb., iii. 151-169.

99. *Bacchus intercedes for Thebes.*

Excindisne tuas, divum sator optime, Thebas?
 Saeva adeo coniunx? nec te telluris amatae,
 Deceptique laris miseret cinerumque meorum?
 Esto, olim invitum iaculatus nubibus ignem,
 Credimus; en iterum atra refers incendia terris,
 Nec Styge iurata, nec pellicis arte rogatus.

Quis modus ? an nobis pater iratusque bonusque
 Fulmen habes ? sed non Danaeia limina talis,
 Parrhasiumque nemus Ledaeeasque ibis Amyclas.
 Scilicet e cunctis ego neglectissima natis
 Progenies ? ego nempe tamen qui dulce ferenti
 Pondus eram : cui tu dignatus limina vitae
 Praereptumque iter et maternos reddere menses.
 Adde, quod imbellis rarisque exercita castris
 Turba meas acies, mea tantum proelia norunt,
 Nectere fronde comas et ad inspirata rotari
 Buxa : timent thyrsos nuptarum et proelia matrum ;
 Unde tubas martemque pati ? Quin fervidus ecce
 Quanta paret ? quid si ille tuos Curetas in arma
 Ducat, et innocuis iubeat decernere peltis ?
 Quin etiam invisos (sic hostis defuit ?) Argos
 Elicis : o ipsis, genitor, graviora periclis
 Iussa, novercales ruimus ditare Mycenae.
 Anne triumphatos fugiam captivus ad Indos ?
 Da sedem profugo. Potuit Latonia frater
 Saxa (nec invideo) defigere Delon et imis
 Commendare fretis ; cara submovit ab arce
 Hostiles Tritonis aquas ; vidi ipse potentem
 Gentibus Eois Epaphum dare iura, nec ulla
 Cyllene secreta tubas, Minoave curat
 Ida ; quid heu tantum nostris offenderis aris ?
 Hic tibi (quando minor iam nostra potentia) noctes
 Herculae, placitusque vagae Nycteidis ardor,
 Hic Tyrium genus, et nostro felicior igne
 Taurus : Agenoreos saltem tutare nepotes.
Stat., Theb., vii. 155-177, 181-192.

100. *Statius commends his Poem to the Approbation of Posterity.*

Non ego, centena si quis mea pectora laxet
 Voce deus, tot busta simul, vulgique ducumque
 Tot pariter gemitus, dignis conatibus aequem :
 Turbine quo sese caris intraverit audax
 Ignibus Evadne, fulmenque in pectore magno
 Quaesierit ; quo more iacens super oscula saevi
 Corporis infelix excuset Tydea coniux :
 Ut saevos narret vigilae Argia sorori :
 Arcada quo planctu genitrix Erymanthia clamet,

Arcada consumto servansem sanguine vultus,
 Arcada, quem geminae pariter flevete cohortes.
 Vix novus ista furor, veniensque implesset Apollo,
 Et mea iam longo meruit ratis aequore portum.
 Durbisane procul, dominoque legere superstes,
 O mihi bisenos multum vigilata per annos
 Thebai? iam certe praesens tibi fama benignum
 Stravit iter, coepitque novam monstrare futuris.
 Iam te magnanimus dignatur noscere Caesar,
 Itala iam studio discit memoratque iuventus.
 Vive, precor: nec tu divinam Aeneida tenta,
 Sed longe sequere, et vestigia semper adora.
 Mox, tibi si quis adhuc praetendit nubila livor,
 Occidet, et meriti post me referentur honores.
Stat., Theb., xii. 797 to end.

101. *Piety and the Fury.*

Aversa caeli Pietas in parte sedebat,
 Non habitu, quo nota prius, non ore sereno,
 Sed vittis exuta comam, fraternaue bella,
 Ceu soror infelix pignantum aut anxia mater,
 Deflebat, saevumque Iovem Parcasque nocentes
 Vociferans, seseque polis et luce relictâ
 Descensuram Erebo et Stygios iam malle penates.
 Quid me, ait, ut saevis animantum ac saepe deorum
 Obstaturam animis, princeps Natura, creabas?
 Nil iam ego per populos, nusquam reverentia nostri.
 O furor, o homines, diraeque Prometheos artes!
 Quam bene post Pyrrham tellus pontusque vacabant!
 En mortale genus! Dixit: speculataque tempus
 Auxilio, Tentemus, ait, licet irrita coner,
 Desiluitque polo: niveus sub nubibus altis
 Quanquam maesta deae sequitur vestigia limes.
 Vix steterat campo, subita mansuescere pace
 Agmina, sentirique nefas; tunc ora madescunt
 Pectoraque, et tacitus subrepsit fratribus horror.
 Arma etiam simulata gerens cultusque viriles,
 Nunc his, nunc illis, Agite, ite, obsistite, clamat,
 Quis nati fratresque domi, quis pignora tanta.
 His quoque (nonne palam est, ultro miserescere divos?)
 Tela cadunt: cunctatur equi: Fors ipsa repugnat.
 Nonnihil impulerat dubios, ni torva notasset

Tisiphone fraudes, caelestique ocior igne
 Adforet increpitans: Quid belli obverteris ausis,
 Numen iners, pacique datum? cede, improba: noster
 Hic campus nosterque dies; nunc sera nocentes
 Defendis Thebas: ubi tunc, quum bella cieret
 Bacchus? et armatas furiarent orgia matres?
 Aut ubi segnis eras, dum Martius impia serpens
 Stagna bibit? dum Cadmus erat? dum victa cadit sphinx?
 Dum rogat Oedipoden genitor? dum lampade nostra
 In thalamos Iocasta venit? Sic urget, et ultro
 Vitantem adspectus, etiam, pudibundaque longe
 Ora reducentem, premit adstridentibus Hydrys
 Intentatque faces: delectam in lumina pallam
 Diva trahit magnoque fugit questura Tonanti.
 Tunc vero accensae stimulis maioribus irae:
 Arma placent, versaeque volunt spectare cohortes.

Stat., Theb., xi. 458-498.

102. *Quintilian's Affection for his Wife and Child.*

Ego vel hoc uno malo sic eram afflictus, ut me iam nulla fortuna posset efficere felicem. Nam quum omni virtute, quae in feminas cadit, functa, insanabilem attulit marito dolorem: tum aetate ea puellari, praesertim meae comparata, potest et ipsa numerari inter vulnera orbitatis. Liberis tamen superstiti-
 bus obluctabar: et, quod nefas erat, sed optabat ipsa, me salvo, maximos cruciatus praecipiti via effugit. Mihi filius minor quintum egressus annum, prior alterum ex duobus eruit lumen. Non sum ambitiosus in malis, nec augere lacrimarum causas volo: utinamque esset ratio minuendi. Sed dissimulare qui possum, quid ille gratiae in vultu, quid iucunditatis in sermone, quos ingenii igniculos, quam substantiam placidae, et (quam scio vix posse credi tantam) altae mentis ostenderit? qualis amorem quicumque alienus infans mereretur. Illud vero insidiantis, quo me validius cruciaret, fortunae fuit, ut ille mihi blandissimus, me suis nutricibus, me aviae educanti, me omnibus, qui sollicitare illas aetates solent, anteferebat. Quapropter illi dolori, quem ex matre optima, atque omnem laudem supergressa, paucos ante menses ceperam, gratulor. Minus enim est, quod flendum meo nomine, quam quod illius gaudendum est. *Quint., vi. Prooem., 5-8.*

103. *Quintilian bewails the early Death of his Son.*

Iuro per mala mea, per infelicem conscientiam, per illos manes, numina mei doloris, has me in illo vidisse virtutes ingenii, non modo ad percipiendas disciplinas, quo nihil praestantius cognovi plurima expertus, studiique iam tum non coacti (sciunt praeceptores), sed probitatis, pietatis, humanitatis, liberalitatis, ut prorsus posset hinc esse tanti fulminis metus, quod observatum fere est, celerius occidere festinatum maturitatem: et esse nescio quam, quae spes tantas decerpit, invidiam, ne videlicet ultra, quam homini datum est, nostra provehantur. Etiam illa fortuita aderant omnia, vocis iucunditas claritasque, oris suavitas, et in utracunque lingua, tanquam ad eam demum natus esset, expressa proprietas omnium literarum. Sed haec spes adhuc: illa maiora, constantia, gravitas, contra dolores etiam ac metus robur. Nam quo ille animo, qua medicorum admiratione, mensium octo valetudinem tulit? ut me in supremis consolatus est? quam etiam deficiens, iamque non noster, ipsum illum alienatae mentis errorem circa solas literas habuit? Tuosne ego, o meae spes inanes, labentes oculos, tuum fugientem spiritum vidi? Tuum corpus frigidum exsangue complexus animam recipere, auramque communem haurire amplius potui? dignus his cruciatibus, quos fero, dignus his cogitationibus. Tene consulari nuper adoptione ad omnium spes honorum patris admotum, te avunculo praetori generum destinatum, te omnium spe Atticae eloquentiae candidatum, superstes parens tantum ad poenas, amisi? *Quint.*, vi. *Prooem.*, 10-13.

104. *The Power of Pathos.*

Qui vero iudicem rapere, et in quem vellet habitum animi posset perducere, quo dicto flendum et irascendum esset, rarus fuit. Atqui hoc est, quod dominatur in iudiciis; haec eloquentiam regunt. Namque argumenta plerumque nascuntur ex causa; et pro meliore parte plura sunt semper: ut, qui per haec vicit, tantum, non defuisse sibi advocatum, sciat. Ubi vero animis iudicum vis afferenda est, et ab ipsa veri contemplatione abducenda mens, ibi proprium oratoris opus est. Hoc non ducet litigator: hoc libellis non continetur. Probationes enim efficiunt sane, ut causam nostram meliorem esse iudices putent: affectus praestant, ut etiam velint: sed id, quod volunt, credunt quoque. Nam quum irasci, favere, odisse, misereri coeperunt, agi iam

rem suam existimant: et, sicut amantes de forma iudicare non possunt, quia sensum oculorum praecipitat animus, ita omnem veritatis inquirendae rationem iudex omittit occupatus affectibus: aestu fertur, et velut rapido flumini obsequitur. Ita argumenta ac testes quid egerint, pronuntiatio ostendit: commotus autem ab oratore iudex, quid sentiat, sedens adhuc atque audiens confitetur. An, quum ille, qui plerisque perorationibus petitur, fletus erumpit, non palam dicta sententia est? Huc igitur incumbat orator, hoc opus eius, hic labor est: sine quo cetera nuda, ieiuna, infirma, ingrata sunt; adeo velut spiritus operis huius atque animus est in affectibus. *Quint., VI. ii. 3-7.*

105. *Sejanus having asked Tiberius to allow his Marriage with Livia, the Emperor replies as follows:*

Falleris enim, Seiane, si te mansurum in eodem ordine putas, et Liviam, quae C. Caesari, mox Druso, nupta fuerit, ea mente acturam, ut cum equite Romano senescat. Ego ut sinam, credisne passuros, qui fratrem eius, qui patrem maioresque nostros in summis imperiis videre? Vis tu quidem istum intra locum sistere: sed illi magistratus et primores, qui, te invito, perrumpunt, omnibusque de rebus consulunt, excessisse iam pridem equestre fastigium, longèque antisse patris mei amicitias, non occulti ferunt, perque invidiam tui me quoque incusant. At enim Augustus filiam suam equiti Romano tradere meditatus est. Mirum herculé, si, cum in omnis curas distraheretur inmensumque attolli provideret, quem coniunctione tali super alios extulisset, C. Proculeium et quosdam in sermonibus habuit, insigni tranquillitate vitae nullis reipubl. negotiis permixtos. Sed, si dubitatione Augusti movemur, quanto validius est, quod M. Agrippae, mox mihi conlocavit? Atque ego haec, pro amicitia, non occultavi: ceterum neque tuis neque Liviae destinatis adversabor. Ipse quid intra animum volutaverim, quibus adhuc necessitudinibus immiscere te mihi parem, omittam ad praesens referre: id tantum aperiám, nihil esse tam excelsum, quod non virtutes istae tuusque in me animus mereantur; datoque tempore, vel in senatu vel in concione non reticebo. *Tac., Ann., iv. 40.*

106. *Boadicea excites her Countrymen against the Romans.*

Ad Britannorum copiae passim per catervas et turmas exsultabant, quanta non alias multitudo, et animo adeo fero, ut coniuges quoque testes victoriae secum traherent, plaustisque imponerent, quae super extremum ambitum campi posuerant. Boadicea, curru filias prae se vehens, ut quamque nationem accesserat, "solitum quidem Britannis, feminarum ductu bellare," testabatur: "sed tunc non, ut tantis maioribus ortam, regnum et opes, verum ut unam e vulgo, libertatem amissam, confectum verberibus corpus, contrectatam filiarum pudicitiam ulcisci. Eo provectas Romanorum cupidines, ut non corpora, ne senectam quidem, aut virginitatem impollutam relinquant. Adesse tamen deos iustae vindictae. Cecidisse legionem, quae proelium ausa sit: ceteros castris occultari, aut fugam circumspicere. Ne strepitum quidem et clamorem tot millium, nedum inpetus et manus perlaturos. Si copias armatorum, si causas belli secum expenderent, vincendum illa acie, vel cadendum esse. Id mulieri destinatum: viverent viri et servirent. *Tac., Ann., xiv. 34, 35.*

107. *Seneca, anticipating Nero's Displeasure, implores to be allowed to retire into a private station.*

Ego quid aliud munificentiae tuae adhibere potui, quam studia, ut sic dixerim, in umbra educata? et quibus claritudo venit, quod iuventae tuae rudimentis adfuisse videor, grande huius rei pretium. At tu gratiam immensam, innumeram pecuniam circumdedisti: adeo, ut plerumque intra me ipse volvam: "egone, equestri et provinciali loco ortus, proceribus civitatis adnumeror? Inter nobiles, et longa decora praeferentes, novitas mea enituit? Ubi est animus ille, modicis contentus? Talis hortos instruit, et per haec suburbana incedit, et tantis agrorum spatiis, tam lato fenore exuberat?" Una defensio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque mensuram implevimus, et tu, quantum princeps tribuere amico posset, et ego, quantum amicus a principe accipere. Cetera invidiam augent: quae quidem, ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem iacent, sed mihi incumbunt; mihi subveniendum est. Quomodo in militia, aut via, fessus adminiculum orarem; ita, in hoc itinere vitae, senex, et levissimis quoque curis inpar, cum opes meas ultra sustinere non possim, praesidium peto.

Iube eas per procuratores tuos administrari, in tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipse detrudam; sed traditis, quorum fulgore praestringor, quod temporis hortorum aut villarum curae seponitur, in animum revocabo. Superest tibi robur, et tot per annos nixum fastigio regimen: possumus seniores amici quieti respondere. Hoc quoque in tuam gloriam cedet, eos ad summa vexisse, qui et modica tolerarent. *Tac., Ann., xiv. 53, 54.*

108. *Nero's Insidious Reply.*

Ad quae Nero sic ferme respondit: "Quod meditatae orationi tuae statim occurram, id primum tui muneris habeo, qui me non tantum praevisa, sed subita expedire docuisti. Abavus meus, Augustus, Agrippae et Maecenati usurpare otium post labores concessit: sed in ea ipsa aetate, cuius auctoritas tuetur, quidquid illud et quaecumque tribuisset: attamen neutrum datis a se praemiis exiit. Bello et periculis meruerant: in his enim iuventa Augusti versata est. Nec mihi tela et manus tuae defuissent, in armis agenti. Sed quod praesens conditio poscebat, ratione, consilio, praeceptis pueritiam, dein iuventam meam fovisti. Et tua quidem erga me munera, dum vita suppetet, aeterna erunt: quae a me habes, horti et fenus et villae, casibus obnoxia sunt. Ac, licet multa videantur, plerique, haudquaquam artibus tuis pares, plura tenuerunt. Pudet referre libertinos, qui ditiores spectantur. Unde etiam rubori mihi est, quod praecipuus caritate, nondum omnes fortuna antecellis. Verum et tibi valida aetas, rebusque et fructui rerum sufficiens: et nos prima imperii spatia ingredimur; nisi forte aut te Vitellio ter consuli, aut me Claudio postponis. Sed, quantum Volusio longa parsimonia quaesivit, tantum in te mea liberalitas explere non potest. Quin, si qua in parte lubricum adolescentiae nostrae declinat, revocas; ornatumque robur subsidio impensius regis. Non tua moderatio, si reddideris pecuniam; nec quies, si reliqueris principem: sed mea avaritia, meae crudelitatis metus in ore omnium versabitur. Quodsi maxime continentia tua laudetur, non tamen sapienti viro decorum fuerit, unde amico infamiam paret, inde gloriam sibi recipere." His adiicit complexum et oscula, factus natura et consuetudine exercitus, velare odium fallacibus blanditiis. *Tac., Ann., xiv. 55, 56.*

109. *Otho's Address to his Army after the Battle of Bedriacum.*

Ipse aversus a consiliis belli, "hunc," inquit, "animum, hanc virtutem vestram ultra periculis obicere, nimis grande vitæ meae pretium puto. Quanto plus spei ostenditis, si vivere placeret, tanto pulchrior mors erit. Experti invicem sumus, ego ac fortuna. Nec tempus computaveritis. Difficilius est temperare felicitati, qua te non putes diu usurum. Civile bellum a Vitellio coepit, et, ut de principatu certaremus armis, initium illic fuit: ne plus quam semel certemus, penes me exemplum erit. Hinc Othonem posteritas aestimet. Fruetur Vitellius fratre, coniuge, liberis: mihi non ultione neque solatiis opus est. Alii diutius imperium tenuerint: nemo tam fortiter reliquerit. An ego tantum Romanæ pubis, tot egregios exercitus sterni rursus et reipublicæ eripi patiar? Eat hic mecum animus, tamquam perituri pro me fueritis. Sed este superstites. Nec diu moremur, ego incolumitatem vestram, vos constantiam meam. Plura de extremis loqui, pars ignaviae est. Praecipuum destinationis meæ documentum habete, quod de nemine queror. Nam incusare deos vel homines, eius est, qui vivere velit." *Tac., Hist., ii. 47.*

110. *Calgacus, a British Patriot, stirs up his Countrymen to throw off the Roman Yoke.*

Raptores orbis, postquam cuncta vastantibus defuere terrae, et mare scrutantur: si locuples hostis est, avari; si pauper, ambitiosi: quos non Oriens, non Occidens satiaverit. Soli omnium opes atque inopiam pari adfectu concupiscunt. Auferre, trucidare, rapere, falsis nominibus imperium, atque, ubi solitudinem faciunt, pacem adpellant. Liberos cuique ac propinquos suos natura carissimos esse voluit. Hi per delectus, alibi servituri, auferuntur: coniuges sororesque, etsi hostilem libidinem effugiant, nomine amicorum atque hospitem polluuntur. Bona fortunasque in tributum egerunt; in annonam frumentum. Corpora ipsa ac manus silvis ac paludibus emuniendis, verbera inter ac contumelias, conterunt. Nata servituti mancipia semel veneunt, atque ultro a dominis aluntur: Britannia servitutem suam quotidie emit, quotidie pascit. Ac, sicut in familia recentissimus quisque servorum et conservis ludibrio est: sic, in hoc orbis terrarum vetere famulatu, novi nos et viles in excidium petimur. Neque enim arva nobis, aut metalla, aut portus sunt,

quibus exercendis reservemur. Virtus porro ac ferocia subiectionum ingrata imperantibus : et longinquitas ac secretum ipsum quo tutius, eo suspectius. Ita, sublata spe veniae, tandem sumite animum, tam quibus salus, quam quibus gloria carissima est. *Tac., Agr., 30, 31.*

111. *Reflections on the Death of Agricola.*

Et ipse quidem, quamquam medio in spatio integrae aetatis ereptus, quantum ad gloriam, longissimum aevum peregit. Quippe et vera bona, quae in virtutibus sita sunt, impleverat, et consularibus ac triumphalibus ornamentis praedito, quid aliud adstruere fortuna poterat? Opibus nimis non gaudebat, speciosae contigerant. Filia atque uxore superstitibus, potest videri etiam beatus, incolumi dignitate, florente fama, salvis adfinitatibus et amicitiiis, futura effugisse. Nam, sicuti durare in hac beatissimi saeculi luce, ac principem Traianum videre, quodam augurio votisque apud nostras aures ominabatur : ita festinatae mortis grande solatium tulit, evasisse postremum illud tempus, quo Domitianus, non iam per intervalla ac spiramenta temporum, sed continuo et velut uno ictu, rempublicam exhaustit. Non vidit Agricola obsessam curiam, et clausum armis senatum, et eadem strage tot consularium caedes, tot nobilissimarum feminarum exsilia et fugas. Una adhuc victoria Carus Metius censebatur, et intra Albanam arcem sententia Messalini strepebat, et Massa Baebius iam tum reus erat. Mox nostrae duxere Helvidium in carcerem manus : nos Maurici Rusticique visus, nos innocenti sanguine Senecio perfudit. Nero tamen subtraxit oculos, iussitque scelera, non spectavit : praecipua sub Domitiano miseriarum pars erat, videre et adspici, cum suspiria nostra subscriberentur, cum denotandis tot hominum palloribus sufficeret saevus ille vultus et rubor, quo se contra pudorem muniebat. Tu vero, felix, Agricola, non vitae tantum claritate, sed etiam opportunitate mortis. *Tac., Agr., 44, 45.*

112. *The Example of Agricola's Virtue.*

Omnia sine dubio, optime parentum, adsidente amantissima uxore, superfuere honori tuo : paucioribus tamen lacrimis compositus es, et novissima in luce desideravere aliquid oculi tui.

Si quis piorum manibus locus; si, ut sapientibus placet, non cum corpore exstinguuntur magnae animae: placide quiescas, nosque, domum tuam, ab infirmo desiderio et muliebribus lamentis ad contemplationem virtutum tuarum voces, quas neque lugeri neque plangi fas est: admiratione te potius, et immortalibus laudibus, et, si natura suppeditet, aemulatu decoremus. Is verus honos, ea coniunctissimi cuiusque pietas. Id filiae quoque uxori praeceperim, sic patris, sic mariti memoriam venerari, ut omnia facta dictaque eius secum revolvant, famamque ac figuram animi magis quam corporis complectantur; non quia intercedendum putem imaginibus, quae marmore aut aere finguntur: sed ut vultus hominum, ita simulacra vultus imbecilla ac mortalia sunt; forma mentis aeterna: quam tenere et exprimere, non per alienam materiam et artem, sed tuis ipse moribus, possis. Quidquid ex Agricola amavimus, quidquid mirati sumus, manet mansurumque est in animis hominum, in aeternitate temporum, fama rerum. Nam multos veterum, velut inglorios et ignobiles, oblivio obruet: Agricola, posteritati narratus et traditus, superstes erit. *Tac., Agr., 45, 46.*

113. *A Love Poem.*

Dum semihulco savio
 Meum puellum savior,
 Dulcemque florem spiritus
 Duco ex aperto tramite;
 Animula aegra et saucia
 Cucurrit ad labias mihi,
 Rictumque in oris pervium
 Et labra pueri mollia,
 Rimata itineri transitus,
 Ut transiliret, nititur.
 Tum si morae quid plusculae
 Fuisset in coetu osculi
 Amoris igni percita
 Transisset, et me linqueret:
 Et mira prorsum res foret,
 Ut ad me fierem mortuus
 Ad puerum intus viverem.

Poet., ap. Gell., xix. 11.

114. *Love goes through all Creation.*

Cras amet, qui nunquam amavit, quique amavit, cras amet.
 Ipsa Troianos nepotes in Latinos transtulit,
 Ipsa Laurentem puellam coniugem nato dedit;
 Moxque Marti de sacello dat pudicam virginem;
 Romuleas ipsa fecit cum Sabinis nuptias;
 Unde Ramnes et Quirites, proque prole posterum
 Romuli, patrem crearet et nepotem Caesarem.
 Cras amet, qui nunquam amavit, quique amavit, cras amet.
 Rura fecundat voluptas, rura Venerem sentiant.
 Ipse Amor puer Dionae ruor natus dicitur.
 Hunc ager, quum parturiret, ipsa suscepit sina;
 Ipse florum delicatis educavit osculis.
 Cras amet, qui nunquam amavit, quique amavit, cras amet.
 Ecce iam super genistas explicant tauri latur!
 Quisque tutus, quo tenetur, coniugali foedere.
 Subter umbras cum maritis ecce balantum greges!
 Et canoras non tacere diva iussit alites.
 Tam loquaces ore rauco stagna cycni perstrepunt:
 Assonat Terri puella subter umbram populi;
 Ut fates motus amoris ore dici musico,
 Et neques queri sororem de marito barbaro.
 Illa cantat: nos tacemus. Quando ver venit meum,
 Quando faciam uti chelidon, ut tacere desinam?
 Perdidi Musam tacendo, nec me Phoebos respicit.
 Sic Amyclas, quum tacerent, perdidit silentium.
 Cras amet, qui nunquam amavit, quique amavit, cras amet.
Pervig. Ven., 68-93.

115. *A Letter to the Emperor Antoninus Pius.*

Quom accepi literas tuas, ita rescribere coeperam: ama me ut
 amas, inquis. Huic verbo respondere paulo verbis pluribus in
 animo est: prolixius enim rescribere tibi tempore illo solebam,
 quo amatum te a me, satis compertum tibi esse tute ostendis.
 Vide, quaeso, ne temet ipse defrudes et detrimentum amoris
 ultro poscas: amplius enim tanto amari te a me velim credas
 mihi, quanto omnibus in rebus potior est certus praesens fructus
 quam futuri spes incerta. Egone qui indolem ingenii tui in
 germine etiam tum et in herba et in flore dilexerim, nunc fru-
 gem ipsam maturae virtutis nonne multo multoque amplius

diligam ? tum ego stolidissimus habear agrestium omnium omniumque aratorum, si mihi cariora sint sata messibus. Ego vero quae optavi quaeque vovi compos optatorum votorumque meorum damnatus atque multatus sum: in eam multam duplicatum amorem tuum desero;* non ut antiquitus multas inrogari mos fuit mille minus dimidio. Assae nutricis est infantem magis diligere quam adultum; suscensere etiam pubertati stulta nutrix solet, puerum de gremio sibi abductum et campo aut foro traditum. Litteratores etiam isti discipulos suos, quoad puerilia discunt et mercedem pendunt, magis diligunt. Ego quom ad curam cultumque ingenii tui accessi, hunc te speravi fore qui nunc es; in haec tua tempora amorem meum intendi lucebat in pueritia tua virtus insita, lucebat etiam magis in adulescentia: sed ita ut cum serenus dies inluculascit lumine inchoato. Nunc iam virtus integra orbe splendido exorta est et radiis disseminata est: tu me ad pristinam illam mensuram luciscentis amoris tui revocas et iubes matutina dilucula lucere meridie. Audi, quaeso, quanto ampliore nunc sis virtute, quam antea fueris: quo facilius credas quanto amplius amoris merearis, et poscere desinas tantundem. *Front., Ep. ad Anton. et Inv., I. v., ed. Naber, p. 102.*

116. *The Affection between Fronto and his Royal Pupil.*

Igitur, ut argumentum aliquod prolixiori epistolae reperiā, quod, oro te, ob meritum me sic amas? quid iste Fronto tantum boni fecit, ut eum tanto opere tu diligas? caput suum pro te aut parentibus tuis devovit? Succidaneum se pro vestris periculis subdidit? provinciam aliquam fideliter administravit? exercitum duxit? nihil eorum. Ne cotidianis quidem istis officiis circa te praeter ceteros fungitur. Nam neque domum vestram diluculo ventitat, neque cotidie salutat, neque ubique comitatur nec semper spectat, (v. l. exspectat) vide igitur ut, siquis interroget, cur Frontonem ames, habeas in promptu quod facile respondeas. At ego nihil quidem malo quam amoris erga me tui nullam extare rationem. Nec omnino mihi amor videtur, qui ratione oritur et iustis certis de causis copulatur: amorem ego illum intellego fortuitum et liberum et nullis causis servientem, impetu potius quam ratione conceptum, qui non officiis, uti ignis, sed sponte ortis vaporibus caleat. Baiarum ego calidos specus malo quam istas fornaculas balnearum, in quibus ignis

* Perh., defero.

cum sumptu atque fumo accenditur brevique restinguitur. At illi ingenui vapores puri perpetuique sunt, grati pariter et gratuiti. Tuus igitur iste amor incultus et sine ratione exortus, spero, cum cedris porro adolescet et aesculis : qui si officiorum ratione colerentur, non ultra myrtos laurusque procrederet, quibus satis odoris parum roboris. Et omnino quantum fortuna rationi, tantum amor fortuitus officiosa amori antistat. Quis autem ignorat, rationem humani consilii vocabulum esse, fortunam autem deam dearumque praecipuam ? templa fana delubra passim fortunae dicata ; rationi nec simulacrum nec aram usquam consecratam ? non fallor igitur qui malim amorem erga me tuum fortuna potius quam ratione genitum. Neque vero unquam ratio fortunam aequiparat, neque maiestate, neque usu, neque dignitate. Nam neque aggeres manu ac ratione constructos montibus comparabis, neque aquaeductus omnibus, neque receptacula fontibus. Tum ratio consiliorum prudentia appellatur, vatium impetus divinatio nuncupatur. Nec quisquam prudentissimae feminae consiliis potius accederet quam vaticinationibus Sibyllae. Quae omnia quorsum tendunt ? ut ego recte malim impetu et forte potius quam ratione ac merito meo diligi. Quam ob rem, etiamsi qua iusta ratio est amoris erga me tui, quaeso, Caesar, sedulo demus operam ut ignoretur et lateat ; sine homines ambigant, disserant, disputent, coniectent, requirant, ut Nili caput, ita nostri amoris originem. Sed iam hora decima tangit et tabellarius tuus mussat : finis igitur sit epistulae. Vale. *Front., Ep. ad M. Caes., I. iii., ed. Naber, p. 6.*

117. *A Letter from young M. Aurelius* to his Preceptor Fronto.*

M. Caesar Magistro suo. Sed quae, inquis, fabula ? Ut pater meus a vineis domum se recepit, ego solito more equum inscendi, et in viam profectus sum, et paululum provectus. Deinde ibi in via sic oves multae conglobatae adstabant, ut locus solitarius, et canes quatuor, et duo pastores, sed nihil praeterea. Tum pastor unus ad alterum pastorem, postquam plusculos equites vidit, Vide tibi istos equites, inquit, nam illi solent maximas rapinationes facere. Ubi id audiui, calcar equo subringo, equum in oves inigo. Oves consternatae disperguntur : aliae alibi palantes balantesque oberrant. Pastor furcam intorquet ; furca in equitem, qui me sectabatur, cadit. Nos aufugimus. Eo pacto, qui metuebat, ne oves amitteret, furcam

* He was, according to Naber, eighteen years of age.

perdidit. Fabulam existimas? Res vera est. At etiam plura erant, quae de ea re scriberem, nisi iam me nuntius in balneum arcesseret. Vale, mi magister dulcissime, homo honestissime et rarissime, suavitas, et caritas, et voluptas mea. *M. Aur., in Front., ad M. Caes. et Invicem, II. xii., ed. Naber, p. 35.*

118. *Another Letter from young M. Aurelius to Fronto.*

Have mihi magister dulcissime. Nos valemus. Ego aliquantum prodormivi propter perfrixiunculam, quae videtur sedata esse. Ergo ab undecima noctis in tertiam diei partim legi ex agricultura Catonis, partim scripsi, minus misere mehercule quam heri. Inde salutato patre meo, aqua mulsa sorbenda usque ad gulam et reiectanda fauces fovi potius quam dicerem "gargarissavi," nam et ad Novium credo et alibi. Sed faucibus curatis abii ad patrem meum et immolanti adstiti. Deinde ad merendam itum. Quid me censes prandisse? panis tantulum, cum conchimis, caepas et maenas bene praegnates alios vorantes viderem. Deinde uvis metendis operam dedimus, et consudavimus, et iubilavimus, et "aliquot," ut ait auctor, "reliquimus altipendulos vindemiae superstites." Ab hora sexta domum redimus: paululum studui atque id ineptum. Deinde cum matercula mea supra torum sedente multum garrivi. Meus sermo hic erat; quid existimas modo meum Frontonem facere? Tum illa: Quid autem tu meam Gratiam? Tum ego: Quid autem passerculam nostram Gratiam minusculam? Dum ea fabulamur atque altereamur, uter alterum vestrum magis amaret, discus crepuit, id est pater meus in balneum transisse nuntiatus est. Loti igitur in torculari cenavimus; non loti in torculari, sed loti cenavimus; et rusticos cavillantes audivimus libenter. Inde reversus, priusquam me in latus converto ut stertam, meum pensum explico et diei rationem meo suavissimo magistro reddo, quem si possem magis desiderare, libenter plusculum macerarer. *M. Aur., in Front., ad M. Caes. et Invicem, IV. vi., ed. Naber, p. 69.*

119. *A Birthday Congratulation from the young Emperor.*

Have mi Magister optime! Scio natali die quousque pro eo, quous is natalis dies est, amicos vota suscipere; ego tamen, quia te iuxta ac memet ipsum amo, volo hac die, tuo natali, mihi bene precari. Deos igitur omnis, qui usquam gentium vim suam praesentem promptamque hominibus praebent, qui vel somniis vel mysteriis vel medicina vel oraculis usquam iuvant atque pollent, eorum deorum unumquemque mihi votis

advoco, meque pro genere cuiusque voti in eo loco constituo, de quo deus ei rei praeditus facilius exaudiat. Igitur iam primum Pergamei arcem ascendo et Aesculapio supplico, uti valetudinem magistri mei bene temperet vehementerque tueatur. Inde Athenas degredior. Minervam genibus nixus obsecro atque oro, si quid ego unquam litterarum sciam, ut id potissimum ex Frontonis ore in pectus meum commigret. Nunc redeo Romam, deosque viales et promarinos votis imploro, uti mihi omne iter tua praesentia comitatum sit, neque ego tam saepe tam saevo desiderio fatiger. Postremo omnis omnium populorum praesides deos, atque ipsum locum, qui Capitolium montem strepit, quaeso tribuat hoc nobis ut istum diem, quo mihi natus es, tecum, firmo te laetoque, concelebrem. *M. Aur. in Front., ad M. Caes. et Invicem, III. ix., ed. Naber, p. 47.*

120. *Fronto compliments Aurelius Verus on his Generalship.*

Exercitus tibi traditus erat luxuria et lascivia et diutino otio corruptus. Milites Antiochiae adsidue plaudere histrionibus consueti, saepius in nemore vicinae ganeae quam sub signis habiti. Equi incuria horridi, equites volsi: raro brachium aut crus militum hersutum. Ad hoc vestiti melius quam armati: adeo ut vir gravis et veteris disciplinae Laelianus Pontius loricas partim eorum digitis primoribus scinderet, equos pulvillis instratos animadverteret; iussu eius cornicula consecata, a sedilibus equitum pluma quasi anseribus devolsa. Pauci militum equum sublimitus insilire, ceteri aegre calce, genu, poplite repere: haud multi vibrantis hastas, pars maior sine vi et vigore, tanquam laneas iacere. Alea in castris frequens, somnus pernox, aut in vino vigilia. Huiuscemodi milites quibus imperiis contineres et ad frugem atque industriam converteres, nonne te Hannibalis duritia, Africani disciplina, Metelli exempla historis perscripta docuerunt? Ipsum hoc tuum a te diutina prudentia consultum, quod non ante signis conlatis manum cum hostibus conseruisti, quam levibus proeliis et minutis victoriis militem imbueres, nonne Cato docuit, orator idem et imperator summus? Ipsa subieci Catonis verba, in quibus consiliorum tuorum expressa vestigia cerneres. "Interea unamquamque turmam, manipulum, cohortem, temptabam quid facere possent: proeliis levibus spectabam cuiusmodi quisque esset: si quis strenue fecerat, donabam honeste, ut alii idem vellent facere, atque in contione verbis multis laudabam." *Front., Ep. ad Ver. Caes., ii. 1, ed. Naber, p. 128.*

121. *Fragment of a Speech by Fronto against a Testamentary Law of the Proconsul.*

Si hoc decretum tibi proconsulis placuerit, formam dederis omnibus omnium provinciarum magistratibus, quid in eiusmodi causis decernant. Quid igitur eveniet? Illud scilicet, ut testamenta omnia ex longinquis transmarinisque provinciis Romam ad cognitionem tuam deferantur. Filius exeredatum se suspicabitur, postulabit ne patris tabulae operiantur. Idem filia postulabit, nepos, abnepos, frater, consobrinus, patruus, avunculus, amita, matertera, omnia necessitudinum nomina hoc privilegium invadent, ut tabulas aperiri vetent, ipsi possessione iure sanguinis fruantur. Causa denique Romam remissa quid eveniet? Heredes scripti navigabunt, exeredati autem in possessione remanebunt, diem de die ducent, dilationes petentes fora variis excusationibus trahent. Hiemps est et crudum mare hibernum est; adesse non potuit. Ubi hiemps praeterierit, verna tempestates incertae et dubiae moratae sunt. Ver exactum est; aestas est calida et sol navigantis urit et homo nauseat. Autumnus sequitur; poma culpabuntur et languor excusabitur. Fingo haec et comminiscor? quid? in hac causa nonne hoc ipsum evenit? Ubi est adversarius, qui iampridem ad agendam causam adesse debuerat? "In itinere est." Quo tandem in itinere? "Ex Asia venit." Et est adhuc in Asia. "Magnum iter et festinatum." Navibusne an equis an diplomatibus facit haec tam velocia stativa? Cum interim cognitione proposita, semel a te, Caesar, petita dilatio et impetrata: proposita cognitione rursum, a te duum mensium petitur delatio. Duo menses exacti sunt idibus proximis et dies medii isti aliquot. Venit tandem? Si nondum venit, at saltem adpropinquat? Si nondum adpropinquat, at saltem profectus ex Asia est? Si nondum profectus est, at saltem cogitat? Quid ille cogitat aliud quam bonis alienis incubare, fructus diripere, agros vastare, rem omnem dilapidare? Non ille ita stultus est, ut malit venire ad Caesarem et vinci quam remanere in Asia et possidere. Qui mos si fuerit inductus, ut defunctorum testamenta ex provinciis transmarinis Romam mittantur, iudignius et acerbius testamentorum periculum erit quam si corpora mittantur defunctorum. *Front., ad M. Caes. et Invicem, I. vi., ed. Naber, p. 14.*

PART III.—WIT AND HUMOUR.

A.—PERIOD I., B.C. 240-80.

1. *An Honest old Servant is convinced that he is not himself.*

So. Sí tu Sosia és, legiones quóm pugnabant máxume,
Quíd in tabernacló fecisti? Víctus sum, si díxeris.

Me. Cádus erat vini; índe implevi hírneam—*So.* Ingressúst
viam?

Me. Eam ego, ut matre fúerat natum, víni eduxí meri.

So. Míra sunt, nisi látuit intus íllic in illac hírneá!

Fáctum est illud, ut égo íllic vini hírneam ebiberím meri.

Me. Quíd nunc? vincon' árgumentis, té non esse Sósiam?

So. Tú negas med ésse? *Me.* Quid ego ní negem, qui ego-
mét siem?

So. Quís ego sum saltém, si non sum Sósia? Te interrogo.

Me. Ubi ego Sosia ésse nolim, tu ésto sane Sósia.

Núnc, quando ego sum, vápulabis, ní hínc abis ignóbilis.

So. Cérte edepol, quom illúnc contemplo et fórmam cognoscó
meam,

Quémadmodum ego sum, (saépe in speculum inspéxi,) nimis
similíst mei;

Ítidem habet petasum ác vestitum; tám consimilíst átque
ego:

Súra, pes, statúra, tonsus, óculi, nasum, [déns,] labra,

Málae, mentum, bárba, collum tótus—quid verbís opust?

Sí tergum cicátricosum, níhil hoc simili est similius.

Séd quom cogito, équidem certo idém sum, qui sempér fui:

Nóvi herum, novi aédis nostras: sáne sapio et séntio.

Nón ego illi obtémpero, quod lóquitur: pultabó foris.

Me. Quó agis te? *So.* Domúm. *Me.* Quadrigas sí nunc
inscendás Iovis,

Atque hinc fugias, íta vix poteris éffugere infortúnium.

So. Nónne herae meae núntiare, quód herus meus iussít,
licet?

Me. Túae si quid vis núntiare; hanc nóstram adire nón
sinam.

Nám si me irritássis, hodie lumbifragium hinc aúferes.

So. Abeo potius. Di ímmortales, óbsecro vostrám fidem,
Ubi ego perii? ubi ímmutatus sum? úbi ego formam pérdidi?
An egomet me illíc reliqui, sí forte oblitús fui?

Nam híc quidem omnem imáginem meam, quae ánte hac
fuerat, póssidet.

Vívo fit quod núnquam quisquam mórtuo faciét mihi.

Plaut., Amph., I. i. 274-306.

2. *A Clever Slave debates how to get Money for his Master.*

Hércle vero, Líbane, nunc te méliust expergíscier!

Atque argento cómparando fíngere falláciam.

Iám diu factum est, quóm discesti áb hero atque abiisti ád
forum :

Igitur inveniúndo argento ut fíngeres falláciam,

Ibi tu ad hoc diéi tempus dórmitasti in ótio.

Quín tu abs te socórdiam omnem réicis, segnitíem ámoves,

Atque ad ingeniúm vetus vorsútum te recipís tuom?

Sérva herum : cave tú idem faxis, álii quod serví solent,

Quí ad heri fraudátionem cállidum ingeniúm gerunt.

Unde sumam? quem íntervortam? quo hánc celocem cón-
feram?

Impetritum, inaúguratum est; quóvis admittúnt aves;

Pícus, cornix ést ab laeva, córvus, parra ab délixtera.

Cónsuadent. Certum hércle est, vostram cónsequi senténtiam.

Séd quid hoc, quod pícus ulmum túndit? Haud temerárium
est.

Cérte hércle, ego quantum éx augurio aúspicii intéllego,

Aút mihi in mundó sunt virgae, aut átriensi Saúreae.

Séd quid illuc, quod éxanimatus cúrrit hic Leónida?

Métuo, quod illic óbscaevavit méae falsae falláciae.

Plaut., Asin., II. i.

3. *Interchange of Compliments between two Slaves.*

Le. Perfídiæ laudes grátiasque habémus merito mágnas,
 Quum nóstris sycophántiis dolís astutiisque,
 Scapulárum confidéntia, virtúte ulmorum fréti,
 Advórsum stimulos, láminas, crucésque, compedésque,
 Nervós, catenas, cárceres, numéllas, pedicas, bóias,
 Indúctoresque acérrumos, gnarósque nostri térgi,
 Eas núnc legiones, cópias, exércitusque, fúrum
 Vi púgnando, periúriis nostrís, euge! potíti.
 Id virtute huius cóllægae meáque comitáte
 Factúmst. *Li.* Qui me est vir fórtior ad súfferendas plágas?
Le. Edepól virtutes quí tuas nunc póssit collaudáre,
 Sicút ego possum, quæ domi duellíque male fecísti!
 Næ illa édepol pro meritó tuo memorári multa póssunt:
 Ubi fidentem fraudáveris; ubi hero ínfidelis fúeris;
 Ubi vérbis conceptís sciens lubénter periuraris;
 Ubi párietes perfóderis; in fúrto ubi sis prehénsus;
 Ubi saépe causam díxeris pendéns adversus ócto
 Artítos, audacés viros, valéntes virgatóres.
Li. Fateór, profecto, ut prædicás, Leónida, esse véra;
 Verum édepol næ etiam túa quoque malefácta iterari múlta
 Et véra possunt: úbi sciens fidéli infídu fúeris;
 Ubi prénsus in furtó sies manifésto, et verberátus;
 Ubi périuraris; úbi sacro manús sis admolítus;
 Ubi herís damno et moléstia et dedécori saepe fúeris;
 Ubi, créditum tibi quód sit, tibi datum ésse pernegáris;
 Ubi amícae, quam amicó tuo, fuerís magis fidélis;
 Ubi saépe ad languorém tua durítia dederis ócto
 Validós lictores úlmeis afféctos lentis vírgis.
 Num mále relata est grátia? ut collégam collaudávi?
Le. Ut méque teque máxume atque ingénio nostro décuit.
Plaut., Asin., III. ii. 1-31.

4. *The Disadvantages of marrying for Money.*

Me. Nulla érgo dicat: Equidem dotem ad te áttuli
 Maiórem multo, quám tibi erat pecúnia:
 Enim míhi quidem æquom est púrpuram atque aurúm dari,
 Ancíllas, mulos, múliones, pédisequos,
 Salútigerulos púeros, vehicla, quí vehar.
Eu. Ut mátronarum hic fácta pernovít probe!

Moribus praefectum mulierum hunc factum velim.

Me. Nunc quoquo venias, plus plaustorum in aedibus

Videas, quam ruri, quando ad villam veneris.

Sed hoc etiam pulcrum est, prae quam ubi sumtus petunt;

Stat fullo, phrygio, aurifex, lanarius,

Ciniflones, patagiarii, indusiarii,

Flammearii, violarii, cerinarii,

Aut manulearii, aut murebrecharii;

Propolae linteones, calceolarii,

Sedentarii sutores, diabatharii,

Solearii astant, astant molochinarii;

Petunt fullones, sarcinatores petunt;

Stropharii astant, astant semizonarii.

Iam hosce absolutos censeas: cedunt, petunt

Trecenti; circumstant phylacistae in atriis,

Textores, limbularii, arcularii.

Ducuntur; datur aes. Iam hosce absolutos censeas;

Quom incidunt infectores crocotularii,

Aut aliqua mala crux semper est, quae aliquid petat.

Eu. Compellarem ego illum, ni metuam, ne desinat

Memorare mores mulierum; nunc sic sinam.

Me. Ubi nungivendis res soluta est omnibus

Pro illis crocotis, strophis, sumto uxorio:

Ibi ad postremum cedit miles, aes petit.

Itur, putatur ratio cum argentario;

Impransus miles adstat, aes censet dari.

Ubi disputata est ratio cum argentario,

Etiam plus ipse debet argentario.

Spes prorogatur militi in alium diem.

Hae sunt atque aliae multae in magnis dotibus

Incommoditates sumtusque intolerabiles.

Nam quae indotata est, ea in potestate est viri;

Dotatae mactant et malo et damno viros.

Plaut., Aul., III. v. 24-62.

5. Casting Lots for a Wife.

*Chalinus and Olympio, rival suitors; Stalino and his wife
Cleostrata act as umpires.*

St. Euge! Cave! Coniicite sortis nunc iam ambo huc.
Eccere.

Uxor, aequa. Ol. Noli uxori credere. *St.* Habe animum
bonum.

Ol. Crédo hercle, hodie dévotabit sórtis, si attigerít. *St.* Tace.

Ol. Táceo. Deos quaeso—*Ch.* Ut quidem tu hodié canem et furcám feras.

Ol. Mihi út sortitio evéniat. *Ch.* Ut quidem, hércle, pedibus péndeas.

Ol. At, tu ut oculos émungare ex cápite per nasúm tuos.

Ch. Quid times? parátum oportet ésse iam laqueúm tibi.

Ol. Périisti! *St.* Animum advórtite ambo. *Ol.* Táceo. *St.* Nunc tu, Cleóstrata,

Ne á me memores málitiose de hác re factum, aut súspices: Tibi permitto; túte sorti. *Ol.* Pérdis me! *Ch.* Lucrúm facit.

St. Hoc age, sis, Olýmpio! *Ol.* Si hic lítteratus mé sinat.

St. Quód bonum atque fórtunatum míhi sit—*Ol.* Ita vero; ét mihi.

Ch. Nón! *Ol.* Imo hercle! *Ch.* Imó mihi hercle! *St.* Hic víncet; tu vivés miser.

Praécide os tu ílli hodie! Age! écquid fit? *Cl.* Ne obiexís manum!

Ol. Cómpressan' palma, án porrecta, férió? *St.* Age, ut vis. *Ol.* Hém tibi!

Cl. Quid tibi istunc táctio est? *Ol.* Quia Iúpiter iussít meus.

Cl. Fèri malam tu illi rúrsum. *Ol.* Perii, púgnis caedor, Iúpiter!

St. Quid tibi tactio hunc fuvit? *Ch.* Quia iússit haec Iunó mea.

St. Pátiumdum est, siquidém me vivo mea úxor imperium éxhibet.

Cl. Tam húic loqui licére oportet, quam ísti. *Ol.* Cur omén mihi

Vítuperat? *S.* Maló, Chaline, tíbi cavendum cénseo.

Ch. Témperi, postquam óppugnatum est ós! *St.* Age, uxor, núnc iam

Sórti. Vos advórtite animum. Praébe tu. *Ol.* Ubi sim, néscio.

Périi, cor tineósum, opinor, hábeo: iamdudúm salit;

Dé labore péctus tundit. *Cl.* Téneo sortem. *St.* Effér foras!

Ch. Iámne mortuús? *Ol.* Ostende! Mea ést. *Ch.* Mala crux ea ést quidem.

Cl. Víctus es, Chalíne! *St.* Tum nos démum vivere, Olýmpio,

Gáudeo. *Ol.* Pietáte factum est mea átque maiorúm meum.

St. Intro abi, uxor, átque adorna núptias.

Plaut., Cas., II. vi. 34–43, 49–67.

6. *The Way about Town.*

Séd dum hic egreditúr foras,
 Cómmonstrabo, quo ín quemque hominem fácte inveniatis
 loco,
 Né nimio opere súmat operam, sí quem conventúm velit,
 Vél vitiosum vél sine vitio, vél probum vel improbum.
 Quí periurum cónvenire volt hóminem, mitto in cómitium;
 Quí mendacem et glóriosum, ápod Cloacinaé sacrum.
 Dítis damnosós maritos súb Basilica quaérito.
 Símbolarum cóllatores ápod forum piscárium.
 In foro infimó boni homines átque dites ámbulant.
 In medio proptér Canalem, ibi óstentatorés meri.
 Cónfidentes gárrulique et málevoli suprá Lacum,
 Qui álteri de níhilo audacter dícunt contuméliam,
 Et, qui ipsi sat habént quod ipsis vére possit dícier.
 Súb Veteribus, íbi sunt, qui dant quíque accipiunt fénori.
 Póne aedem Castóris, ibi sunt, súbito quibus credás male.
 In Tusco vico, íbi sunt homines, qui ípsi sese vénditant.
 In Velabro vél pistorem, vél lanium, vel harúspicem,
 Vél qui ipsi vorsánt, vel, qui alii súbvorsentur, praébeant.
Plaut., Cure., IV. i. 5-23.

7. *Menaechmus mistaken for his Brother.*

Me. Aduléscens, quaeso, quíd tibi mecum ést rei,
 Qui míhi male dicas, hómini ignoto, ínciens?
 An tíbi malam rem vís pro maledictís dari
 Postea? *Pe.* Eam quidem edepol té dedisse intéllego.
Me. Respónde, adulescens, quaéso, quid nomén tibi ést?
Pe. Etiám derides, quási non nomen nóveris?
Me. Non édepol ego te, quód sciam, unquam ante hunc diem
 Vidí neque novi; vérum certo, quískuís es,
 Aequóm si facias, míhi odiosus né sies.
Pe. Non mé novisti? *Me.* Nón negem, si nóverim.
Pe. Menaéchme, vigila! *Me.* Vígilo hercle equidem, quód
 sciam.
Pe. Tuúm parasitum nón novisti? *Me.* Nón tibi
 Sanum ést, adulescens, sínciput, ut intéllego.
Pe. Respónde: subripuístin' uxóri tuae
 Pallam ístanc hodie, eámque dedisti Erótio?

Me. Neque hércle ego uxorem hábeo, neque ego Erótio
 Dedí, nec pallam súrpui. *Pe.* Satin' sánus es?
 Occisa est haec res! Nón ego te indutúm foras
 Exíre vidi pálla? *Me.* Vae capití tuo!
 Tun' méd indutum fuisse pallam praédicas?
Pe. Ego hércle vero. *Me.* Nón tu abis, quo dígus es,
 Aut té piari iúbes, homo insaníssume!
Pe. Numquam édepol me quisquam éxorabit, quín tuae
 Uxóri rem omnem iám, uti sit gesta, éloquar.
 Omnés in te istaec récident contumélliae.
 Faxo haud inultum prándium coméderis.

Plaut., Men., III. ii. 29-55.

8. *A Butler who yields to Temptation.*

Palaestrio, chef de maison; Lucrio, under-butler.

Pa. Eho, an dórmit Sceledrus íntus? *Lu.* Non nasó quidem:
 Nam eo mágnus clamat. Tétigit calicem clánculum:
 Demísit nardini ámphoram cellárius.
Pa. Eho, tú sceleste, qui illi suppromús's, eho!
Lu. Quid vís? *Pa.* Qui lubitum est illi condormíscere?
Lu. Oculís, opinor. *Pa.* Nón te istuc rogító, scelus.
 Procéde huc: periistí iam, nisi verúm scio.
 Promsísti tu illi vínus? *Lu.* Non promsí. *Pa.* Negas?
Lu. Nego hércle vero: nam ille me vetuít dícere.
 Neque équidem heminas ócto expromsi in úrceum,
 Neque ille hic calidum exhibít in prándium.
Pa. Neque tú bibísti? *Lu.* Dí me perdant, sí bibi,
 Si bíbere potuí. *Pa.* Quí iam? *Lu.* Quia enim obsórbui:
 Nam nímis calebat, ámburebat gútturem.
Pa. Alii ébrii sunt, álii poscam pótítant!
 Bonó suppromó et prómo cellam creditam!
Lu. Tu hercle ídem faceres, sí tibi esset crédita
 Quoniam aémulari nón licet, nunc ínvides.
Pa. Eho an únquam promsít ántehac? respondé, scelus!
 Atque, út tu scíre póssis, edicó tibi:
 Si fálsa dixís, Lúcrio, excrucíabere?
Lu. Ita véro? ut tu ipse mé dixísse délices,
 Postea sagina ego éciar cellária;
 Ut tibi, si promtes, álium suppromúm pares.
Pa. Non édepol faciam: age, éloquere audactér mihi.

Lu. Nunquam édepol vidi prómere; verum hóc erat:
Mihi ímperabat; égo promebam póstea.

Pa. Hui, íllic crebro cápíte sistebánt cadi!

Lu. Non hércle tam ístic válíde casabánt cadi,

Sed in cèlla erat paullúm nimis loculi lúbrici:

Ibi erát bilibris aquális, hic proptér cados;

Ea saépe decies cómplebatur dé die.

Eam plénam atque inánem fieri máxumam

Vidi; úbi hama bacchabátur, casabánt cadi.

Pa. Abi, abi íntro iam. Vos in cèlla vinária

Bacchánal facitis: iam hércle ego herum adducam á foro.

Plaut., Mil. Gl., III. ii. 8-44.

9. *A Braggart Captain and his Parasite.*

Ar. Quid in Cáppadocia, úbi tu quingentós simul,
Ni hebés machaera fóret, uno ictu occíderes?

Py. At péditatus reliquiae erant, si víverent.

Ar. Quid tibi ego dicam, quód omnes mortales sciunt,

Pyrgópolinice te únum in terra vivere

Virtúte et forma et fáctis invictíssumis?

Amánt te omnes mulieres, neque hércle iniúria,

Qui síis tam pulcer; út vel illae, quae here pállio

Me réprehenderunt. *Py.* Quíd here dixerúnt tibi?

Ar. Rogitábant: Hiccine Achilles est, inquit, tibi?

Imo éius frater, inquam. Innuit áltera:

Ergó mecator púlcer est, inquit mihi,

Et líberalis. Víde, caesaries quám decet.

Nae illae sunt fortunatae, quae cum istó cubant!

Py. Itane aíbat tandem? *Ar.* Quae me ambae obsecráverint,

Ut te hódie quasi pompam íllac praeterdúcerem.

Py. Nimia ést miseria, púlcrum esse hominém nimis.

Ar. Moléstae sunt mihi: órant, ambiunt, óbsecrant,

Vidére ut liceat; ád sese arcessí iubent:

Ut tuó non liceat óperam dare negótio.

Plaut., Mil. Gl., I. i. 52-71.

10. *A Braggart Captain (another Portrait).*

Ly. Sed, quaéso, ubinam illic restitit milés modo,
Qui hanc míhi donavit, quem égo vocavi ad prándium?

Sed éccum incedit. *An.* Ita, ut occepi dícere,

Lenúlle, de illac púgna Pentethrónica,
Qua séxaginta millia hominum unó die
Volálicorum mánibus occidí meis.

Ly. Ehem volálicorum hóminum? *An.* Ita dicó quidem.

Ly. An, óbsecro, usquam sũnt homines volátici?

An. Fuére; verum ego ínterfeci. *Ly.* Quómodo

Potuísti? *An.* Dicam. Viscum legioni dedi

Fundásque; eo praesternébant folia fárferi.

Ly. Quoi réi? *An.* Ne ad fundas viscus adhaerésceret.

Ly. Perge: óptume hercle péieras. Quid póstea?

An. In fúndas visci indébant grandiculós globos;

Eo illós volantes iússi funditárier.

Quid múlta verba? quémquem visco offéndérant,

Tam crébri ad terram decidebant, quám pira.

Ut quísque acciderat, eúm necabam íllico

Per cérébrum pinna súa sibi, quasi túrturem.

Ly. Si hercle ístuc unquam fáctum est, tum me Iúpiter

Faciát, ut semper sácrufigem, nunquám litem.

An. An mi haéc non crédis? *Ly.* Crédo, ut mi aequom est
crédier.

Age, eámus intro, dum éxta referuntúr. *An.* Volo

Narráre tibi etiam únam pugnam. *Ly.* Níhil moror.

Plaut., Poen., II. i. 22-45.

11. *The Danger of making Love by Proxy.*

Ag. Iam hercle tu perísti, ni illam míhi tam tranquillám
facis,

Quám mare est olim, quum ibi alcedo púllos educít suos

Mi. Quíd faciam? *Ag.* Exorá, blandire, expálpa! *Mi.*
Faciam sédulo;

Séd vide, sis, ne tu óratorem hunc púgnis pectas póstea.

Ag. Nón faciam. *Ad.* Nos eámus nunc. Etiám morare?
Mále facis:

Béne promittis múlta ex multis; ómnia incassúm cadunt.

Líberare iúravisti me haúd semel, sed cénties.

Dúm te exspecto, néque usquam aliam míhi paravi cópiam,

Néque istuc usquam appáret. Ita nunc sérvio nihiló minus.

I, soror. Abscéde tu a me. *Ag.* Péríi! Eho, quid agis,
Mílphio?

Mi. Méa voluptas, méae deliciae, méa vita, mea amoénitas,

Méus ocellus, méum labellum, méa salus, meum sávium,

Méum mel, meum cor, méa colostra, méus molliculus cáseus.

Ag. Méne ego illaec patiár praesente dici? Discruciór miser, Nísi ego illum iubeó quadrigis cúrsim ad carnucém rapi!

Ag. Nón ego homo trióboli sum, nísi ego illi mastígiae Exturbo oculos átque dentes! Hém voluptatém tibi! Hém mel! hem cor! hém colostram! hém salutem! hem sávium!

Mi. Impias, here, te! óratorem vérberas. *Ag.* Iam istóc magis!

Et iam ocellum addam, ét labellum, et língnam! *Mi.* Ecquid faciés modi?

Ag. Sícine ego te oráre iussi? *Mi.* Quómodo ergo orém? *Ag.* Rogas?

Síc enim dicerés, sceleste: Húius voluptas, te óbsacro, Húius mel, huius cor, húius labellum, húius língua, huius sávium,

Húius colostra, húius dulciculus cáseus, mastígia; Omnia illa, quae dicebas tua ésse, ea memorarés mea.

Mi. Obsecro hercle té, voluptas húius atque odiúm meum, Húius amica mámmeata, méa inimica et málevola, Oculus huius, líppitudo méa, mel huius, fél meum, Ut tu huic iráta ne sis; aút, si id fieri nón potest, Cápias restim ac té suspendas cúm hero et vostra fámilia: Nám mihi iam videó propter te víctitandum sórbilo, Itaque iam quasi óstreatum térgum ulceribus géstito, Própter amorem vóstrum. *Ad.* Amabo, mén' prohibere póstulas,

Né te verberét, magis quam ne méndax me advorsúm siet?

Ad. Vérum. Etiam tibi hanc amittam nóxiam unam, Agorástocles.

Nón sum irata. *Ag.* Nón es? *Ad.* Non sum. *Ag.* Da érgo, ut credam, sávium.

Ad. Móx dabo, quum ab ré divina rédiero. *Ag.* I ergo strénue.

Plaut., Poen., I. ii. 145-159, 171-194.

12. "Diamond cut Diamond."

So. Paégnium, delíciae pueri, sálve: quid agis? út vales?

Pa. Sóphoclidisca, dí me amabunt. *So.* Quíd me? utrum?

Pa. Hercle néscio.

Sed, si, ut digna es, faciánt, odio hercle hábeant et faciánt male.

- So.* Mítte male loquí. *Pa.* Quum, ut digna es, díco, bene, non mále, loquor.
- So.* Quid agis? *Pa.* Feminám scelestam te, ádstans contra, cónnuor.
- So.* Cérte equidem puerúm peiorem, quám te, novi néminem.
- Pa.* Quid mali facio, aut cui male dico? *So.* Cui pol cunque occasio est.
- Pa.* Nemo homo unquam ita árbítratust. *So.* At pol multi esse ita sciunt.
- Pa.* Heía! *So.* Heía! *Pa.* Tuo éx ingenio móres alienós probas.
- So.* Fáteor ego profecto me esse, ut decet lenonis fámiliae.
- Pa.* Sátis iam dictum habeo. *So.* Sed quid tu? cónfiteri, ut te aútumo?
- Pa.* Fátear, si ita sim. *So.* Iám abi: vicisti. *Pa.* Abi nunc iam. *So.* Ergo hoc mi expedi,
- Quó agis? *Pa.* Quo tu? *So.* Díc tu. *Pa.* Dic tu. *So.* Prior rogavi. *Pa.* At póst scies.
- So.* Eo ego hinc haud lónge. *Pa.* Et quidem ego haúd longe. *So.* Quo ergó, scelus?
- Pa.* Ní sciero prius éx te, tu éx me núnquam hoc, quod rogítas, scies.
- So.* Núnquam ecastor hódie scibis, priusquam ex ted audívero.
- Pa.* Itane est? *So.* Itane est? *Pa.* Mála es. *So.* Scelestus. *Pa.* Decet me. *So.* Me quidem haúd decet.
- Pa.* Quid ais? Certumne ést celare, quó iter facias, péssuma?
- So.* Obfirmastin' óccultare, quó te immittas, péssume?
- Pa.* Pár pari respóndes dicto: ábi iam, quando ita certa, res 'st.
- Níhili facio scíre. Valeas. *So.* Adsta! *Pa.* At propero. *So.* Et pól ego item.
- Pa.* Ecquid habes? *So.* Ecquid tú? *Pa.* Nihil equidem. *So.* Cédo manum ergo. *Pa.* Estne haéc manus?
- So.* Ubi illa altera est furtífica laeva? *Pa.* Dómi eccam: huc nullam áttuli.
- So.* Hábes nescio quid. *Pa.* Né me attrecta, súbagitatrix! *So.* Sín te amo?
- Pa.* Mále operam locás. *So.* Qui? *Pa.* Quia enim níhil amas, quum ingrátum amas.
- So.* Témperi hanc vigiláre oportet fórmulam atque aetátulam: Ne, úbi capillus vérsipellis fiat, foede semper sérvias. Tú quidem haud etiam es óctoginta pón-do. *Pa.* At confidéntia Illa militia mílitatur múlto magis, quam pón-dere.
- At ego hanc operam pérdo. *So.* Quid iam? *Pa.* Quía peritis praédico,

Séd ego cesso. *So.* Máne. *Pa.* Molesta es. *So.* Ergo ero quoque, nísi scio,
 Quó agas te. *Pa.* Ad vos. *So.* Et pol ego ad vos. *Pa.* Quid eo? *So.* Quid id ad te áttinet?
Pa. Enim non ibis núnc vicissim, nísi scio. *So.* Odiosus's. *Pa.* Lubet.
So. Núnquam hercle istuc éxterebrabis tu, út sis peior, quam égo siem.
Pa. Málitia certáre tecum, míseria est. *So.* Merx tú mala es.
Pa. Quid est, quod metuas? *So.* Idem istuc, quod tu. *Pa.* Díc ergo, quid est? *So.* At vétita sum,
 Ne hóc cuiquam homini edícerem, omnes múti ut loquerentúr prius.
Pa. Et edictum est magnópere mihi, ne cuiquam homini créderem,
 Omnes múti úl loquerentur priús hoc, quam ego. *So.* At tu hóc face:
 Fíde data credámus. *Pa.* Novi. Omnés sunt lenae lévífidae, Néque tipullae lévius pondust, quám fides lenónia.
So. Díc, amabo. *Pa.* Díc, amabo. *So.* Nólo ames. *Pa.* Facile ímpetras.
So. Técum habeto. *Pa.* Et tu hóc taceto. *So.* Tácitum erit. *Pa.* Celábitur.

Plaut., Pers., II. ii. 22-64.

13. *Slaves' Banter.*

To. Parátum iam esse dícito, unde argéntum sit futúrum. Iubéto habere animúm bonum: dic me íllam amare múltum. Ubi se ádlevat, ibi me ádlevat. Quae díxi ut nuntiáres, Satin' éa tenes? *So.* Magis cálleo, quam aprúgnum callum cállet.
To. Properáto, abi domum. *Sa.* Núnc ego huic graphicé facetus fíam:
 Subnísxis alis me ínferam, atque amicíbor glorióse.
To. Sed quis híc ansatus ámbulat? *Sa.* Magnífice conscreábor.
To. Sagarístio hic quidem est. Quid agitur, Sagarístio? ut valétur?
 Ecquid, quód mandavi tíbi, estne in te spéculae? *Sa.* Adíto: Vidébitur: factúm volo. Veníto: promovéto!
To. Quid hoc híc in collo tíbi tumet? *Sa.* Vomica ést: pressare páree:
 Nam ubi quí mala tetigít manu, dolóres cooriúntur.

To. Quando istaec innata ést tibi? *Sa.* Hodié. *To.* Secari iúbeas.

Sa. Metuó, ne immaturám secem: ne exhíbeat plus negóti.

To. Inspícere morbum tuóm lubet. *Sa.* Abi átque cave tibi, sis, A córnu. *To.* Quid iam? *Sa.* Quía boves bini híc sunt in cruména.

To. Emítte, sodes: ne énices fame! sine ire pástum.

Sa. Enim métuó, ut possim réicere in bubílem, ne vagéntur.

To. Ego réiciam: habe animúm bonum. *Sa.* Credétur; commodábo.

Sequere hác, sis: argentum híc inest, quod dúdum me rogásti.

To. Quid tú ais? *Sa.* Dominus mé boves mercátum Eretriam mísit;

Nunc mi Eretria erit haec túa domus.

Plaut., Pers., II. v. 1-22.

14. *Sagaristio pokes fun at the Persian.*

To. Videór vidisse hic fórma persimilé tui,

Eadém statura. *Sa.* Quíppe qui fratér siet.

Do. Sed scíre velimus, quód tibi nomén siet.

To. Quid áttinet, nos scíre? *Sa.* Ausculta ergo, út scias:

Vaníloquidorus, Vírginisevendónides,

Nugípolyloquides, Argentixterebrónides,

Tedígniloquides, Númmorumexpalpónides,

Quodsemelarrípidés, Núnquampostearéddides.

Do. Heu hércle nomen múltis modis scriptúm est tuom.

Sa. Ita súnť Persarum móres: longa nómina

Contórtiplicata habémus. Numquid céterum

Voltís? *Do.* Vale.

Plaut., Pers., IV. vi. 16-27.

15. *A Master rates his Servants.*

Ba. Exite! agite, exíte, ignavi, mále habiti, et male cón-ciliati;

Quórum nunquam quídquam quoiquam vénit in mentem ut récte faciant.

Quíbus nisi ad hoc exémpulum exerior, nón potest usurpári usura.

Neque égo homines magis ásinos unquam vídi: ita plagis cóstae callent.

Quós dum ferias, tíbi plus noceas: éo enim ingenio hi súnť
flagritribae:

Qui haéc habent cónsilia:

Ubi data occásio est, rápe, clepe, tene, hárpaga, es,

Bíbe, fuge! Hoc eórum opust: út lupos mávelis

Apud oves línquere, quam hós custodés domi.

At fáciem quom adspiciás eorum, haud máli videntur; ópera
fallunt.

Núnc adeo hanc edíctionem nísi animum advortétis omnes,

Nísi somnum socórdiamque ex pectore oculisque ámovetis:

Ita ego vostra látera loris fáciam ut valide vária sint,

Ut ne peristromáta quidem aeque pícta sint Campánica,

Neque Aléxandrina béluata cónchylia tapétia.

Atque héri ante dixeram ómnibus dederámque eas pro-
vín cias;

Verum íta vos perdití éstis, neglegéntes, ingenio ímprobo:

Offícium vostrum ut vós malo cogátis commonériet.

Nempe íta animatí estís vos: vincite hóc duritia ergo átque
me.

Hoc víde, sis: alias rés agunt. Hoc ágite, hoc animum
advórtite,

Huc ádhibete auris, quae égo loquar, plagígera genera
hóminum!

Nunquam édepol vostrum dúrius tergum érit, quam terginum
hóc meum.

Quin núnc? doletne? Hem, síc datur, si quís herum servos
spérnit!

Adsístite omnes cóntra me et, quae lóquor, advortite ánimum.

Tu, qui úrnam habes, aquam íngere: face plénum aënum
sit cito.

Te, cúm securi, caúdicali praéficio provínciae.

Lo. At haéc retunsa est. *Ba.* Sine siet. Itidém vos estis
plágis omnes:

Num quí minus ea grátia tamen ómnium opera útor?

Tibi hóc praecipio, ut níteat aedis: hábes, quod facias: pró-
pera, abi intro.

Tu ésto lectistérniator. Tu árgentum eluito; ídem extruito.

Haéc, quom ego a foró revortor, fácite ut offendám parata:

Vórsa, sparsa, térsa, strata, láútaque omnia út sient.

Nám mĩ hodie natális dies est: décet eum omnes vos cón-
celebrare.

Plaut., Pseud., I. ii. 1-33.

16. *Nothing like Good Luck.*

Di immortales, cónservavit me illic homo adventú suo !
 Súo viaticó reduxit me úsque ex errore ín viam !
 Nam ípsa mihi Opportúnitas non pótuit opportúnus
 Advenire, quam haécce adlata est mi óportune epístola:
 Nam haéc adlata córnu copiae ést, ubi inest, quidquíd volo:
 Híc doli, hic falláciae omnes, híc sunt sycophántiae,
 Híc argentum est, híc amica amánti herili filio.
 Iam ínstituta, ornáta, cuncta in órdine animo, ut vólueram,
 Cérta, deformáta habebam; séd profecto hoc síc erit:
 Céntum doctum hominúm consília sóla haec devincít dea
 Fórtuna. Atque hoc vérum est: proinde ut quisque fortuna
 útitur,

Ita praecllet, átque exinde sápere eum omnes dícimur.
 Béne ubi quod consílium discimus áccidisse, hominém catum
 Eum ésse declarámus; stultum autem íllum, quói vortít male.
 Stúlti haud scimus, frústra ut simus, quúm quod cupientér
 dari

Pétimus nobis, quási, quid in rem sít, possimus nóscere.
 Cérta amittimús, dum incerta pétimus; atque hoc évenit
 In labore atque ín dolore, ut mórs obrepat ínterim.

Plaut., Pseud., II. iii. 1-7, 10-20.

17. *Shipwrecked Men jest over their Misfortune.*

La. Eheú, Palaestra atque Ampelisca, ubi éstis nunc ?

Ch. Piscibus in alto, crédo, praebent pábulum.

La. Mendícitatem mi óbtulistí operá tua,

Dum tuís ausculto mágnidicis mendáciis.

Ch. Bonam ést quod habeas grátiam meritó mihi,

Qui te éx insulso sálsum feci operá mea.

La. Quin tu hínc is a me in máxumam malám crucem ?

O scírpe, scírpe, laúdo fortunás tuas,

Qui sémper servas glóriam aritúdinis !

Ch. Equidém me ad velitátionem exérceo:

Nam omnía corusca praé tremore fábulor.

La. Edepól, Neptune, es bálneator frígídis:

Cum véstimentis, pósteaquam abs te abii, álgeo.

Ne thérmoniúm quidem ullum ínstruit:

Ita sálsam praebet pótionem et frígídam.

Ch. Ut fórtunati súnť fabri ferrárii,

Qui apúd carbones ádsident! sempér calent.

La. Útinám fortuna núnc anatína úterer,

Uti, quom éxivissem éx aqua, arerém tamen!

Ch. Quid, si áliquo ad ludos mé pro manducó locem?

La. Quaprópter? *Ch.* Quia pol cláre crepito déntibus.

La. Quaenám balaena méum voravit vídulum,

Aurum átque argentum ubi ómne compactúm fuit?

Ch. Eadem ílla, credo, quae meum marsúpium,

Quod plénum argenti fúit, in saccipério.

La. Eheú, redactus sum úsque ad unam hanc túnículam,

Et ad hóc misellum pállium! perii óppido!

Ch. Quid, stúlte, ploras? tíbi quidem edepol cópia est,

Dum língua vivet, quí rem solvas ómnibus.

Plaut., Rud., II. vi. 28-72.

18. *A Fisherman's Reasons for keeping a Bag of Money found in the Sea.*

Tr. Quid ais, ímpudens?

Aúsus etiam cómparare vídulum cum piscibus?

Eadem tandem rés videtur? *Gr.* In manu non ést mea?

Ubi demisi rétem atque hamum, quídquid haesit, éxtraho.

Méum quod rete atque hámi nanci súnť, meum potíssimum est.

Tr. Imo hercle haud est, síquidem quod vas éxcepisti. *Gr.* Philosophé!

Tr. Séd tune unquam píscatorem vídisti, venéfice,

Vídulum piscém cepisse aut prótulisse ullum ín forum?

Nón enim tu hic quidem óccupabis ómnis quaestus, quós voles:

Et viatorem et píscatorem te ésse, impure, póstulas.

Vél te mihi monstráre oportet, piscis qui sit vídulus;

Vél, quod in marí non natum est néque habet squamas, né feras.

Gr. Quid tu? nunquam audísti esse antehac vídulum piscém?

Tr. Scelus,

Núllus est. *Gr.* Imo ést profecto: ego, quí sum píscatór, scio;

Véro raro cápitur: nullus mínus saepe ad terrám venit.

Tr. Níl agis: dare vérba speras míhi te posse, fúrcifer?

Quó colore est? *Gr.* Hóc colore cápiuntur pauxílluli.
 Súnt alii puníceo corio, mágni item, atque atrí. *Tr.* Scio.
 Tu hércle, opino, in vídulum te piscém convortes, nísi caves :
 Fíet tibi puníceum corium, póstea atrum dénuo.

Plaut., Rud., IV. iii. 53-73.

19. *A Negotiation between two old Gentlemen concerning the Marriage of their Children.*

Si. Per té deos oro, et nóstram amicitíam, Chreme,
 Quae, incépta a parvis, cum aétate adrevít simul,
 Perque únicam gnatám tuam, et gnatúm meum,
 Cuius tibi potestas súmma servandí datur,
 Ut me ádiuves in hác re : atque ita uti núptiae
 Fueránt futurae, fíant. *Ch.* Ah ne me óbsecre :
 Quasi hóc te orando a me ímpetrare opórteat.
 Alium ésse censes núnc me, atque olim quúm dabam ?
 Si in rémst utrique ut fíant, accersí iube.
 Sed si éx ea re plús malist, quam cómmodi,
 Utrique : id te oro, ín commune ut cónsulas,
 Quasi ílla tua sit, Pámphilique ego sím pater.
St. Immo íta volo, itaque póstulo ut fiát, Chreme :
 Neque póstulem abs te, ni ípsa res moneát. *Ch.* Quid est ?
Si. Iraé sunt inter Glycérium et gnatum. *Ch.* Aúdio.
Si. Ita mágnae, ut sperem pósse avelli. *Ch.* Fábulae.
Si. Profécto sic est. *Ch.* Sic hércle, ut dicám tibi :
 Amántium irae amóris integrátíost.
Si. Hem, id te óro, ut ante eámus. Dum tempús datur,
 Dumque éius lubido oclúsast contuméliis,
 Prius quam hárum scelere et lácrumae confictaé dolis
 Redúcunt animum aegrótum ad misericórdiam,
 Uxórem demus. Spéro consuetúdine et
 Coniúgio liberáli devinctúm, Chreme,
 Dein fácte ex illis sése emersurúm malis.
Ch. Tibi ita hóc videtur : át ego non posse árbitor
 Neque illum hanc perpetuo habére, neque me pépeti.
Si. Qui scís ergo istuc, nísi periculum féceris ?
Ch. At istúc periculum in filia fierí, grave est.
Si. Nempe incommoditas dénique huc omnis redit :
 Si evéniat, quod di próhibeant, discéssio :
 At sí corrigitur, quót commoditatés, vide.
 Princípío amico filium restítueris ;

Tibi génerum firmum, et fíliae inveniés virum.

Ch. Quid istíc? Si ita istuc ánimum inducti esse útile,
Noló tibi ullum cómmodum in me claúdiér.

Si. Meritó te semper máxumi fecí, Chreme.

Ter., Andr., III. vii. 6-42.

20. *Nausistrata discovers that her Husband has married
another Wife.*

Nau. Qui nóminat me? *Ch.* Hem. *Nau.* Quid istuc tur-
baest óbsecro,

Mi vír? *Ph.* Ehem, quid nunc óbstipuisti? *Nau.* Quís hic
homost?

Non míhi respondes? *Ph.* Hícine ut tibi respóndeat?

Qui hercle, úbi sit, nescit. *Ch.* Cáve isti quicquam créduas.

Ph. Abi, tánge : si non tótus friget, me énica.

Ch. Nihil ést. *Nau.* Quid ergo est quód istic narrat? *Ph.*

Iám scies :

Ausculata. *Ch.* Pergin crédere? *Nau.* Quid ergo óbsecro

Huic crédam, qui nil díxit? *Ph.* Delirát miser

Timóre. *Nau.* Non pol témerest, quod tu tám times.

Ch. Egon tímeo? *Ph.* Recte sáne : quando nil times,

Et hoc nihil est quod ego díco, tu narrá. *De.* Scelus,

Tibi nárrét? *Ph.* Ohe tu, fáctumst abs te sédulo

Pro frátre. *Nau.* Mi vir, nón mihi dicis? *Ch.* At *Nau.*

Quid at?

Ch. Non ópus est dicto. *Ph.* Tíbi quidem : at scito huíc
opust.

In Lémno. *Ch.* Hem, quid agis? *De.* Nón taces? *Ph.*

Clam te. *Ch.* Heí mihi.

Ph. Uxórem duxit. *Nau.* Mí homo, di meliús duint.

Ph. Sic fáctumst. *Nau.* Perii mísera. *Ph.* Et inde fíli

Suscépit iam unam, dúm tu dormis. *Ch.* Quid agimus?

Nau. Pro di ínmortales, fácinus indignum ét malum.

Ph. Hoc áctumst. *Nau.* An quicquam hódie est factum
indígnius?

Qui mi, úbi ad uxores véntumst, tum fiúnt senes?

Démipho, te appélló ; nam cum hoc ípso distaedét loqui.

Haecine erant itiónes crebrae et mansiones díutinae

Lémni? haecine erat éa quae nostros frúctus minuit vílitas?

De. Ego, Nausistrata, ésse in hac re cúlpam meritam nón
nego ;

Séd ea quin sit ígnoscenda. *Ph.* Vérba fiunt mórtuo.

De. Nám neque neglegéntia tua néque odio id fecít tuo.
Duxit fére abhinc annos quíndecim néque postilla unquam áttigit.

Ea mortem obiit; é medio abiit, quí fuit in re hac scrúpulus.
Quámobrem te oro, ut ália facta túa sunt, aequo animo hóc feras.

Nau. Quíd ego aequo animo? Cúpio misera in hác re iam defúngiér;

Séd quid sperem? aetáte porro mínus peccaturúm putem?

Iám tum erat senéx, senectus sí verecundós facit.

An mea forma atque aétas nunc magis éxpetendast, Démipho?

Quíd mi hic áfers, quámobrem exspectem aut spérem porro nón fore?

Ph. Exsequias Chreméti quibus est cómodum ire, hem témpus est.

Sic dabo: age nunc, Phórmionem quí volet lacéssito:

Fáxo tali eúm mactatum, atque hic est, infortúnio.

Ter., Phorm., V. viii. 1-39.

21. *A Satire on Epicures.*

m 218
Praefecti popinae atque luxuriae negant cenam lautam esse, nisi, cum libentissime edis, tum auferatur, et alia esca melior atque amplior succenturietur. Is nunc flos cenae habetur inter istos, quibus sumtus et fastidium pro facetiis procedit: qui negant ullam avem, praeter ficedulam, totam comesse oportere; ceterarum avium atque altilium, nisi tantum apponatur, ut a cluniculis inferiori parte saturi fiant, convivium putant inopia sordere: superiorem partem avium atque altilium qui edunt, eos palatum non habere: si proportionem luxuria pergit crescere, quid relinquitur, nisi ut delibari sibi cenas iubeant, ne edendo defatigentur? quando stratus auro, argento, purpura, amplior aliquot hominibus, quam diis immortalibus, adornantur.
Favorinus, ap. Aul. Gell., xv. 8.

22. *The Claims of Self-indulgence conflict with those of Business.*

Ludunt alea, studiose unguentis delibuti, delicatis stipati. Ubi horae decem sunt, iubent puerum vocari, ut comitium eat percunctatum, quid in foro gestum sit, qui suaserint, qui dissuaserint, quot tribus iusserint, quot vetuerint; inde ad comitium vadunt, ne litem suam faciant. Dum eunt, nulla

est in angiporto amphora, quam non impleant, quippe qui vesicam plenam vini habeant. Veniunt in comitium tristes, iubent dicere; quorum negotium est, dicunt, iudex testes poscit, ipse it minctum. Ubi redit, ait se omnia audivisse, tabulas poscit. Literas inspicit, vix prae vino sustinet palpebras, eunti in consilium ibi haec oratio: Quid mihi negotii est cum istis nugacibus? quam potius potamus mulsum mixtum vino graeco, edimus turdum pinguem bonumque piscem, lupum germanum, qui inter duos pontes captus fuit. *Titius, ap. Macrob., Sat., ii. 10.*

B.—PERIOD II., B.C. 80—A.D. 14.

23. *Host and Guest.*

Lepidissimus liber est M. Varronis ex satiris Menippeis qui inscribitur *Nescis quid vesper serus vehat*, in quo disserit de apto convivarum numero deque ipsius convivii habitu cultuque. Dicit autem convivarum numerum incipere oportere a Gratiarum numero et progredi ad Musarum, id est proficisci a tribus et consistere in novem, ut cum paucissimi convivae sunt, non pauciores sint quam tres, cum plurimi, non plures quam novem. Nam multos (inquit) esse non convenit, quod turba plerumque est turbulenta, et Romae quidem stat, sedet Athenis, nusquam autem cubat. Ipsum deinde convivium constat (inquit) ex rebus quattuor et tum denique omnibus suis numeris absolutum est, si belli homunculi conlecti sunt, si electus locus, si tempus lectum, si apparatus non neglectus. Nec loquaces autem (inquit) convivas nec mutos legere oportet, quia eloquentia in foro et apud subsellia, silentium vero non in convivio sed in cubiculo esse debet. Sermones igitur id temporis habendos censet non super rebus anxiiis aut tortuosis sed iucundos atque inevitabiles et cum quadam inlecebra et voluptate utiles, ex quibus ingenium nostrum venustius fiat et amoenius. Quod profecto (inquit) eveniet si de id genus rebus ad communem vitae usum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendi non est otium. Dominum autem (inquit) convivii esse oportet non tam lautum quam sine sordibus, et in convivio legi non omnia debent sed ea potissimum quae simul sint *βιωδελῆ* et delectent. Neque non de secundis quoque mensis, cuius modi

esse eas oporteat, praecipit. His enim verbis utitur: bellaria (inquit) ea maxime sunt mellita quae mellita non sunt, *πέμμασιν* enim cum *πίψιν* societas infida. Quod Varro in loco hoc dixit bellaria, ne quis forte in ista voce haereat, significat id vocabulum omne mensae secundae genus, nam quae *πίμματα* Graeci aut *τραγήματα* dixerunt, ea veteres nostri bellaria appellaverunt. Varro, *Sat. Menipp.*, vii. 1 (1).

24. *An Inflexible Stoic.*

In M. Catone, iudices, haec bona, quae videmus, divina et egregia, ipsius scitote esse propria: quae nonnumquam requirimus, ea sunt omnia non a natura, sed a magistro. Fuit enim quidam summo ingenio vir, Zeno, cuius inventorum aemuli Stoici nominantur. Huius sententiae sunt et praecepta eiusmodi: sapientem gratia numquam moveri, numquam cuiusquam delicto ignoscere: neminem misericordem esse, nisi stultum et levem: viri non esse, neque exorari neque placari: solos sapientes esse, si distortissimi sint, formosos; si mendicissimi, divites; si servitutem serviant, reges: nos autem, qui sapientes non sumus, fugitivos, exsules, hostes, insanos denique esse dicunt: omnia peccata esse paria: omne delictum scelus esse nefarium, nec minus delinquere eum, qui gallum gallinaceum, quam opus non fuerit, quam eum, qui patrem suffocaverit: sapientem nihil opinari, nullius rei poenitere, nulla in re falli, sententiam mutare numquam. Haec homo ingeniosissimus, M. Cato, auctoribus eruditissimis inductus, arripuit: neque disputandi caussa, ut magna pars, sed ita vivendi. Petunt aliquid publicani? cave quidquam habeat momenti gratia. Supplices aliqui veniunt, miseri et calamitosi? sceleratus et nefarius fueris, si quidquam, misericordia adductus, feceris. Fatetur aliquis se peccasse, et eius delicti veniam petit? nefarium est facinus, ignoscere. At leve delictum est: omnia peccata sunt paria. Dixisti: quippe iam fixum et statutum est. Non re ductus es, sed opinione: sapiens nihil opinatur. Errasti aliqua in re: maledici putat. Hac ex disciplina nobis illa sunt. Dixi in senatu, me nomen consularis candidati delaturum. Iratus dixisti. Numquam, inquit, sapiens irascitur. At temporis caussa. Improbi, inquit, hominis est, mendacio fallere: mutare sententiam, turpe est: exorari, scelus; misereri, flagitium. Cic., *Mur.*, xxix. 61, 62.

Sem 2, 6

25. "*Dancer*" an opprobrious Epithet.

Saltatorem appellat L. Murenam Cato. Maledictum est, si vere obiicitur, vehementis accusatoris: sin falso, maledici conviciatoris. Quare, quum ista sis auctoritate, non debes, M. Cato, arripere maledictum ex trivio aut ex scurrarum aliquo convivio, neque temere consulem populi Romani saltatorem vocare, sed circumspicere, quibus praeterea vitiis affectum esse necesse sit eum, cui vere istud obiici possit. Nemo enim fere saltat sobrius, nisi forte insanit, neque in solitudine, neque in convivio moderato atque honesto. Tempestivi convivii, amoeni loci, multarum deliciarum comes est extrema saltatio. Tu mihi arripis id, quod necesse est omnium vitiorum esse postremum: relinquis illa, quibus remotis hoc vitium omnino esse non potest. Nullum turpe convivium, non amor, non comissatio, non libido, non sumptus ostenditur: et, quum ea non reperiantur, quae voluptatis nomen habent, quaeque vitiosa sunt: in quo ipsam luxuriam reperire non potes, in eo te umbram luxuriae reperiturum putas? Nihil igitur in vitam L. Murenæ dici potest? nihil, inquam, omnino, iudices. Sic a me consul designatus defenditur, ut eius nulla fraus, nulla avaritia, nulla perfidia, nulla crudelitas, nullum petulans dictum in vita proferatur. Bene habet: iacta sunt fundamenta defensionis. *Cic., Mur., vi. 13, 14.*

26. *The Orator Crassus retorts upon Brutus.*

Quum enim Brutus duos lectores excitasset et alteri de colonia Narbonensi Crassi orationem legendam dedisset, alteri de lege Servilia, et quum contraria inter sese de republica capita contulisset, noster hic facetissime tres patris Bruti de iure civili libellos tribus legendos dedit. Ex libro primo, forte evenit, ut in Privernati essemus. "Brute, testificatur pater, se tibi Privernatem fundum reliquisse." Deinde ex libro secundo, in Albana eram ego et Marcus filius. "Sapiens videlicet homo cum primis nostrae civitatis norat hunc gurgitem; metuebat, ne, quum is nihil haberet, nihil esse ei relictum putaretur." Tum ex libro tertio, in quo finem scribendi fecit (tot enim, ut audiavi Scaevolam dicere, sunt veri Bruti libri), in Tiburti forte assedimus ego et Marcus filius. "Ubi sunt ii

fundi, Brute, quos tibi pater publicis commentariis consignatos reliquit? Quod nisi puberem te," inquit, "iam haberet, quantum librum composuisset et se etiam in balneis lotum cum filio scriptum reliquisset." *Cic., de Or., II. lv. 223, 224.*

27. *Bons mots.—Puns on Words.*

Alterum genus est, quod habet parvam verbi immutationem, quod in littera positum Graeci vocant *παρονομασίαν*, ut "Nobiliorem, mobiliorem" Cato: aut, ut idem, quum cuidam dixisset, "Eamus deambulatum:" et ille: "quid opus fuit de?" "Immo vero," inquit, "quid opus fuit te?" aut eiusdem responsio illa: "Si tu et adversus et aversus impudicus es." Etiam interpretatio nominis habet acumen, quum ad ridiculum convertas, quamobrem ita quis vocetur; ut ego nuper, Nummium divisorem, ut Neoptoleum ad Troiam, sic illum in campo Martio nomen invenisse. Atque haec omnia verbo continentur. Saepe etiam versus facete interponitur, vel ut est, vel paullulum immutatus; aut aliqua pars versus, ut Statius Scauro stomachanti; (ex quo sunt nonnulli, qui tuam legem de civitate natam, Crasse, dicant:)

"St', tacete, quid hóc clamoris? quíbu' nec mater, néc pater,
Tánta confidéntia? auferte istanc enim supérbiam."

Nam in Caelio sane etiam ad caussam utile fuit tuum illud, Antoni, quum ille a se pecuniam profectam diceret testis et haberet filium delicatiorem, abeunte iam illo,

"Sentin' senem esse táctum trigintá minis?"

In hoc genus coniiciuntur proverbia, ut illud Scipionis, quum Asellus omnes provincias stipendia merentem se peragrasse gloriaretur: "Agas asellum," et cetera. *Cic., de Or., II. lxiii. lxiv. 256-258.*

28. *Bons mots.—Puns on the Sense of Words.*

Est autem ex hoc genere illud, quod tu, Crasse, nuper ei, qui te rogasset, num tibi molestus esset futurus, si ad te bene ante lucem venisset: "Tu vero," inquisti, "molestus non eris." "Iubebis igitur te," inquit, "suscitari?" et tu: "Certe negaram te molestum futurum." Ex eodem hoc vetus illud est, quod

aiunt Maluginensem illum M. Scipionem, quum ex centuria sua renuntiaret Acidinum consulem praecoque dixisset: "Dic de L. Manlio: Virum bonum," inquit, "egregiumque civem esse arbitror." Ridicule etiam illud L. Porcius Nasica censori Catoni; quum ille: "Ex tui animi sententia tu uxorem habes? Non hercule," inquit, "ex mei animi sententia." *Cic., de Or., II. lxiv. 259, 260.*

29. *Bons Mots.—Personalities.*

Valde autem ridentur etiam imagines, quae fere in deformitatem aut in aliquod vitium corporis ducuntur cum similitudine turpioris: ut meum illud in Helvium Manciam: "Iam ostendam, cuiusmodi sis:" quum ille, "Ostende, quaeso;" demonstravi digito pictum Gallum in Mariano scuto Cimbrico sub Novis distortum, eiecta lingua, buccis fluentibus: risus est commotus; nihil tam Manciae simile visum est: ut quum Tito Pinario, mentum in dicendo intorquenti, "tum ut diceret, si quid vellet, si nucem fregisset." *Cic., de Or., II. lxvi. 266.*

30. *Bons Mots.—Humorous Misapprehension.*

Ex quo genere est etiam, non videri intelligere quod intelligas, ut Pontidius: "Qualem existimas, qui in adulterio deprehenditur? Tardum!" ut ego, qui in delectu Metello, quum excusationem oculorum a me non acciperet, et dixisset: "Tu igitur nihil vides? Ego vero," inquam, "a porta Esquilina video villam tuam:" ut illud Nasicae, qui quum ad poetam Ennium venisset eique ab ostio quaerenti Ennium ancilla dixisset domi non esse, Nasica sensit illam domini iussu dixisse et illum intus esse. Paucis post diebus quum ad Nasicam venisset Ennius et eum a ianua quaereret, exclamat Nasica se domi non esse. Tum Ennius, "Quid? ego non cognosco," inquit, "vocem tuam?" Hic Nasica: "Homo es impudens. Ego quum te quaererem, ancillae tuae credidi te domi non esse, tu mihi non credis ipsi?" *Cic., de Or., II. lxviii. 275, 276.*

31. *Bons Mots.—Ingenious Misinterpretation.*

Movent illa etiam, quae coniectura explanantur longe aliter atque sunt, sed acute atque concinne: ut, quum Scaurus accu-

saret Rutilium ambitus, quum ipse consul esset factus, ille repulsam tulisset, et in eius tabulis ostenderet litteras, A. F. P. R. idque diceret esse, actum fide P. Rutilii; Rutilius autem, "ante factum, post relatum; C. Canius, eques Romanus, quum Rufo adesset, exclamat, neutrum illis litteris declarari." "Quid ergo?" inquit Scaurus; "Aemilius fecit, plectitur Rutilius." *Cic., de Or., II. lxix. 280.*

32. *Bons Mots.*—*The Surprise* (παρά προσδοκίαν).

Sed ex his omnibus nihil magis ridetur, quam quod est praeter expectationem; cuius innumerabilia sunt exempla, vel Appii maioris illius, qui in senatu, quum ageretur de agris publicis et de lege Thoria, et premeretur Lucilius ab iis, qui a pecore eius depasci agros publicos dicerent, "Non est," inquit, "Lucilii pecus illud: erratis:" (defendere Lucilium videbatur) "ego liberum puto esse; qua lubet, pascitur." Placet etiam mihi illud Scipionis illius, qui Ti. Gracchum percudit: quum ei M. Flaccus multis probris obiectis P. Mucium iudicem tulisset, "Eiero," inquit: "iniquus est." Quum esset admurmuratum, "Ah," inquit, "P. C. non ego mihi illum iniquum ciero, verum omnibus." Ab hoc vero Crasso nihil facetius: quum laesisset testis Silus Pisonem, quod se in eum audisse dixisset: "Potest fieri," inquit, "Sile, ut is, unde te audisse dicis, iratus dixerit." Annuit Silus. "Potest etiam, ut tu non recte intellexeris." Id quoque toto capite annuit, ut se Crasso daret. "Potest etiam fieri," inquit, "ut omnino, quod te audisse dicis, numquam audieris." Hoc ita praeter expectationem accidit, ut testem omnium risus obrueret. Huius generis est plenus Novius, et iocus est familiaris: "Sapiens si algebis, tremes;" et alia permulta. *Cic., de Or., II. lxx. 284, 285.*

33. *Ridicule of Luxury.*

Luxuriae rictu Martis marcent moenia.
Tuo palato clausus pavo pascitur
Plumato amictus aureo Babylonico,
Gallina tibi Numidica, tibi gallus spado;
Ciconia etiam, grata peregrina hospita
Pietaticultrix gracilipes crotalistrìa
Avis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiae nidum in caccabo fecit modo.

Quo margarita cara vitribaca Indica ?
 An ut matrona ornata phaleris pelagiis
 Tollat pedes indomita in strato extraneo ?
 Zmaragdum ad quam rem viridem, pretiosum vitrum ?
 Quo Carchedonios optas ignes lapideos ?
 Nisi ut scintillet probitas e carbunculis.
 Aequum est induere nuptam ventum textilem,
 Palam prostare nudam in nebula linea ?

Publil. Syr., ap. Petr., Sat., lv. 19-34.

34. *A Bridge to throw Fools from.*

O Colonia, quae cupis ponte ludere longo,
 Et salire paratum habes, sed vereris inepta
 Crura ponticuli assulitantis inredivivus
 Ne supinus eat, cavaque in palude recumbat:
 Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
 In quo vel Salisubsuli sacra suscipiantur:
 Munus hoc mihi maximi da, Colonia, risus.
 Quendam municipem meum de tuo volo ponte
 Ire praecipitem in lutum per caputque pedesque:
 Verum totius ut lacus putidaeque paludis
 Lividissima maximeque est profunda vorago.
 Insulsissimus est homo, nec sapit, pueri instar
 Bimuli tremula patris dormientis in ulna.
 Quoi quum sit viridissimo nupta flore puella
 Et puella tenellulo delicatior haedo
 Asservanda nigerrimis diligentius uvis:
 Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni,
 Nec se sublevat ex sua parte, sed velut alnus
 In fossa Liguri iacet subpernata securi,
 Tantumdem omnia sentiens, quam si nulla sit usquam:
 Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit.
 Ipse qui sit, utrum sit an non sit, id quoque nescit.
 Nunc eum volo de tuo ponte mittere pronum,
 Si pote stolidum repente excitare veternum,
 Et supinum animum in gravi derelinquere coeno,
 Ferream ut soleam tenaci in voragine mula.

Catull., xix.

35. *L'homme qui rit.*

Egnatius, quod candidos habet dentes,
 Renidet usque quaque: si ad rei ventum est
 Subsellium, quum orator excitat fletum,
 Renidet ille: si pii ad rogum fili
 Lugetur, orba quum flet unicum mater,
 Renidet ille: quidquid est, ubicunque est,
 Quodcunque agit, renidet. Hunc habet morbum,
 Neque elegantem, ut arbitrator, neque urbanum.
 Quare monendus es mihi, bone Egnati:
 Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,
 Aut porcus UMBER, aut obesus Etruscus,
 Aut Lanuvinus ater atque dentatus,
 Aut Transpadanus, ut meos quoque attingam,
 Aut quilibet, qui puriter lavit dentes,
 Tamen renidere usquequaque te nollem:
 Nam risu inepto res ineptior nulla est.

Catull., xxxix.

36. *An Ill Wind.*

Furi, villula nostra non ad Austri
 Flatus opposita est, nec ad Favoni,
 Nec saevi Boreae, aut Apeliotae;
 Verum ad millia quindecim et ducentos.
 O ventum horribilem atque pestilentem!

Catull., xxvi.

37. *Little and Good.*

Risi nescio quem modo in corona,
 Qui, quum mirifice Vatiniana
 Meus crimina Calvus explicasset,
 Admirans ait haec, manusque tollens:
 Dii magni, salaputtium disertum!

Catull., liii.

38. *A Parody (cf. p. 423).*

Sabinus ille, quem videtis, hospites,
 Ait fuisse mulio celerrimus;
 Neque ullius volantis impetum cisi
 Nequisse praeterire: sive Mantuam
 Opus foret volare, sive Brixiam.
 Neque hoc negat Tryphonis aemuli domum
 Negare nobilem, insulamve Caeruli:
 Ubi iste, post Sabinus, ante Quintio
 Bidente dicit attondisse forfice
 Comata colla, nequa sordidum, iugo
 Premente, dura vulnus ederet iuba.
 Cremona frigida, et lutosa Gallia,
 Tibi haec fuisse, et esse, cognitissima
 Ait Sabinus: ultima ex origine
 Tua stetisse dicit in voragine,
 Tua in palude deposisse sarcinas,
 Et inde tot per orbitosa millia
 Iugum tulisse; laeva, sive dextera,
 Strigare mula, sive utrimque coeperat.
 Neque ulla vota semitalibus Deis
 Sibi esse facta, praeter hoc novissimum,
 Paterna lora, proximumque pectinem.
 Sed haec prius fuere; nunc eburnea
 Sedetque sede, seque dedicat tibi,
 Gemelle Castor, et gemelle Castoris.

Virg., Cat., viii.

39. *A Dish of Garlic.*

Parentis olim si quis impia manu
 Senile guttur fregerit,
 Edit cicutis allium nocentius.
 O dura messorum ilia!
 Quid hoc veneni saevit in praecordiis?
 Num viperinus his cruor
 Incoctus herbis me fefellit? an malas
 Canidia tractavit dapes?
 Ut Argonautas praeter omnes candidum
 Medea mirata est ducem,

Ignota tauris illigaturum iuga
 Perunxit hoc Iasonem:
 Hoc delibutis ulta donis pellicem,
 Serpente fugit alite.
 Nec tantus umquam siderum insedit vapor
 Siticulosae Apuliae;
 Nec munus humeris efficacis Herculis
 Inarsit aestuosius.
 At, si quid umquam tale concupiveris,
 Iocose Maecenas, precor,
 Manum puella savio opponat tuo,
 Extrema et in sponda cubet.

Hor., Ep., iii.

40. *A Contest between two Buffoons.*

Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurrae pugnam Messique Cicirri,
 Musa velim memores, et quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
 Sarmenti domina exstat: ab his maioribus orti
 Ad pugnam venire. Prior Sarmentus: "Equi te
 Esse feri similem dico." Rideamus, et ipse
 Messius: "Accipio;" caput et movet. "O, tua cornu
 Ni foret exsecto frons," inquit, "quid faceres, quum
 Sic mutilus miniteris?" At illi foeda cicatrix
 Setosam laevi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta iocatus,
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicirrus ad haec: donasset iamne catenam
 Ex voto Laribus, quaerebat; scribe quod esset,
 Deterius nihilo dominae ius esse. Rogabat
 Denique, cur umquam fugisset, cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic tamque pusillo?
 Prorsus iucunde cenam produximus illam.

Hor., Sat., I. v. 51-70.

41. *A Quarrel is sometimes entertaining.*

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor

Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum rege molestas;
 Durus homo atque odio qui posset vincere Regem,
 Confidens tumidusque, adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
 Convenit;—hoc etenim sunt omnes iure molesti,
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit: inter
 Hectora Priamiden animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit; duo si discordia vexet inertes,
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomed
 Cum Lycio Glaucō, discedat pigrior, ultro
 Muneribus missis—Bruto praetore tenente
 Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
 Compositum melius cum Bitho Bacchius. In ius
 Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam, ridetur ab omni
 Conventu, laudat Brutum laudatque cohortem:
 Solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubres
 Appellat comites, excepto Rege; canem illum,
 Invisum agricolis sidus, venisse; ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Praenestinus salso multoque fluenti
 Expressa arbusto regerit convicia, durus
 Vindemiator et invictus, cui saepe viator
 Cessisset, magna compellans voce cuculum.
 At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: “Per magnos, Brute, deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non
 Hunc Regem iugulas? Operum hoc, mihi crede, tuorum est.”
Hor., Sat., I. vii.

42. *A Roman Bore.*

Ibam forte Via sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, totus in illis;
 Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
 Arreptaque manu: “Quid agis, dulcissime rerum?”
 “Suaviter, ut nunc est,” inquam, “et cupio omnia, quae vis.”
 Quum adsectaretur: “Num quid vis?” occupo. At ille:

"Noris nos," inquit; "docti sumus." Hic ego: "Pluris
 Hoc" inquam "mihi eris." Misere discedere quaerens,
 Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
 Manaret talos. "O te, Bolane, cerebri
 Felicem!" aiebam tacitus, quum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret. Ut illi
 Nil respondebam, "Misere cupis," inquit, "abire:
 Iamdudum video; sed nil agis; usque tenebo;
 Prosequar hinc quo nunc iter est tibi." "Nil opus est te
 Circumagi: quendam volo visere non tibi notum;
 Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos."
 "Nil habeo quod agam, et non sum piger, usque sequar te."
 Demitto aurículas, ut iniquae mentis asellus,
 Quum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
 "Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plures
 Aut citius possit versus? quis membra movere
 Mollius? invidet quod et Hermogenes, ego canto."
 Interpellandi locus hic erat: "Est tibi mater,
 Cognati, quis te salvo est opus?" "Haud mihi quisquam:
 Omnes composui." "Felices! Nunc ego resto.
 Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
 Quod puero cecinit divina mota anus urna:
 'Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor aut tussis, nec tarda podagra;
 Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces,
 Si sapiat vitet, simul atque adoleverit aetas.'"

Hor., Sat., I. ix. 1-34.

43. *A Miser to the last.*

"Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
 Qui Veientanum festis potare diebus
 Campana solitus trulla vappamque profestis,
 Quondam lethargo grandi est oppressus, ut heres
 Iam circum loculos et claves laetus ovansque
 Curreret. Hunc medicus multum celer atque fidelis
 Excitat hoc pacto: mensam poni iubet atque
 Effundi saccos nummorum, accedere plures
 Ad numerandum: hominem sic erigit; addit et illud:
 'Ni tua custodis, avidus iam haec auferet heres.'
 Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age! Quid vis?

Deficient inopem venae te, ni cibus atque
 Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
 Tu cessas? Agedum, sume hoc ptisanarium oryzae!
 Quanti emtae? Parvo. Quanti ergo? Octussibus. Heu, heu,
 Quid refert, morbo an furtis pereamve rapinis?'"

Hor., Sat., II. iii. 122-157.

44. *Precepts of Gastronomy.*

Nec sibi cenarum quivis temere arroget artem,
 Non prius exacta tenui ratione saporum.
 Nec satis est cara pisces averrere mensa
 Ignarum, quibus est ius aptius et quibus assis
 Languidus in cubitum iam se conviva reponet.
 Umber et iligna nutritus glande rotundas
 Curvet aper lances carnem vitantis inertem:
 Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
 Vineae submittit capreas non semper edules.
 Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
 Piscibus atque avibus quae natura et foret aetas,
 Ante meum nulli patuit quaesita palatum.
 Sunt, quorum ingenium nova tantum crustula promit.
 Nequaquam satis in re una consumere curam,
 Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
 Quali perfundat pisces securus olivo.
 Massica si caelo suppones vina sereno,
 Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
 Et decedet odor nervis inimicus; at illa
 Integrum perdunt lino vitiata saporem.
 Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
 Vina, columbino limum bene colligit ovo,
 Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
 Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
 Potorem cochlea: nam lactuca innatat acri
 Post vinum stomacho; perna magis ac magis hillis
 Flagitat immorsus refici, quin omnia malit,
 Quaecumque immundis fervent allata popinis.

Hor., Sat., II. iv. 35-62.

45. *The Plagues of Life in Town.*

Matutine pater, seu Iane libentius audis,
 Unde homines operum primos vitaeque labores
 Instituunt—sic dis placitum—tu carminis esto
 Principium. Romae sponsorem me rapis: “Eia
 Ne prior officio quisquam respondeat, urge!”
 Sive Aquilo radit terras seu bruma nivalem
 Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
 Postmodo, quod mi obsit, clare certumque loquuto
 Luctandum in turba et facienda iniuria tardis.
 “Quid vis, insane, et quas res agis?” improbus urget
 Iratis precibus: “tu pulses omne, quod obstat,
 Ad Maecenatem memori si mente recurras?”
 Hoc iuvat et melli est, non mentiar; at simul atras
 Ventum est Exquilias, aliena negotia centum
 Per caput et circa saliunt latus. “Ante secundam
 Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.”
 “De re communi scribae magna atque nova te
 Orabant hodie meminisses, Quincte, reverti.”
 “Imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.”
 Dixeris: “Experiar;”—“Si vis, potes” addit et instat.
Hor., Sat., II. vi. 20–39.

46. *Circumstances alter Cases.*

Luculli miles collecta viatica multis
 Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
 Perdiderat; post hoc vehemens lupus et sibi et hosti
 Iratus pariter, ieiunis dentibus acer,
 Praesidium regale loco deiecit, ut aiunt,
 Summe munito et multarum divite rerum.
 Clarus ob id factum, donis ornatur honestis,
 Accipit et bis dena super sestertia nummum.
 Forte sub hoc tempus castellum evertere praetor
 Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem
 Verbis, quae timido quoque possent addere mentem
 I, bone, quo virtus tua te vocat, i pede fausto,
 Grandia laturus meritorum praemia!—Quid stas?
 Post haec ille catus, quantumvis rusticus: Ibit,
 Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Hor., Epp., II. ii. 26–40.

C.—PERIOD III., A.D. 14–180.

47. *Sample of the Conversation at a Rich Parvenu's Table.*

Dum haec loquimur, puer speciosus vitibus hederisque redimittus modo Bromium, interdum Lyaeum Euhiumque confessus, calathisco uvas circumtulit et poemata domini sui acutissima voce traduxit. Ad quem sonum conversus Trimalchio, "Dionyse" inquit "liber esto." Puer detraxit pileum apro capitiq̄ suo imposuit: tum Trimalchio rursus adiecit: "non negabitis me" inquit "habere Liberum patrem." Laudavimus dictum Trimalchionis et circumeuntem puerum sane perbasiamus. Ab hoc ferculo Trimalchio a mensa surrexit: nos libertatem sine tyranno nacti coepimus invitare convivarum sermones. Dama itaque primus cum pataracina poposcisset "dies" inquit "nihil est: dum versas te, nox fit. Itaque nihil est melius quam de cubiculo recta in triclinium ire. Et mundum frigus habuimus: vix me balneus calfecit: tamen calda potio vestiarius est. Staminatas duxi, et plane matus sum: vinus mihi in cerebrum abiit." Excepit Seleucus fabulae partem et "ego" inquit "non cotidie labor: baliscus enim fullo est, aqua dentes habet, et cor nostrum cotidie liquescit. Sed cum mulsi pultarium obdixi frigori laecasin dico. Nec sane lavare potui: fui enim hodie in funus: homo bellus, tam bonus Chrysanthus animam ebulliit. Modo, modo me appellavit: videor mihi cum illo loqui. Heu, eheu, utres inflati ambulamus: minores quam muscae sumus; muscae tamen aliquam virtutem habent, nos non pluris sumus quam bullae. Et quid si non abstinax fuisset? Quinque dies aquam in os suum non coniecit, non micam panis. Tamen abiit ad plures: medici illum perdiderunt, immo magis malus fatus; medicus enim nihil est aliud est quam animi consolatio. Tamen bene elatus est, vitali lecto, stragulis bonis. Planctus est optime—manumisit aliquot—etiam si maligne illum ploravit uxor. Quid si non illam optime accepisset? sed mulier quae mulier milvinum genus neminem nihil boni facere oportet; aequae est enim ac si in puteum conicias: sed antiquus amor cancer est." *Petr., Sat., 40, 41.*

48. *The Company satirise Modern Education.*

Non est passus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quam ipse in schola sudaverat, sed "adulescens" inquit "quoniam sermonem habes non publici saporis et, quod rarissimum est, amas bonam mentem, non fraudabo te arte secreta. Nihil

nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui necesse habent cum insanientibus furere: nam nisi dixerint quae adolescentuli probent, ut ait Cicero, "soli in scholis relinquuntur." Sicut ficti adulatores cum cenas divitum captant, nihil prius meditantur quam id quod putant gratissimum auditoribus fore: nec enim aliter impetrabunt quod petunt, nisi quasdam insidias auribus fecerint: sic eloquentiae magister, nisi tanquam piscator eam imposuerit hamis escam, quam scierit appetituros esse pisciculos, sine spe praedae morabitur in scopulo. Quid ergo est? parentes obiurgatione digni sunt, qui nolunt liberos suos severa lege proficere. Primum enim sic ut omnia, spes quoque suas ambitioni donant. Deinde cum ad vota properant, cruda adhuc studia in forum propellunt et eloquentiam, qua nihil esse maius confitentur, pueris induunt adhuc nascentibus. Quod si paterentur laborum gradus fieri, ut studiosi iuvenes lectione severa irrigarentur, ut sapientiae praeceptis animos componerent, ut verba atroci stilo effoderent, ut quod vellent imitari diu audirent, ut persuaderent sibi nihil esse magnificum, quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maiestatis suae pondus. Nunc pueri in scholis ludunt, iuvenes ridentur in foro, et quod utroque turpius est, quod quisque perperam didicit, in senectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbasse schedium Lucilianae humilitatis, quod sentio, et ipsa carmine effingam. *Petr., Sat., 3, 4.*

49. *The Cook proves himself a "cordon bleu."*

Nondum efflaverat omnia, cum repositorium cum sue ingenti mensam occupavit. Mirari nos celeritatem coepimus et iurare, ne gallum quidem gallinaceum tam cito percoqui potuisse, tanto quidem magis, quod longe maior nobis porcus videbatur esse, quam paullo ante aper fuerat. Deinde magis magisque Trimalchio intuens eum "quid? quid?" inquit "porcus hic non est exinteratus? non mehercules est. Voca, voca cocum in medio." Cum constitisset ad mensam cocus tristis et diceret se oblitum esse exinterare, "quid oblitus?" Trimalchio exclamat "putes illum piper et cuminum non coniecisse, despolia." Non fit mora, despoliatur cocus atque inter duas tortores maestus consistit. Deprecari tamen omnes coeperunt et dicere: "solet fieri; rogamus, mittas; postea si fecerit, nemo nostrum pro illo rogabit." Ego, crudelissimae severitatis, non potui me tenere, sed inclinatus ad aurem Agamemnonis "plane" inquam "hic debet servus esse nequissimus; aliquis oblivisceretur porcum exinterare?"

non mehercules illi ignoscerem, si piscem praeterisset." At non ita Trimalchio, qui relaxato in hilaritatem vultu "ergo" inquit "quia tam malae memoriae es, palam nobis illum exintera?" recepta cocus tunica cultrum arripuit, porcique ventrem hinc atque illinc timida manu secuit. Nec mora, ex plagis ponderis inclinatione crescentibus tomacula cum botulis effusa sunt. *Petr., Sat., 49.*

50. *A Burlesque of the Deification of the Emperor Claudius.*

Claudius animam agere coepit nec invenire exitum poterat. Tum Mercurius, qui semper ingenio eius delectatus esset, unam e tribus Parcibus seducit et ait: "quid, femina crudelissima, hominem miserum torqueri pateris? Nec unquam tam diu cruciatus exiet? Annus sexagesimus quartus est, ex quo cum anima luctatur, quid huic et rei publicae invides? Patere mathematicos aliquando verum dicere, qui illum, ex quo princeps factus est, omnibus annis, omnibus mensibus efferunt. Et tamen non est mirum si errant et horam eius nemo novit; nemo enim unquam illum natum putavit. Fac quod faciendum est:

"Dede neci, melior vacua sine regnet in aula."

Sed Clotho "ego mehercules" inquit "pusillum temporis adicere illi volebam, dum hos pauculos, qui supersunt, civitate donaret"—constituerat enim omnes Graecos, Gallos, Hispanos, Britannos togatos videre—"sed quoniam placet aliquos peregrinos in semen relinqui et tu ita iubes fieri, fiat." Aperit tum capsulam et tres fusos profert: unus erat Augurini, alter Babae, tertius Claudii. "Hos" inquit "tres uno anno exiguis intervallis temporum divisos mori iubebo, nec illum incommittatum dimittam. Non oportet enim eum, qui modo se tot milia hominum sequentia videbat, tot praecedentia, tot circumfusa, subito solum destitui. Contentus erit his interim victoribus." *Seneca, ἀποκολοῦν-
ταισι; iii.*

51. *A Burlesque of the Deification of the Emperor Claudius.*

Quae in terris postea sint acta, supervacuum est referre. Scitis enim optime, nec periculum est ne excidant memoriae quae gaudium publicum impresserit: nemo felicitatis suae obliviscitur. In caelo quae acta sint, audite: fides penes auc-

torem erit. Nunciatur Iovi venisse quendam bonae staturae, bene canum; nescio quid illum minari, assidue enim caput movere; pedem dextrum trahere. Quaesisse se, cuius nationis esset: respondisse nescio quid perturbato sono et voce confusa; non intelligere se linguam eius, nec Graecum esse nec Romanum nec ullius gentis notae. Tum Iuppiter Herculem, qui totum orbem terrarum pererraverat et nosse videbatur omnes nationes, iubet ire et explorare, quorum hominum esset. Tum Hercules primo aspectu sane perturbatus est, ut qui etiam non omnia monstra timuerit. Ut vidit novi generis faciem, insolitum incessum, vocem nullius terrestris animalis sed qualis esse marinis beluis solet, raucam et implicatam, putavit sibi tertium decimum laborem venisse. Diligentius intuenti visus est quasi homo. Accessit itaque et quod facillimum fuit Graeculo, ait:

τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;

Claudius gaudet esse illic philologos homines sperat futurum aliquem historiis suis locum. Itaque et ipse Homericō versu Caesarem se esse significans ait:

Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσαν,

erat autem sequens versus verior, aequē Homericus:

ἐνθα δ' ἐγὼ πόλιν ἔπραθον, ὤλεσα δ' αὐτόν,

et imposuerat Herculi minime vafro, nisi fuisset illic Febris, quae fano suo relicto sola cum illo venerat: ceteros omnes deos Romae reliquerat. "Iste," inquit, "mera mendacia narrat. Ego tibi dico, quae cum illo tot annis vixi: Lugudununi natus est, Planci municipem vides. Quod tibi narro, ad sextum decimum lapidem natus est a Vienna, Gallus germanus. Itaque quod Gallum facere oportebat, Romam cepit; hunc ego tibi recipio Lugudununi natum, ubi Licinus multis annis regnavit. Tu autem, qui plura loca calcasti quam ullus mulio perpetuarius, (Lugudunenses) scire debes multa milia inter Xanthum et Rhodanum interesse." Excandescit hoc loco Claudius et quanto potest murmure irascitur. Quid diceret, nemo intelligebat. Ille autem Febrim duci iubebat illo gestu solutae manus et ad hoc unum satis firmæ, quo decollare homines solebat. Iusserat illi collum praecidi. Putares omnes illius esse libertos: adeo illum nemo curabat. *Seneca, ἀποκολοκύντωσις, v., vi.*

52. *Last Will and Testament of a Sucking Pig.*

Incipit testamentum porcelli.

M. Grunnius Corocotta porcellus testamentum fecit. Quoniam mea manu scribere non potui, scribendum dictavi. Magirus cocus dixit "veni huc, eversor domi, solivertiator, fugitive porcelle, et hodie tibi dirimo vitam." Corocotta porcellus dixit "si qua feci, si qua peccavi, si qua vascella pedibus meis confregi, rogo, domine coce, vitam peto, concede roganti." Magirus cocus dixit, "transi, puer affer mihi de cocina cultrum, ut hunc porcellum faciam cruentum." Porcellus comprehenditur a famulis, ductus sub die xvi Kal. lucerninas, ubi abundant cymae, Clibanato et Piperato consulibus. Et ut vidit se moriturum esse, horae spatium petiit et cocum rogavit ut testamentum facere posset. Clamavit ad se suos parentes, ut de cibariis suis aliquid dimitteret eis qui ait: "Patri meo Verrino Lardino do lego dari glandis modios xxx, et matri meae Veturinae Scrofae do lego dari Laconicae siliginis modios xl, et sorori meae Quirinae, in cuius votum interessé non potui, do lego dari hordei modios xxx: et de meis visceribus dabo donabo sutoribus saetas, rixoribus capitinas, surdis auriculas, causidicis et verbosis linguam, bubulariis intestina, isiciariis femora, mulieribus lumbulos, pueris vesicam, puellis caudam, cursoribus et venatoribus talos, latronibus ungulas. Et nec nominando coco legato dimitto popiam et pistillum, quae mecum attuleram: de Tebestae usque ad Tergeste liget sibi collo de reste. Et volo fieri mihi monumentum aureis literis scriptum: M. Grunnius Corocotta porcellus vixit annos DCCCC.xc.viii.s.: quod si semissem vixisset, mille annos implesset. Optimi amatores mei vel consules vitae, rogo vos ut cum corpore meo bene faciatis, bene condiciatis de bonis condimentis nuclei, piperis, et mellis, ut nomen meum in sempiternum. Mei domini vel consobrini mei, qui in medio testamento interfuistis, iubete signari." Lardio signavit. Ofellicus signavit. Cyminatus signavit. Lucanicus signavit. Tergillus signavit. Celsinus signavit. Nuptialicus signavit. Explicit testamentum porcelli sub die xvi Kal. Lucerninas Clibanato et Piperato consulibus feliciter. *Ap. Hieron in Praef., libr. xii. comm. in Isaiam., p. 493, Vall.*

53. *A Shabby Present.*

Tu rosum tineis situque patrem,
 Quales aut Libycis madent olivis,
 Aut tus Niliacum piperve servant,
 Aut Byzantiacos olent lacertos;
 Nec saltem tua dicta continentem,
 Quae trino iuvenis foro tonabas,
 Aut centum prope iudices, priusquam
 Te Germanicus arbitrum sequenti
 Annonae dedit, omniumque late
 Praefecit stationibus viarum :
 Sed Bruti senis oscitationes
 De capsula miseri libellionis,
 Emptum plus minus esse Caiano
 Donas. Usque adeone defuerunt
 Scissis pilea suta de lacernis ?
 Vel mantilia luridaeve mappae ?
 Chartae, Thebaicaeve, Caricaeve ?
 Nusquam turbine conditus ruenti
 Prunorum globus atque coctanorum ?
 Non ellychnia sicca, non replictae,
 Bulborum tunicae nec ova tantum ?
 Non leves alicae nec asperum far ?
 Nusquam Cinyphiis vagata campis
 Curvarum domus uda cochlearum ?
 Non lardum breve debilisve perna ?
 Non Lucanica, non graves Falisci,
 Non sal, oxygarumve, caseusve,
 Aut panes viridantis aphronitri,
 Vel passum psythiis suis recoctum,
 Dulci defruta vel lutosa coeno ?
 Quantum vel dare cereos olentes,
 Cultellum, tenuesve codicillos ?
 Ollares, rogo, non licebat uvas,
 Cumano patinas in orbe tortas,
 Aut unam dare synthesin (quid horres ?)
 Alborum calicum, atque cacaborum ?
 Irascor tibi, Gryphe ; sed valebis :
 Tantum ne mihi, quo soles lepore,
 Et nunc hendecasyllabos remittas.

Stat., Silv., IV. ix. 10-55.

54. *A Shabby Present.*

De praetoricia folium mihi, Paulle, corona
 Mittis, et hoc phialae nomen habere iubes.
 Hac fuerat nuper nebula tibi pegma perunctum,
 Pallida quam rubri diluit unda croci.
 An magis astuti derasa est ungue ministri
 Bractea, de fulcro (quod reor esse) tuo?
 Illa potest culicem longe sentire volantem,
 Et minimi penna papilionis agi.
 Exiguae volitat suspensa vapore lucernae,
 Et leviter fuso rumpitur icta mero.
 Hoc linitur sputo Iani caryota Kalendis,
 Quam fert cum parvo sordidus asse cliens.
 Lenta minus gracili crescunt colocasia filo:
 Plena magis nimio lilia Sole cadunt:
 Nec vaga tam tenui discursat aranea tela:
 Tam leve nec bombyx pendulus urget opus.
 Crassior in facie vetulae stat creta Fabullae:
 Crassior offensae bulla tumescit aquae:
 Fortior et tortos servat vesica capillos,
 Et mutat Latias spuma Batava comas.
 Hac cute Ledaean vestitur pullus in ovo:
 Talia lunata splenia fronte sedent.
 Quid tibi cum phiala, ligulam cum mittere posses:
 Mittere cum posses vel cochleare mihi?
 Magna nimis loquimur, cochleam cum mittere posses:
 Denique cum posses mittere, Paulle, nihil.

Mart., viii. 33.

55. *To a Stingy Friend who had asked for the
 Loan of his Book.*

Occurris quoties, Luperce, nobis:
 Vis mittam puerum, subinde dicis,
 Cui tradas epigrammaton libellum,
 Lectum quem tibi protinus remittam?
 Non est, quod puerum, Luperce, vexes:
 Longum est, si velit ad Pyrum venire;
 Et scalis habito tribus, sed altis.
 Quod quaeris, propius petas licebit.
 Argi nempe soles subire letum.

Contra Caesaris est forum taberna,
 Scriptis postibus hinc et inde totis,
 Omnes ut cito perlegas poetas.
 Illinc me pete ; ne roges Atrectum :
 Hoc nomen dominus gerit tabernae :
 De primo dabit, alterove nido,
 Rasum pumice, purpuraque cultum
 Denariis tibi quinque Martialem.
 Tanti non es, ais ? Sapis, Luperce.

Mart., I. cxviii.

56. *A Dinner Hunter.*

Nil intentatum Selius, nil linquit inausum,
 Coenandum quoties iam videt esse domi.
 Currit ad Europen, et te, Paulline, tuosque
 Laudat Achilleos, sed sine fine, pedes.
 Si nihil Europe fecit, tum Septa petuntur,
 Si quid Phyllirides praestet, et Aesonides.
 Hinc quoque deceptus Memphitica templa frequentat,
 Assidet et cathedris, moesta iuvenca, tuis.
 Inde petit centum pendentia tecta columnis
 Illinc Pompeii dona, nemusque duplex.
 Nec Fortunati spernit, nec balnea Fausti,
 Nec Grylli tenebras, Aeoliamque Lupi.
 Nam thermis iterum cunctis iterumque lavatur.
 Omnia cum fecit, sed renuente deo ;
 Lotus ad Europes tepidae buxeta recurrit,
 Si quis ibi serum carpat amicus iter.
 Per te, perque tuam, vector lascive, puellam,
 Ad coenam Selium tu, rogo, Taure, voca.

Mart., II. xiv.

57. "*Ne sutor ultra crepidam.*"

Das gladiatores, sutorum regule, cerdo,
 Quodque tibi tribuit subula, sica rapit.
 Ebrius es : nec enim faceres id sobrius unquam,
 Ut velles corio ludere, cerdo, tuo.
 Lusisti, satis est : sed te, mihi crede, memento
 Nunc in pellicula, cerdo, tenere tua.

Mart., III. xvi.

58. *Rome is not the Place for an Honest Man to get a Living.*

Quae te causa trahit vel quae fiducia Romam,
 Sexte ? quid aut speras, aut petis inde ? refer.
 Causas, inquis, agam Cicerone disertius ipso,
 Atque erit in triplici par mihi nemo foro.
 Egit Atestinus causas, et Caius : utrumque
 Noras : sed neutri pensio tota fuit.
 Si nihil hinc veniet, pangentur carmina nobis :
 Audieris, dices esse Maronis opus.
 Insanis : omnes, gelidis quicunque lacernis
 Sunt ibi, Nasones Virgiliosque vides.
 Atria magna colam. Vix tres, aut quatuor ista
 Res aluit : pallet cetera turba fame.
 Quid faciam ? suade : nam certum est vivere Romae.
 Si bonus es, casu vivere, Sexte, potes.

Mart., III. xxxviii.

59. *The Special Conveniences of the Country are, after all, often only to be obtained in Town.*

Capena grandi porta qua pluit gutta,
 Phrygiaeque Matris Almo qua lavat ferrum,
 Horatiorum qua viret sacer campus,
 Et qua pusilli fervet Herculis fanum,
 Faustine, plena Bassus ibat in rheda,
 Omnes beati copias trahens ruris.
 Illic videres frutice nobili caules,
 Et utrumque porrum, sessilesque lactucas,
 Picroque ventri non inutiles betas.
 Illic coronam pinguibus gravem turdis,
 Leporemque laesum Gallici canis dente,
 Nondumque victa lacteum faba porcum.
 Nec feriatus ibat ante carrucam,
 Sed tuta foeno cursor ova portabat.
 Romam petebat Bassus ? Immo rus ibat.

Mart., III. xlvii.

60. *An Advertisement for a Great-coat.*

Hanc tibi Sequanicae pinguem textricis alumnam,
 Quae Lacedaemonium barbara nomen habet,
 Sordida, sed gelido non aspernanda Decembri
 Dona, peregrinam mittimus endromida :
 Seu lentum ceroma teris, tepidumve trigona,
 Sive harpasta manu pulverulenta rapis ;
 Plumea seu laxi partiris pondera follis ;
 Sive levem cursu vincere quaeris Atham :
 Ne madidos intret penetrabile frigus in artus,
 Neve gravis subita te premat Iris aqua.
 Ridebis ventos hoc munere tectus et imbres :
 Nec sic in Tyria sindone tutus eris.

Mart., IV. xix.

61. *The Poet remonstrates with his Book for wishing to be larger.*

Ohe iam satis est, ohe libelle.
 Iam pervenimus usque ad umbilicos :
 Tu procedere adhuc, et ire quaeris :
 Nec summa potes in scheda teneri,
 Sic tanquam tibi res peracta non sit,
 Quae prima quoque pagina peracta est.
 Iam lector queriturque, deficitque ;
 Iam librarius hoc et ipse dicit :
 Ohe iam satis est, ohe libelle.

Mart., IV. xci.

62. *The Fate which a Bore deserves.*

Quisquis stolaeve purpuraeve contemtor,
 Quos colere debet, laesit impio versu :
 Erret per urbem pontis exsul et clivi,
 Interque raucos ultimus rogatores
 Oret caninas panis improbi buccas.
 Illi December longus, et madens bruma,
 Claususque fornix triste frigus extendat.
 Vocet beatos clamitetque felices,
 Orciniana qui feruntur in sponda :
 Et, cum supremæ fila venerint horæ,

Diesque tardus, sentiat canum litem,
 Abigatque moto noxias aves panno;
 Nec finiantur morte simplices poenae:
 Sed modo severi sectus Aeaci loris,
 Nunc inquieti monte Sisyphei pressus,
 Nunc inter undas garruli senis siccus,
 Delasset omnes fabulas poetarum:
 Et, cum fateri Furia iusserit verum,
 Prodente clamet conscientia, Scripsi.

Mart., X. v.

63. *Some Farms are not worth the Price of a Dinner.*

Donasti, Lupe, rus sub urbe nobis:
 Sed rus est mihi maius in fenestra.
 Rus hoc dicere, rus potes vocare,
 In quo ruta facit nemus Dianae,
 Argutae tegit ala quod cicadae,
 Quod formica die comedit uno,
 Clausae cui folium rosae corona est:
 In quo non magis invenitur herba,
 Quam costi folium, piperve crudum:
 In quo nec cucumis iacere rectus,
 Nec serpens habitare tota possit?
 Erucam male pascit hortus unam;
 Consumto moritur culex salicto;
 Et talpa est mihi fossor atque arator.
 Non boletus hiare, non mariscae
 Ridere, aut violae patere possunt.
 Fines mus populatur, et colono
 Tanquam sus Calydonius timetur,
 Et sublata volantis ungue Procnes
 In nido seges est hirundinino;
 Et cum stet sine falce mentulaque,
 Non est dimidio locus Priapo.
 Vix implet cochleam peracta messis,
 Et mustum nuce condimus picata.
 Errasti, Lupe, litera sed una:
 Nam quo tempore praedium dedisti,
 Mallem tu mihi prandium dedisses.

Mart., XI. xviii.

64. *A Ruthless Barber.*

Qui nondum Stygias descendere quaerit ad undas,
 Tonsorē fugiat, si sapit, Antiochum.
 Alba minus saevis lacerantur brachia cultris,
 Cum furit ad Phrygios enthea turba modos;
 Mitior implicitas Alcon secat enterocelas,
 Fractaque fabrili dedolat ossa manu.
 Tondeat hic inopes Cynicos et Stoica menta,
 Collaque pulvereā nudet equina iuba.
 Hic miserum Scythica sub rupe Promethea radat:
 Carnificem nudo pectore poscet avem.
 Ad matrem fugiet Pentheus, ad Maenadas Orpheus:
 Antiochi tantum barbara tela sonent.
 Haec quaecunque meo numeratis stigmata mento,
 In vetuli pyctae qualia fronte sedent,
 Non iracundis fecit gravis unguibus uxor:
 Antiochi ferrum est, et scelerata manus.
 Unus de cunctis animalibus hircus habet cor:
 Barbatus vivit, ne ferat Antiochum.

Mart., XI. lxxxiv.

65. *A Family Migration.*

O Iuliarum dedecus Kalendarum,
 Vidi, Vacerra, sarcinas tuas; vidi:
 Quas non retentas pensione pro bima
 Portabat uxor rufa crinibus septem,
 Et cum sorore cana mater ingenti.
 Furias putavi nocte Ditis emersas.
 Has tu priores frigore et fame siccus,
 Et non recenti pallidus magis buxo
 Irus tuorum temporum sequebaris.
 Migrare clivum crederes Aricinum.
 Ibat tripes grabatus, et bipes mensa,
 Et cum lucerna corneoque cratere
 Matella curto rupta latere meiebat.
 Focum ferentis suberat amphorae cervix:
 Fuisse gerres, aut inutiles maenas
 Odor impudicus urcei fatebatur,
 Qualem marinae misit aura piscinae.
 Nec quadra deerat casei Tholosatis.

Quadrime nigri nec corona pulei,
 Calvaeque restes, alioque cepisque,
 Nec plena turpi matris olla resina,
 Summoenianae qua pilantur uxores.
 Quid quaeris aedes, villicosque derides,
 Habitare gratis, o Vacerra, cum possis?
 Haec sarcinarum pompa convenit ponti.

Mart., XII. xxxii.

66. *The Poet's Apology for the late Appearance of his Book.*

Scio me patrocinium debere contumacissimae triennii desidiae: quae absolvenda non esset inter illas quoque occupationes urbicas, quibus facilius consequimur, ut molesti potius quam officiosi esse videamur: nedum in hac provinciali solitudine, ubi nisi etiam intemperanter studemus, et sine solatio, et sine excusatione secessimus. Accipe ergo rationem; in qua hoc maximum et primum est, quod civitatis aures, quibus assueveram, quaero, et videor mihi in alieno foro litigare. Si quid est enim in libellis meis, quod placeat, dictavit auditor. Illam iudiciorum subtilitatem, illud materiarum ingenium, bibliothecas, theatra, conventus, in quibus studere se voluptatibus non sentiunt: ad summam omnium ea, quae delicati reliquimus, quasi destituti desideramus. Accedit his municipalium rubigo dentium, et iudicii loco livor, et unus aut alter mali, in pusillo loco multi, adversus quos difficile est habere quotidie bonum stomachum. Ne mireris igitur abiecta ab indignante, quae a gestiente fieri solebant. Ne quid tamen et advenienti tibi ab urbe, et exigenti negarem, (cui non refero gratiam, si tantum ea praesto, quae possim,) imperavi mihi, quod indulgere consueveram, et studui paucissimis diebus, ut familiarissimas mihi aures tuas exciperem adventoria sua. Tu velim ista, quae tantum apud te non periclitantur, diligenter aestimare et excutere non graveris; et, quod tibi difficillimum est, de nugis nostris iudices nitore seposito, ne Romam, si ita decreveris, non Hispaniensem librum mittamus, sed Hispanum. *Mart., Epig., xii.*

67. *The Greeks at Rome.*

Ingenium velox, audacia perdita, sermo
 Promptus, et Isaeo torrentior. Ede, quid illum
 Esse putes: quem vis hominem, secum adtulit ad nos:

Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes.
 Augur, schoenobates, medicus, magus: omnia novit
 Graeculus esuriens: in caelum iusseris, ibit.
 Ad summam, non Maurus erat neque Sarmata nec Thrax,
 Qui sumsit pennas, mediis sed natus Athenis.
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus aequat
 Hercules, Antaeum procul a tellure tenentis,
 Miratur vocem angustam, qua deterius nec
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Haec eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. An melior, quum Thaida sustinet, an, quum
 Uxorem comoedus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? Mulier nempe ipsa videtur.
 Nec tantum Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Haemo:
 Natio comoeda est. Rides? maiore cachinno
 Concutitur: flet, si lacrimas conspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumae si tempore poscas,
 Accipit endromiden: si dixeris "aestuo," sudat.
Juv., iii. 73-80, 86-95, 98-103.

68. *A Pot-valiant Hero.*

Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 Dat poenas; noctem patitur lugentis amicum
 Pelidae, cubat in faciem, mox deinde supinus.
 Somnum rixa facit. Sed quamvis improbus annis
 Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina laena
 Vitari iubet, et comitum longissimus ordo,
 Multum praeterea flammaram et aënea lampas:
 Me, quem luna solet deducere vel breve lumen
 Candelae, cuius dispenso et tempero filum,
 Contemnit. Miserae cognosce prooemia rixae,
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra starique iubet: parere necesse est.
 Nam quid agas, quum te furiosus cogat et idem
 Fortior? "Unde venis?" exclamat: "cuius aceto,
 Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
 Sutor et elixi vervecis labra comedit?
 Nil mihi respondes? Aut dic, aut accipe calcem!
 Ede, ubi consistas: in qua te quaero proseucha?"

Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
Tantumdem est; pariter feriunt: vadimonia deinde
Irati faciunt. Libertas pauperis haec est:
Pulsatus rogat, et pugnīs concisus adorat,
Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti,

Juv., iii. 278-301.

69. *Cruelty of the Roman Ladies towards their Maids.*

Praefectura domus Sicula non mitior aula:
Nam si constituit solitoque decentius optat
Ornari, et properat, iamque exspectatur in hortis,
Aut apud Isiacae potius sacraria lenae;
Componit crinem laceratis ipsa capillis
Nuda humeros Psecas infelix, nudisque mamillis.
“Altior hic quare cincinnus?” Taurea punit
Continuo flexi crimen facinusque capilli.
Quid Psecas admisit? quāenam est hic culpa puellae,
Si tibi displicuit nasus tuus? Altera laevum
Extendit pectusque comas et volvit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaque lanis,
Emerita quae cessat acu: sententia prima
Huius erit: post hanc aetate atque arte minores
Censebunt, tamquam famae discrimen agatur
Aut animae; tanta est quaerendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Aedificat caput. Andromachen a fronte videbis:
Post minor est: aliam credas. Cedo, si breve parvi
Sortita est lateris spatium, breviorque videtur
Virgine Pygmaea, nullis adiuta cothurnis,
Et levis erecta consurgit ad oscula planta?

Juv., vi. 486-507.

70. *Rule for a Dispute.*

Atque ego a maioribus memoria sic accepi: si quis quid
alter ab altero peterent, si ambo pares essent, sive boni sive mali
essent, quod duo res gessissent, uti testes non interessent, illi,
unde petitur, ei potius credendum esse. Nunc si sponsionem
fecissent Gellius cum Turio: ni vir melior esset Gellius, quam
Turius, nemo, opinor, tam insanus esset, qui iudicaret, meliorem
esse Gellium, quam Turium; si non melior Gellius est Turio,
potius oportet credi unde petitur. *Aul. Gell.*, XIV. ii.

71. *The Praises of Negligence.*

Quod autem quis intutam et expositam periculis negligentiam putet, mihi omne contra videtur, multo multoque diligentiam magis periculis obnoxiam esse. Namque negligentiae haud quisquam magnopere insidias locat, existimans etiam sine insidiis semper et ubique et ubi libeat negligentem hominem in proclivi fore fallere: adversus diligentis vero et circumspectos et exsultantis opibus fraudes et captiones et insidiae parantur. Ita ferme negligentia contemptu tutatur, diligentia astu oppugnatur. Iam illud a poetis saeculum aureum memoratum, si cum animo reputes, intellegas negligentiae saeculum fuisse, cum ager neglectus fructus uberes ferret, omniaque utensilia negligentibus nullo negotio suppeditaret. Hisce argumentis negligentia bono genere nata, dis accepta, sapientibus probata, virtutum particeps, indulgentiae magistra, tuta ab insidiis, grataque bene factis, excusata ingratis, et ad postremum aurea declaratur. Mallet de Favorini nostri pigmentis fuci quisnam appingere-mus? Licet. Ut quaeque mulier magis facie freta est, ita facilius cutem et capillum neglegere, plerisque autem, ut sese magnopere exornent, diffidentia formae diligentiae illecebras creari. *Fronto, ed. Naber, p. 214.*

FINIS.

INDEX TO AUTHORS,

ARRANGED CHRONOLOGICALLY, AND WITH REFERENCES
TO CRUTTWELL'S HISTORY OF ROMAN LITERATURE.

PERIOD I., 240-80. B.C.

- NAEVIUS (R. L., pp. 38-40), Descr. 1.
PLAUTUS (R. L., pp. 43-48), Phil. 57, 131, 132; Descr. 2-12; W. & H. 1-18.
ENNIUS (R. L., pp. 58-62, 68-74, 76-78), Rel. 34; Descr. 21-24; Rh. 1, 2.
CATO (R. L., 91-98; 109), Phil. 77; Descr. 17-20; Rh. 4-6.
PACUVIUS (R. L., pp. 62-64), Rel. 17; Descr. 25.
TERENCE (R. L., pp. 49-54), Phil. 60, 61, 75; A. & L. 28, 32; Descr. 13-16; Rh. 3; W. & H. 19, 20.
SCIPIO AFRICANUS THE YOUNGER (R. L., p. 110), Rh. 9, 10.
LÆLIUS.
LUCILIUS (R. L., pp. 78-81), Rel. 32; Phil. 62.
METELLUS (about B.C. 130), Rh. 8.
C. GRACCHUS (R. L., p. 114), Rh. 11-13.
ASELLIO (R. L., p. 100), A. & L. 151.
ACCIUS (R. L., pp. 65-67), Descr. 26, 27.
ÆMILIUS PAULLUS (about B.C. 100), Rh. 7.
SCAURUS (R. L., p. 116), Rh. 14.
TITIUS (about B.C. 100), W. & H. 22.
FAVORINUS (about B.C. 100), W. & H. 21.
CLAUDIUS QUADRIGARIUS (R. L., pp. 90-101), Descr. 29, 30.
VALERIUS ANTIAS (R. L., p. 101), Rel. 86.
LUTATIUS CATULUS (R. L., pp. 84-86, 117), Descr. 28.
PORCIUS LICINUS (R. L., pp. 84-86), Descr. 28.
VALERIUS AEDITUUS (R. L., pp. 84-86), Descr. 28.
C. MARIUS (about B.C. 100), Rh. 31. (*taken from Sallust.*)
CRASSUS (R. L., pp. 118-123), Rh. 15.
AUCTOR AD HERENNIIUM, probably CORNIFICIUS (R. L., pp. 132, 133),
A. & L. 61, 68-71, 73, 74, 76, 77, 79, 82.
HELVIVS MANCIA (about B.C. 90), Rh. 16.

PERIOD II., B.C. 80—A.D. 14.

- VARRO (R. L., pp. 142-156), Rel. 77; A. & L. 165-170, 172, 173; Descr. 31-34; W. & H. 23.
CICERO (R. L., pp. 159-185), Rel. 1-3, 5-8, 10, 12, 14, 21-24, 27, 30,
42-44, 49, 50, 52, 55, 61, 63, 65, 69, 78, 81-83, 85; Phil. 4-8, 10,
12-15, 17, 19, 20, 23, 26-31, 37, 41, 43, 47, 49, 51, 52, 66, 70-72,

- 85-90, 92-99, 103, 104, 111, 112, 115-118, 122, 123, 128, 129, 145, 146, 159-161, 166, 167, 175, 194, 235-237, 254, 255; A. & L. 33, 36, 39-45, 52-57, 64, 83-88, 105-107, 109-111, 113, 114, 117, 171; Descr. 35-43, 46, 61, 62; Rh. 17-27; W. & H. 24-32.
- Q. CICERO (R. L., p. 186), Descr. 63.
- CAELIUS (R. L., p. 185), Descr. 44.
- D. BRUTUS (contemporary of Cicero), Descr. 45.
- LUCRETIVS (R. L., pp. 220-230), Rel. 19, 20, 29, 31, 58, 59, 68; Phil. 1, 3, 9, 79-82, 147-155, 162-165, 172, 191-193, 227-229, 257, 263; A. & L. 21; Descr. 64, 65.
- CATULLUS (R. L., pp. 232-238), Rel. 40, 73; A. & L. 162; Descr. 66-72; Rh. 32-34; W. & H. 34-37.
- LABERIUS (R. L., pp. 210, 211), Rh. 35.
- PUBLILIUS SYRUS (R. L., pp. 210, 211), W. & H. 33.
- CAESAR (R. L., pp. 188-198, 213, 214), Phil. 183, 184; Descr. 47-54; Rh. 29.
- CURIO (R. L., p. 185), Rh. 28.
- CATO OF UTICA (R. L., pp. 201, 364), Rh. 30.
- NEPOS (R. L., pp. 198-200), Descr. 60.
- SALLUST (R. L., pp. 200-205), Phil. 25; A. & L. 150; Descr. 55-59.
- VIRGIL (R. L., pp. 252-279), Rel. 45; Phil. 120, 170, 173; Descr. 73-83; Rh. 36-47; W. & H. 38.
- HORACE (R. L., pp. 280-295), Rel. 37; Phil. 32, 36, 38, 48, 63, 65, 83, 143; A. & L. 26, 29, 89, 97, 99, 135, 136, 138, 139, 141, 143-148, 163; Descr. 84-88; Rh. 48; W. & H. 39-46.
- TIBULLUS (R. L., pp. 299-302), Descr. 89-92; Rh. 49, 50.
- PROPERTIUS (R. L., pp. 302-304), A. & L. 142; Descr. 93-95; Rh. 51-54.
- ASINIUS POLLIO (R. L., pp. 319, 416, 425), Descr. 110.
- LIVY (R. L., pp. 322-331), Rel. 70, 71, 79, 80, 87; Phil. 100-102; A. & L. 25, 149; Descr. 104-109, 111-114; Rh. 64-72.
- VITRUVIUS (R. L., pp. 331-333), Phil. 22, 169, 195, 200, 204, 205, 216, 217, 226, 230-232, 239, 246-248, 260-262.
- OVID (R. L., pp. 305-311), Phil. 156, 174; A. & L. 27, 100, 101, 128; Descr. 96-102; Rh. 55-62.
- SALEIUS BASSUS (contemporary of Ovid), Rh. 63.
- PEDO ALBINOVANUS (R. L., p. 313), Rh. 79.
- CORNELIUS SEVERUS (R. L., p. 312), Rh. 80.
- MANILIUS (R. L., pp. 313-318), Rel. 4, 46; Phil. 157, 158, 168, 171, 198; Descr. 103.
- FABIANUS (R. L., p. 334), Rh. 73.
- ARELLIUS FUSCUS (R. L., pp. 319, 320), Rh. 74.
- HATERIUS (contemporary of the elder Seneca), Rh. 75.
- SENECA RHETOR (R. L., pp. 319-322), A. & L. 102, 116, 119, 123-127, 131; Rh. 76-78.
- AUGUSTUS IMPERATOR (R. L., pp. 243-249), Descr. 115.

PERIOD III., A.D. 14-180.

- VELLEIUS PATERCULUS (R. L., pp. 344, 345), Descr. 116.
- PHÆDRUS (R. L., pp. 349-351), A. & L. 103; Descr. 117-120.
- VALERIUS MAXIMUS (R. L., p. 346), Rel. 28, 74-76.
- CELSUS (R. L., p. 347), Phil. 264-270.
- CALPURNIUS (R. L., p. 371), Descr. 139.
- PERSIUS (R. L., pp. 355-359), Rel. 36; Phil. 2, 59, 141; Descr. 121.

- SENECA (R. L., pp. 374-391), Rel. 9, 11, 18, 26, 35, 47, 48, 53, 54, 56, 57, 60, 62, 66 ; Phil. 11, 24, 33-35, 40, 42, 44, 46, 53-55, 67-69, 73, 74, 91, 105-110, 113, 181, 196, 197, 199, 201, 202, 206, 207, 211-213, 224, 225 ; Rh. 90-93 ; W. & H. 50-51.
- LUCAN (R. L., pp. 359-371), Rel. 25, 38, 39, 64, 90 ; Descr. 122-127 ; Rh. 81-89.
- LUCILIUS JUNIOR (R. L., pp. 372, 373), Phil. 144.
- PETRONIUS (R. L., pp. 394-399), W. & H. 47-49.
- MELA (R. L., p. 394), Phil. 176-180.
- PLINY THE ELDER (R. L., pp. 400-406), Rel. 13, 15, 16 ; Phil. 185-190, 208-210, 214, 215, 218, 220-223, 233, 234, 238, 240-243, 245, 249-253 ; A. & L. 1, 3-9, 11-18, 20, 22, 161.
- COLUMELLA (R. L., pp. 392, 393), Phil. 78.
- VALERIUS FLACCUS (R. L., pp. 419, 420), Descr. 128-134 ; Rh. 94, 95.
- SILIUS (R. L., pp. 421, 422), Descr. 135-138 ; Rh. 96.
- STATIUS (R. L., pp. 423, 429), A. & L. 96 ; Descr. 140-144 ; Rh. 97-101 ; W. & H. 53.
- PLINY THE YOUNGER (R. L., 437-442), Phil. 56, 130 ; A. & L. 104, 132-134, 152, 154-157 ; Descr. 156-164.
- QUINTILIAN (R. L., pp. 407-410), Phil. 16, 18, 126, 127, 133-140, 142 ; A. & L. 2, 10, 23, 24, 37, 38, 46-51, 59, 60, 62, 65, 67, 72, 75, 78, 80, 81, 90, 95, 98, 112, 118, 120, 186 ; Rh. 102-104.
- TACITUS (R. L., pp. 449-455), Phil. 84, 121, 182, 244 ; A. & L. 31, 63, 115, 122, 153 ; Descr. 165-183 ; Rh. 105-112.
- JUVENAL (R. L., pp. 442-448), Rel. 41, 51, 67, 72 ; Phil. 39, 45, 50, 64 ; A. & L. 30, 137, 140, 158 ; Descr. 151-155 ; W. & H. 67-69.
- MARTIAL (R. L., pp. 429-433), A. & L. 19 ; Descr. 145-150 ; W. & H. 54-66.
- SUETONIUS (R. L., pp. 457-462), A. & L. 34, 35, 58, 66, 92, 93, 121, 130, 164 ; Descr. 184-192.
- AULUS GELLIUS (R. L., pp. 465, 466), Rel. 33, 84 ; Phil. 21, 58, 114, 119, 124, 125, 203, 256, 258, 259 ; A. & L. 91, 94, 108, 160, 174-185, 187-189 ; W. & H. 70.
- POET. ANON. (R. L., p. 468), Rh. 113.
- AUCT. PERVIG. VEN. (R. L., p. 469), Rh. 114.
- AUCT. TEST. PORC. (R. L., p. 397), W. & H. 52.
- FRONTO (R. L., p. 463), A. & L. 129 ; Descr. 205, 206 ; Rh. 115, 116, 120, 121 ; W. & H. 71.
- AURELIUS IMPERATOR (R. L., p. 477), Rh. 117-119.
- APULEIUS (R. L., pp. 469, 472-479), Rel. 88, 89 ; Phil. 76, 219 ; A. & L. 159 ; Descr. 193-204.

INDEX TO SUBJECTS AND TITLES OF PASSAGES.

- ABSYRTUS** and Medea, 205.
Aeneas and Venus, 164.
 „ and Dido, 165-167.
Afranius surrenders, 197.
Agricola, Death of, 216.
 „ Virtue of, 216.
Agrippina's Ghost appears, 202
Alba, Transportation of Populace of, 74.
Ambition, Tyranny of, 83.
Amoebean Contest, An, 96.
Animal Life, Sacredness of, 180.
Antonius Pius, Letter to, 218.
Anxious Night, An, 89.
Apology for Absence from Theatre, 132.
Appeal, A Last, 154.
Apuleius quotes his Poetry, 130.
Archimedes, Skill of, 71.
Ariadne and Theseus, 160.
Arion, Story of, 140.
Assassination of Domitian, 129.
 „ of Gallia, 119.
Attack on Priam's Palace, 52.
Atticus, Character of, 42.
Augustus, Features of, 125.
 „ His Opinion of Claudius, 79.
 „ Panegyric of, 178.
Aurelius, Letters of, 220, 221.
Auriga, Constellation of, 70.

BACCHANTES, The, 49.
Bacchus intercedes for Thebes, 207.
 „ Ode to, 201.
Banter, Slaves', 235.
Barber, A Ruthless, 268.
Barque, Epitaph on an Aged, 45.
Battle of Bedriacum, 120, 215.
 „ Lake Regillus, 73.
 „ Lake Trasimene, 72.
 „ Mutina, 29.
 „ Pharsalia, 35-37.
Battle Piece, A, 90.
 „ Scene, A, 5.
Bloodshed, Punishment of, 204.
Boadicea, 213.
Boat-race, A, 53.
Bons Mots, 246-248.
Bore, Fate deserved by a, 266.
 „ A Roman, 253.

Boxing Match, A, 99.
Braggart Captain, A, 231.
Bride and Bridegroom, 47.
Bridge over the Rhine, 33.
 „ to throw Fools from, 249.
Britannicus, Murder of, 116.
Britons oppose Caesar's landing, 32.
Brown Study, A, 4.
Brutus to Cicero, 30.
Buffoons, Contest between two, 252.
Butler in Temptation, A, 230.

CAELIUS to Cicero, 30.
Caesar, Character of, 80.
 „ Clemency of, 155.
 „ compared with Cato, 39.
 „ compared with Pompey, 84.
 „ Facts about, 125.
 „ in Britain, 32.
 „ in a Storm, 197.
 „ Loyalty of his Soldiers, 124.
 „ Letter on Death of, 25.
 „ pillages the Temple of Saturn, 84.
Calgacus, British Patriot, 215.
Caligula, Characteristics of, 126.
Calpurnius Piso, Panegyric on, 182.
Captain, A Braggart, 231.
Carmentis, Prophecy of, 177.
Carthage, Site of New, 75.
Carthaginian Brothers, Two, 40.
Cassandra's Vision, 142.
Casting lots for a Wife, 227.
Catiline, Flight of, 151.
 „ Guilt of, 150.
 „ in the Senate, 39.
Cato the Censor, Character of, 77.
 „ Speech of, 144.
Cato the Stoic, Character of, 85.
 „ bewails the Age, 158.
 „ compared with Caesar, 39.
 „ exhorts his Men, 200.
Catullus laments his Brother, 161.
Cave of Sleep, 68.
“Ceratis ope Daedalea nititur pennis,”
 67.
Character, A, 15.

- Christians, Nero's Cruelty to the, 117.
 " Pliny's Account of the, 110-112.
 Cicero bewails Hortensius, 156.
 " Character of, 76.
 " Consulship of, foretold, 42.
 " Death of, 75.
 " Lament for, 194.
 " receives Political News from Caelius, 30.
 Circumstances alter Cases, 256.
 Citizen, Scourging of a Roman, 27.
 Citizenship, Roman, 154.
 Civil War, 195.
 Claudius, Augustus on, 79.
 " Death of, 115.
 " Deification of, Burlesque on, 259.
 " made Emperor, 126.
 Claudius, Appius, Speech of, 186, 187.
 Clodius encounters Milo, 31.
 " Relief at Death of, 153.
 Combat, A Single, 19.
 Compliments, Slaves', 226.
 Condemnation of a Nobleman, 26.
 Conjugal Love, 48.
 Conscience, A Guilty, 114.
 Constellation Auriga, The, 70.
 Consuls, Two Degenerate, 24.
 "*Controversia*," Examples of, 191, 192.
 Cook a "*Cordon Bleu*," The, 258.
 Coquette, A, 1.
 Corellius, Death of, 106.
 Cornelia's Lament, 199.
 " Shade appears, 175.
 Country, Conveniences of the, 265.
 Courtiers, Group of, 103.
 Crassus, Indignation of, 148.
 " retorts on Brutus, 245.
 Cruelty of Roman Ladies, 271.
 Cupid and Psyche, 134-139.
 Curio, Address of, 157.
 " Defeat of, 34.
 Curse, A, 203.
 DAMOCLES, Sword of, 28.
 "Dancer," an Opprobrious Epithet, 245.
 Dancing, On, 146.
 Dandy, A, 100.
 Day, A Roman, 101.
 "Death ere his Prime," 174.
 Death of Agricola, 216.
 " Caesar, 25.
 " Cicero, 75.
 " Claudius, 115.
 " Corellius, 106.
 " Euryalus, 54.
 " Germanicus, 113.
 " Hylas, 63.
 Death of Nero, 127, 128.
 " Nisus, 54.
 " Petronius Arbiter, 119.
 " Seneca, 118.
 " Virginius Rufus, 107.
 " Vitellius, 121.
 Deaths from Bites of Snakes, 87.
 Declaration, A Passionate, 174.
 Deep, The Boundless, 193.
 Defence, A Proud, 148.
 Degenerate Consuls, Two, 24.
 Deianira to Hercules, 176.
 Detection of a Thief, 26.
 "Diamond cut Diamond," 233.
 Dido and Aeneas, 165, 167.
 Dinner-hunter, A, 264.
 Dinner-table, Parvenu's, 257.
 Dispute, Rule for a, 271.
 Domitian, Assassination of, 129.
 Dream, Ilia's, 15.
 " interpreted, A, 17.
 " Scipio's, 94.
 Druids, Influence of, 38.
 " Power of, 39.
 Duck-pond, To make a, 22.
 EDUCATION, Modern, satirised, 257.
 Elegy on death of Tibullus, 66.
 Encounter between Clodius and Milo, 31.
 Epicures, Satire on, 242.
 Epigrams by Valerius Aedituus, &c., 18.
 Epitaph on a Barque, 45.
 Escape from Shipwreck, 6.
 Eteocles, 206.
 Euryalus, Lament for, 169.
 Evander, Lament for, 170.
 Exile, Misery of, 163.
 " of Regulus, 58.
 FABIVS the Dictator, 188.
 Faithlessness punished, 172.
 Fame, Palace of, 70.
 Family Migration, A, 268.
 Farm, Worth of, 267.
 Farm-work, Oxen for, 21.
 " Slaves for, 20.
 Fate of a Bore, 266.
 Father rates his Son, 143.
 Feats of Knightly Prowess, 73.
 Fickleness of Mob, 104.
 Financial Troubles, Imperial, 114.
 Fisherman finds Money, 239.
 Fools, Bridge for, 249.
 Fortune, 58.
 Fountain, A, 59.
 Fox and Crow, 81, 133.
 Freedwoman, Constancy of a, 117.
 Friend, To a Stingy, 263.
 Frogs ask for a King, 82.

Fronto compliments, 222.
 „ and his Pupil, 219-221.
 „ Speech by, 223.
 Funeral of Chrysis, 10.

GALBA, Assassination of, 119.
 „ Character of, 120.
 Garlic, Dish of, 251.
 Gastronomy, Precepts of, 255.
 Gates of Hell, 54.
 German Chivalry, 123.
 „ Home Life, 123.
 Germanicus, Death of, 113.
 Girl, A dear little, 101.
 Glory, Love of, 155.
 Glutton, A Pilfering, 102.
 Gnat's Ghost, The, 163.
 Golden Age, The, 61.
 Gracchus, C., vindicates himself, 147.
 Great-coat, Advertisement for a, 266.
 Greek False Witnesses, 24.
 Greeks at Rome, 269.
 Grief by Night, 167.
 „ Passionate, 207.
 „ Private, 145.
 Guilty Conscience, A, 114.
 Gymnosophists of India, 131.

HANNIBAL, Character of, 76.
 „ and Juno, 206.
 „ Scipio ridicules, 183.
 „ The Patricians and the War
 with, 185.
 Happy Pair, A, 46.
 Harvest, Storm in, 49.
 Hector, Lament for, 203.
 Hell, Gates of, 54.
 Hercules and Hesione, 88.
 Herennius accuses the Patricians, 185.
 Hero, A Pot-valiant, 270.
 Home, 45.
 Honest old Servant, An, 224.
 Horace to Virgil, 171.
 Horse, Turnus compared to a, 55.
 Horseflesh, Lover of, 104.
 Hortensius, Cicero bewails, 156.
 Host and Guest, 243.
 „ An ill-bred, 108.
 Hostess, Mine, 57.
 Human Wishes, Vanity of, 105.
 Humorous Misapprehension, 247.
 Hunting Party, The, 52.
 Hylas, Death of, 63.

ILIA's Dream, 15.
 Ill-bred Host, An, 108.
 Ill Wind, An, 250.
 Incantation, An, 198.
 India, Gymnosophists of, 131.

Indictment, An, 152.
 Infant Opheltes, The, 99.
 Ingenious Misinterpretation, 247.
 Insolent Noble, An, 144.
 Invective, An, 152.
 Isles of the Blessed, 59.
 JASON and Medea, 90, 177.
 „ destroys Dragon's Seed, 91.
 Jerusalem, Siege of, 123.
 Joys of Peace, 61.
 Jugurtha, Capture of, 41.
 „ in Dread, 40.
 Juno at Cannae, 93.
 „ and Hannibal, 206.
 „ and the Trojans, 168.

LABERIUS resents an Indignity, 162.
 Lady's Toilette, A, 3.
 Lake Regillus, Battle of, 73.
 „ Trasimene, Battle of, 72.
 Lampsacus, Noble of, unjustly condemned,
 26.
 Lap-dog, A, 100.
 Lentulus, Harangue of, 183.
 Letter on Death of Caesar, 25.
 „ to the Emperor Antonius Pius,
 218.
 „ to King Pyrrhus, 20.
 „ *L'Homme qui rit*, 250.
 Life in Town, 256.
 Lion and Mouse, 81.
 „ Little and Good,” 250.
 Love, Conjugal, 48.
 „ in all Creation, 218.
 „ a Luxury, 1.
 „ Poem, A, 217.
 „ by Proxy, 232.
 Lover chides a Stream, 181.
 „ A Faithful, 172.
 „ of Horseflesh, 104.
 „ Pangs of a, 2.
 „ repents, 173.
 Luck, Good, 238.
 Luxury, Love a, 1.
 „ Ridicule of, 248.

MARIUS and Sulla, 195.
 Marriage for Money, 226.
 „ Negotiation of, 240.
 Master rates his Servants, 236.
 Medea and Absyrtus, 205.
 „ and Jason, 90, 177.
 „ leaves her Home, 92.
 „ Soliloquy of, 179.
 Men to be taken as they are, 148.
 Menaechmus and his Brother, 229.
 Merit, The true Nobility, 159.
 Metellus Numidicus, Speech of, 146.

- Migration, A Family, 268.
 Milo and Clodius, 31.
 "Mine Hostess," 57.
 Miser, A, 106.
 " to the last, 254.
 Mob, Fickleness of, 104.
 Money found in Sea, 239.
 Mouse, Lion and, 81.
 " Town and Country, 60.
 Mutina, Battle of, 29.

 NARCISSESS and Echo, 69.
 Nausistrata's Husband, 241.
 Negligence, Praises of, 272.
 Negotiation of Marriage, 240.
 Nero, Cruelty of, to the Christians, 117.
 " Death of, 127, 128.
 " and Seneca, 213, 214.
 "*Ne sutor ultra crepidam*," 264.
 Night, An Anxious, 89.
 " Grief by, 167.
 " Storm in the, 98.
 Nisus and Euryalus, Death of, 54.
 Nobility, True, 159.
 Noble, An Insolent, 144.
 Nobleman condemned, A, 26.
 Nobles, Violence of, 147.
 "*Non possum ferre Græcam urbem*," 15.
 "Nothing like Good Luck," 238.
 Numanus taunts the Trojans, 170.

 "OH! for a quiet life!" 102.
 Omen, An, 43.
 Otho, Speech of, 215.
 Ovid appeals to Augustus, 180.
 Oxen, The best for Farmwork, 21.

 PAIR, A Happy, 46.
 Palace of Fame, 70.
 Papirius, Character of, 78.
 " and Fabius, 189.
 Parasite at Auction, 7.
 " Complaint of a, 8.
 " A Swaggering, 9.
 Parody, A, 251.
 Parricide, Punishment of, 149.
 Parvenu, A Rich, 257.
 Passionate Declaration, A, 174.
 " Grief, 207.
 Pathos, Power of, 211.
 Patron and Client, 4.
 Peace, Joys of, 61.
 Petreius to his Men, 196.
 Petronius Arbiter, Death of, 119.
 Phaethon struck by a Thunderbolt, 68.
 Pharsalia, Battle of, 35-37, 199.
 Piety and the Fury, 209.
 Plagues of Town-Life, 256.
 Pleasure and Virtue, 94.
 Pleasure-grounds of Vopiscus' Villa, 96.
 Pliny II. and the Christians, 110.
 " and Trajan, 110.
 Poet, Apology of, 269.
 " to his Book, 266.
 Polycrates' Ring, 139.
 Pompey compared with Caesar, 84.
 " Character of, 86.
 " at Pharsalia, 199.
 Pot-valiant Hero, A, 270.
 Present, A Shabby, 262, 263.
 Priam's Palace attacked, 52.
 Priscus, Helvidius, Character of, 121.
 Prophecy, A, 164.
 " of Carmentis, 177.
 Proserpine carried off by Pluto, 66.
 Psyche, Story of, 134-139.
 Punishment of Bloodshed, 204.
 " of Parricide, 149.
 " and Reason, 158.
 Purchaser and Bargain, 6.
 Pyrrhus, Letter to King, 20.

 QUARREL, An Entertaining, 252.
 Quintilian, Affection of, 210.
 " bewails his Son, 211.
 Quintilius' Death, 171.

 REGULUS, Exile of, 58.
 Retort, A Noble, 149.
 Rhine, Bridge over, 33.
 Ridicule of Luxury, 248.
 Roman Bore, A, 253.
 " Citizen scourged, 27.
 " Citizenship, Dignity of, 154.
 " Day, A, 101.
 " Ladies, Cruelty of, 271.
 Rome not for an Honest Man, 265.
 " Past and Present, 64.
 Romulus and Remus, 16.
 Rustic plenty, 62.

 SACRILEGE, Caesar commits, 84.
 Sagaristio pokes fun, 236.
 Satire on Epicures, 242.
 Scipio, Aemilius, Speech of, 146.
 Scipio Africanus in Battle, 95.
 " Character of, 78.
 " ridicules Hannibal, 183.
 " Vision and Choice of, 94.
 Scythian Winter, A, 51.
 Seasons, The, 44.
 Sejanus and Tiberius, 212.
 Self-indulgence and Business, 242.
 Seneca, Death of, 118.
 " and Nero, 213, 214.
 Serpents, Deaths from, 87.
 Servant, An Honest Old, 224.

Shabby Present, A, 262, 263.
 Ship, A, 18.
 Shipwreck, Escape from, 6.
 Shipwrecked Men, 238.
 σιγᾶν ὁῶπον δεῖ καὶ λέγειν τὰ
 καίρια, 14.
 Slave, A Clever, 225.
 Slaves make Compliments, 226.
 " for Farmwork, 20.
 " Banter, 235.
 Sleep, Cave of, 68.
 Snail-bed, To make a, 22.
 Soldier, A Staunch, 16.
 Sophist, A Travelling, 131.
 Sorceress, Incantation of, 198.
 Spain, Winter in, 86.
 Spring of the World, 50.
 Statius and Domitian, 97.
 " commends his Poem, 208.
 Steward, A Good, 13.
 Steward's Wife, The, 14.
 Stingy Friend, To a, 263.
 Stoic, An Inflexible, 244.
 Storm, A, 17.
 " by Night, 98.
 " in Harvest, 49.
 " at Sea, 93.
 " *Suasoria*, Examples of, 189-191.
 Sucking-pig, Will of, 261.
 Sulla's Vengeance, 195.
 Sulpicia, 62.
 Sword of Damocles, 28.
 Sycophancy, 9.
 Syracuse, Description of, 23.
 " Defence of, 71.
 Syrus's Visit to Antiphila, 11.
 TEMPER, An Easy, 12.
 Theatre, Absence from, 132.
 Thief Detected, 26.
 Tiberius, Character of, 115.
 " jests, 80.
 " and Sejanus, 212.
 Tibullus, Elegy on, 66.
 Toilette, A Lady's, 3.
 Torture of a Freedwoman, 117.

Town, Life in, 256.
 " and Country Mouse, 60.
 " Way about, 229.
 Trajan and the Christians, 110, 111.
 " and the Informers, 112.
 " Government of, 112.
 Transportation of Populace of Alba, 74.
 Trojans, The, 168, 170.
 Troy, Sack of, 142.
 Turnus brought to bay, 56.
 " compared to a Horse, 55.
 Tyranny of Ambition, 83.
 VALERIUS Aedituus, 18.
 Vanity of Human Wishes, 105.
 Veii, War with, 186.
 Venus and Aeneas, 164.
 " Influence of, 44.
 Verginius Rufus, Death and Character
 of, 107.
 Vertumnus, 65.
 Verus, Aurelius, 222.
 Vespasian, Cures by, 122.
 Vesuvius, Eruption of, 109.
 Villa of Vopiscus, 96.
 Violence of Nobles, 147.
 Virginius, 185.
 Visions, Troubled, 167.
 Visit, Syrus to Antiphila, 11.
 Vitellius, 120, 121.
 WAR, Civil, 195.
 Way about Town, 229.
 Wedding, Before the, 46.
 Wife, Casting Lots for a, 227.
 Will-hunter, A, 108.
 Will of Sucking-pig, 261.
 Wind, An Ill, 250.
 Winter, A Scythian, 51.
 " in Spain, 86.
 Witnesses, Greek False, 24.
 Woman, A Beautiful, 62.
 YEAR, Seasons of the, 44.
 ZODIAC, The, 43.

CATALOGUE OF STANDARD WORKS

Published by

CHARLES GRIFFIN & COMPANY.

	PAGE
I.—Religious Works	3
II.—Scientific „	8
III.—Educational „	20
IV.—Works in General Literature . .	26

London :

12, EXETER STREET, STRAND.

THIRTIETH THOUSAND.

Large 8vo., Cloth, with 150 Illustrations, 8s. 6d.

A DICTIONARY OF
DOMESTIC MEDICINE
AND HOUSEHOLD SURGERY.

BY

SPENCER THOMSON, M.D. EDIN., L.R.C.S.

*Thoroughly revised and brought down to the present state of Medical Science.
With Appendix on the MANAGEMENT of the SICK-ROOM, and many
Hints for the DIET and COMFORT of INVALIDS.*

FROM THE AUTHOR'S PREFATORY ADDRESS.

"WITHOUT entering upon that difficult ground which correct professional knowledge, and educated judgment, can alone permit to be safely trodden, there is a wide and extensive field for exertion, and for usefulness, open to the unprofessional, in the kindly offices of a *true DOMESTIC MEDICINE*, the timely help and solace of a simple HOUSEHOLD SURGERY, or better still, in the watchful care more generally known as 'SANITARY PRECAUTION,' which tends rather to preserve health than to cure disease. 'The touch of a gentle hand' will not be less gentle because guided by knowledge, nor will the *safe* domestic remedies be less anxiously or carefully administered. Life may be saved, suffering may always be alleviated. Even to the resident in the midst of civilization, the 'KNOWLEDGE IS POWER,' to do good; to the settler and emigrant it is INVALUABLE.

"I know well what is said by a few, about injuring the medical profession, by making the public their own doctors. Nothing will be so likely to make 'long cases' as for the public to attempt any such folly; but people of moderate means—who, so far as medical attendance is concerned, are worse off than the pauper—will not call in and fee their medical adviser for every slight matter, and, in the absence of a little knowledge, *will* have recourse to the prescribing druggist, or to the patent quackery which flourishes upon ignorance, and upon the mystery with which some would invest their calling. And not patent quackery alone, but professional quackery also, is less likely to find footing under the roof of the intelligent man, who, to common sense and judgment, adds a little knowledge of the whys and wherefores of the treatment of himself and family. Against that knowledge which might aid a sufferer from accident, or in the emergency of sudden illness, no humane man can offer or receive any objection."

Notices of the Press.

"The BEST and SAFEST book on Domestic Medicine and Household Surgery which has yet appeared."—*London Journal of Medicine.*

"Dr. Thomson has fully succeeded in conveying to the public a vast amount of useful professional knowledge."—*Dublin Journal of Medical Science.*

"The best production of the kind we possess."—*Christian Witness.*

"The amount of useful knowledge conveyed in this work is surprising"—*Medical Times and Gazette.*

"WORTH ITS WEIGHT IN GOLD TO FAMILIES AND THE CLERGY."—*Oxford Herald.*

LONDON:

CHARLES GRIFFIN & COMPANY,
12, EXETER STREET, STRAND.

Charles Griffin & Company's

LIST OF PUBLICATIONS.

—:0:—

RELIGIOUS WORKS.

ALTAR OF THE HOUSEHOLD (The); a

Series of Prayers and Selections from the Scriptures, for Domestic Worship, for every Morning and Evening in the Year. By the Rev. Dr. HARRIS, assisted by eminent Contributors, with an Introduction by the Rev. W. LINDSAY ALEXANDER, D.D. *New Edition, entirely Revised.* Royal 4to, with Steel Frontispiece. Cloth, gilt edges, 22/-. May also be had bound in the following styles: half-bound calf, marbled edges; and levant morocco, antique, gilt edges.

* * Also, Illustrated with a Series of First-class Engravings on Steel, descriptive of the most important Events in the Old and New Testaments, at 6/- extra.

ANECDOTES (CYCLOPÆDIA OF RELIGIOUS AND MORAL). With an Introductory Essay by the Rev. GEORGE CHEEVER, D.D. Crown 8vo. Cloth, 3/6. *Thirty-fourth Thousand.*

* * These Anecdotes relate to no trifling subjects: and they have been selected, not for amusement, but for instruction. By those engaged in the tuition of the young, they will be found highly useful.

BIBLE HISTORY (A Manual of). By the Rev. J. WYCLIFFE GEDGE, Diocesan Inspector of Schools for Winchester, Small 8vo. Cloth neat, 7d.

"This small but very comprehensive Manual is much more than a mere summary of Bible History."—*Church Sunday School Magazine.*

BUNYAN'S PILGRIM'S PROGRESS. With Expository Lectures by the Rev. ROBERT MAGUIRE, Incumbent of St. Olave's, Southwark. With Steel Engravings. Imperial 8vo. Cloth gilt, 10/6. *Second Edition.*

THE LARGE-TYPE BUNYAN.

BUNYAN'S PILGRIM'S PROGRESS. With Life and Notes, Experimental and Practical, by WILLIAM MASON. Printed in large type, and Illustrated with full-page Woodcuts. Crown 8vo. Bevelled boards, gilt, and gilt edges 3/6. *Twelfth Thousand.*

BUNYAN'S SELECT WORKS. With an Original Sketch of the Author's Life and Times. Numerous Engravings. Two vols., super-royal 8vo. Cloth, 36/- *New Edition.*

CHRISTIAN YEAR (The): Thoughts in Verse

for the Sundays and Holy Days throughout the year. With an original Memoir of the Rev. JOHN KEBLE, by W. TEMPLE, Portrait, and sixteen beautiful Engravings on Steel, after eminent Masters. In 4to, handsome cloth, bevelled, 12/6; unique walnut boards, 21/-; morocco antique, 25/-; morocco extra, 30/-.

ILLUSTRATIONS.

Morning .. .. after H. HOWARD, R.A.	The Old Mansion.. after C. W. RADCLYFFE.
Sunset .. .. " G. BARRETT.	The Cathedral Choir " LEVAINT.
A Mountain Stream " C. BENTLEY.	Sunset (after CLAUDE),, G. BARRETT.
A River Scene " C. W. RADCLYFFE.	Moonlight " HOFLAND.
A Mountain Lake " J. M. W. TURNER.	Pastoral Landscape " C. W. RADCLYFFE.
A Greek Temple " D. ROBERTS, R.A.	Halt in the Desert " D. ROBERTS, R.A.
A Village Church " C. W. RADCLYFFE.	Guardian Angels " H. HOWARD, R.A.
The Wayside Cross " TONY JOHANNOT.	The Church Gate " C. W. RADCLYFFE.

"An Edition *de luxe*, beautifully got up.....admirably adapted for a gift-book."—*John Bull*.

CHRISTIAN YEAR (The): With Memoir of the

Author by W. TEMPLE, Portrait, and Eight Engravings on Steel, after eminent Masters. Small 8vo, toned paper. Cloth gilt, 5/-; morocco, 10/6; unique malachite boards, 12/6. *New Edition*.

* * The above are the only issues of the "Christian Year," with Memoir and Portrait of the Author. In ordering, Griffin's Editions should be specified.

CRUDEN'S COMPLETE CONCORDANCE

TO THE OLD AND NEW TESTAMENTS, AND THE BOOKS CALLED APOCRYPHAL. Edited and corrected by WILLIAM YOUNGMAN. With fine Portrait of CRUDEN. Imperial 8vo. Cloth, handsome gilt top, 7/6. *New Edition*.

DR. DICK'S POPULAR WORKS.

DICK (Thos., LL.D.): CELESTIAL SCENERY;

or, The Wonders of the Planetary System Displayed. This work is intended for general readers, presenting to their view, in an attractive manner, sublime objects of contemplation. Illustrated. Crown 8vo, toned paper. Handsomely bound, with gilt edges, 5/- *New Edition*.

DICK (Dr.): CHRISTIAN PHILOSOPHER

(The); or, The Connection of Science and Philosophy with Religion. Revised and enlarged. Illustrated with 150 Engravings on Wood. Crown 8vo, toned paper. Handsomely bound, with gilt edges, 5/- *Twenty eighth Edition*.

STANDARD BIBLICAL WORKS,

BY

THE REV. JOHN EADIE, D.D., LL.D.,

*Late Professor of Biblical Literature and Exegesis to the United Presbyterian Church,
and Member of the New Testament Revision Company.*

This SERIES has been prepared on an accurate and scientific basis, to afford sound and necessary aid to the Reader of Holy Scripture. The FOUR VOLUMES comprised in it form in themselves a COMPLETE LIBRARY OF REFERENCE, BIBLICAL and ECCLESIASTICAL. Number of copies already issued, OVER A QUARTER OF A MILLION.

- I. EADIE (Rev. Prof.); BIBLICAL CYCLOPÆDIA (A); or, Dictionary of Eastern Antiquities and Customs, Geography, Natural History, Sacred Annals, Biography, and Biblical Literature, illustrative of the Old and New Testaments. With Maps prepared expressly by Messrs. W. & A. K. JOHNSTON, many Engravings, and Lithographed Fac-Simile of the recently-discovered Moabite Stone, with Translation of the Inscription. Large post 8vo., 700 pages. Handsome cloth, 7/6; half-bound calf, 10/6; morocco antique, 16/- *Twenty-second Edition.*

"It gives, within a moderate compass, a great amount of information, accurate and well put together. The article on 'Creation,' with its survey of the question as it stands between Science and the Mosaic Cosmogony, may be cited as a specimen of the candour and liberality with which the editor has done his work."—*Spectator*.

"We must regard Dr. Eadie's Bible Dictionary as decidedly the best adapted for popular use, and have always found it a reliable authority. To the Clergy not possessed of large libraries, and to whom the price of books is important, we can cordially recommend the present volume."—*Clerical Journal*.

- II. EADIE (Rev. Prof.): CRUDEN'S CONCORDANCE TO THE HOLY SCRIPTURES. With a Portrait on Steel of ALEXANDER CRUDEN, M.A., and Introduction by the Rev. Dr. KING. Post 8vo. Cloth, 3/6; half-bound calf, 6/6; full calf, gilt edges, 8/6; full morocco, gilt edges, 10/6. *Forty-seventh Edition.*

* * Dr. EADIE'S has long and deservedly borne the reputation of being the COMPLETEST and BEST CONCORDANCE extant.

- III. EADIE (Rev. Prof.): CLASSIFIED BIBLE (The). An Analytical Concordance to the Holy Scriptures. Illustrated by Maps. Large post 8vo. Cloth, bevelled, 8/6; morocco, 17/- *Sixth Edition.*

* * The object of the CLASSIFIED BIBLE is to present the entire Scriptures under certain distinct and exhaustive Heads or Topics. It differs from an ordinary Concordance in that its arrangement depends not on words, but on subjects. The Reader will find, under forty-two different Sections, what the Bible says in relation to Doctrine, Ethics, Antiquities, &c. The verses being printed in full, reference and comparison are greatly facilitated.

"We have only to add our unqualified commendation of a work of real excellence to every Biblical student."—*Christian Times*.

- IV. EADIE (Rev. Prof.): ECCLESIASTICAL CYCLOPÆDIA (The); A Dictionary of Christian Antiquities, Sects, Denominations, and Heresies; History of Dogmas, Rites, Sacraments, Ceremonies, &c., Liturgies, Creeds, Confessions, Monastic and Religious Orders, Modern Judaism, &c. By the Rev. Professor EADIE, assisted by the Rev. Dr. HARTWELL HORNE, Ven. Archdeacon HALE, Professor MAC CAUL, and other contributors. Large post 8vo., Cloth bevelled, 8/6; morocco antique, 17/- *Sixth Edition.*

"This Cyclopædia will prove acceptable both to the clergy and laity of Great Britain. A great body of curious and useful information will be found in it; the aim has been to combine popularity with exactness."—*Athenæum*.

"Our readers will not need to be told that this is a 'comprehensive' work, and we may add that it is one which will be found useful and convenient to a large number of both clergy and laity."—*English Churchman*.

Rev. Prof. EADIE's Works—(*continued*).

V. EADIE (Rev. Prof.): A DICTIONARY OF THE HOLY BIBLE; designed chiefly for the use of Young Persons. From the larger work by Dr. EADIE. With Map and numerous Illustrations. Small 8vo. Cloth, 2/6; morocco, gilt edges, 7/6. *Thirty-sixth Thousand*.

"Parents and tutors will unanimously thank the author for this result of a labour of love."—*Critic*.

"A very good and useful compilation for youth."—*Literary Gazette*.

VI. EADIE (Rev. Prof.): A COMMENTARY ON THE GREEK TEXT OF THE EPISTLE OF ST. PAUL TO THE EPHESIANS. Revised throughout and enlarged. Demy 8vo. Cloth, 14/- *Second Edition*.

"This book is one of prodigious learning and research. The author seems to have read all, in every language, that has been written upon the Epistle. It is also a work of independent criticism, and casts much new light upon many passages."—*Literary Gazette*.

* * A COMPLETE PROSPECTUS of Dr. EADIE's BIBLICAL WORKS forwarded *gratis* and post-free on application.

HENRY (Matthew): A COMMENTARY on the HOLY BIBLE. With Explanatory Notes. In 3 vols., super-royal 8vo. Strongly bound in cloth, 50/- *New Edition*.

HERBERT (George): THE POETICAL WORKS OF. With Memoir by J. NICHOL, B.A., Oxon, Professor of English Literature in the University of Glasgow. Edited by CHARLES COWDEN CLARKE. *Antique headings to each page*. Small 8vo. Cloth and gold, 3/-; morocco antique, 8/-; malachite, 10/6.

KEBLE and HERBERT: THE CHRISTIAN YEAR, by JOHN KEBLE, with Memoir of the Author by W. TEMPLE; and THE TEMPLE, by GEORGE HERBERT, with Memoir by Prof. NICHOL. In one vol., 8vo., illustrated, cloth and gold, 7/6.

KITTO (John, D.D., F.S.A.): THE HOLY LAND: The Mountains, Valleys, and Rivers of the Holy Land; being the Physical Geography of Palestine. With eight full-page Illustrations. Fcap. 8vo. Cloth, 2/6. *Eleventh Thousand. New Edition*.

. Contains within a small compass a body of most interesting and valuable information.

KITTO (John, D.D., F.S.A.): PICTORIAL SUNDAY BOOK (The). Containing nearly two thousand Illustrations on Steel and Wood, and a Series of Maps. Folio. Cloth gilt, 30/- *Seventy-third Thousand*.

PALEY (Archdeacon): NATURAL THEOLOGY:

Or, The Evidences of the Existence and the Attributes of the Deity. With Illustrative Notes and Dissertations, by HENRY, Lord BROUGHAM, and Sir CHARLES BELL. Many Engravings. One vol., 16mo. Cloth, 4/-.

"When Lord Brougham's eloquence in the Senate shall have passed away, and his services as a statesman shall exist only in the free institutions which they have helped to secure, his discourse on Natural Theology will continue to inculcate imperishable truths, and fit the mind for the higher revelations which these truths are destined to foreshadow and confirm."—*Edinburgh Review*.

PALEY (Archdeacon): NATURAL THEOLOGY:

with Lord BROUGHAM'S Notes and DIALOGUES ON INSTINCT. Many Illustrations. Three vols., 16mo. Cloth, 7/6.

* * This Edition contains the whole of the Original Work, published at Two Guineas, with the exception of the Mathematical Dissertations.

RAGG (Rev. Thomas): CREATION'S TESTI-

MONEY TO ITS GOD: the Accordance of Science, Philosophy, and Revelation. A Manual of the Evidences of Natural and Revealed Religion; with especial reference to the Progress of Science and Advance of Knowledge. Revised and enlarged, with new Appendices on *Evolution* and the *Conservation of Energy*. Large crown 8vo. Handsome cloth, bevelled boards, 5/-. *Thirteenth Edition*.

"We are not a little pleased again to meet with the author of this volume in the new edition of his far-famed work. Mr. Ragg is one of the few original writers of our time to whom justice is being done."—*British Standard*.

* * This work has been pronounced "The Book of the Age," "The best popular Text-Book of the Sciences," and "The only complete Manual of Religious Evidence, Natural and Revealed."

RELIGIONS OF THE WORLD (The): Being

Confessions of Faith contributed by Eminent Members of every Denomination of Christians, also of Mahometanism, the Parsee Religion, the Hindoo Religion, Mormonism, &c., &c., with a Harmony of the Christian Confessions of Faith by a Member of the Evangelical Alliance. Crown 8vo. Cloth bevelled, 3/6. *New Edition*.

* * In this volume, each denomination, through some leading member, has expressed its own opinions. There is no book in the language on the same plan. All other works on the subject, being written by one individual, are necessarily one-sided, incomplete, and unauthentic.

SCOTT (Rev. Thomas): A COMMENTARY

ON THE BIBLE; containing the Old and New Testaments according to the Authorised Version, with Practical Observations, copious Marginal References, Indices, &c. In 3 vols., royal 4to. Cloth, 63/-. *New Edition*.

TIMBS (John, F.S.A., Author of "Things not Generally Known," &c.):

THOUGHTS FOR TIMES AND SEASONS. Selected and compiled by JOHN TIMBS. Fcap. 8vo. Cloth neat, 1/- *Second Edition*.

"In a neat and concise form are brought together striking and beautiful passages from the works of the most eminent divines and moralists, and political and scientific writers of acknowledged ability."—*Edinburgh Daily Review*.

*Scientific Works.***MEDICAL WORKS**By **WILLIAM AITKEN, M.D. Edin., F.R.S.,**

PROFESSOR OF PATHOLOGY IN THE ARMY MEDICAL SCHOOL; EXAMINER IN MEDICINE FOR THE MILITARY MEDICAL SERVICES OF THE QUEEN; FELLOW OF THE SANITARY INSTITUTE OF GREAT BRITAIN; CORRESPONDING MEMBER OF THE ROYAL IMPERIAL SOCIETY OF PHYSICIANS OF VIENNA; AND OF THE SOCIETY OF MEDICINE AND NATURAL HISTORY OF DRESDEN.

Now Ready. SEVENTH EDITION. PRICE 42s.

The SCIENCE and PRACTICE of MEDICINE,
in Two Volumes, Royal 8vo., cloth. Illustrated by Numerous Engravings on Wood, and a Map of the Geographical Distribution of Diseases. To a great extent Rewritten; Enlarged, Remodelled, and Carefully Revised throughout.

In announcing the Seventh Edition of this important Work as now Ready, the Publishers would only remark, that no labour or expense has been spared to sustain its well-known reputation as "The Representative Book of the Medical Science and Practice of the Day." Among the More Important Features of the New Edition, the subject of DISEASES OF THE BRAIN AND NERVOUS SYSTEM may be specially mentioned.

Opinions of the Press.

"Excellent from the beginning, and improved in each successive issue, Dr. Aitken's GREAT and STANDARD WORK has now, with vast and judicious labour, been brought abreast of every recent advance in scientific medicine and the healing art, and affords to the Student and Practitioner a store of knowledge and guidance of altogether inestimable value. .... The first 530 pages of the Second Volume would, if printed separately, form perhaps the best text-book in our language for the student of Neurology and Insanity. A masterly and philosophical review, characterised by the precision of the specialist, and the breadth of the catholic physician, is presented in these pages of the varied phenomena connected with morbid conditions of the nervous system in their relations with anatomical structure, chemical composition, physiological uses, and pathological changes. . . . A classical work which does honour to British Medicine, and is a compendium of sound knowledge."—*Extract from Review in "Brain," by J. Crichton-Browne, M.D., F.R.S., Lord Chancellor's Visitor in Lunacy.*

"The SEVENTH EDITION of this important Text-Book fully maintains its reputation. .... Dr. Aitken is indefatigable in his efforts. .... The section on DISEASES OF THE BRAIN AND NERVOUS SYSTEM is completely remodelled, so as to include all the most recent researches, which in this department have been not less important than they are numerous."—*British Medical Journal.*

"The work is an admirable one, and adapted to the requirements of the Student, Professor, and Practitioner of Medicine. .... The reader will find a large amount of information not to be met with in other books, epitomised for him in this. We know of no work that contains so much, or such full and varied information on all subjects connected with the Science and Practice of Medicine."—*Lancet.*

"The STANDARD TEXT-BOOK in the English language. .... There is, perhaps, no work more indispensable for the Practitioner and Student."—*Edin. Medical Journal.*

"In its system, in its scope, and in its method of dealing with the subjects treated of, this work differs from all other Text-books on the Science of Medicine in the English language."—*Medical Times and Gazette.*

"The extraordinary merit of Dr. Aitken's work. .... The author has unquestionably performed a service to the profession of the most valuable kind."—*Practitioner.*

"Altogether this voluminous treatise is a credit to its Author, its Publisher, and to English Physic. .... Affords an admirable and honest digest of the opinions and practice of the day. .... Commends itself to us for sterling value, width of retrospect, and fairness of representation."—*Medico-Chirurgical Review.*

"Diseases are here described which have hitherto found no place in any English systematic work."—*Westminster Review.*

"We can say with perfect confidence, that no medical man in India should be without Dr. Aitken's 'Science and Practice of Medicine.' The article on Cholera is by far the most complete, judicious, and learned summary of our knowledge respecting this disease which has yet appeared."—*Indian Medical Gazette.*

PROF. AITKEN'S WORKS—(continued).

AITKEN (William, M.D., F.R.S.) : OUTLINES OF THE SCIENCE AND PRACTICE OF MEDICINE. A Text-Book for Students. Crown 8vo. *Second Edition.* Price 12/6.

"So complete as to form a useful work of reference. The natural history of the principal diseases, the diagnostic signs by which they may be distinguished, together with the therapeutic indications, are concisely and systematically given. The book cannot fail to become a popular one, and we cordially recommend it to the notice of teachers and students."—*Lancet*.

"Well-digested, clear, and well written, the work of a man conversant with every detail of his subject, and a thorough master of the art of teaching."—*British Medical Journal*.

"Students preparing for examinations will hail it as a perfect godsend for its conciseness."—*Athenæum*.

"In respect of both the matter contained, and the manner in which it is conveyed, our examination has convinced us that nothing could be better.....We know of no summary of the use of Electricity as a means of diagnosis, equal to that contained in the Section on Diseases of the Nervous System."—*Medico-Chirurgical Review*.

AITKEN (William, M.D., F.R.S.) : The GROWTH OF THE RECRUIT, and the Young Soldier, with a view to the Selection of "Growing Lads" and their Training. *Second Edition in preparation.*

"This little work should be in the hands of all instructors of youth, and all employers of youthful labour."—*Lancet*.

AITKEN (William, M.D., F.R.S.) : OUTLINE FIGURES OF THE TRUNK OF THE HUMAN BODY, on which to indicate the areas of physical signs in the Clinical Diagnosis of Disease. For the use of Students and Practitioners of Medicine. 1/6.

ANSTED (Prof., M.A., F.R.S.) : GEOLOGY, a TREATISE ON. (Circle of the Sciences). Crown 8vo. Cloth, 2/6.

ANSTED (Prof., M.A., F.R.S.) : NATURAL HISTORY OF THE INANIMATE CREATION, recorded in the Structure of the Earth, the Plants of the Field, and the Atmospheric Phenomena. With numerous Illustrations. Large post 8vo. Cloth, 8/6.

BAIRD (W., M.D., F.L.S., late of the British Museum) :

THE STUDENT'S NATURAL HISTORY ; a Dictionary of the Natural Sciences : Botany, Conchology, Entomology, Geology, Mineralogy, Palæontology, and Zoology. With a Zoological Chart, showing the Distribution and Range of Animal Life, and over two hundred and fifty Illustrations. Demy 8vo. Cloth gilt, 10/6.

"The work is a very useful one, and will contribute, by its cheapness and comprehensiveness, to foster the extending taste for Natural Science."—*Westminster Review*.

WORKS by A. WYNTER BLYTH, M.R.C.S., F.C.S.,
Public Analyst for the County of Devon, and Medical Officer of Health for
St. Marylebone.

HYGIÈNE AND PUBLIC HEALTH (A Dictionary of) : comprising over Seven Hundred Articles, and embracing the following subjects:—

- I.—SANITARY CHEMISTRY : the Composition and Dietetic Value of Foods, with the latest Processes for the Detection of Adulterations.
  - II.—SANITARY ENGINEERING : Sewage, Drainage, Storage of Water, Ventilation, Warming, etc.
  - III.—SANITARY LEGISLATION : the whole of the PUBLIC HEALTH ACT, together with sections and portions of other Sanitary Statutes (without alteration or abridgment, save in a few unimportant instances), in a form admitting of easy and rapid reference.
  - IV.—EPIDEMIC AND EPIZOOTIC DISEASES : their History and Propagation, with the Measures for Disinfection.
  - V.—HYGIÈNE—MILITARY, NAVAL, PRIVATE, PUBLIC, SCHOOL.
- Royal 8vo., 672 pp., cloth bevelled, with Map, Diagram, and 140 Illustrations, price 28/-.

Opinions of the Press.

"Excellently done . . . the articles are brief, but comprehensive. We have tested the book, and can therefore recommend Mr. Blyth's Dictionary with confidence."—*Westminster Review*.

"A very important Treatise . . . an examination of its contents satisfies us that it is a work which should be highly appreciated."—*Medico-Chirurgical Review*.

"A work that must have entailed a vast amount of labour and research . . . Will be found of extreme value to all who are specially interested in Sanitation. It is more than probable that it will become a STANDARD WORK IN HYGIENE AND PUBLIC HEALTH."—*Medical Times and Gazette*.

"Contains a great mass of information of easy reference . . . a compilation carefully made from the best sources."—*Sanitary Record*.

RE-ISSUE OF BLYTH'S "PRACTICAL CHEMISTRY,"
In two volumes.

Vol. I.—FOODS : their Composition and Analysis. (*Ready*.)

Vol. II.—POISONS : their Effects and Detection. (*At Press*.)

THE First Volume, "FOODS" (thoroughly revised and re-written, and enlarged by the addition of New Matter to more than double the number of pages allotted to the subject in the original work) is NOW READY.

In the New Edition will be found a large number of Scientific Processes, either invented or improved by the Author, and not previously published; together with Numerous Illustrations from original drawings. Many Tables—some of which are indispensable, and others convenient—have also been introduced; and an Article on *Water* has been added by request.

GENERAL CONTENTS.

History of Adulteration—Legislation, Past and Present—Apparatus useful to the Food Analyst—"Ash"—Sugar—Confectionery—Honey—Treacle—Jams and Preserved Fruits—Starches—Wheaten-Flour—Bread—Oats—Barley—Rye—Rice—Maize—Millet—Potato—Peas—Chinese Peas—Lentils—Beans—MILK—Cream—Butter—Cheese—Tea—Coffee—Cocoa and Chocolate—Alcohol—Brandy—Rum—Whisky—Gin—Arrack—Liqueurs—Beer—Wine—Vinegar—Lemon and Lime Juice—Mustard—Pepper—Sweet and Bitter Almond—Annatto—Olive Oil—Water—Text of English and American Adulteration Acts.

In Crown 8vo., cloth, with Elaborate Tables, Folding Litho-Plate, and Photographic Frontispiece, price 16s.

"Will be used by every Analyst."—*Lancet*.

"A work full of great interest . . . The method of treatment excellent . . . Gives just that amount of information which those able to appreciate will desire."—*Westminster Review*.

"STANDS UNRIVALLED for completeness of information . . . A really 'practical' handbook for the guidance of practical men."—*Sanitary Record*.

"The whole work is full of useful practical information."—*Chemical News*.

THE CIRCLE OF THE SCIENCES :

A SERIES OF POPULAR TREATISES

ON THE NATURAL AND PHYSICAL SCIENCES,
AND THEIR APPLICATIONS,

BY

Professors OWEN, ANSTED, YOUNG, and TENNANT ; Drs. LATHAM, EDWARD SMITH, SCOFFERN, BUSHNAN, and BRONNER ; Messrs. MITCHELL, TWISDEN, DALLAS, GORE, IMRAY, MARTIN, SPARLING, and others.

Complete in nine volumes, illustrated with many thousand Engravings on Wood. Crown 8vo. Cloth lettered. 5/- each volume.

VOL. 1.—ORGANIC NATURE.—Part I. Animal and Vegetable Physiology : the Skeleton and the Teeth ; Varieties of the Human Race ; by Professor OWEN, Dr. LATHAM, and Dr. BUSHNAN.

VOL. 2.—ORGANIC NATURE.—Part II. Structural and Systematic Botany, and Natural History of the Animal Kingdom—Invertebrated Animals ; by Dr. EDWARD SMITH and WILLIAM S. DALLAS, F.L.S.

VOL. 3.—ORGANIC NATURE.—Part III. Natural History of the Animal Kingdom—Vertebrated Animals : by WILLIAM S. DALLAS, F.L.S.

VOL. 4.—INORGANIC NATURE.—Geology and Physical Geography ; Crystallography ; Mineralogy ; Meteorology, and Atmospheric Phenomena ; by Professor ANSTED, Rev. W. MITCHELL, M.A., Professor TENNANT, and Dr. SCOFFERN.

VOL. 5.—PRACTICAL ASTRONOMY, NAVIGATION, AND NAUTICAL ASTRONOMY ; by HUGH BREEM, Greenwich Observatory, Professor YOUNG, and E. J. LOWE, F.R.A.S.

VOL. 6.—ELEMENTARY CHEMISTRY.—The Imponderable Agents and Inorganic Bodies, by JOHN SCOFFERN, M.D.

VOL. 7.—PRACTICAL CHEMISTRY.—Monographs on Electro-Metallurgy ; the Photographic Art ; Chemistry of Food and its Adulterations ; and Artificial Light ; by GEORGE GORE, Birmingham, JOHN SCOFFERN, M.D., Dr. EDWARD BRONNER, Bradford, MARCUS SPARLING, and JOHN MARTIN.

VOL. 8.—MATHEMATICAL SCIENCE.—Philosophy of Arithmetic ; Algebra and its Solutions ; Plane Geometry ; Logarithms ; Plane and Spherical Trigonometry ; Mensuration and Practical Geometry, with use of Instruments ; by Professor YOUNG, Rev. J. F. TWISDEN, M.A., Sandhurst College, and ALEXANDER JARDINE, C.E.

VOL. 9.—MECHANICAL PHILOSOPHY.—The Properties of Matter, Elementary Statics ; Dynamics ; Hydrostatics ; Hydrodynamics ; Pneumatics ; Practical Mechanics ; and the Steam Engine ; by the Rev. WALTER MITCHELL, M.A., J. R. YOUNG, and JOHN IMRAY.

THE CIRCLE OF THE SCIENCES.

In Separate Treatises. Cloth.

	s.	d.
1. ANSTED'S Geology and Physical Geography	2	6
2. BREEM'S Practical Astronomy	2	6
3. BRONNER and SCOFFERN'S Chemistry of Food and Diet	1	6
4. BUSHNAN'S Physiology of Animal and Vegetable Life	1	6
5. GORE'S Theory and Practice of Electro-Deposition	1	6
6. IMRAY'S Practical Mechanics	1	6
7. JARDINE'S Practical Geometry	1	0
8. LATHAM'S Varieties of the Human Species	1	6
9. MITCHELL & TENNANT'S Crystallography and Mineralogy	3	0
10. MITCHELL'S Properties of Matter and Elementary Statics	1	6
11. OWEN'S Principal Forms of the Skeleton and the Teeth	1	6
12. SCOFFERN'S Chemistry of Heat, Light, and Electricity	3	0
13. SCOFFERN'S Chemistry of the Inorganic Bodies	3	0
14. SCOFFERN'S Chemistry of Artificial Light	1	6
15. SCOFFERN and LOWE'S Practical Meteorology	1	6
16. SMITH'S Introduction to Botany: Structural and Systematic	2	0
17. TWISDEN'S Plane and Spherical Trigonometry	1	6
18. TWISDEN on Logarithms	1	0
19. YOUNG'S Elements of Algebra	1	0
20. YOUNG'S Solutions of Questions in Algebra	1	0
21. YOUNG'S Navigation and Nautical Astronomy	2	6
22. YOUNG'S Plane Geometry	1	6
23. YOUNG'S Simple Arithmetic	1	0
24. YOUNG'S Elementary Dynamics	1	6

DALLAS (W. S., F.L.S.):

A POPULAR HISTORY OF THE ANIMAL CREATION : being a Systematic and Popular Description of the Habits, Structure, and Classification of Animals. With coloured Frontispiece and many hundred Illustrations. Crown 8vo. Cloth, 8/6. *New Edition.*

DOUGLAS (John Christie, Mem. Soc. Tel.-Engineers, East India Govt. Telegraph Department, &c.)

A MANUAL OF TELEGRAPH CONSTRUCTION : The Mechanical Elements of Electric Telegraph Engineering. For the use of Telegraph Engineers and others. With numerous Diagrams. Crown 8vo., cloth, bevelled, 15/-. *Second Edition.*

* * *Published with the Approval of the Director-General of Telegraphs in India.*

GENERAL CONTENTS.

PART I.—GENERAL PRINCIPLES OF STRENGTH AND STABILITY : comprising the Strength of Materials ; the Distribution of Load and Stress in Telegraph Structures, such as Poles—simple, strutted, tied, stayed, coupled, and trussed ; the Catenary, with application of its Formulæ to the cases of Wires and Cables ; Theory of the Submersion of Cables, &c.

PART II.—PROPERTIES AND APPLICATIONS OF MATERIALS, OPERATIONS, AND MANIPULATION : including the Principles and Practice of, and Numerical Data for, designing Simple Structures, such as Poles of Iron and Wood ; Iron and Wooden Masts—simple and compound ; Specifications for Wire, &c. ; Soldering ; Surveying ; Raising of Heavy Masts ; Insulating Materials and their Applications, &c.

DOUGLAS'S TELEGRAPH CONSTRUCTION—(*continued*).

PART III.—TELEGRAPH CONSTRUCTION, MAINTENANCE AND ORGANISATION, treating of the Application of the Information conveyed in Parts I. and II. to the case of Combined Structures; including the Construction of Overground, Subterranean, and Subaqueous Lines; Office Fittings; Estimating; Organisation, &c.

"Mr. Douglas deserves the thanks of Telegraphic Engineers for the excellent 'Manual' now before us . . . he has ably supplied an existing want . . . the subject is treated with great clearness and judgment . . . good practical information, given in a clear, terse style."—*Engineering*.

"Mr. Douglas's work is, we believe, the first of its kind . . . The author is evidently a practical Telegraphic Engineer . . . The amount of information given is such as to render this volume a most useful guide to any one who may be engaged in any branch of Electric-Telegraph Engineering."—*Athenæum*.

"The book is calculated to be of great service to Telegraphic Engineers. . . . the arrangement is so judicious, that with the aid of the full table of contents, reference to any special point should be easy."—*Iron*.

GRIFFIN (John Joseph, F.C.S.):

CHEMICAL RECREATIONS: A Popular Manual of Experimental Chemistry. With 540 Engravings of Apparatus. Crown 4to. Cloth. *Tenth Edition*.

Part I. Elementary Chemistry, price 2/-

Part II. The Chemistry of the Non-Metallic Elements, including a Comprehensive Course of Class Experiments, price 10/6.

Or, complete in one volume, cloth, gilt top, 12/6.

GURDEN (Richard Lloyd, Authorised Surveyor
for the Governments of New South Wales and Victoria):

TRAVERSE TABLES: computed to Four Places Decimals for every Minute of Angle up to 100 of Distance. For the use of Surveyors and Engineers. In folio, strongly half-bound, price 30/-

* * *Published with Concurrence of the Surveyors-General for New South Wales and Victoria.*

"Mr. Gurden is to be thanked for the extraordinary labour which he has bestowed on facilitating the work of the Surveyor. . . . An almost unexampled instance of professional and literary industry."—*Athenæum*.

"Those who have experience in exact SURVEY-WORK will best know how to appreciate the enormous amount of labour represented by this valuable book. The computations enable the user to ascertain the sines and cosines for a distance of twelve miles to within half an inch, and this BY REFERENCE TO BUT ONE TABLE, in place of the usual Fifteen minute computations required. This alone is evidence of the assistance which the Tables ensure to every user, and as every Surveyor in active practice has felt the want of such assistance, few knowing of their publication will remain without them."—*Engineer*.

"We cannot sufficiently admire the heroic patience of the author, who, in order to prevent error, calculated each result by two different modes, and, before the work was finally placed in the Printers' hands, repeated the operation for a third time, on revising the proofs."—*Engineering*.

"Up to the present time, no Tables for the use of Surveyors have been prepared, which, in minuteness of detail, can be compared with those compiled by Mr. Gurden. . . . With the aid of this book, the toil of calculation is reduced to a minimum; and not only is time saved, but the risk of error is avoided. Mr. Gurden's book has but to be known, and no Engineer's or Architect's office will be without a copy."—*Architect*.

"A valuable acquisition to those employed in extensive surveys."—*Building News*.

"These Tables are characterised by ABSOLUTE SIMPLICITY, and the saving of time effected by their use is most material. . . . Everyone connected with Engineering or Survey should be made aware of the existence of this elaborate and useful set of Tables."—*Builder*.

LEARED (Arthur, M.D., F.R.C.P., late Senior Physician to the Great Northern Hospital):

IMPERFECT DIGESTION: Its Causes and Treatment. Post 8vo. Cloth, 4/6. *Seventh Edition.*

"It now constitutes about the best work on the subject."—*Lancet.*

"Dr. Leared has treated a most important subject in a practical spirit and popular manner."—*Medical Times and Gazette.*

LINN (S. H., M.D., D.D.S., Dentist to the Imperial Medico-Chirurgical Academy of St. Petersburg):

THE TEETH: How to preserve them and prevent their Decay. A Popular Treatise on the Diseases and the Care of the Teeth. With Plates and Diagrams. Crown 8vo. Cloth. (*Nearly ready.*)

MOFFITT (Staff-Assistant-Surgeon A., late of the Royal Victoria Hospital, Netley):

A MANUAL OF INSTRUCTION FOR ATTENDANTS ON THE SICK AND WOUNDED IN WAR. With numerous Illustrations. Post 8vo. Cloth, 5/-

* * * *Published under the sanction of the National Society for Aid to the Sick and Wounded in War.*

"A work by a practical and experienced author. After an explicit chapter on the Anatomy of the Human Body, directions are given concerning bandaging, dressing of sores, wounds, &c., assistance to wounded on field of action, stretchers, mule litters, ambulance, transport, &c. All Dr. Moffitt's instructions are assisted by well-executed illustrations."—*Public Opinion.*

NAPIER (James, F.R.S.E., F.C.S.):

A MANUAL OF ELECTRO-METALLURGY. With numerous Illustrations. Crown 8vo, cloth 7/6. *Fifth Edition, revised and enlarged.*

GENERAL CONTENTS.

- I.—HISTORY of the ART.
- II.—DESCRIPTION of GALVANIC BATTERIES and their RESPECTIVE PECULIARITIES.
- III.—ELECTROTYPE PROCESSES.
- IV.—BRONZING.
- V.—MISCELLANEOUS APPLICATIONS of the Process of COATING with COPPER.

- VI.—DEPOSITION of METALS upon one another.
- VII.—ELECTRO-PLATING.
- VIII.—ELECTRO-GILDING.
- IX.—RESULTS of EXPERIMENTS on the DEPOSITION of other METALS as COATINGS.
- X.—THEORETICAL OBSERVATIONS.

A work that has become an established authority on Electro-Metallurgy, an art which has been of immense use to the Manufacturer in *economising the quantity of the precious metals absorbed, and in extending the sale of Art Manufactures*..... We can heartily commend the work as a valuable handbook on the subject on which it treats."—*Journal of Applied Science.*

"The fact of Mr. Napier's Treatise having reached a FIFTH EDITION is good evidence of an appreciation of the Author's mode of treating his subject.....A very useful and practical little Manual."—*Iron.*

"The Fifth Edition has all the advantages of a new work, and of a proved and tried friend. Mr. Napier is well known for the carefulness and accuracy with which he writes. . . . There is a thoroughness in the handling of the subject which is far from general in these days. . . . The work is one of those which, besides supplying first-class information, are calculated to inspire invention."—*Jeweller and Watchmaker.*

NAPIER (James, F.R.S.E., F.C.S.) :

A MANUAL OF THE ART OF DYEING AND DYEING RECEIPTS. Illustrated by Diagrams and Numerous Specimens of Dyed Cotton, Silk, and Woollen Fabrics. Demy 8vo., cloth, 21/-.
Third Edition, thoroughly revised and greatly enlarged.

GENERAL CONTENTS :

I.—HEAT AND LIGHT.	IV.—VEGETABLE MATTERS in use in the Dye-house.
II.—A CONCISE SYSTEM OF CHEMISTRY, with special reference to Dyeing.	V.—ANIMAL DYES.
III.—MORDANTS AND ALTERANTS.	VI.—COAL-TAR COLOURS.

APPENDIX—RECEIPTS FOR MANIPULATION.

"The numerous Dyeing Receipts and the Chemical Information furnished will be exceedingly valuable to the Practical Dyer.....A Manual of necessary reference to all those who wish to master their trade, and keep pace with the scientific discoveries of the time."—*Journal of Applied Science.*

"In this work Mr. Napier has done good service.....being a Practical Dyer himself, he knows the wants of his *Confrères*.....the Article on Water is a very valuable one to the Practical Dyer, enabling him readily to detect impurities, and correct their action. The Article on Indigo is very exhaustive.....the Dyeing Receipts are very numerous, and well illustrated."—*Textile Manufacturer.*

In Preparation. Demy 8vo., Third Edition : thoroughly Revised, Augmented, and in part Re-written,

A Manual of Geology.**THEORETICAL & PRACTICAL,****By JOHN PHILLIPS, M.A., F.R.S.**

Late Professor of Geology in the University of Oxford.

EDITED BY

ROBERT ETHERIDGE, F.R.S.,

Palæontologist to the Geological Survey of Great Britain, President of the Geological Society; and

HARRY GOVIER SEELEY, F.R.S.,

Professor of Geography in King's College, London.

With Numerous Tables, Sections, and Figures of Characteristic Fossils.

The PUBLISHERS have much pleasure in announcing that the above important work is now at Press, and will shortly be issued. The names of the Editors are sufficient guarantee for the thoroughness and high scientific accuracy with which the revision has been conducted. While brought fully abreast of the most recent developments in Geological Science, the Manual retains those features which rendered the former Editions exceptionally efficient both for teaching purposes and as a philosophical work of reference, and in no case has the method of treatment adopted by the author been needlessly departed from. The New Edition will thus be found to maintain in every point the prestige of the original work, and to offer distinctive features in the several departments of Geology and Palæontology, which are calculated to make the present issue an important event in the History of Geological Progress.

PHILLIPS (J. Arthur, M. Inst. C.E., F.C.S., F.G.S., Ancien Elève de l'Ecole des Mines, Paris) :

ELEMENTS OF METALLURGY : a Practical Treatise on the Art of Extracting Metals from their Ores. With over Two Hundred Illustrations, many of which have been reduced from Working Drawings. Royal 8vo., 764 pages, cloth, 34/-.

GENERAL CONTENTS :

- I.—A TREATISE on FUELS and REFRACTORY MATERIALS.
- II.—A Description of the principal METALLIFEROUS MINERALS, with their DISTRIBUTION.
- III.—STATISTICS of the amount of each METAL annually produced throughout the World, obtained from official sources, or, where this has not been practicable, from authentic private information.
- IV.—The METHODS of ASSAYING the different ORES, together with the PROCESSES of METALLURGICAL TREATMENT, comprising :

Refractory Materials.	Antimony.	Iron.
Fire-Clays.	Arsenic.	Cobalt.
Fuels, &c.	Zinc.	Nickel.
Aluminium.	Mercury.	Silver.
Copper.	Bismuth.	Gold.
Tin.	Lead.	Platinum.

"'Elements of Metallurgy' possesses intrinsic merits of the highest degree. Such a work is precisely wanted by the great majority of students and practical workers, and its very compactness is in itself a first-rate recommendation.....In our opinion the best work ever written on the subject with a view to its practical treatment."—*Westminster Review*.

"In this most useful and handsome volume, Mr. Phillips has condensed a large amount of valuable practical knowledge.....We have not only the results of scientific inquiry most cautiously set forth, but the experiences of a thoroughly practical man very clearly given."—*Athenæum*.

"For twenty years the learned author, who might well have retired with honour on account of his acknowledged success and high character as an authority in Metallurgy, has been making notes, both as a Mining Engineer and a practical Metallurgist, and devoting the most valuable portion of his time to the accumulation of materials for this his Masterpiece. There can be no possible doubt that 'Elements of Metallurgy' will be eagerly sought for by Students in Science and Art, as well as by Practical Workers in Metals.....Two hundred and fifty pages are devoted exclusively to the Metallurgy of Iron, in which every process of manufacture is treated, and the latest improvements accurately detailed."—*Colliery Guardian*.

"The value of this work is almost inestimable. There can be no question that the amount of time and labour bestowed on it is enormous.....There is certainly no Metallurgical Treatise in the language calculated to prove of such general utility to the Student really seeking sound practical information upon the subject, and none which gives greater evidence of the extensive metallurgical knowledge of its author."—*Mining Journal*.

PORTER : (Surgeon-Major J. H., Late Assistant- Professor of Military Surgery in the Army Medical School, and Hon. Assoc. of the Order of St. John of Jerusalem) :

THE SURGEON'S POCKET-BOOK : an Essay on the Best Treatment of the Wounded in War ; for which a Prize was awarded by Her Majesty the Empress of Germany. Specially adapted to the PUBLIC MEDICAL SERVICES. With 152 Illustrations, 16mo., roan, 7/6. *Second Edition, Revised and Enlarged.*

"Every Medical Officer is recommended to have the 'Surgeon's Pocket Book' by Surgeon-Major Porter, accessible to refresh his memory and fortify his judgment."—*Précis of Field Service Medical Arrangements for Afghan War*.

"A complete *vade mecum* to guide the military surgeon in the field."—*British Medical Journal*.

"A capital little book . . . of the greatest practical value. . . . A surgeon with this Manual in his pocket becomes a man of resource at once."—*Westminster Review*.

"So fully Illustrated that for LAY-READERS and AMBULANCE-WORK it will prove eminently useful."—*Medical Times and Gazette*.

SCIENTIFIC MANUALS.

BY

W. J. MACQUORN RANKINE, C.E., LL.D., F.R.S.,

Late Regius Professor of Civil Engineering in the University of Glasgow.

I. RANKINE (Prof.): APPLIED MECHANICS

(A Manual of); comprising the Principles of Statics and Cinematics, and Theory of Structures, Mechanism, and Machines. With numerous Diagrams. Crown 8vo. Cloth, 12/6. *Tenth Edition.*

"Cannot fail to be adopted as a text-book.....The whole of the information is so admirably arranged that there is every facility for reference."—*Mining Journal.*

II. RANKINE (Prof.): CIVIL ENGINEERING

(A Manual of); comprising Engineering Surveys, Earthwork, Foundations, Masonry, Carpentry, Metal-work, Roads, Railways, Canals, Rivers, Water-works, Harbours, &c. With numerous Tables and Illustrations. Crown 8vo. Cloth, 16/-. *Thirteenth Edition.*

"Far surpasses in merit every existing work of the kind. As a Manual for the hands of the professional Civil Engineer it is sufficient and unrivalled, and even when we say this, we fall short of that high appreciation of Dr. Rankine's labours which we should like to express."—*The Engineer.*

III. RANKINE (Prof.): MACHINERY AND

MILL WORK (A Manual of); comprising the Geometry, Motions, Work, Strength, Construction, and Objects of Machines, &c. Illustrated with nearly 300 Woodcuts. Crown 8vo. Cloth, 12/6. *Fourth Edition.*

"Professor Rankine's 'Manual of Machinery and Millwork' fully maintains the high reputation which he enjoys as a scientific author; higher praise it is difficult to award to any book. It cannot fail to be a lantern to the feet of every engineer."—*The Engineer.*

IV. RANKINE (Prof.): THE STEAM EN-

GINE and OTHER PRIME MOVERS (A Manual of). With Diagram of the Mechanical Properties of Steam, Folding Plate, numerous Tables and Illustrations. Crown 8vo. Cloth, 12/6. *Tenth Edition.*

V. RANKINE (Prof.): USEFUL RULES and

TABLES for Architects, Builders, Carpenters, Coachbuilders, Engineers, Engravers, Founders, Mechanics, Shipbuilders, Surveyors, Wheelwrights, &c. Crown 8vo. Cloth, 9/-. *Fifth Edition.*

"Undoubtedly the most useful collection of engineering data hitherto produced."—*Mining Journal.*

VI. RANKINE (Prof.): A MECHANICAL

TEXT-BOOK. By Prof. MACQUORN RANKINE and E. F. BAMBER, C.E. With numerous Illustrations. Crown 8vo. Cloth, 9/-. *Second Edition.*

"The work, as a whole is very complete, and likely to prove invaluable for furnishing a useful and reliable outline of the subjects treated of."—*Mining Journal.*

** THE MECHANICAL TEXT-BOOK forms a simple Introduction to PROFESSOR RANKINE'S SERIES OF MANUALS ON ENGINEERING and MECHANICS.

PROF. RANKINE'S WORKS—(*continued*).

VII. RANKINE (Prof.): MISCELLANEOUS

SCIENTIFIC PAPERS, from the Transactions and Proceedings of the Royal and other Scientific and Philosophical Societies, and the Scientific Journals. Royal 8vo. Cloth, price 31/6.

PART I.—Papers relating to Temperature, Elasticity, and Expansion of Vapours, Liquids, and Solids.

PART II.—Papers on Energy and its Transformations.

PART III.—Papers on Wave-Forms, Propulsion of Vessels, &c.

With Memoir by P. G. TAIT, M.A., Prof. of Natural Philosophy in the University of Edinburgh. Edited by W. J. MILLAR, C.E., Secretary to the Institute of Engineers and Shipbuilders in Scotland. With fine Portrait on Steel, Plates, and Diagrams.

"No more enduring Memorial of Professor Rankine could be devised than the publication of these papers in an accessible form. . . The Collection is most valuable on account of the nature of his discoveries, and the beauty and completeness of his analysis. . . . The Volume exceeds in importance any work in the same department published in our time."—*Architect*.

SEATON (A. E., Lecturer on Marine Engineering to the Royal Naval College, Greenwich, and Member of the Institute of Naval Architects):

A MANUAL OF MARINE ENGINEERING: Comprising the Designing, Construction, and Working of Marine Machinery. With numerous Illustrations. (*In preparation.*)

SHELTON (W. Vincent, Foreman to the Imperial Ottoman Gun-Factories, Constantinople).

THE MECHANIC'S GUIDE: A Hand-Book for Engineers and Artizans. With Copious Tables and Valuable Receipts for Practical Use. Illustrated. Crown 8vo. Cloth, 7/6.

GENERAL CONTENTS.

PART I.—Arithmetic.

PART II.—Geometry.

PART III.—Mensuration.

PART IV.—Velocities in Boring and Wheel-Gearing.

PART V.—Wheel- and Screw-Cutting.

PART VI.—Miscellaneous Subjects.

PART VII.—The Steam Engine.

PART VIII.—The Locomotive.

"THE MECHANIC'S GUIDE will answer its purpose as completely as a whole series of elaborate text-books."—*Mining Journal*.

"Ought to have a place on the bookshelf of every Mechanic."—*Iron*.

"Much instruction is here given without pedantry or pretension."—*Builder*.

"A *sine qua non* to every practical Mechanic."—*Railway Service Gazette*.

* * This Work is specially intended for Self-Teachers, and places before the Reader a concise and simple explanation of General Principles, together with Illustrations of their adaptation to Practical Purposes.

THOMSON (Spencer, M.D., L.R.C.S. Edinburgh):

A DICTIONARY of DOMESTIC MEDICINE and HOUSEHOLD SURGERY. Thoroughly revised and brought down to the present state of Medical Science. With an additional chapter on the Management of the Sick Room ; and Hints for the Diet and Comfort of Invalids. Many Illustrations. Demy 8vo., 750 pages. Cloth, 8/6. *Fifteenth Edition.*

"The best and safest book on Domestic Medicine and Household Surgery which has yet appeared."—*London Journal of Medicine.*

"Dr. Thomson has fully succeeded in conveying to the public a vast amount of useful professional knowledge."—*Dublin Journal of Medical Science.*

"Worth its weight in gold to families and the clergy."—*Oxford Herald.*

WYLDE (James, formerly Lecturer on Natural Philosophy at the Polytechnic):

THE MAGIC OF SCIENCE: A Manual of Easy and Amusing Scientific Experiments. With Steel Portrait of Faraday and many hundred Engravings. Crown 8vo. Cloth gilt and gilt edges, 5/-. *Third Edition.*

"Of priceless value to furnish work for idle hands during the holidays. A thousand mysteries of Modern Science are here unfolded. We learn how to make Oxygen Gas, how to construct a Galvanic Battery, how to gild a Medal by Electro-plating, or to reproduce one by Electrotyping, how to make a Microscope or take a Photograph ; while the elements of Mechanics are explained so simply and clearly that the most unmechanical of minds must understand them. Such a work is deserving of the highest praise."—*The Graphic.*

"To those who need to be allured into the paths of Natural Science by witnessing the wonderful results that can be produced by well-contrived experiments, we do not know that we could recommend a more useful volume."—*Athenæum.*

Educational Works.

BRYCE (Archibald Hamilton, D.C.L., LL.D.,
Senior Classical Moderator in the University of Dublin) :

VIRGILII OPERA. Text from HEYNE and WAGNER. English Notes, original, and selected from the leading German, American and English Commentators. Illustrations from the antique. Complete in One Volume. Fcap. 8vo. Cloth, 6/-. *Fourteenth Edition.*

Or, in Three Parts :

Part I. BUCOLICS and GEORGICS 2/6

Part II. THE ÆNEID, Books I.-VI. 2/6

Part III. THE ÆNEID, Books VII.-XII. 2/6

"Contains the pith of what has been written by the best scholars on the subject. .... The notes comprise everything that the student can want."—*Athenæum*.

"The most complete, as well as elegant and correct edition of Virgil ever published in this country."—*Educational Times*.

"The best commentary on Virgil which a student can obtain."—*Scotsman*.

COBBETT (William): **ENGLISH GRAMMAR**,
in a Series of Letters, intended for the use of Schools and Young Persons in general. With an additional chapter on Pronunciation, by the Author's Son, JAMES PAUL COBBETT. Fcap. 8vo. Cloth, 1/6. (*The only correct and authorised Edition.*)

"A new and cheapened edition of that most excellent of all English Grammars, William Cobbett's. It contains new copyright matter, as well as includes the equally amusing and instructive 'Six Lessons intended to prevent Statesmen from writing in an awkward manner.'"—*Atlas*.

COBBETT (William :) **A FRENCH GRAMMAR**,
Fcap. 8vo. Cloth, 3/6. *Fifteenth Edition.*

"Cobbett's French Grammar' comes out with perennial freshness. There are few grammars equal to it for those who are learning, or desirous of learning, French without a teacher. The work is excellently arranged, and in the present edition we note certain careful and wise revisions of the text."—*School Board Chronicle*.

"Business men commencing the study of French will find this treatise one of the best aids.....It is largely used on the Continent."—*Midland Counties Herald*.

COBBETT (James Paul) : **A LATIN GRAMMAR**.
Fcap. 8vo. Cloth, 2/-.

COBBIN'S MANGNALL: MANGNALL'S
HISTORICAL AND MISCELLANEOUS QUESTIONS, for the use of Young People. By RICHMAL MANGNALL. Greatly enlarged and corrected, and continued to the present time, by INGRAM COBBIN, M.A., 12mo. Cloth, 4/-. *Fifty-third Thousand. New Illustrated Edition.*

COLERIDGE (Samuel Taylor): A DISSERTATION ON THE SCIENCE OF METHOD. (*Encyclopædia Metropolitana.*) With a Synopsis. Crown 8vo. Cloth, 2/-. *Ninth Edition.*

CRAIK'S ENGLISH LITERATURE.

A COMPENDIOUS HISTORY OF ENGLISH LITERATURE AND OF THE ENGLISH LANGUAGE from the Norman Conquest. With numerous Specimens. By GEORGE LILLIE CRAIK, LL.D., late Professor of History and English Literature, Queen's College, Belfast. In two vols. Royal 8vo. Handsomely bound in cloth, 25/- *New Edition.*

GENERAL CONTENTS.

INTRODUCTORY.

- I.—THE NORMAN PERIOD—The Conquest.
- II.—SECOND ENGLISH—commonly called Semi-Saxon.
- III.—THIRD ENGLISH—Mixed, or Compound English.
- IV.—MIDDLE AND LATTER PART OF THE SEVENTEENTH CENTURY.
- V.—THE CENTURY BETWEEN THE ENGLISH REVOLUTION AND THE FRENCH REVOLUTION.
- VI.—THE LATTER PART OF THE EIGHTEENTH CENTURY.
- VII.—THE NINETEENTH CENTURY (a) THE LAST AGE OF THE GEORGES:
(b) THE VICTORIAN AGE.

With numerous Excerpts and Specimens of Style.

"Anyone who will take the trouble to ascertain the fact, will find how completely even our great poets and other writers of the last generation have already faded from the view of the present, with the most numerous class of the educated and reading public. Scarcely anything is generally read except the publications of the day. YET NOTHING IS MORE CERTAIN THAN THAT NO TRUE CULTIVATION CAN BE SO ACQUIRED. This is the extreme case of that entire ignorance of history which has been affirmed, not with more point than truth, to leave a person always a child..... The present work combines the HISTORY OF THE LITERATURE with the HISTORY OF THE LANGUAGE. The scheme of the course and revolutions of the language which is followed here is extremely simple, and resting not upon arbitrary, but upon natural or real distinctions, gives us the only view of the subject that can claim to be regarded as of a scientific character."—*Extract from the Author's Preface.*

"Professor Craik's book going, as it does, through the whole history of the language, probably takes a place quite by itself. The great value of the book is its thorough comprehensiveness. It is always clear and straightforward, and deals not in theories but in facts."—*Saturday Review.*

"Professor Craik has succeeded in making a book more than usually agreeable."—*The Times.*

CRAIK (Prof.): A MANUAL OF ENGLISH LITERATURE, for the use of Colleges, Schools, and Civil Service Examinations. Selected from the larger work, by Dr. CRAIK. Crown 8vo. Cloth, 7/6. *Eighth Edition.*

"A Manual of English Literature from so experienced and well-read a scholar as Professor Craik needs no other recommendation than the mention of its existence."—*Spectator.*

"This augmented effort will, we doubt not, be received with decided approbation by those who are entitled to judge, and studied with much profit by those who want to learn..... If our young readers will give healthy perusal to Dr. Craik's work, they will greatly benefit by the wide and sound views he has placed before them."—*Athenæum.*

WORKS by CHARLES T. CRUTTWELL, M.A.,

Fellow of Merton College, Oxford, and Head Master of Malvern College.

I.—A HISTORY OF ROMAN LITERATURE: from the Earliest Period to the Times of the Antonines. Crown 8vo. Cloth bevelled, 8/6. *Third Edition.*

"Mr. CRUTTWELL has done a real service to all Students of the Latin Language and Literature. . . . Full of good scholarship and good criticism."—*Athenæum*.

"A most serviceable—indeed, indispensable—guide for the Student. . . . The 'general reader' will be both charmed and instructed."—*Saturday Review*.

"The Author undertakes to make Latin Literature interesting, and he has succeeded. There is not a dull page in the volume."—*Academy*.

"The great merit of the work is its fulness and accuracy."—*Guardian*.

"This elaborate and very careful work . . . in every respect of high merit. Nothing at all equal to it has hitherto been published in England."—*British Quarterly Review*.

Companion Volume.

II.—SPECIMENS OF ROMAN LITERATURE: from the Earliest Period to the Times of the Antonines. Passages from the Works of Latin Authors, Prose Writers and Poets:

Part I.—ROMAN THOUGHT: Religion, Philosophy and Science, Art and Letters;

Part II.—ROMAN STYLE: Descriptive, Rhetorical, and Humorous Passages.

With Synopsis and Indices complete.

Edited by C. T. CRUTTWELL, M.A., Merton College, Oxford; and
PEAKE BANTON, M.A., sometimes Scholar of Jesus College, Cambridge.

Crown 8vo. Cloth bevelled, 10/6.

"From any point of view the work is one which must be, not only useful, but necessary for many classes of readers. . . . The plan of the book gives it a standing-ground of its own. . . . There is, perhaps, no other volume from which, without a word of comment, the reader may form a definite and accurate idea of the whole range of Roman Thought by extracts from Latin authors; and if the First Part of the work has a special value for the historical and philosophical student, the Second Part, from the great variety of the passages cited, and the judicious care with which they have been chosen, will be scarcely less valuable for the student of Latin Style. A volume, which, for the sound judgment exercised in plan and selection, calls for hearty commendation."—*Saturday Review*.

"It is hard to conceive a completer or handier repertory of specimens of Latin Thought or Style."—*Contemporary Review*.

"There is no other book of the kind in this country which can be more safely recommended, either for its breadth, cheapness, or interest to the most varied classes of readers."—Prof ELLIS in the *Academy*.

CURRIE (Joseph, formerly Head Classical Master of Glasgow Academy):

HORATII OPERA: Text from ORELLIUS. English notes, original, and selected from the best Commentators. Illustrations from the antique. Complete in One Volume, fcap. 8vo, cloth, 5/-.
Or in Two Parts:

Part I. CARMINA 3/-

Part II. SATIRES and EPISTLES 3/-

"The notes are excellent and exhaustive."—*Quarterly Journal of Education*.

CURRIE (Joseph): EXTRACTS FROM

CÆSAR'S COMMENTARIES; containing his description of Gaul, Britain, and Germany. With Notes, Vocabulary, &c. Adapted for Young Scholars. 18mo. Cloth, 1/6. *Fourth Edition.*

D'ORSEY (Rev. Alex. J. D., B.D., Corpus Christi Coll., Cambridge, Lecturer at King's College, London):

SPELLING BY DICTATION: Progressive Exercises in English Orthography, for Schools and Civil Service Examinations. 18mo. Cloth, 1/-. *Sixteenth Thousand.*

FLEMING (William, D.D., late Professor of Moral Philosophy in the University of Glasgow):

THE VOCABULARY OF PHILOSOPHY: MENTAL, MORAL, AND METAPHYSICAL. With Quotations and References for the Use of Students. Revised and Edited by HENRY CALDERWOOD, LL.D., Professor of Moral Philosophy in the University of Edinburgh. Crown 8vo. Cloth bevelled, 10/6. *Third Edition, enlarged.*

"An admirable book. . . . In its present shape will be welcome, not only to Students, but to many who have long since passed out of the class of Students, popularly so called."—*Scotsman*.

"The additions by the Editor bear in their clear, concise, vigorous expression, the stamp of his powerful intellect, and thorough command of our language. More than ever, the work is now likely to have a prolonged and useful existence, and to facilitate the researches of those entering upon philosophic studies."—*Weekly Review*.

"A valuable addition to a Student's Library."—*Tablet*.

McBURNIEY (Isaiah, LL.D.): **EXTRACTS FROM OVID'S METAMORPHOSES.** With Notes, Vocabulary, &c. Adapted for Young Scholars. 18mo. Cloth, 1/6. *Third Edition.*

MENTAL SCIENCE: SAMUEL TAYLOR COLERIDGE'S Celebrated Essay on METHOD; Archbishop WHATELY'S Treatises on LOGIC and RHETORIC. Crown 8vo. Cloth 5/-. *Tenth Edition.*

WORKS BY WILLIAM RAMSAY, F.R.S., M.A.,

Trinity College, Cambridge, late Professor of Humanity in the University of Glasgow.

A MANUAL OF ROMAN ANTIQUITIES.

For the use of Advanced Students. With Map, 130 Engravings, and very copious Index. Revised and enlarged, with an additional Chapter on Roman Agriculture. Crown 8vo. Cloth, 8/6. *Twelfth Edition.*

GENERAL CONTENTS.

- I.—The Topography of Rome.
- II.—The Origin of the Roman People; their Political and Social Organization; Religion; Kalendar; and Private Life.
- III.—General Principles of the Roman Constitution; the Rights of Different Classes; the Roman Law and Administration of Justice.
- IV.—The Comitia; Magistrates; the Senate.
- V.—Military and Naval Affairs; Revenues; Weights and Measures; Coins, &c.
- VI.—Public Lands; Agrarian Laws; Agriculture, &c.

"Comprises all the results of modern improved scholarship within a moderate compass."—*Athenæum*.

RAMSAY (Professor): **AN ELEMENTARY MANUAL OF ROMAN ANTIQUITIES.** Adapted for Junior Classes. With numerous Illustrations. Crown 8vo. Cloth 4/-. *Seventh Edition.*

RAMSAY (Professor): **A MANUAL OF LATIN PROSODY.** Illustrated by Copious Examples and Critical Remarks. For the use of Advanced Students. Revised and greatly Enlarged. Crown 8vo. Cloth, 5/-. *Sixth Edition.*

"There is no other work on the subject worthy to compete with it."—*Athenæum*.

RAMSAY (Professor): **AN ELEMENTARY MANUAL OF LATIN PROSODY.** Adapted for Junior Classes. Crown 8vo. Cloth, 2/-.

THE SCHOOL BOARD READERS:
A NEW SERIES OF STANDARD READING-BOOKS.
EDITED BY A FORMER H.M. INSPECTOR OF SCHOOLS.
ADOPTED BY MANY SCHOOL BOARDS THROUGHOUT THE COUNTRY.

ELEMENTARY READING-BOOK, PART I.—Containing Lessons in all the Short Vowel Sounds. Demy, 18mo., 16 pages. In stiff wrapper	s. d. o 1
ELEMENTARY READING-BOOK, PART II.—Containing the Long Vowel Sounds and other Monosyllables. Demy 18mo., 48 pages. In stiff wrapper	o 2
STANDARD I.—Containing Reading, Dictation, and Arithmetic. Demy 18mo., 96 pages. Neat cloth	o 4
STANDARD II.—Containing Reading, Dictation, and Arithmetic. Demy 18mo., 128 pages. Neat cloth	o 6
STANDARD III.—Containing Reading, Dictation, and Arithmetic. Fcap. 8vo., 160 pages. Neat cloth	o 9
STANDARD IV.—Containing Reading, Dictation, and Arithmetic. Fcap. 8vo., 192 pages. Neat cloth	1 0
STANDARD V.—Containing Reading, Dictation, and Arithmetic, with an Explanation of the Metric System and numerous Examples. Crown 8vo., 256 pages. Neat cloth	1 6
STANDARD VI.—Containing Selections from the best English Authors, chronologically arranged (Chaucer to Tennyson), Hints on Composition, and Lessons on Scientific Subjects. Crown 8vo., 320 pages. Neat cloth	2 0
KEY TO THE QUESTIONS IN ARITHMETIC, in two parts, each	o 6

* * Each Book of this Series contains within itself all that is necessary to fulfil the requirements of the Revised Code, viz., Reading, Spelling, and Dictation Lessons, together with Exercises in Arithmetic for the whole year. The paper, type, and binding are all that can be desired.

"THE BOOKS GENERALLY ARE VERY MUCH WHAT WE SHOULD DESIRE."—*Times*.

"THE SERIES IS DECIDEDLY ONE OF THE BEST THAT HAVE YET APPEARED."—*Athenæum*.

"THE CHOICE OF MATTER IS EXCELLENT, AND SO ARE THE METHOD AND STYLE."—*School Board Chronicle*.

"THERE ARE NO BETTER READING BOOKS PUBLISHED. . . . The advanced books are gems."—*Educational Reporter*.

"REMARKABLY FRESH; MOST OF THE OLD STEREOTYPED FORMS HAVE BEEN ABANDONED. THE FIFTH AND SIXTH BOOKS ARE CAPITAL PRODUCTIONS, AND FORM A VALUABLE EPIHOME OF ENGLISH LITERATURE."—*Leeds Mercury*.

THE SCHOOL BOARD MANUALS

ON THE SPECIFIC SUBJECTS OF THE REVISED CODE,
 BY A FORMER H.M. INSPECTOR OF SCHOOLS,
Editor of the "School Board Readers."

64 pages, stiff wrapper, 6d.; neat cloth, 7d. each.

I.—ALGEBRA.
 II.—ENGLISH HISTORY.
 III.—GEOGRAPHY
 IV.—PHYSICAL GEOGRAPHY.

V.—ANIMAL PHYSIOLOGY. (Well
 Illustrated with good Engravings).
 VI.—BIBLE HISTORY. (Entirely free
 from any Denominational bias).

* * The SCHOOL BOARD MANUALS contain all that is necessary for passing in Extra Subjects in Standards IV., V., and VI.

"THESE SIMPLE AND WELL-GRADUATED MANUALS, ADAPTED TO THE REQUIREMENTS OF THE NEW CODE, ARE THE MOST ELEMENTARY OF ELEMENTARY WORKS, AND EXTREMELY CHEAP. THEY ARE MORE USEFUL AS PRACTICAL GUIDE-BOOKS THAN MOST OF THE MORE EXPENSIVE WORKS."—*Standard*.

SENIOR (Nassau William, M.A., late Professor of Political Economy in the University of Oxford):

A TREATISE ON POLITICAL ECONOMY: the Science which treats of the Nature, the Production, and the Distribution of Wealth. Crown 8vo. Cloth, 4/-. *Sixth Edition. (Encyclopædia Metropolitana.)*

THOMSON (James): THE SEASONS. With an Introduction and Notes by ROBERT BELL, Editor of the "Annotated Series of British Poets." Foolscep 8vo. Cloth, 1/6. *Third Edition.*

"An admirable introduction to the study of our English classics."

WHATELY (Archbishop): A TREATISE ON LOGIC. With Synopsis and Index. Crown 8vo. Cloth, 3/-. *The Original Edition. (Encyclopædia Metropolitana.)*

WHATELY (Archbishop): A TREATISE ON RHETORIC. With Synopsis and Index. Crown 8vo. Cloth 3/6. *The Original Edition (Encyclopædia Metropolitana.)*

WYLDE (James): A MANUAL OF MATHEMATICS, Pure and Applied. Including Arithmetic, Algebra, Geometry, Trigonometry (Plane and Spherical), Logarithms, Mensuration, &c. Super-Royal 8vo. Cloth 10/6.

---

* * Specimen Copies of all the Educational Works published by Messrs. Charles Griffin and Company may be seen at the Libraries of the College of Preceptors, South Kensington Museum, and Crystal Palace; also at the dépôts of the chief Educational Societies.

Works in General Literature.

BELL (Robert, Editor of the "Annotated Series of British Poets.") :

GOLDEN LEAVES FROM THE WORKS OF THE POETS AND PAINTERS. Illustrated by Sixty-four superb Engravings on Steel, after Paintings by DAVID ROBERTS, STANFIELD, LESLIE, STOTHARD, HAYDON, CATTERMOLLE, NASMYTH, Sir THOMAS LAWRENCE, and many others, and engraved in the first style of Art by FINDEN, GREATBACH, LIGHTFOOT, &c. 4to. Cloth gilt, 21/-; unique walnut binding, 30/-; morocco antique, 35/-. *Second Edition.*

"'Golden Leaves' is by far the most important book of the season. The Illustrations are really works of art, and the volume does credit to the arts of England."—*Saturday Review.*

"The Poems are selected with taste and judgment."—*Times.*

"The engravings are from drawings by Stothard, Newton, Danby, Leslie, and Turner, and it is needless to say how charming are many of the above here given."—*Athenæum.*

CHRISTISON (John) : **A COMPLETE SYSTEM OF INTEREST TABLES** at 3, 4, 4½ and 5 per Cent.; Tables of Exchange or Commission, Profit and Loss, Discount, Clothiers', Malt, Spirit, and various other useful Tables. To which is prefixed the Mercantile Ready Reckoner, containing Reckoning Tables from one thirty-second part of a penny to one pound. Greatly enlarged. 12mo. Bound in leather, 4/6. *New Edition.*

THE WORKS OF WILLIAM COBBETT.

THE ONLY AUTHORISED EDITIONS.

COBBETT (William) : **ADVICE TO YOUNG MEN** and (incidentally) to Young Women, in the Middle and Higher Ranks of Life. In a Series of Letters addressed to a Youth, a Bachelor, a Lover, a Husband, a Father, a Citizen, and a Subject. Fcap. 8vo. Cloth, 2/6. *New Edition. With admirable Portrait on Steel.*

"Cobbett's great qualities were immense vigour, resource, energy, and courage, joined to a force of understanding, a degree of logical power, and above all a force of expression, which have rarely been equalled.....He was the most English of Englishmen."—*Saturday Review.*

"With all his faults, Cobbett's style is a continual refreshment to the lover of 'English undefiled.'"—*Pall Mall Gazette.*

COBBETT (William) : **COTTAGE ECONOMY** : Containing information relative to the Brewing of Beer, Making of Bread, Keeping of Cows, Pigs, Bees, Poultry, &c.; and relative to other matters deemed useful in conducting the affairs of a Poor Man's Family. New Edition, revised by the Author's Son. Fcap. 8vo. Cloth 2/6. *Eighteenth Edition.*

WILLIAM COBBETT'S WORKS—(*continued.*)

COBBETT (Wm.): EDUCATIONAL WORKS.

(See page 20).

COBBETT (Wm.): A LEGACY to LABOURERS:

An Argument showing the Right of the Poor to Relief from the Land. With a Preface by the Author's Son, JOHN M. COBBETT, late M.P. for Oldham. Fcap. 8vo. Cloth, 1/6. *New Edition.*

"The book cannot be too much studied just now."—*Nonconformist.*

"Cobbett was, perhaps, the ablest Political writer England ever produced, and his influence as a Liberal thinker is felt to this day.....It is a real treat to read his strong racy language."—*Public Opinion.*

COBBETT (Wm.): A LEGACY to PARSONS:

Or, have the Clergy of the Established Church an Equitable Right to Tithes and Church Property? Fcap. 8vo. Cloth, 1/6. *New Edition.*

"The most powerful work of the greatest master of political controversy this country has ever produced."—*Pall Mall Gazette.*

COBBETT (Miss Anne): THE ENGLISH

HOUSEKEEPER; or, Manual of Domestic Management. Containing Advice on the conduct of Household Affairs and Practical Instructions, intended for the Use of Young Ladies who undertake the superintendence of their own Housekeeping. Fcap. 8vo. Cloth, 3/6.

COOK'S VOYAGES. VOYAGES ROUND

THE WORLD, by Captain COOK. Illustrated with Maps and numerous Engravings. Two vols. Super-Royal 8vo. Cloth, 30/.

DALGAIRNS (Mrs.): THE PRACTICE OF

COOKERY, adapted to the business of Every-day Life. By Mrs. DALGAIRNS. *The best book for Scotch dishes.* About Fifty new Recipes have been added to the present Edition, but only such as the Author has had adequate means of ascertaining to be valuable. Fcap. 8vo. Cloth, 3/6. *Sixteenth Edition.*

"This is by far the most complete and truly practical work which has yet appeared on the subject. It will be found an infallible 'Cook's Companion,' and a treasure of great price to the mistress of a family."—*Edinburgh Literary Journal.*

"We consider we have reason strongly to recommend Mrs. Dalgairns' as an economical, useful, and practical system of cookery, adapted to the wants of all families, from the tradesman's to the country gentleman's."—*Spectator.*

D'AUBIGNÉ (Dr Merle): HISTORY OF THE REFORMATION. With the Author's latest additions and a new Preface. Many Woodcuts, and Twelve Engravings on Steel, illustrative of the life of MARTIN LUTHER, after LABOUCHÈRE. In one large volume, demy 4to. Elegantly bound in cloth, 21/-.

"In this edition the principal actors and scenes in the great drama of the Sixteenth Century are brought vividly before the eye of the reader, by the skill of the artist and Engraver.

DONALDSON (Joseph, Sergeant in the 94th Scots Regiment):

RECOLLECTIONS OF THE EVENTFUL LIFE OF A SOLDIER IN THE PENINSULA. Fcap. 8vo. Cloth, 3/6; gilt sides and edges, 4/-. *New Edition.*

EARTH DELINEATED WITH PEN AND

PENCIL (The): an Illustrated Record of Voyages, Travels, and Adventures all round the World. Illustrated with more than two Hundred Engravings in the first style of Art, by the most eminent Artists, including several from the master-pencil of GUSTAVE DORÉ. Demy 4to, 750 pages. Very handsomely bound, 21/-.

MRS. ELLIS'S CELEBRATED WORKS

On the INFLUENCE and CHARACTER of WOMEN.

THE ENGLISHWOMAN'S LIBRARY:

A Series of Moral and Descriptive Works. By Mrs. ELLIS. Small 8vo., cloth, each volume, 2/6.

- 1.—THE WOMEN OF ENGLAND: Their Social Duties and Domestic Habits. *Thirty-ninth Thousand.*
  - 2.—THE DAUGHTERS OF ENGLAND: Their Position in Society, Character, and Responsibilities. *Twentieth Thousand.*
  - 3.—THE WIVES OF ENGLAND: Their Relative Duties, Domestic Influence, and Social Obligations. *Eighteenth Thousand.*
  - 4.—THE MOTHERS OF ENGLAND: Their Influence and Responsibilities. *Twentieth Thousand.*
  - 5.—FAMILY SECRETS; Or, Hints to make Home Happy. Three vols. *Twenty-third Thousand.*
  - 6.—SUMMER AND WINTER IN THE PYRENEES. *Tenth Thousand.*
  - 7.—TEMPER AND TEMPERAMENT; Or, Varieties of Character. Two vols. *Tenth Thousand.*
  - 8.—PREVENTION BETTER THAN CURE; Or, The Moral Wants of the World we live in. *Twelfth Thousand.*
  - 9.—HEARTS AND HOMES; Or, Social Distinctions. Three vols. *Tenth Thousand.*
-

THE EMERALD SERIES OF STANDARD AUTHORS.

Illustrated by Engravings on Steel, after STOTHARD, LESLIE, DAVID ROBERTS, STANFIELD, Sir THOMAS LAWRENCE, CATTERMOLÉ, &c. Fcap. 8vo. Cloth gilt.

"Particular attention is requested to this very beautiful series. The delicacy of the engravings, the excellence of the typography, and the quaint antique head and tail pieces, render them the most beautiful volumes ever issued from the press of this country, and now, unquestionably, the cheapest of their class.

BURNS' (Robert) SONGS AND BALLADS.

With an Introduction on the Character and Genius of Burns. By THOMAS CARLYLE. Carefully printed in antique type, and illustrated with Portrait and beautiful Engravings on Steel. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *Second Thousand.*

BYRON (Lord): CHILDE HAROLD'S PIL-

GRIMAGE. With Memoir by Professor SPALDING. Illustrated with Portrait and Engravings on Steel, by GREATBACH, MILLER, LIGHTFOOT, &c., from Paintings by CATTERMOLÉ, Sir T. LAWRENCE, H. HOWARD, and STOTHARD. Beautifully printed on toned paper. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *Third Thousand.*

CAMPBELL (Thomas): THE PLEASURES

OF HOPE. With Introductory Memoir by the Rev. CHARLES ROGERS, LL.D., and several Poems never before published. Illustrated with Portrait and Steel Engravings. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *Second Thousand.*

CHATTERTON'S (Thomas) POETICAL

WORKS. With an Original Memoir by FREDERICK MARTIN, and Portrait. Beautifully illustrated on Steel, and elegantly printed. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *Fourth Thousand.*

GOLDSMITH'S (Oliver) POETICAL WORKS.

With Memoir by Professor SPALDING. Exquisitely illustrated with Steel Engravings. Printed on superior toned paper. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *New Edition. Seventh Thousand.*

GRAY'S (Thomas) POETICAL WORKS. With

Life by the Rev. JOHN MITFORD, and Essay by the EARL of CARLISLE. With Portrait and numerous Engravings on Steel and Wood. Elegantly printed on toned paper. Cloth, gilt edges, 5/-; malachite, 12/6. *Eton Edition, with the Latin Poems. Sixth Thousand.*

HERBERT'S (George) POETICAL WORKS.

With Memoir by J. NICHOL, B.A. Oxon, Prof. of English Literature in the University of Glasgow. Edited by CHARLES COWDEN CLARKE. Antique headings to each page. Cloth, gilt edges, 3/-; malachite, 10/6. *Second Thousand.*

THE EMERALD SERIES—(*continued*).

KEBLE (Rev. John) : THE CHRISTIAN YEAR.

With Memoir by W. TEMPLE, Portrait, and Eight beautiful Engravings on Steel. Cloth, gilt edges, 5/- ; morocco elegant, 10/6 ; malachite, 12/6. *Second Thousand.*

POE'S (Edgar Allan) COMPLETE POETICAL

WORKS. Edited, with Memoir, by JAMES HANNAY. Full-page Illustrations after WEHNERT, WEIR, &c. Toned paper. Cloth, gilt edges, 3/- ; malachite, 10/6. *Thirteenth Thousand*

Other volumes in preparation.

FINDEN'S FINE ART WORKS.

BEAUTIES OF MOORE : being a Series of

Portraits of his Principal Female Characters, from Paintings by eminent Artists, engraved in the highest style of Art by EDWARD FINDEN, with a Memoir of the Poet, and Descriptive Letter-press. Folio. Cloth gilt, and gilt edges, 42/-.

DRAWING-ROOM TABLE BOOK (The) : a

Series of 31 highly-finished Steel Engravings, with descriptive Tales by Mrs. S. C. HALL, MARY HOWITT, and others. Folio. Cloth gilt, and gilt edges, 21/-.

GALLERY OF MODERN ART (The) : a Series

of 31 highly-finished Steel Engravings, with descriptive Tales by Mrs. S. C. HALL, MARY HOWITT, and others. Folio. Cloth gilt, and gilt edges, 21/-.

FISHER'S READY RECKONER. The best in

the World. 18mo. Bound, 1/6, *New Edition.*

GILMER'S INTEREST TABLES : Tables for

Calculation of Interest, on any sum, for any number of days, at $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{1}{2}$, 3, $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, 5 and 6 per Cent. By ROBERT GILMER. Corrected and enlarged. 12mo. Roan lettered, 5/-. *Sixth Edition.*

GRAEME (Elliott) : BEETHOVEN : a Memoir.

With Portrait, Essay (Quasi Fantasia) "on the Hundredth Anniversary of his Birth," and Remarks on the Pianoforte Sonatas, with Hints to Students, by DR. FERDINAND HILLER, of Cologne. Crown 8vo. Cloth gilt, elegant, 5/-. *Second Edition, slightly enlarged.*

"This elegant and interesting Memoir.....The newest, prettiest, and most readable sketch of the immortal Master of Music."—*Musical Standard.*

"A gracious and pleasant Memorial of the Centenary."—*Spectator.*

"This delightful little book—concise, sympathetic, judicious."—*Manchester Examiner.*

"We can, without reservation, recommend it as the most trustworthy and the pleasantest Memoir of Beethoven published in England."—*Observer.*

"A most readable volume, which ought to find a place in the library of every admirer of the great Tone-Poet."—*Edinburgh Daily Review.*

GRAEME (Elliott): A NOVEL WITH TWO HEROES. In 2 vols., post 8vo. Cloth, 21/-. *Second Edition.*

"A decided literary success."—*Athenæum*.

"Clever and amusing.....above the average even of good novels.....free from sensationalism, but full of interest.....touches the deeper chords of life.....delineation of character remarkably good."—*Spectator*.

"Superior in all respects to the common run of novels."—*Daily News*.

"A story of deep interest.....The dramatic scenes are powerful almost to painfulness in their intensity."—*Scotsman*.

HOGARTH: The Works of William Hogarth, in a Series of One Hundred and Fifty Steel Engravings by the First Artists, with descriptive Letterpress by the Rev. JOHN TRUSLER, and Introductory Essay on the Genius of Hogarth, by JAMES HANNAY. Folio. Cloth, gilt edges, 52/6.

"The Philosopher who ever preached the sturdy English virtues which have made us what we are."

KNIGHT (Charles): PICTORIAL GALLERY (THE) OF THE USEFUL AND FINE ARTS. Illustrated by numerous beautiful Steel Engravings, and nearly Four Thousand Woodcuts. Two vols., folio. Cloth gilt, and gilt edges, 42/-.

KNIGHT (Charles): PICTORIAL MUSEUM (THE) OF ANIMATED NATURE. Illustrated with Four Thousand Woodcuts. Two vols., folio. Cloth gilt, and gilt edges, 35/-.

MACKEY'S FREEMASONRY:

A LEXICON OF FREEMASONRY. Containing a Definition of its Communicable Terms, Notices of its History, Traditions, and Antiquities, and an Account of all the Rites and Mysteries of the Ancient World. By ALBERT G. MACKEY, M.D., Secretary-General of the Supreme Council of the U.S., &c. Handsomely bound in cloth, 5/-. *Sixth Edition.*

"Of MACKEY'S LEXICON it would be impossible to speak in too high terms; suffice it to say, that, in our opinion, it ought to be in the hands of every Mason who would thoroughly understand and master our noble Science.....No Masonic Lodge or Library should be without a copy of this most useful work."—*Masonic News*.

HENRY MAYHEW'S CELEBRATED WORK ON THE STREET-FOLK OF LONDON.

LONDON LABOUR AND THE LONDON POOR: A Cyclopædia of the Condition and Earnings of those that will work and those that cannot work. By HENRY MAYHEW. With many full-page Illustrations from Photographs. In three vols. Demy 8vo. Cloth, 4/6 each.

"Every page of the work is full of valuable information, laid down in so interesting a manner that the reader can never tire."—*Illustrated London News*.

"Mr. Henry Mayhew's famous record of the habits, earnings, and sufferings of the London poor."—*Lloyd's Weekly London Newspaper*.

"This remarkable book, in which Mr. Mayhew gave the better classes their first real insight into the habits, modes of livelihood, and current of thought of the London poor."—*The Patriot*.

MR. MAYHEW'S LONDON LABOUR—(*continued*).

The Extra Volume.

LONDON LABOUR AND THE LONDON

POOR: *Those that will not work.* Comprising the Non-workers, by HENRY MAYHEW; Prostitutes, by BRACEBRIDGE HEMYNG; Thieves, by JOHN BINNY; Beggars, by ANDREW HALLIDAY. With an Introductory Essay on the Agencies at Present in Operation in the Metropolis for the Suppression of Crime and Vice, by the Rev. WILLIAM TUCKNISS, B.A., Chaplain to the Society for the Rescue of Young Women and Children. With Illustrations of Scenes and Localities. In one large vol. Royal 8vo. Cloth, 10/6.

"The work is full of interesting matter for the casual reader, while the philanthropist and the philosopher will find details of the greatest import."—*City Press*.

Companion volume to the above.

THE CRIMINAL PRISONS OF LONDON,

and Scenes of Prison Life. By HENRY MAYHEW and JOHN BINNY. Illustrated by nearly two hundred Engravings on Wood, principally from Photographs. In one large vol. Imperial 8vo. Cloth, 10/6.

CONTENTS:—General View of London, its Population, Size and Contrasts—Professional London—Criminal London—Pentonville Prison—The Hulks at Woolwich—Millbank Prison—The Middlesex House of Detention—Coldbath Fields—The Middlesex House of Correction, Tottenham Fields—The Surrey House of Correction, Wandsworth—Newgate—Horsemonger Lane—Clerkenwell.

"This volume concludes Mr. Henry Mayhew's account of his researches into the crime and poverty of London. The amount of labour of one kind or other, which the whole series of his publications represents, is something almost incalculable."—*Literary Budget*.

* * This celebrated Record of Investigations into the condition of the Poor of the Metropolis, undertaken from philanthropic motives by Mr. HENRY MAYHEW, first gave the wealthier classes of England some idea of the state of Heathenism, Degradation, and Misery in which multitudes of their poorer brethren languished. His revelations created, at the time of their appearance, universal horror and excitement—that a nation, professedly *Christian*, should have in its midst a vast population, so sunk in ignorance, vice, and very hatred of Religion, was deemed incredible, until further examination established the truth of the statements advanced. The result is well known. The London of Mr. MAYHEW will, happily, soon exist only in his pages. To those who would appreciate the efforts already made among the ranks which recruit our "dangerous" classes, and who would learn what yet remains to be done, the work will afford enlightenment, not unmingled with surprise.

MILLER (Thomas, Author of "Pleasures of a Country Life," &c.):

THE LANGUAGE OF FLOWERS. With Eight beautifully-coloured Floral Plates. Fcap. 8vo. Cloth, gilt edges, 3/6. *Fourteenth Thousand*.

"A book
In which thou wilt find many a lovely saying
About the leaves and flowers."—KEATS.

MILLER (Thomas): THE LANGUAGE OF FLOWERS. Abridged from the larger work by THOMAS MILLER. With coloured Frontispiece. Limp cloth, 6d. *Cheap Edition*.

POE'S (Edgar Allan) : COMPLETE POETICAL WORKS. Edited, with Memoir, by JAMES HANNAY. Full-page Illustrations after WEHNERT, WEIR, and others. In paper wrapper, Illustrated, 1/6.

RAPHAEL : THE CARTOONS OF RAPHAEL.

Engraved on Steel in the first style of Art by G. GREATBACH, after the Originals at South Kensington. With Memoir, Portrait of RAPHAEL, as painted by himself, and Fac-simile of his Autograph. Folio, elegantly bound in cloth. (*Nearly ready.*)

SCHILLER'S MAID OF ORLEANS : (*Die Jungfrau von Orleans.*) Rendered into English by LEWIS FILMORE, translator of GOETHE'S FAUST. With admirable Portrait of SCHILLER, engraved on Steel by Adlard, and Introductory Notes. In Crown 8vo., toned paper, cloth elegant, gilt edges. (*Nearly ready.*)

SHAKSPEARE : THE FAMILY. The Dramatic Works of WILLIAM SHAKSPEARE, edited and expressly adapted for Home and School Use. By THOMAS BOWDLER, F.R.S. With Twelve beautiful Illustrations on Steel. Crown 8vo. Cloth, gilt, 10/6 ; morocco antique, 17/6. *New Edition.*

* * *This unique Edition of the great dramatist is admirably suited for home use ; while objectionable phrases have been expurgated, no rash liberties have been taken with the text.*

"It is quite undeniable that there are many passages in Shakspeare which a father could not read aloud to his children—a brother to his sister—or a gentleman to a lady ; and every one almost must have felt or witnessed the extreme awkwardness, and even distress, that arises from suddenly stumbling upon such expressions..... Those who recollect such scenes must all rejoice that Mr. BOWDLER has provided a security against their recurrence..... This purification has been accomplished with surprisingly little loss, either of weight or value ; the base alloy in the pure metal of Shakspeare has been found to amount to an inconceivably small proportion..... It has in general been found easy to extirpate the offensive expressions of our great poet without any injury to the context, or any visible scar or blank in the composition. They turn out to be not so much cankers in the flowers, as weeds that have sprung up by their side—not flaws in the metal, but impurities that have gathered on its surface—and, so far from being missed, on their removal the work generally appears more natural and harmonious without them."—Lord Jeffrey in the "*Edinburgh Review.*"

SHAKSPEARE'S DRAMATIC & POETICAL

WORKS. Revised from the Original Editions, with a Memoir and Essay on his Genius by BARRY CORNWALL ; and Annotations and Introductory Remarks on his Plays, by R. H. HORNE, and other eminent writers. With numerous Woodcut Illustrations and full-page Steel Engravings by KENNY MEADOWS. Three vols., super-royal 8vo. Cloth gilt, 42/- . *Tenth Edition.*

SHAKSPEARE'S WORKS. Edited by T. O.

HALLIWELL, F.R.S., F.S.A. With Historical Introductions, Notes, Explanatory and Critical, and a Series of Portraits on Steel. Three vols., royal 8vo. Cloth gilt, 50/- .

MR. SOUTHGATE'S WORKS.

"No one who is in the habit of writing and speaking much on a variety of subjects, can afford to dispense with Mr. SOUTHGATE'S WORKS."—*Glasgow News*.

FIRST SERIES—THIRTY-FIRST EDITION.

SECOND SERIES—SEVENTH EDITION.

MANY THOUGHTS OF MANY MINDS:

Selections and Quotations from the best Authors. Compiled and Analytically Arranged by

HENRY SOUTHGATE,

In square 8vo., elegantly printed on Toned Paper.

Cloth and Gold - - - - - 12/6 each Vol.

Library Edition, Roxburghe - - - - - 14/- "

Ditto, Morocco Antique - - - - - 21/- "

Each Series complete in itself. and sold separately.

"The produce of years of research."—*Examiner*.

"A MAGNIFICENT GIFT-BOOK, appropriate at all times and seasons."—*Freemasons' Magazine*.

"Not so much a book as a library."—*Patriot*.

"Preachers and Public Speakers will find that the work has special uses for them."—*Edinburgh Daily Review*.

BY THE SAME AUTHOR.

Now Ready, SECOND EDITION,

SUGGESTIVE THOUGHTS ON RELIGIOUS SUBJECTS:

A Dictionary of Quotations and Selected Passages from nearly 1,000 of the best Writers, Ancient and Modern.

FOR THE USE OF THE CLERGY AND OTHERS.

Compiled and Analytically Arranged by HENRY SOUTHGATE. In Square 8vo. Cloth Elegant, 10/6; Library Edition, half Roxburghe, 12/-; Morocco Antique, 20/-.

"The topics treated of are as wide as our Christianity itself: the writers quoted from, of every Section of the one Catholic Church of JESUS CHRIST."—*Author's Preface*.

"This is another of Mr. Southgate's most valuable volumes. . . . The mission which the Author is so successfully prosecuting in literature is not only highly beneficial, but necessary in this age. . . . If men are to make any acquaintance at all with the great minds of the world, they can only do so with the means which our Author supplies."—*Homilist*.

"A casket of gems."—*English Churchman*.

"Mr. Southgate's work has been compiled with a great deal of judgment, and it will, I trust, be extensively useful."—*Rev. Canon Liddon. D.D., D.C.L.*

"Many a busy Christian teacher will be thankful to Mr. Southgate for having unearthed so many rich gems of thought; while many outside the ministerial circle will obtain stimulus, encouragement, consolation, and counsel, within the pages of this handsome volume."—*Nonconformist*.

"The special value of this most admirable compilation is discovered, when attention is concentrated on a particular subject, or series of subjects, as illustrated by the various and often brilliant lights shed by passages selected from the best authors in all ages. . . . A most valuable book of reference."—*Edinburgh Daily Review*.

"Mr. SOUTHGATE is an indefatigable labourer in a field which he has made peculiarly his own. . . . The labour expended on 'Suggestive Thoughts' must have been immense, and the result is as nearly perfect as human fallibility can make it. . . . Apart from the selections it contains, the book is of value as an index to theological writings. As a model of judicious, logical, and suggestive treatment of a subject, we may refer our readers to the manner in which the subject 'JESUS CHRIST' is arranged and illustrated in 'Suggestive Thoughts.'"—*Glasgow News*.

THE SHILLING MANUALS.

By JOHN TIMBS, F.S.A.,

Author of "The Curiosities of London," &c.

A Series of Hand-Books, containing Facts and Anecdotes interesting to all Readers. Fcap. 8vo. Neat cloth, one shilling each. *Second Edition.*

- I.—CHARACTERISTICS OF EMINENT MEN. By JOHN TIMBS. Bound in neat cloth, price 1/-
- II.—CURIOSITIES OF ANIMAL AND VEGETABLE LIFE. By JOHN TIMBS. Neat cloth, price 1/-.
- III.—ODDITIES OF HISTORY AND STRANGE STORIES FOR ALL CLASSES. Selected and compiled by JOHN TIMBS. Neat cloth, price 1/-.
- IV.—ONE THOUSAND DOMESTIC HINTS on the Choice of Provisions, Cookery, and Housekeeping; new Inventions and Improvements; and various branches of Household Management. Written and compiled by JOHN TIMBS. Neat cloth, price 1/-.
- V.—POPULAR SCIENCE: Recent Researches on the Sun, Moon, Stars, and Meteors; The Earth; Phenomena of Life, Sight, and Sound; Inventions and Discoveries. Written and compiled by JOHN TIMBS. Neat cloth, price 1/-.
- VI.—THOUGHTS FOR TIMES AND SEASONS. Selected and compiled by JOHN TIMBS. Neat cloth, price 1/-.

Opinions of the Press on the Series.

"It is difficult to determine which of these volumes is the most attractive. Will be found equally enjoyable on a railway journey, or by the fireside."—*Mining Journal.*

"These additions to the Library, produced by Mr. Timbs' industry and ability, are useful, and in his pages many a hint and suggestion, and many a fact of importance is stored up that would otherwise have been lost to the public."—*Builder.*

"Capital little books of about a hundred pages each, wherein the indefatigable Author is seen at his best."—*Mechanic's Magazine.*

"Extremely interesting volumes."—*Evening Standard.*

"Amusing, instructive, and interesting.....As food for thought and pleasant reading, we can heartily recommend the 'Shilling Manuals.'"—*Birmingham Daily Gazette.*

TIMBS (John, F.S.A.): PLEASANT HALF-HOURS FOR THE FAMILY CIRCLE. Containing Popular Science, One Thousand Domestic Hints, Thoughts for Times and Seasons, Oddities of History, and Characteristics of Great Men. Fcap. 8vo. Cloth gilt, and gilt edges, 5/- *Second Edition.*

"Contains a wealth of useful reading of the greatest possible variety."—*Plymouth Mercury.*

WANDERINGS IN EVERY CLIME: Or, Voyages, Travels and Adventures All Round the World. Edited by W. F. AINSWORTH, F.R.G.S., F.S.A., &c., and embellished with upwards of Two Hundred Illustrations by the first Artists, including several from the master-pencil of GUSTAVE DORÉ. Demy 4to. 800 pages. Cloth and gold, bevelled boards, 21/-.

FIRST SERIES.—THIRTY-FIRST EDITION.
SECOND SERIES.—SEVENTH EDITION.

MANY THOUGHTS OF MANY MINDS:

A Treasury of Reference, consisting of Selections from the Writings of the most Celebrated Authors. FIRST & SECOND SERIES. Compiled and Analytically Arranged

By HENRY SOUTHGATE.

In Square 8vo., elegantly printed on toned paper.

Presentation Edition, Cloth and Gold	...	12s. 6d. each volume.
Library Edition, Half-bound Roxburghe	...	14s. "
Do., Morocco Antique	...	21s. "

Each Series is complete in itself, and sold separately.

"'MANY THOUGHTS,' &c., is evidently the produce of years of research. We look up any subject under the sun, and are pretty sure to find something that has been said—generally well said—upon it."

—*Examiner.*

"Many beautiful examples of thought and style are to be found among the selections."—*Leader.*

"There can be little doubt that it is destined to take a high place among books of this class."—*Notes and Queries.*

"A treasure to every reader who may be fortunate enough to possess it.

"Its perusal is like inhaling essences; we have the cream only of the great authors quoted. Here all are seeds or gems."—*English Journal of Education.*

"Mr. Southgate's reading will be found to extend over nearly the whole known field of literature, ancient and modern."—*Gentleman's Magazine.*

"Here is matter suited to all tastes, and illustrative of all opinions; morals, politics, philosophy, and solid information. We have no hesitation in pronouncing it one of the most important books of the season. Credit is due to the publishers for the elegance with which the work is got up, and for the extreme beauty and correctness of the typography."—*Morning Chronicle.*

"Of the numerous volumes of the kind, we do not remember having met with one in which the selection was more judicious, or the accumulation of treasures so truly wonderful."—*Morning Herald.*

"Mr. Southgate appears to have ransacked every nook and corner for gems of thought."—*Allen's Indian Mail.*

"The selection of the extracts has been made with taste, judgment, and critical nicety."—*Morning Post.*

"This is a wondrous book, and contains a great many gems of thought."—*Daily News.*

"As a work of reference, it will be an acquisition to any man's library."—*Publishers' Circular.*

"This volume contains more gems of thought, refined sentiments, noble axioms, and extractable sentences, than have ever before been brought together in our language."—*The Field.*

"Will be found to be worth its weight in gold by literary men."—*The Builder.*

"All that the poet has described of the beautiful in nature and art; all the wit that has flashed from pregnant minds; all the axioms of experience, the collected wisdom of philosopher and sage, are garnered into one heap of useful and well-arranged instruction and amusement."—*The Era.*

"The mind of almost all nations and ages of the world is recorded here."—*John Bull.*

"This is not a law-book; but, departing from our usual practice, we notice it because it is likely to be very useful to lawyers."—*Law Times.*

"The collection will prove a mine rich and inexhaustible to those in search of a quotation."—*Art Journal.*

"There is not, as we have reason to know, a single trashy sentence in this volume. Open where we may, every page is laden with the wealth of profoundest thought, and all aglow with the loftiest inspiration of genius. To take this book into our hands is like sitting down to a grand conversation with the greatest thinkers of all ages."—*Star.*

"The work of Mr. Southgate far outstrips all others of its kind. To the clergyman, the author, the artist, and the essayist, 'Many Thoughts of Many Minds,' cannot fail to render almost incalculable service."—*Edinburgh Mercury.*

"We have no hesitation whatever in describing Mr. Southgate's as the very best book of the class. There is positively nothing of the kind in the language that will bear a moment's comparison with it."—*Manchester Weekly Advertiser.*

"There is no mood in which we can take it up without deriving from it instruction, consolation, and amusement. We heartily thank Mr. Southgate for a book which we shall regard as one of our best friends and companions."—*Cambridge Chronicle.*

"This work possesses the merit of being a magnificent gift book, appropriate to all times and seasons; a book calculated to be of use to the scholar, the divine, or the public man."—*Freemasons' Magazine.*

"It is not so much a book as a library of quotations."—*Patriot.*

"The quotations abound in that thought which is the mainspring of mental exercise."—*Liverpool Courier.*

"For purposes of apposite quotation it cannot be surpassed."—*Bristol Times.*

"It is impossible to pick out a single passage in the work which does not, upon the face of it, justify its selection by its intrinsic merit."—*Dorset Chronicle.*

"We are not surprised that a SECOND SERIES of this work should have been called for. Mr. Southgate has the catholic tastes desirable in a good Editor. Preachers and public speakers will find that it has special uses for them."—*Edinburgh Daily Review.*

"The SECOND SERIES fully sustains the deserved reputation of the FIRST."—*John Bull.*

London: CHARLES GRIFFIN & COMPANY.

18274

Cruttwell, Charles Thomas and Banton, Peake
(eds.) Specimens of Roman literature. Ed.2.

Vol.2.

LaL.Gr
C957s

NAME OF BORROWER.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

